

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

INSTRUKS FOR KRYDSOVERENSSTEMMELSE 2023 – DYR

**DYRESUNDHED OG -VELFÆRD, FODERHYGIEJNE,
MÆRKNING OG REGISTRERING**

KONTAKTPERSONER & INFO

Rikke Kristensen Team KKO, Augustenborg
2363 8554 rikkri@LBST.DK

Lærke Johnsen Team KKO, Augustenborg
2268 9611 lajohn@LBST.dk

Tina Klijnstra Kontrolafdeling Kolding
2260 9310 tinkli@LBST.dk

Mette Boesen Klemmensen Kontrolafdeling Herning
5154 9415 metkle@LBST.dk

Maria Vinther Skov Olesen Kontrolafdeling Randers
2148 9219 maviol@LBST.dk

Workzone-link: 23-660-000004

ISBN: 978-87-7120-371-4

Forside: COLOURBOX 1493925

Dokumenttype:	Kontrolinstruks krydsoverensstemmelse, Dyr
Klassifikation:	Arbejdsbrug
Dataejer:	Lene Sørensen, Enhedschef Jordbrugskontrol
Forfatter:	Lærke Johnsen, Jordbrugskontrol
Godkender(e):	Eva Rosenørn, Teamleder Jordbrugskontrol Emilie M. Sloth, Teamleder Miljø og Erhvervsregulering
Ikrafttrædelsesdato:	01.01.2023
Dato for næste revision:	December 2023. Der udarbejdes evt. rettelserblade løbende.

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	6
Generelt om krydsoverensstemmelse	8
Kontrollens forberedelse.....	17
Kontrollens gennemførelse	23
Kontrollens afslutning – efter kontrolbesøget	26
Krav 2.1 Øremærkning af kreaturer	29
Krav 2.2 Indberetning af kvæg og førelse af fortegnelser	37
Krav 2.3 Svin, registrering i CHR	44
Krav 2.4 Øremærkning af får og geder	45
Krav 2.5: Fortegnelser for får og geder	50
Krav 2.5B Mærkning af og fortegnelser for svin.....	53
Krav 2.6 Anmeldelse af mistanke om BSE hos et kreatur.....	57
Krav 2.7 Anmeldelse af mistanke om TSE hos et får eller en ged	59
Krav 2.8 Regler for kvægbesætninger under offentligt tilsyn på grund af mistanke om BSE eller fund af BSE	61
Krav 2.9 Regler om fåre- og gedebesætninger under offentligt tilsyn pga. mistanke om TSE eller fund af TSE	63
Krav 2.10 Import og samhandel med kvæg, får og geder samt avlsmateriale fra får og geder.....	65
Krav 2.14 Veterinære lægemidler	67
Krav 2.15 Foder og vegetabiliske fødevarer må ikke være farligt, håndtering af foderlægemidler, farlige stoffer og affald	73
Krav 2.16 Anvendelse af fodertilsætningsstoffer	77
Krav 2.17 Forbud vedrørende animalsk protein.....	82
Krav 2.20 Håndtering af farligt affald og affald fra medicinanvendelse	86
Krav 2.21 Tilbagetrækning af sundhedsskadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer, konstateret ved offentlig kontrol.....	90
Krav 2.22 Forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer	93
Krav 2.23 Sporbarhed af dyr og fødevarer	96
Krav 2.24 Journaler til dyr og fødevarer	99
Krav 2.25 Sundhedskrav for produktion af mælk og colostrum.....	106
Krav 2.26 Brucellose og tuberkulose i mælkeleverende besætninger	109
Krav 2.27 Lokaler og udstyr til mælkeproduktion	111
Krav 2.28 Hygiejne under malkning og indsamling	116
Krav 2.29 Æg til konsum	119

Krav 2.30 Anvendelse af biocider og journal over biocider.....	120
Krav 2.31 Sporbarhed af foder samt forsyning kun fra registreret virksomhed	123
Krav 2.32 Journal over analyseresultater og reaktion til myndigheder	127
Krav 2.34 Journal over anvendelse af genetisk modificeret frø (GMO-frø)	130
Krav 3.1 Alle landbrugsdyr, personale.....	132
Krav 3.2 Alle landbrugsdyr, tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr	135
Krav 3.3 Alle landbrugsdyr, optegnelser	161
Krav 3.4 Alle landbrugsdyr, bevægelsesfrihed	164
Krav 3.5 Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr	171
Krav 3.6 Alle landbrugsdyr, der holdes udendørs	176
Krav 3.7 Alle landbrugsdyr, automatiseret og mekanisk udstyr	178
Krav 3.8 Alle landbrugsdyr, vand, foder og andre stoffer	182
Krav 3.9 Alle landbrugsdyr, avlsmetoder	194
Krav 3.10 Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb	196
Krav 3.11 Kalve, arealkrav og enkeltbokse.....	202
Krav 3.12 Kalve, materiale der anvendes til stalde	212
Krav 3.13 Kalve, elektriske installationer	215
Krav 3.14 Kalve, isolering, opvarmning og ventilation	218
Krav 3.15 Kalve, automatiseret eller mekanisk udstyr.....	221
Krav 3.16 Kalve, belysning	224
Krav 3.17 Kalve, tilsyn, herunder pasning og pleje.....	227
Krav 3.18 Kalve, bevægelsesfrihed	230
Krav 3.19 Kalve, opbinding	233
Krav 3.20 Kalve, rengøring og desinfektion.....	236
Krav 3.21 Kalve, gulve og lejearealer.....	239
Krav 3.22 Kalve, foder.....	243
Krav 3.23 Kalve, fodring.....	246
Krav 3.24 Kalve, vand	249
Krav 3.25 Kalve, udstyr til fodring og vand.....	252
Krav 3.26 Kalve, råmælk til kalve.....	255
Krav 3.27 Svin, arealkrav	258
Krav 3.28 Svin, opbinding	264
Krav 3.29 Svin, drægtige søer og gylte i flok	266
Krav 3.30 Svin, beskæftigelsesmaterialer til søer og gylte	270
Krav 3.31 Svin, fodersystem til søer og gylte i flok.....	272
Krav 3.32 Søer og gylte, foder	274

Krav 3.33 Svin, individuel opstaldning af søer og gylte, som skal holdes i flok.....	276
Krav 3.34 Svin, støjniveau.....	278
Krav 3.35 Svin, belysning	280
Krav 3.36 Svin, indretning af stalde	283
Krav 3.37 Svin, beskæftigelsesmaterialer.....	287
Krav 3.38 Svin, gulvflader	294
Krav 3.39 Svin, fodring.....	298
Krav 3.40 Svin, vand.....	300
Krav 3.41 Svin, operative indgreb.....	303
Krav 3.42 Svin, særlige bestemmelser for orner	313
Krav 3.43 Svin, særlige bestemmelser for søer og gylte	316
Krav 3.44 Svin, særlige bestemmelser for pattegrise.....	320
Krav 3.45 Svin, særlige bestemmelser for fravænnede grise og avls-/fedesvin.....	323

Indledning

Denne instruks danner, sammen med Instruks for krydsoverensstemmelse 2023 - Miljø, grundlag for Landbrugsstyrelsens kontrol med krydsoverensstemmelse i 2023. Reglerne om krydsoverensstemmelse gælder for de landbrugere, som har et tilsagn om støtte, der er givet under landdistriktsprogrammet 2007-2014 eller 2014-2022.

Instruksen er skrevet til de kontrollører fra Landbrugsstyrelsen, der skal udføre kontrol med krydsoverensstemmelse i besætninger med dyr. Instruksen opdateres årligt, mens eventuelle ændringer løbende meddeles kontrollørerne. Da den er skrevet til Landbrugsstyrelsens kontrollører, kan der forekomme internt sprogbrug og henvisninger til interne dataprogrammer, som personer uden for Landbrugsstyrelsen ikke har adgang til. Der kan ske en løbende revision af instruksen, som meddeles kontrollørerne. Disse vil blive offentliggjort via kontrolmeddelelser.

Ansvarlig for ajourføring af instruksen er Team Koordinering og KO, Jordbrugskontrol.

1. FORMÅL

Formålet med krydsoverensstemmelseskontrollen i besætninger med dyr er at kontrollere, at landbrugere, der modtager tilskud efter visse ordninger under landdistriktsprogrammet, opfylder de betingelser inden for sundheds- og dyrevelfærdsområdet, der kræves for at kunne modtage den fulde støtte.

Formålet med sundhedskravene er at sikre sporbarhed ved f.eks. sygdomsudbrud og at sikre folke-, dyre- og plantesundhed.

Formålet med dyrevelfærdskravene er at sikre, at alle landbrugsdyr huses, fodres, vandes, plejes etc. på en måde, der tilgodeser deres behov og velfærd, og som sikrer, at dyrene ikke lider nød.

Der findes mange nationale bestemmelser indenfor både sundheds- og dyrevelfærdsområdet, som ikke er omfattet af krydsoverensstemmelse. I denne instruks fokuseres der udelukkende på de bestemmelser, der er omfattet af krydsoverensstemmelse.

Reglerne om krydsoverensstemmelse erstatter ikke det almindelige strafferetlige system.

Derfor vil der for forhold, som er en overtrædelse af krydsoverensstemmelse, både ske støttetæk samt eventuelt også politianmeldelse, hvis reglerne om krydsoverensstemmelse er knyttet til en straffebestemmelse, der foreskriver, at landbrugeren kan politianmeldes.

Sundheds- og dyrevelfærdsområdet omfatter en række krav, der er relevante i forhold til krydsoverensstemmelseskontrol i besætninger med dyr. Nogle af disse krav er generelle krav, der er gældende for alle landbrugsdyr, og nogle er specifikke for de enkelte dyrearter. I denne instruks gennemgås kravene.

2. RETSGRUNDLAG

Landbrugsstyrelsen udfører krydsoverensstemmelseskontrol på jordbrugsbedrifter på basis af:

- Relevante forordninger
- Love
- Bekendtgørelser

- Denne instruks med kontrolmeddelelser.

Kravenes retsgrundlag fremgår af ”Vejledning om krydsoverensstemmelse”.

3. NYT I 2023

Krav	Ændring

4. KONTAKT FOR KO SPØRGSMÅL

Kontaktpersoner til de forskellige områder er:

Kontaktperson	E-mail	Telefon	Område
Kristian Tange	kritan@LBST.dk	6198 8607	IT
Carsten Cramer	carcra@LBST.dk	2210 9668	KO-miljø, Pesticid, IT
Lene Alnor	lenaln@LBST.dk	2260 9316	KO Miljø, Pesticid
Rikke Kristensen	rikkri@LBST.dk	2363 8554	KO Dyr, IT, Mærkning & Registrering, Foder- & Fødevarehygiejne
Lærke Johnsen	lajohn@LBST.dk	2268 9611	KO Dyr, IT, Mærkning & Registrering, Foder- & Fødevarehygiejne
Bjarke Jensen	bjajen@LBST.dk	3199 6970	Jura

Du kan også rette dine KO spørgsmål til følgende mail: jordbrugskontrol@lbst.dk. Ved IT-spørgsmål, send da gerne et skærmpoint og et CVR nummer.

Informationer

Informationer til gennemførelsen af KO kontrollen kan findes på KO-kontrolportalen. Alle KO kontrolinstrukser samt øvrigt materiale findes også på KO-kontrolportalen.

Tilsvarende findes der kontrolportaler for de nationale ordninger Pesticid, Mærkning & Registrering samt Foder- og Fødevarehygiejne.

Generelt om krydsoverensstemmelse

Som EU-medlemsstat har Danmark pligt til at sikre, at bestemmelserne om krydsoverensstemmelse bliver gennemført i henhold til forordningerne. Vi skal i den forbindelse være opmærksomme på, at Kommissionen skal undlade at udbetale støtte for en ordning, hvis kontrollen med den ikke er udført i overensstemmelse med Kommissionens bestemmelser, jf. artikel 52 stk. 1, i forordning (EU) nr. 1306/2013. Dette omfatter situationer hvor:

- Medlemsstaten ikke udfører de kontroller, som en forordning kræver
- Kontrollen vurderes at være utilstrækkelig i forhold til de EU-retlige bestemmelser herom, f.eks. ved mangelfuld dokumentation, eller
- De underliggende forudsætninger (f.eks. risikoanalysen) er utilstrækkelige

1. TILSKUDSORDNINGER

Krydsoverensstemmelseskontrollen gælder alene for de ordninger, som er nævnt nedenfor i punkt 1 Støtteordninger.

For støttemodtagere, der opfylder yderligere følgende to betingelser, gælder en særlig formodningsregel i forbindelse med kontrollens gennemførelse:

1. LDP-tilsagnet/tilsagnene om støtte er givet under landdistriktsprogrammet 2014 – 2022
2. Støttemodtager har samtidigt søgt støtte til arealbaserede betalinger i kraft af den strategisk plan i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/2115.

For disse støttemodtagere er udgangspunktet, at de arealbaserede krydsoverensstemmelseskrav formodes overholdt, hvis støttemodtageren i forbindelse med konditionalitetskontrol af arealerne overholder de arealbaserede konditionalitetskrav.

For disse støttemodtagere påbegyndes den arealbaserede krydsoverensstemmelseskontrol kun, hvis det konstateres, at den pågældende støttemodtager ikke overholder de arealbaserede konditionalitetskrav. I denne situation gennemføres en selvstændig KO-kontrol med alle relevante krydsoverensstemmelseskrav.

Formodningsreglen kan ikke anvendes for tilsagn, der er givet under landdistriktsprogrammet 2007-2014. KO gælder for følgende tilskudsordninger under landdistriktsprogrammet, hvis tilsagnet er givet under landdistriktsprogrammet 2007-2014 eller 2014 - 2022:

- Økologisk Arealtilskud
- Tilskud til pleje af græs- og naturarealer
- Tilskud til målrettet kvælstofregulering
- Fastholdelse af vådområder, lavbundsområder og naturlige vandstandsforhold
- Udtagning af græs (type 8)
- Ændret afvanding (type 9)
- Etablering af vådområder (type 13)
- Miljøvenlig drift af vådområder (type 16)
- Privat Skovrejsning
- Skov med biodiversitetsformål

2. HVAD ER LANDBRUGSSTYRELSEN ANSVARLIG FOR

Landbrugsstyrelsen har ansvaret for at organisere og udføre KO-kontrollen i Danmark. Vi er også ansvarlige for at beregne eventuelle sanktioner og nedsætte landbrugeres støtte eller tilskud.

Vi er desuden ansvarlige for at udtage minimum 1 % af alle landbrugere, der søger landdistriktsstøtte til KO-kontrol. Udtagningen sker dels på baggrund af tilfældig udtagning og dels på baggrund af en risikoanalyse.

3. HVAD ER LANDBRUGER ANSVARLIG FOR

For landbrugere, der modtager **landdistriktsstøtte (LDP)**, gælder kravene for:

- Alle bedriftens arealer
- Alle landbrugsaktiviteter på hele bedriften
- For så vidt angår skovområder, er disse dog kun omfattet af KO-kravene i det omfang, der er anmodet om støtte hertil efter nærmere bestemte støtteordninger.

Anvendelsesområdet, for så vidt angår KO-sanktionering af den direkte støtte, er pr. 1. januar 2015 udvidet til at gælde sanktionering af overtrædelser på støttemodtagerens fulde driftsområde, altså både landbrugsarealer og ikke-landbrugsarealer, samt for overtrædelser i relation til landbrugers landbrugsaktivitet. Der gælder dog stadig særlige afgrænsninger i forhold til anvendelsesområdet for GLM-kravene – se evt. Faginstruks Miljø 2023.

For så vidt angår anlæg, bygninger og dyr, holdes støttemodtager også ansvarlig, hvis han har rådighed over dem på kontroltidspunktet.

- Landbrugers egen handling eller udladelse på virksomheden skal være årsag til misligholdelsen, og landbruger har ikke handlet i overensstemmelse med de krav, som kan stilles til en dygtig professionel landbruger – dvs. godt landmandskab. Landbruger er således ikke ansvarlig for alle overtrædelser.
- Landbrugers ansvar for en handling eller udladelse fra en tredjemand, som har udført arbejde på virksomheden for landbrugeren afhænger af, hvordan landbruger har handlet i forhold til tredjemand. Ansvar for landbruger kan opstå som følge af landbrugers valg af tredjemand, tilsyn med tredjemand eller de instrukser, som landbruger har givet tredjemand. Landbruger er derfor ikke ansvarlig for alle overtrædelser, som begås af tredjemand på virksomheden.

Som udgangspunkt er det den landbruger, der har ansøgt om og dermed modtager støtten for bedriften og tilhørende arealer, der er ansvarlig for eventuelle overtrædelser på selvsamme bedrift.

4. HANDLINGER OG UNDLADELSER

Når en landbruger modtager LDP-støtte, er landbruger ansvarlig for enhver handling eller udladelse, der kan tillægges ham/hende, og som har resulteret i en overtrædelse af et eller flere krav. Dette gælder for hele kalenderåret på landbrugers bedrift. Bedriften omfatter alle de produktionsenheder, som støttemodtager har rådighed over. Det kan f.eks. være arealer, bygninger, anlæg, dyr m.v.

Landbrugeren er også ansvarlig, hvor overtrædelsen ikke kan tillægges ham, men hvor han/hun har undladt at rette op på forholdet.

I konkrete tilfælde kan vi vurdere, at landbrugers støtte ikke skal nedsættes. Det er i sjældne tilfælde, hvor overtrædelsen ikke kan tilskrives landbruger som uagtsom eller forsætlig. I disse tilfælde skal du beskrive og

foretage en faglig vurdering af overtrædelsen, herunder om landbruger har anvendt en korrekt fremgangsmåde. Overtrædelsen skal stadig indberettes. Rette fagkontor vil herefter vurdere, hvorvidt der er tale om en overtrædelse, der ikke kan tilskrives landbruger og derfor ikke skal føre til en nedsættelse af støtten.

5. ERHVERVEDE OG OVERDRAGEDE AREALER

Støttemodtager er ansvarlig for overtrædelser, vi konstaterer på landbrugsarealer og ikke-landbrugsarealer, som indgår i støttemodtagerens ansøgning og som støttemodtageren har erhvervet eller overdraget i løbet af støtteåret. Det gælder, selvom overtrædelsen kan tilskrives den person, som støttemodtager har erhvervet arealet fra eller overdraget det til. For uddybning se afsnit 6.

Ved erhvervet forstås køb, forpagtning, leje eller lignende. Ved overdraget forstås salg, forpagtning, leje eller lignende.

6. UDVÆLGELSE AF KONTROLADRESSER

I den danske KO-bekendtgørelse er det fastlagt, at Landbrugsstyrelsen er ansvarlig for kontrollen af KO-kravene.

For alle kravene gennemføres udtagningen i 2022 blandt LDP-ansøgere. Denne kontrolpopulation skal udgøre mindst 1 % af støttemodtagerne i foreningsmængden. Ca. ¼ udtages tilfældigt blandt alle ansøgere, mens ca. ¾ udtages efter en risikoanalyse, henholdsvis udtræksårsag 1 eller 2. Udtagningen foretages forud for kontrolåret og kontrolpopulationen indlæses i KO-systemet og i VAKS Online. Efter ansøgningsfristens udløb i april i kontrolåret foretages eventuelt en justering af kontrolpopulationen, herunder en komplette udtagning, så det sikres, at EU-kravet om mindst 1 % opfyldes.

7. KONTROLTYPER

På KO-området findes to former for kontrol, henholdsvis KO-kontrol og anden-kontrol (AKO).

7.1 KO-KONTROL

En KO-kontrol er en planlagt, uanmeldt kontrol med en støttemodtagers overholdelse af krydsoverensstemmelseskravene. Vi udfører kontrollerne hos landbrugere, der er udtaget til kontrol og derfor indgår i den ene procent af bekræftede støtteansøgere, vi skal kontrollere.

På en KO-kontrol skal vi kontrollere alle krydsoverensstemmelseskrav, der indgår i kontrolforpligtelsen.

Visse krav kontrolleres administrativt og ikke hos landbrugeren. Det vil fremgå af kravet i denne faginstruks, hvis det kontrolleres administrativt.

For kontrollerne gælder, at:

- Datoen for den administrative kontrol bruges som kontroldato
- Resultater af f.eks. prøver, der blev taget på kontrolbesøget, er en del af den oprindelige kontrol. Resultatet skal derfor indberettes med samme kontroldato som det oprindelige besøg.

Du skal være opmærksom på, at alle bedriftens arealer og driftsbygninger, som landbruger har rådighed over på kontroltidspunktet, på bedriften, skal kontrolleres i forbindelse med en KO-kontrol.

7.2 ANDEN-KONTROL (AKO)

Der er tale om en anden-kontrol, hvis vi konstaterer overtrædelse af krav i forbindelse med f.eks.:

- Kontrolbesøg planlagt til andre formål
- Anmeldelse
- Opfølgning på om et påbud er blevet overholdt
- Opfølgning på national kontrol

Landbrugere udtages ikke til anden-kontrol. Men hvis du konstaterer en overtrædelse af krav på en anden kontrol, skal overtrædelsen indberettes.

Ovenstående indebærer, at hvis du på f.eks. en arealkontrol konstaterer, at landbruger ikke overholder krav 1.33 på et areal, skal du indberette det som en AKO-overtrædelse.

8. NEDSÆTTELSE AF LANDBRUGERS STØTTE

8.1 HVORDAN BEREGNER VI EN NEDSÆTTELSE

Jordbrugskontrol beregner, hvor meget støtten skal nedsættes med, på baggrund af oplysninger om alvor, omfang og varighed og forsæt. Desuden indgår det i vores beregning, om der er tale om en gentagen overtrædelse målt for en treårig periode.

Vi har desuden mulighed for at ændre nedsættelsen som følge af f.eks. en klage, eller hvis indberetningen ikke er i overensstemmelse med reglerne eller vejledningen for indberetning og bedømmelse.

Hvis landbruger har sendt hørings svar i forbindelse med høring indgår dette sammen med kontrolrapporten i vores sagsbehandling.

Det er først muligt at vurdere størrelsen af en mulig nedsættelse, når sagen er helt færdigbehandlet. Det forudsætter nemlig, at alle forhold (kendte som ukendte under kontrollen) er vurderet. Kontrolløren kan derfor ikke sige noget herom, hverken under eller efter kontrollen.

8.2 UAGTSOM OVERTRÆDELSE

En uagtsom handling eller undladelse handler om situationer, hvor landbrugeren ikke udviser tilstrækkelig agtpågivenhed og derfor ikke opfylder ét eller flere krav. Vi bedømmer en uagtsom overtrædelse mildere end en forsættelig overtrædelse. Som udgangspunkt betragter vi en overtrædelse af et krav som en uagtsom handling eller undladelse.

Hvis landbruger på grund af en uagtsom handling eller undladelse ikke har overholdt et krav, vil landbrugere modtage en advarsel eller et støttetæk på 1%, 3% eller 5%. Sanktionen tildeles på baggrund af en konkret vurdering ud fra kriterierne alvor, omfang og varighed. Vurderingen fortages af Jordbrugskontrol.

Overtrædelsen tildeles karaktererne 1 – 4, for både alvor, omfang og varighed. Den samlede vurdering af kravet sker ved, at karaktererne for alvor, omfang og varighed lægges sammen. Karaktererne 1-4 gives i følgende situationer:

1. Overtrædelsen har **meget lille betydning** i forhold til kravets formål (kun relevant for visse krav)
2. Overtrædelsen har **mindre betydning** i forhold til kravets formål
3. Overtrædelsen har en **væsentlig betydning** i forhold til kravets formål
4. Overtrædelsen har **meget stor betydning** i forhold til kravets formål

Herunder kan du se, hvor stor nedsættelsesprocenten bliver på baggrund af de tildelte karakterer:

- Samlet karakter 3 - 5 = 0 % nedsættelse af støtten (Advarsel)
- Samlet karakter 6 - 7 = 1 % nedsættelse af støtten
- Samlet karakter 8 - 10 = 3 % nedsættelse af støtten
- Samlet karakter 11-12 = 5 % nedsættelse af støtten

8.3 UAGTSOM GENTAGEN OVERTRÆDELSE

Landbrugsstyrelsen betragter det som en gentagen overtrædelse, hvis en landbruger flere gange inden for en sammenhængende periode på tre kalenderår undlader at overholde det samme krav. Det forudsættes, at landbrugeren er underrettet skriftligt f.eks. via kontrolrapport eller kvitteringsskrivelse, om en tidligere overtrædelse og har haft mulighed for at bringe denne til ophør.

Hvis du foretager flere uafhængige kontrolbesøg inden for samme år, betragter Jordbrugskontrol også en overtrædelse af samme krav som en gentagelse. Dette gælder også i tilfælde, hvor landbrugeren har gentaget handlingen eller undladelsen eller har undladt at rette op på overtrædelsen, konstateret på det første besøg. Det gælder derimod ikke, hvis der er tale om en overtrædelse, som ikke kan rettes op, eller hvor genopretning sker ved ikke at gøre noget.

I tilfælde af gentagen overtrædelse, beregner Jordbrugskontrol nedsættelsesprocenten første gang som nedsættelsesprocenten for den foreliggende overtrædelse ganget med 3. Hvis nedsættelsen for den foreliggende overtrædelse beregnes til 3 %, vil nedsættelsen ved første gentagne overtrædelse være $3 \times 3 \% = 9 \%$.

Ved efterfølgende gentagen overtrædelse inden for tre kalenderår beregner vi nedsættelsesprocenten som den foregående nedsættelsesprocent ganget med 3. Hvis nedsættelsen forrige gang var beregnet til $3 \times 3 \% = 9 \%$ på grund af gentagen overtrædelse, vil nedsættelsen ved efterfølgende gentagen overtrædelse være $3 \times 9 \% = 27 \%$, som dog nedsættes til 15 % ved uagtsomhed.

Når nedsættelsesprocenten bliver 15 %, underretter Jordbrugskontrol landbrugeren om, at yderligere overtrædelse af samme krav vil blive betragtet som en forsætlig handling.

Overtrædelse	Gentagelse	2. gentagelse	3. gentagelse	4. gentagelse
1 %	$1 \times 3 = 3 \%$	$3 \times 3 = 9 \%$	$9 \times 3 = 27 \%$ (nedsat til 15 %)	Behandles som 1. forsætlige overtrædelse, jf. ovenfor
3 %	$3 \times 3 = 9 \%$	$9 \times 3 = 27 \%$ (nedsat til 15 %)	Behandles som 1. forsætlige overtrædelse, jf. ovenfor	
5 %	$5 \times 3 = 15 \%$	Behandles som 1. forsætlige overtrædelse, jf. ovenfor		

8.4 FORSÆTLIG OVERTRÆDELSE

I forbindelse med KO kontrollen anvendes forsæts begrebet i den form, som det er blevet fastlagt af EU-domstolen.

Det er op til kontrolløren at tage stilling til, hvilken hensigt landbruger har haft i forbindelse med en overtrædelse. Hvis I vurderer, at landbruger har tilstræbt den manglende overholdelse af KO-kravet, eller at han, uden at have tilstræbt den manglende overholdelse, har accepteret muligheden for, at den kan opstå, så bør I indberette overtrædelser som forsætlig.

Det er jeres vurdering på baggrund af det samlede indtryk af landbrugers bedrift, der har indflydelse på, om overtrædelserne skal indberettes med forsæt. Giver landbruger direkte udtryk for, at han godt kender reglerne og kravene, men ikke har tænkt sig at overholde dem, er dette et stærkt argument i forhold til forsæt.

Det er ikke tilstrækkeligt til indberetning med forsæt, at landbruger tidligere har overtrådt samme krav.

Er man i tvivl, kan man ringe til Jordbrugskontrol eller indberette med forsæt. Da tages der særskilt stilling til om det er forsæt og om det kan dokumenteres. Det er ikke alle sager, der indberettes med forsæt, der afgøres som forsætlige, men det er vigtigt, at kontrolløren har taget stilling til det på selve kontrollen. Indberettes der ikke med forsæt, vil sagen ikke blive behandlet som en sådan sag – det er således vigtigt at indberette med forsæt, hvis man mener dette er relevant, så der kan blive taget særskilt stilling til dette.

Du kan i tabellen nedenfor se en oversigt over beregningerne ved gentagne forsætlige overtrædelser.

1. forsætlige overtrædelse	1. gentagelse	2. gentagelse	3. gentagelse	4. gentagelse	5. gentagelse
20 %	45 %	75 %	100 %	100 %	Udelukkelse

8.5 OVERTRÆDELSE AF FLERE KRAV INDEN FOR SAMME OMRÅDE

Har landbruger overtrådt flere krav inden for samme område, vurderer Jordbrugskontrol det som én overtrædelse inden for området forudsat, at ingen af overtrædelserne er gentagne overtrædelser. Områdets nedsættelsesprocent vil da svare til den nedsættelsesprocent, som isoleret set er den højeste for hvert af de enkelte krav inden for området.

Du kan her se et eksempel:

- Uagtsom overtrædelse af krav 1.1 medfører isoleret set en nedsættelse på 3 %.
- Uagtsom overtrædelse af krav 1.9 medfører isoleret set en nedsættelse på 1 %.

Da begge overtrædelser er inden for samme område (miljø, klimaforandring og god landbrugs- og miljømæssig stand for jord (GLM)), skal overtrædelserne betragtes som én overtrædelse. Støtten skal herefter nedsættes med 3 %.

8.6 OVERTRÆDELSE AF FLERE KRAV INDEN FOR FORSKELLIGE OMRÅDER

Hvis landbrugeren ikke har overholdt flere krav inden for forskellige områder, beregner Landbrugsstyrelsen den samlede nedsættelse af støtten ved at lægge nedsættelsesprocenterne fra områderne sammen, forudsat der ikke er nogen gentagne overtrædelser.

Hvis det er første gang, landbrugeren ikke har overholdt et eller flere krav, og der kun er uagtsomme overtrædelser, kan nedsættelsen af støtten maks. blive 5 %. Hvis der kun findes uagtsomme og gentagne overtrædelser, vil støttenedsættelsen maks. være 15 %. Der findes intet maksimum for støttenedsættelsen, hvis der er en forsætlig overtrædelse blandt overtrædelserne.

8.7 NÅR ET KRAV ER OVERTRÅDT GENTAGNE GANGE

Hvis et krav er overtrådt flere gange inden for en sammenhængende periode på tre kalenderår, bliver det betragtet som en gentagen overtrædelse. Landbrugeren skal dog have været underrettet om en tidligere overtrædelse og have haft mulighed for at rette op, før vi betragter en overtrædelse som en gentagelse.

Ved første gentagelse: Den tidligere anvendte nedsættelsesprocent ganges med 3. Hvis ansøger tidligere har fået en nedsættelsesprocent på 3, vil den gentagelse beregnes således: $3 \times 3 \% = 9 \%$.

Ved 2. og 3. gentagelse kan nedsættelsesprocenten maksimalt være 15 %. Ved 4. gentagelse vil overtrædelserne blive vurderet som forsætlig, med mindre konkrete forhold taler imod.

8.8 ADVARSEL VED MINDRE BETYDELIG OVERTRÆDELSE

En mindre betydelig overtrædelse er en overtrædelse af krydsoverensstemmelseskrav, der på grund af vurderingen af alvor, omfang og varighed kan betragtes som værende mindre betydelig, og som bedømmes med en samlet karakter på højst 5.

Vi tager ikke på opfølgende kontrolbesøg i forbindelse med mindre betydelige overtrædelser, men vi giver landbruger en advarsel, som er gyldig i tre kalenderår, inklusive året hvor vi konstaterede overtrædelserne. Hvis vi inden for de tre kalenderår kommer på besøg hos landbruger igen og konstaterer, at landbruger ikke har afhjulpet overtrædelserne, vil landbrugers støtte blive nedsat med 1 %. Nedsættelsen vil udgøre 1 % af den støtte, landbruger fik i året, hvor landbruger fik advarslen.

Du skal være opmærksom på, at overtrædelser af krav, der udgør en direkte risiko for den offentlige sundhed eller for dyrs sundhed, ikke kan vurderes som mindre betydelige overtrædelser.

For mindre betydelige overtrædelser gælder, at:

- a. Du skal altid indberette mindre betydelige overtrædelser i KO-Web, så det kommer til at fremgå af kontrolrapporten.
- b. Du skal under kontrolbesøget oplyse landbruger om muligheden for at rette op på overtrædelserne. Landbrugers afhjælpning må dog ikke forlænge kontrolbesøgets varighed. Den mindre betydelige overtrædelse skal stadig fremgå af KO-kontrolrapporten som en overtrædelse, og du skal samtidig indberette overtrædelserne i KO-Web som afhjulpet, hvis det var muligt for landbrugeren af afhjælpe overtrædelserne i forbindelse med kontrolbesøget.
Hvis landbruger ikke kan afhjælpe den mindre betydelige overtrædelse under kontrolbesøget, skal overtrædelserne indberettes i KO-Web, og overtrædelserne skal fremgå af KO-kontrolrapporten som efterfølgende sendes i høring.

8.9 HVIS DEN MINDRE BETYDELIGE OVERTRÆDELSE ER EN MENNESKELIG FEJL

Hvis en overtrædelse er af mindre alvorlig, omfattende og varig karakter, og ikke kan afhjælpes, kan Landbrugsstyrelsen vurdere den som en såkaldt menneskelig fejl.

En overtrædelse kan kun vurderes som en menneskelig fejl, hvis den samlede karakter for overtrædelsen ikke overstiger 3, og hvis det ikke er muligt at rette op på forholdet.

Hvis en overtrædelse vurderes som en menneskelig fejl, skal landbruger hverken modtage en advarsel eller et støttetræk, men det konstaterede forhold skal beskrives i kontrolrapporten.

Hvis landbruger overtræder samme KO-krav igen inden for en periode på 3 år, og forholdet stadig vurderes som en menneskelig fejl, fordi den samlede karakter for forholdet ikke overstiger 3, kan overtrædelsen igen vurderes som en menneskelig fejl, og landbruger vil ikke få et støttetræk. Det er dog et krav, at landbruger har udvist en forbedring i forhold til seneste overtrædelse af kravet.

Hvis en gentagende overtrædelse (menneskelig fejl) af samme KO-krav efter en konkret vurdering udgør en forværring i forhold til den seneste overtrædelse (menneskelige fejl) af kravet, vil overtrædelsen som udgangspunkt resultere i et støttetræk på 1 %.

8.10 HVIS DEN MINDRE BETYDELIGE OVERTRÆDELSE BLIVER EN HENSTILLING

Hvis en overtrædelse er af mindre alvorlig, omfattende og varig karakter, og kan afhjælpes i forbindelse med kontrolbesøget, kan Landbrugsstyrelsen vurdere den som en såkaldt henstilling.

En overtrædelse kan kun vurderes som en henstilling på udvalgte delkrav og hvor den samlede karakter for overtrædelsen ikke overstiger 5. Overtrædelsen skal afhjælpes i forbindelse med kontrolbesøget eller indenfor en nærmere fastsat frist der oplyses af kontrolløren.

Hvis fejlen ikke rettes rettidigt betragtes overtrædelsen som en advarsel, her henvises til afsnit 8.8.

Hvis fejlen rettes rettidigt modtager landbruger en henstilling på det omtalte delkrav, og overtrædelsen nulstilles. Landbruger oplyses i kontrolrapporten om de faktuelle forhold omkring henstillingen, men forholdet vil ikke føre til en sanktion.

UDTRÆKSÅRSAGER

Udpegning

Risikoudtaget	2
Tilfældigt udpeget	1

Kontrollens forberedelse

Forud for kontrollen skal du foretage en grundig forberedelse af kontrollen på den bedrift, der er udtaget.

Du skal derfor hente kontrolgrundlag med både klient-, areal-, husdyr- og gødningsregnskabsoplysninger på 5050_23.

Alle bedrifter udtages på baggrund af CVR-numre eller CPR-numre. Der anvendes ikke P-numre i KO kontrol, heller ikke ved AKO-sager.

1. KONTROLGRUNDLAGET INDEHOLDER FØLGENDE OPLYSNINGER:

- Udtræksårsag
- Oplysninger om bedriftstype
- Oplysninger om hvilke adresser der indgår i bedriftens ansøgning
- Hvilken kommune /-er der kan være involveret for hver adresse
- Virksomhedsregister
- Hvilke ejendomme bedriften har husdyrbesætninger på
- Typen og antallet af dyr
- Kendskab til bedriftens gødningsregistrering
- Om virksomheden har udarbejdet (indsendt) gødningsregnskab for den senest afsluttede planperiode (Hvis virksomheden er med i Register for gødningsregnskab)
- Typer af støtte som ansøger søger, hhv. direkte støtte eller LDP
- Antal ha – både hvortil der er søgt støtte og som er anmeldt som naturarealer, gårdspladser o.l.
- En markplan der indikerer arealer og afgrøder og herved en mulig pesticidanvendelse

Kontrolgrundlaget skal trækkes fra KSK 5050_23. Fra kontrolsæsonens start vil data i kontrolgrundlaget være baseret på 2022 indberetningen, og kontrollen skal, i givet fald, udføres på dette grundlag. Efter ansøgningsfristen (ca. 1. juni), vil data i kontrolgrundlaget blive 2023 data, som derved vil danne grundlag for KO kontrollen resten af kontrolsæsonen.

2. BEGREBSDEFINITIONER

Begreb	Definition
Dyregruppe	<p>Dyregruppen defineres i de enkelte krav under afsnittet KRAVETS RELEVANS. Som udgangspunkt anvendes den relevante aldersgruppe jf. CHR, hvis ikke andet er angivet særskilt.</p> <p>Der gøres opmærksom på at oplysningerne fra CHR holdes op imod eventuelle besætningsregistre, og at disse tal skal verificeres af støtteansøger eller dennes repræsentant.</p> <p>Således skal f.eks. alle smågrise 7-30 kg i en besætning, alle søer, gylte og orner i en besætning, alle kalve over 8 uger, m.v. betragtes som en dyregruppe for sig.</p>
Ko	Hundyr, der har kælvet mindst én gang.
Kalv	Kreatur på indtil 6 måneder.
Kvie	Hundyr på 6 måneder eller derover, som endnu ikke har kælvet.
Tyr	Handyr på 6 måneder eller derover.
Stud	Kastreret handyr.
Svin	Ved svin forstås et svin i enhver alder, uanset om det opdrættes til avl eller opfedning.
Pattegris	En gris fra fødsel til fravænning.
Fravænnet gris/smågris	En gris fra fravænning, og indtil den er 10 uger gammel.
Avls- og slagtesvin	En gris fra den er 10 uger gammel og indtil avlsbrug, indsættelse i løbeafdeling eller indtil slagting.
So	Hundyr efter første faring.
Gylt	Hundyr efter kønsmodning og inden faring. Kønsmodenhed hos hundyr indtræder, når dyret er fra 5½ til 7(8) måneder gammelt afhængigt af race og miljøpåvirkninger (f.eks. tilstedeværelse af orne).
Drægtig so	En so fra løbning til faring.
Diegivende so	Et hundyr fra tidspunktet for faring og til fravænning af pattegrisene.
Goldso	En so efter fravænning og faring (inden en ny drægtighed).
Orne	Et handyr efter kønsmodning, som indgår i avl / er bestemt til avl. Kønsmodenhed hos handyr indtræder i 6-7 måneders alderen med en vis individuel variation. Her spiller miljøpåvirkninger også ind (f.eks. sinker opvækst sammen med sopolte puberteten, mens opvækst med andre orner inducerer puberteten).
Sopolt	I perioden fra en hungris (sogris) udtages til avl og indtil løbning betegnes den som en sopolt i daglig tale. Betegnelsen sopolt nævnes ikke i lovgivningen.
Galt	En kastreret hangris.

3. KONTROLBESØGET

Følgende beskriver kontrolbesøgets forberedelse og gennemførelse – særligt i forhold til kontrol i besætninger. Øvrig information fremgår af den generelle kontrolvejledning.

3.1 KONTROLBESØGETS FORBEREDELSE - DYR

Besøget forberedes med opslag i relevante databaser. Der foretages - afhængig af besætning - opslag i følgende:

- Oplysninger fra kontrolgrundlaget (marker og dyr), herunder bl.a. CVR-nr./P-nr. eller CPR-nr., adresseoplysninger, afgræsningsaftaler/markbloksnummer mv.
- CHR-registret for information om antal dyr, dyrearter og flytninger (leveringserklæringer, svin) registreret for besætningen, samt eventuelle veterinære restriktioner.
- Vetstat 2.0 for information om besætningens medicinforbrug, type af sundhedsrådgivningsaftale, besøgsfrekvens, ordinationsperiode mv. Viser om landbrugeren selv må foretage behandling af dyr, og om de dermed må have medicin stående. Information om den praktiserende dyrlæge, som er tilknyttet besætningen ved en eventuel aftale om sundhedsrådgivning.
- Dyreregistrering/DMS for information om medicinanvendelse i kvægbesætninger med tilvalgsmodul 2 og 9 mdr. ordination, evt. udtræk af CKR liste.
- SPF SuS for information om besætningens sundhedsstatus, herunder særlige forholdsregler vedr. besøgsstatus.
- Svineflyttedatabasen for information om flytninger af svin samt indgåede leveringserklæringer.
- Oversigtskort over bedriften til brug for sikring af, at alle staldbygninger kontrolleres.

Opmærksomheden henledes ligeså på, at enkelte besætninger kan være ophørt eller have fået en ny ejer siden udpegningen. Div. telefonnumre medtages. Der kan ofte være en del mobiltelefonnumre tilknyttet en besætning.

3.1.1 Særligt for fjerkræ

Kun fjerkræ, som indgår i kommerciel produktion, skal være registreret i CHR (nationalt krav ikke KO-krav). Hvis æg og/eller slagtefjerkræ sælges eller videregives til anden mand, eller der sker omsætning af levedyr, skal der leves op til KO-kravene.

Typiske fjerkræbesætninger er slagtekyllinger og æglæggere: Burhøner, skrabe-høns og fritgående høner. Derudover er der de økologiske æglæggere, der som udgangspunkt holdes som konventionelle fritgående høns. I mindre udstrækning ses hold af slagtekalkuner, gæs, ænder og struds. Hobbyhøns i haven er kun omfattet af KO reglerne, hvis der sker salg af æg til forbruger (stalddørssalg). Fjervildt-produktion er også omfattet, men kun af sundhedskravene.

Dyrene skal inspiceres ved gennemgang af alle huse, der rummer dyr. Der er oftest tale om så store flokke af fjerkræ, at et egentligt tilsyn med hvert enkelt dyr er vanskeligt. Kontrolløren skal dog passere så tæt på alle dyr, at de bliver forstyrret og bevæger sig, så deres helbredstilstand kan iagttages. Der bør følges en bestemt rute, som sikrer, at der højst er 2 m til hvert enkelt dyr.

Der er fastsat specifikke dyrevelfærdsmæssige bestemmelser for æglæggende høner, slagtekyllinger og kalkuner. Disse er imidlertid ikke omfattet af KO-bestemmelserne. De KO-bestemmelser, der finder anvendelse, er således bestemmelserne i direktiv 98/58/EF om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål.

3.1.2 Særligt for heste

Heste, der ikke er udtaget fra konsum, og dermed indgår i fødevarekæden, er underlagt kontrol af krydsoverensstemmelseskrav for **dyresundhed samt foderhygiejne, hvis støtteesøger ejer hestene**. Hestepas bruges som dokumentation for hvorvidt dyrene indgår i fødevarekæden. Observeres der heste på ejendommen, skal der således spørges ind til dyrenes konsumstatus og udføres KO-kontrol for heste der indgår i fødevarekæden, hvis støtteesøger ejer hestene. Heste der er chipmærkede, har en mikrochip siddende på venstre side af halsen på overgangen mellem nakkekammen og halsmuskulaturen.

3.2 BESØGSREGLER

Forud for kontrollen skal det undersøges om bedriftstypen har specifikke besøgsregler der skal overholdes. Retningslinjer for besøgsregler kan findes i den generelle kontrolinstruks.

3.3 SÆRLIGE FORHOLD DER KRÆVER DYRLÆGEFAGLIG VURDERING

Nogle forhold i besætningerne særligt omkring vurdering af alvor og varighed ved fund af syge og tilskadede dyr, men også brug af medicin, kræver dyrlægefaglige kompetencer at vurdere. I nogle tilfælde fremgår det allerede i forbindelse med gennemgang af det kontrolforberedende materiale, at der kan være tale om en besætning, hvor det med stor sandsynlighed bliver nødvendigt at få dyrlægefaglig assistance til kontrollen. I disse tilfælde kan dyrlægen med fordel deltage i kontrolbesøget. I andre tilfælde viser det kontrolforberedende materiale ikke et behov for, at dyrlægen deltager i kontrolbesøget, men det viser sig alligevel, at der skal tilkaldes en dyrlæge.

3.3.1 Dyrlæge med på kontrol

Én af Landbrugsstyrelsens dyrlæger tages med på råd, med henblik på at kortlægge, om en dyrlæge eventuelt skal deltage i kontrolbesøget, hvis opslag i de databaser, der fremgår af afsnit 4.1 i den generelle kontrolinstruks viser følgende:

- Hvis opslag i CHR-registret viser veterinære problemer, f.eks. Salmonella Dublin niveau 3 hos kvæg, der medfører restriktioner for landbruger.
- Vetstat 2.0 viser, at besætningen har et usædvanligt lille eller højt medicinforbrug. Spørg under alle omstændigheder en dyrlæge ifm. kontrolforberedelsen, hvad medicinforbruget viser om besætningen.
- Hvis opslag i dyreregistrering/DMS viser mange reguleringer i forbindelse med medicinalanvendelse i kvægbesætninger.
- Hvis opslag i SPF Sus om svinebesætningers sundhedsstatus viser, at besætningen er Salmonella niveau 3, klassifikation C, som angiver aktivitet af de uønskede Salmonellatyper i svinebesætningen.
- Hvis nøgletal for information om sundhedstilstand, dødelighed, celletal osv. viser store afvigelser fra normalt.

Derudover kan én dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen eventuelt medtages på baggrund af tidligere sanktionshistorik. Hvis der under "Veterinære problemer" i CHR-oversigten står JA, kontaktes dyrlæge for afklaring af, om der kan køres kontrol nu.

3.3.2 Kontakt til eller tilkald af dyrlæge til kontrol

I vurderingen af, hvorvidt én af dyrlægerne skal kontaktes under kontrolbesøget, inddrages en vurdering af dyrets eventuelle skader samt en samlet vurdering af dyrets adfærd, almentilstand og dets omgivelser. Forud for kontakt til dyrlægen undersøges forholdene omkring dyret med henblik på at kunne beskrive dem for dyrlægen telefonisk. Beskrivelserne skal bruges af dyrlægen til at vurdere, om tilkald er nødvendigt.

Følgende vurderes og beskrives:

- På hvilken måde er dyret sygt eller tilskadekommet?
- Er dyrets almentilstand påvirket? Dehydrering, afmagring, drikke og ædelyst, åndedrætsbesvær mv.
- Afviger dyrets adfærd fra normalen?
- Findes der skader ledsaget af hævelse, rødme, smerte og varme? Halter dyret / tager det støtte?
- Hvordan er omgivelserne indrettet – er dyret isoleret og i sygesti/-boks? Er lejet blødt?
- Hvad fortæller landbruger om varigheden – og kan den i øvrigt bedømmes?
- Er dyret ifølge landbruger blevet behandlet – og i givet fald hvornår og hvor længe?

Ved fund af syge og tilskadekomne dyr, der ikke er taget hånd om, skal én af Landbrugsstyrelsens dyrlæger altid kontaktes for at få en vurdering af forholdet samt vurdering af alvor og varighed.

Såfremt det vurderes, at landbruger har handlet korrekt i sagen, og dyret er opstaldet i et tilfredsstillende miljø, kan tilkald af dyrlæge undlades – dette betyder i så fald, at det vurderes, at der ingen overtrædelse er. Ved den mindste smule tvivl kan en dyrlæge altid kontaktes telefonisk for rådgivning. Er sagen af alvorlig karakter, er tilkald af dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen altid nødvendigt med henblik på at foretage politianmeldelse og dokumentation for overtrædelse af krav 3.2.

Ved telefonisk kontakt til dyrlæge kan skemaet "Actioncard - Dyrlægetilkald" med fordel benyttes. Dette vil give dyrlægen de bedste forudsætninger for at vurdere den enkelte situation.

3.3.3 Overtrædelser af dyrevelfærdsområdet

I vurderingen af alvoren for overtrædelser af dyrevelfærdskravene sondres der imellem "**væsentlig ulempe**", "**uforsvarlig behandling**", "**groft uforsvarlig behandling**" eller "**mishandling**". Ved fund af syge og tilskadekomne dyr, der ikke er taget hånd om, skal én af Landbrugsstyrelsens dyrlæger altid kontaktes for at få en vurdering af forholdet samt vurdering af alvor og varighed. Ved sondringen mellem ovenstående fire grupper kan følgende vurderinger som hovedregel lægges til grund:

Væsentlig ulempe er forhold, der ikke kan betegnes som uforsvarlige, men som er til ulempe for dyrenes velfærd. F.eks. stilles der i loven krav om, at udstyr til fodring og vanding skal være udført og anbragt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand. I situationer, hvor denne bestemmelse ikke er opfyldt, f.eks. fordi fodertruget er anbragt sådan, at der kan ske forurening med jord eller gødning, vil der normalt være tale om, at forholdet vurderes som væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling af dyr er forhold, hvor der normalt ikke er baggrund for at anmelde forholdet til politiet, hvis det rettes straks. I tvivlstilfælde kontaktes en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen med henblik på at få en dyrlægefaglig vurdering af, om forholdet er uforsvarlig behandling eller groft uforsvarlig behandling af dyr. Hvis forholdet er uforsvarlig behandling af dyr, kan dyrlægen bede landbruger om at sikre, at forholdet bringes til ophør straks. Hvis forholdet rettes straks, skal det ikke politianmeldes.

Groft uforsvarlig behandling af dyr skal anmeldes til politiet. Et eksempel kan være et dyr med en smertefuld kronisk lidelse, der ikke er i sygesti/sygeboks, behandlet, tilset af en dyrlæge eller aflivet i tide. Tilkald af dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen er nødvendigt med henblik på at foretage politianmeldelse.

Mishandling er endnu alvorligere end grovere uforsvarlig behandling og skal altid anmeldes til politiet. Det kan f.eks. være tilfælde af vanrøgt, hvor dyr er døde eller stærkt påvirkede af sult og tørst pga. manglende pasning. Tilkald af dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen er nødvendigt med henblik på at foretage politianmeldelse.

Til hjælp til en ensartet bedømmelse af overtrædelser af dyrevelfærdskravene er der, hvor det er relevant, beskrevet retningslinjer for bedømmelse af alvoren under de enkelte krav.

3.3.4 Vejledning til obduktion

Det kan være nyttigt at medtage bevismateriale til dokumentation af en overtrædelse. I sager om dyrevelfærd kan der, når et dyr er aflivet, medtages den del af dyret, der er omfattet af overtrædelsen (f.eks. et ben eller et øre). Præparatet mærkes med label, hvoraf fremgår dato for kontrolbesøg, CHR-nummer samt evt. ID på dyret. Endvidere noteres hvilke dele af dyret der er medtaget. Der skal dokumentation for, hvorfra præparatet stammer (dyret skal i levende live være opmærket således, at mærkes kan genfindes på præparatet – tag evt. fotos af dette).

Ved kontrollen kan det ske, at der er syge og tilskadekomne dyr, der kræver en yderligere vurdering af lidelsen ved patologisk undersøgelse. Dette forudsætter at dyret er aflivet. Det er kun en dyrlæge, som må opfordre til aflivning, idet der skal ligge en faglig vurdering af dyrets muligheder for helbredelse. Derfor skal Landbrugsstyrelsens dyrlæge altid med på råd, når der er syge og tilskadekomne dyr i besætningen. Hvis det vurderes af Landbrugsstyrelsens dyrlæge, at dyret er uhelbredeligt sygt, kan der mundtligt opfordres landbruger om at aflive dyret. Det er også muligt, at landbruger selv vælger at aflive dyret. Efter aftale med Landbrugsstyrelsens dyrlæge, kan materiale til obduktion skæres af, eller Landbrugsstyrelsens dyrlæge tilkaldes. Det patologiske materiale køres til nærmeste kontor og indfryses. Obduktion foretages af Landbrugsstyrelsens dyrlæge, og udtalelse om lidelse, årsag og varighed udfærdiges med billede dokumentation.

3.4 TILDELING AF KARAKTERER FOR EN OVERTRÆDELSE I OMRÅDE 2 OG 3

Når en overtrædelse konstateres indenfor område 2 og område 3, er udgangspunktet at bedømmelsen og tildelingen af alvor, omfang og varighed skal foretages på det konkrete CHR hvorpå overtrædelsen er konstateret. I tilfælde af at samme bedrift (CVR) har ansvaret over flere besætninger (CHR), er det den besætning hvorpå overtrædelsen er konstateret, der danner grundlag for tildelingen af karakterer.

Er der flere besætninger, under samme bedrift, med overtrædelser af samme delkrav, er det den besætning med den højeste karaktersum, der skal ligge til grund for den endelige beregning af støttenedsættelse. I de tilfælde at samme overtrædelse resulterer i samme karaktersum, er det den overtrædelse med højest alvorskarakter der styrende for indberetningen.

Der vil også være tilfælde hvor der konstateres overtrædelser med forskellige alvorsgrader indenfor samme dyreart eller aldersgruppe, på samme besætning, og indenfor samme delkrav. I disse tilfælde er det den overtrædelse med den højeste alvorskarakter og tilhørende omfang- og varighedskarakter der indberettes til beregning af støttenedsættelse.

Landbruger skal altid orienteres om alle de konstaterede overtrædelser indenfor samme delkrav i høringsmaterialet, uanset at disse ikke som udgangspunkt ligger til grund for beregningen af støttenedsættelsen.

Eksempler på karaktertildeling:

- CVR A ejer CHR 1. Overtrædelse af delkrav y for aldersgruppe P, med alvor 4 og samlet karaktersum på 7. Overtrædelse af delkrav y for aldersgruppe P, med alvor 3 og samlet karaktersum på 7.
  - Karaktererne hvori alvorskarakter 4 indgår, indberettes til beregning af støttenedsættelse. Landbruger orienteres om begge overtrædelser i høringsmaterialet.
- CVR A ejer CHR 1 og CHR 2. Overtrædelse af delkrav x på CHR 1, med karaktersum 5. Overtrædelse af delkrav x på CHR 2, med karaktersum 8.
  - Karaktererne fra CHR 2 indberettes til beregning af støttenedsættelse. Landbruger orienteres om begge overtrædelser i høringsmaterialet.

Der kan være enkelte undtagelser for denne fremgangsmåde, men i disse tilfælde vil det fremgå tydeligt under det enkelte krav, hvorledes bedømmelsen skal foretages. Ved tvivlsspørgsmål kan der rettes henvendelse til Jordbrugskontrol, se kontaktoplysninger på side 8.

Kontrollens gennemførelse

Generelt omkring kontrollens gennemførelse, varslings, ret til kontrol af privat ejendom uden forudgående retskendelse og nægtet kontrol henvises til den generelle kontrolinstruks.

1. HVIS LANDBRUGER OPLYSER, AT HAN IKKE HAR SØGT STØTTE

Det kan ikke udelukkes, at en landbruger på stedet vil oplyse, at han ikke har søgt nogen former for støtte fra Landbrugsstyrelsen i år. Dette kan være rigtigt, da det på udtrækningstidspunktet ikke kan fastslås, om der er søgt landbrugsstøtte i år. Kontrollen skal gennemføres som vanlig.

Landbrugsstyrelsens ordinære pesticidkontrol indgår i KO kontrollen, det betyder, at der fortsat skal foretages en almindelig pesticidkontrol. Jordbrugskontrol kontaktes, hvis virksomheden ikke har søgt.

2. HVIS LANDBRUGER OPLYSER, AT HAN ER OPHØRT OG IKKE HAR SØGT STØTTE

Hvis landbrugeren ikke har søgt i det indeværende kontrolår og er ophørt med al landbrugsaktivitet, gennemføres kontrollen ikke, og Jordbrugskontrol kontaktes.

3. KONTROL PÅ STEDET

Kontrollen gennemføres ved brug af VAKS Online 5050_23 og flere forskellige KSK'er, som både er koblet op på centralstøvsugeren og anvendes til nationale overtrædelser. Centralstøvsugeren anvendes online ved brug af VAKS Online.

Gennemførelsen af KO-kontrollerne tæller som både en KO-kontrol og en national kontrol for fagområderne Pesticid, Foder- og fødevarerhygiejne samt Mærkning og Registrering, hvis de nationale ordninger er udtaget til kontrol med overlap til KO-populationen. Dette indebærer, at du skal kvittere for alle typer af kontrol for alle de kontrollerede bedrifter. Kvitteringen for gennemførelsen af kontrollen på stedet skal altid ske ved, at du sender minimum:

- KO-kontrolrapport og eventuelt et KO-høringsbrev (samt eventuelt tilhørende dokumentation for overtrædelsen).
- OK- eller høringsbrev for pesticid, Foder- og fødevarerhygiejne samt Mærkning og Registreringsområdet (samt eventuelt tilhørende dokumentation for den nationale overtrædelse).

For yderligere information om anvendelse og udfyldelse af VAKS Online se IT-vejledningen. For beskrivelse af de enkelte kontrol KSK'er kan du anvende de tilhørende DCK vejledninger.

Virksomheder udtaget til Landbrugsstyrelsens KO-kontrol indlæses på 5050_23 KSK. De enkelte kontrolordninger bliver oprettet af VAKS.

Ud over oplysningerne i kontrolgrundlaget, skal du tilføje øvrige ejendomme med bygninger, som landbruger råder over (f.eks. lejede stalde), ejendom/ bemærkningsfeltet i KSK'et. Du skal ligeledes markere for hver af de adresser, hvor kontrollen er foregået.

Du skal sende høringsbreve (KO, såvel som nationale) med KO-kontrolrapport, kortmateriale og evt. fotos senest 14 arbejdsdage efter kontrollens gennemførelse til landbruger. Det kan være en fordel at gennemgå dit kontrolresultat med ansøger, inden sagen sendes i høring, så eventuelle uenigheder kan afklares inden.

Hvis du har konstateret en overtrædelse, skal du oplyse landbrugeren om, at der gennemføres høring af alle oplysninger, der er fremkommet ved kontrollen. Materialet inkl. landbrugers evt. høringssvar vil blive sendt til Jordbrugskontrol og vil indgå ved afgørelsen af sagen. Afgørelsen om, hvorvidt der skal ske en nedsettelse af støtten, træffes af Jordbrugskontrol.

På KO-Portalen findes en tjekliste over samtlige KO-krav på delkravniveau, som kan anvendes til udfyldelse på stedet.

4. REKVIRERET KONTROL / ANDEN KONTROL

Hvis du på et KO-kontrolbesøg f.eks. bemærker arealer, der ikke lever op til GB-reglerne, skal du udtage arealet til en rekvireret kontrol. Dette gøres ved at kontakte Landbrugsstyrelsen, Arealtilskud. Du skal beskrive, hvilken mark det drejer sig om (marknr. og markbloknr.) samt en begrundelse for, hvorfor marken skal udtages til rekvireret kontrol.

Tilsvarende kan du finde behov for at lave en anden kontrol (AKO). Det kan f.eks. opstå i de situationer, hvor du konstaterer, at naboen til den landmand du er ude at kontrollere, ikke overholder et GLM-krav.

Hvis du gennemfører en AKO, skal der oprettes en 5050_22 sag (centralstøvsuger), hvorigennem du udfylder besøgsdata og markerer, at det er en anden kontrol. Herefter vælges den, og kun den, kontrolordning som overtrædelsen vedrører, og støvsugeren opretter efterfølgende den korrekte kontrolordning. Vær opmærksom på, at du kun skal markere ud for den kontrolordning, hvor der er konstateret en overtrædelse. De øvrige kontrolordninger skal være blanke.

Når overtrædelsen er korrekt beskrevet, anvendes centralstøvsugeren til at overføre kontrolresultatet til KO web. Som kvittering for oversendelsen vil du modtage en KO-kontrolrapport og høringsbrev, der vil ligge på sagen i Workzone. For nærmere beskrivelse henvises til IT vejledning.

5. KONTROLBESØGETS INDLEDNING

Kontrolbesøget skal foretages uanmeldt. Oftest vil der være personale tilstede i store besætninger, så kontrolløren vil oftest kunne gennemføre kontrolbesøget, også selvom ejeren ikke er til stede. Principielle spørgsmål til produktionen kan så gennemføres senere. Det vigtigste er, at kontrolbesøget bliver gennemført, når en myndig person træffes på stedet. Retningslinjerne for varsling fremgår af den generelle kontrolinstruks.

Der er forskellige erfaringer med, hvordan besøget indledes, når kontrollen foretages af mere end 1 kontrollør, hvilket er tilfældet ved de fleste KO-kontrolbesøg. Begge kontrollører kan ankomme samtidigt, eller kontrollørerne kan ankomme med en tidsmæssig forskydning, der passer med, at den 1. kontrollør er færdig med at fortælle landbruger om besøgets formål og indhold samt den indledende kontrol af journaler eller registreringer. Eller kontrollørerne kan komme med kortere tidsinterval, så det virker mindre voldsomt på landbruger, end hvis der ankommer flere kontrollører på én gang til bedriften.

6. KONTROLBESØGETS GENNEMFØRELSE - DYR

Alle dyr i besætningen skal tilses, såvel dyr der går ude som dyr på stald. Herunder skal alle staldafsnit gennemgås. Det er ikke nødvendigt at se alle dyr stående eller i bevægelse, men hvis et dyr er isoleret pga. sygdom, eller hvis dyr er opmærket (spray eller kridt) - f.eks. i forbindelse med en behandling - skal disse dyr tilses nøjere, f.eks. ved at kontrolløren eller ejeren prøver at få dyret op at stå eller til at gå. Dette gælder også, hvis dyret udviser afvigende adfærd, "putter" sig i et hjørne eller på anden måde adskiller sig fra de øvrige. Vær opmærksom på, at udegående dyr i visse tilfælde kan være på græsarealer, som ligger langt væk fra gården, f.eks. på engarealer. Spørg derfor ind til, hvor landbrugeren har sine dyr gående.

Det er hensigtsmæssigt at danne sig et overblik over forholdene i besætningen, inden evt. fejl og mangler påpeges, idet den gode dialog derved opretholdes.

Mange besætninger er store, og det kan være vanskeligt at holde styr på de forskellige staldafsnit. Det kan være en fordel at få landbrugeren til at skitsere sine stalde - og hvilke dyr, der holdes i hvilke staldafsnit, inden kontrollen påbegyndes. Evt. kan oversigtskort over gårdens bygninger bruges til dette.

Optegnelser over døde dyr og medicinsk behandling kan kontrolleres enten ved besøgets start eller mere naturligt ved staldgennemgangens afslutning. Det er vigtigt, at det af bemærkninger til kontrollen nøje fremgår, hvad der er observeret og gennemgået under besøget.

Særligt for svinebesætninger

I en so-besætning er den naturlige gennemgang: Farestalde - klimastalde – løbeafdeling - drægtighedsstald – smågrisestald – slagtesvinestald. I so-besætninger kan der være karantæneafsnit. Kontrol af disse dyr skal ske som det sidste. Den naturlige gennemgang af en slagtesvinebesætning: Mindste dyr først og afslutte med de ældste. Det er dog besætningsejeren/ den besætningsansvarlige der afgør rækkefølgen.

Særligt for fjerkræ

Alle dyr i besætningen skal tilses, hvorfor alle fjerkræhuse skal gennemgås. Færden i et fjerkræhus skal foregå med rolige bevægelser, da disse dyr er nemme at skræmme. Hos dyr, der holdes på gulv, foretages en rundgang i fjerkræ-huset, og hvis dyrene har adgang til det fri, foretages ligeledes en rundgang på ude-arealet. Burhøner tilses ved, at man går op/ ned af mellemgangene, mens hønerne tilses.

Konventionel slagtekyllingeproduktion gennemløber ca. 8 hold om året. Kyllingerne indsættes som daggamle kyllinger indkøbt fra godkendt rugeri, og slagtes som regel omkring dag 35. Der er de senere år kommet flere økologiske slagtekyllingebesætninger, hvor kyllingerne slagtes langt senere.

Ved konventionel æglæggeproduktion, indsættes hønniker (unge høner) ved ca. 17- 18 ugers alderen. Ægproduktionen starter ca. ved 21 ugers alderen. Et almindeligt produktionsforløb varer ca. til 70 ugers alderen, nogle gange længere, hvorefter hønerne slagtes/aflives.

Slagtekalkuner/ænder/gæs indsættes som daggamle dyr, indkøbt fra godkendt rugeri. Kalkuner kan være inddelt i høner og haner. Høner slagtes ca. ved 16 ugers alderen, og haner slagtes ved 21 ugers alderen. Slagteænder slagtes ved ca. 14-16 ugers alder og slagtegæs ved ca. 21. ugers alder.

Kontrollens afslutning – efter kontrolbesøget

---

1. HVORDAN HÅNTERER DU ÉN ELLER FLERE KONSTATEREDE OVERTRÆDELSE EFTER KONTROLBESØGET

I afsnittet her kan du finde viden om, hvad du skal gøre i it-systemerne og hvem du skal kontakte i forbindelse med, at du har gennemført et kontrolbesøg og konstateret en eller flere overtrædelser.

2. HVAD SKAL DU SKRIVE VED OVERTRÆDELSE

Ved overtrædelser er det vigtigt, at du laver en detaljeret beskrivelse af kontrolfund. Dette indebærer, at du, så objektivt som muligt, beskriver hvad du har konstateret ved kontrolbesøget. Du skal som udgangspunkt kun beskrive situationen omkring overtrædelserne.

Ved beskrivelse af kontrolfund, følg nedenstående rækkefølge:

1. Hvad har du konstateret
2. Hvor er det konstateret – besætning, staldafsnit, sti, osv.
3. Hvordan er forholdene
4. Hvor længe har overtrædelser eksisteret, gerne ud fra konkrete oplysninger eller ud fra dit bedste skøn
5. Hvornår vil overtrædelser forventes at kunne ophøre

I kontrolrapporten skal du begrunde de pågældende karakterer for alvor, omfang og varighed. Uden en begrundelse for bedømmelsen af kontrolfundet giver karaktererne ikke nødvendigvis mening for landbruger eller sagsbehandler. Husk at vedlægge et velbeskrevet fotoalbum og kortmateriale med angivelse af overtrædelsens placering på bedriften.

Når du er færdig med at behandle din sag efter kontrolbesøget, skal du huske følgende:

- Kontrollen afsluttes i afdelingens navn og kontrollørens navn
- Ved OK-sager skal du lukke sagen og overføre til KO-Web, når du har sendt kontrolrapporten og OK-brevet
- Hvis der kommer høringsvar, skal du skrive dine bemærkninger til høringsvaret i tilhørende skabelon i Workzone og markere for modtagelse af høringsvar i KSK'et (5050)
- Sagen lukkes og overføres til KO-Web efter endt høringsperiode

Det er yderst vigtigt, at sagen lukkes, efter den er overført til KO-Web, ellers bliver sagen og sagens dokumenter ikke overført til den videre sagsbehandling.

3. HVAD SKAL DU SENDE TIL LANDBRUGER

Ved fejlsager (overtrædelser) skal landbruger senest 14 hverdage efter kontrolbesøget modtage:

- Følgebrev og Kontrolrapport
- Fotodokumentation: Fotos du selv har taget under kontrolbesøget og som er velbeskrevet (min. et foto inkl. beskrivelse pr. overtrædelse, der klart viser overtrædelserne og placeringen).

- Ved overtrædelse af arealbaserede krav, f.eks. fuglebeskyttelseskrav og GLM-krav, skal der vedlægges farvekort over placeringen af overtrædelsen. Husk at angive markbloknr., matrikelnr. og/eller marknummer.

4. HVAD SKAL DU GØRE VED DET, LANDBRUGER SENDER TIL DIG

Ved modtagelse af høringssvar på fejlsager (overtrædelser) skal du gøre:

1. Gem altid høringssvar, der vedrører KO, på KO sagen i Workzone (5050_23). Hvis høringssvaret vedrører nationale overtrædelser, gemmes høringssvaret på den enkelte kontrolordning (f.eks. pesticid 4071PM_23). OBS! Ved høringssvar, som indeholder svar på flere forskellige overtrædelser, skal høringssvaret gemmes på KO sagen i Workzone, 5050_23 og på den enkelte kontrolordning.
2. I emnelinjen i Workzone skal der stå: Høringssvar KO-krav som er overtrådt og landbrugers CVR-nummer, f.eks. "Høringssvar_1.10_CVR12345678.
3. Derefter oprettes skabelon i Workzone. Der er en skabelon, der hedder 'Bemærkninger', hvor du skriver, hvilke bemærkninger du har til høringssvaret. Har du ingen bemærkninger, skriver du i dokumentet, at du ingen yderligere bemærkninger har til høringssvaret, og derefter gemmer du dokumentet på sagen i Workzone.
4. I VAKS online i fanebladet 'Besøgsdata' skrives dato for modtaget høringssvar i rubrik 'Høringssvar modtaget'. Det er vigtigt, at dette bliver gjort, ellers vil det ikke være tydeligt for sagsbehandlerne, at de skal finde et høringssvar og tage det med i betragtning ved afgørelsen af sagen.

5. HVAD SKAL DU GØRE, HVIS I ER FLERE PÅ SAMME KONTROLBESØG

- Husk, at I alle skal skrive jer på som kontrollører i fanebladet 'besøgsdata' i 5050D/M og vinge den eller de af jer af, der skal stå som underskriver af brevet.

6. KVALITETSSIKRING AF KONTROLLERNE I 2023

I KO-kontrollen for 2023, vil der blive udtaget et antal sager til administrativ kontrol.

1. Jordbrugskontrol vil sende mail til dig med oplysninger om, hvad der er fundet i kvalitetssikringen.
2. Du bedes følge op på eventuelle afvigelser, hvis du bliver bedt om det.

7. TIDSREGISTRERINGSVEJLEDNING – KRYDSOVERENSSTEMMELSE (KO) & ANDEN KRYDSOVERENSSTEMMELSE (AKO)

Jeg er kontrollør, jeg har været på følgende kontrol, hvor skal jeg registrere det?

KRYDSOVERENSSTEMMELSE (KO)	KRYDSOVERENSSTEMMELSE KOMBINERET MED <u>NATIONAL(E) KONTROL(LER)</u>	ANDEN KRYDSOVERENSSTEMMELSE (AKO) IFM. ANDRE KONTROLLER
Registrer din tid på 30610 – Krydsoverensstemmelseskontrol	Ved denne kontrol skal du registrere den faktiske tid brugt på de respektive ordninger: Tiden brugt på KO-kontrollen : Registreres på: 30610 – Krydsoverensstemmelseskontrol Tiden brugt på Foderkontrollen registreres på: 55131 – Foder og hygiejnekontrol Tiden brugt på Pesticidkontrollen registreres på: 54074 – Plantebeskyttelse, KO-kontrol	Registrer den faktiske tid brugt på AKO'en på nedenstående produkt, og resterende tid på den ordning som har medført AKO'en jf. relevant faginstruks: Tiden brugt på AKO'en : Registreres på: 30610 – Krydsoverensstemmelseskontrol – 1 – 9708 (AKO)

Hvilket underprodukt skal jeg benytte?

Kontrol (1 - 203) <ul style="list-style-type: none"> • Forberedelse af kontrolsag • Kørsel til/fra kontrol • Fysisk kontrol • Efterfølgende sagsbehandling af kontrolsag • Journalisering af kontrolsag 	Planlægnings- eller koordineringsopgaver (1 – 108): <ul style="list-style-type: none"> • Tovholderopgaver • Faggruppe-/ERFA-møder • Afregning af tjenesterejser 	Kursus/sidemandsoplæring (4 - 602) <ul style="list-style-type: none"> • Transport til/fra kursus • Forberedelse til kursus • Kursusdeltagelse • Møder i forbindelse med supervision • Oplæringstid/kontroltid for nye kontrollører, hvor de følger erfarne kontrollører • Erfarne kontrollørers merforbrug ifm. oplæring af nye kontrollører
---	---	--

Jeg kan ikke få produktet frem på mTid, hvad gør jeg?

Kontakt den lokale sekretær, de er eksperterne på området.

Jeg er stadig i tvivl om hvor jeg skal tidsregistrere?

Kontakt din lokale mTids-superbruger eller kontakt Jordbrugskontrol i Augustenborg.

Jeg vil gerne vide mere om tidsregistrering, hvor kan jeg finde mere information?

Hele tidsregistreringsvejledningen for alle Jordbrugscontrols opgaver findes [her](#).

Krav 2.1 Øremærkning af kreaturer

---

1. DELKRAV

1	<p>Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at kvæg senest 20 dage efter fødsel, og inden det føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med enten</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) to godkendte øremærker, ét i hvert øre, hvoraf det ene kan være elektronisk, 2) ét øremærke og én vombolus eller, 3) ét øremærke og én chip. <p>Ved mærkning med vombolus er fristen dog 60 dage efter fødslen.</p> <p>Identifikationsmidler til kvæg må kun anvendes til mærkning af kvæg på den ejendom, hvortil de er udleveret. Identifikationsmidler kan dog anvendes til identifikation af kvæg i andre besætninger med samme ejer, hvis ejeren stadig har en kvægbesætning på den ejendom, hvortil de er udleveret.</p>
2	<p>Isatte godkendte identifikationsmidler må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse.</p> <p>Tables eller ødelægges et godkendt identifikationsmiddel, skal det erstattes hurtigst muligt og senest efter to uger med et nyt med samme identifikationskode.</p> <p>Befinder dyret sig på udendørs arealer, kan operatøren vente med at erstatte et tabt eller ødelagt identifikationsmiddel indtil tre måneder efter tabet eller ødelæggelsen.</p> <p>Tables eller ødelægges alle de til dyret tildelte identifikationsmidler, skal dyret have isat erstatningsidentifikationsmidler senest syv dage efter tabet eller ødelæggelsen af det sidste identifikationsmiddel.</p>
3	<p>Kvæg, der importeres fra tredjelande, skal til stadighed være mærket med røde øremærker. Mærkning skal foretages i samarbejde med Fødevarestyrelsen og senest 20 dage efter importen.</p> <p>Kravet gælder dog ikke for kvæg, der er bestemt til at blive flyttet til et slagteri i en medlemsstat, hvis dyret slagtes senest 5 dage efter indførslen til EU.</p>
4	<p>Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbart kvæg i besætningen.</p>
5	<p>Kvæg der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke. Kravet gælder dog ikke for kvæg, der er bestemt til at blive flyttet til et slagteri og slagtes senest 5 dage efter indførslen.</p>

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes. Mærkning af kalve af bisonokser (arten *Bison bison species*) kan udskydes i op til 9 måneder. Mærkning af kalve, der afgræsser områder godkendt til naturpleje, kan udskydes i op til 9 måneder, såfremt Fødevarestyrelsen har givet tilladelse hertil

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

2. KONTROLMETODE

Alle nyfødte kalve skal være mærket inden 20 dage efter fødslen (undtagen bisonokser og kalve på naturarealer). Kalvene skal øremærkes, hvis de forlader besætningen inden de 20 dage.

Kvæg under 7 dage, der dør eller aflives, skal ikke mærkes.

Hvis en landbruger ejer flere kvægbesætninger, kan landbrugeren vælge kun at benytte én øremærkeserie til at øremærke alle kalve, der fødes i de kvægbesætninger, som landbrugeren ejer. Det kræver dog at landbruger har en aktiv besætning på det CHR nummer, som er præget på øremærkerne.

Kvæg der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.

2.1 FORBEREDELSE AF KONTROLLEN

Hver Besætningsrapport indeholder bl.a. oplysninger om CKR-øremærkenumre for de dyr, som er på bedriften, og de dyr der er afgang til bl.a. slagting i de foregående 12 måneder.

Inden kontrolbesøget tjekkes Besætningsrapporten for, om der er indgangsdato for alle indgåede dyr i besætningen og om der er afgang til slagting eller destruktionsdato.

Er Besætningsrapporten "gammel" (op til max. 10 dage), og har der været hændelser på bedriften siden udskrivningsdatoen, træk da straks efter kontrolbesøget en opdateret liste fra CHR.

Dyr der er registreret med indgang i anden besætning/destruktion/slagteri (dyr under stregen).

På Besætningsrapporten vil der være oplysninger om:

- Dato for hvornår dyret er meldt med indgang i anden besætning/destruktionsanstalt/slagteri, sammen med;
- Hvilket CHR-nr. dyret er meldt ind i.
- Er der dyr 'under stregen' skal disse tælle som fejl i 1., 2. stikprøve eller udløse fuld kontrol.

2.2 KONTROL AF DELKRAV 1

Ud for hvert CKR-nr. markeres tydeligt, når man har aflæst øremærker og noterer "-2ø/-1ø" hvis dyret har tabt øremærker og om fristen for isætning er overskredet. Hvis et dyr aldrig har været mærket med to øremærker og/eller er fejlmærket, markeres tydeligt på tjeklisten, hvad fejlen er. Hvis dyr, der er listet på tjeklisten, mangler afgang noteres "-afg" samt eventuelt en dato. Hvis dyret er afgang inden for de seneste 7 dage, noteres dato og hændelse (slagtet, solgt eller lignende). Hvis dyret er tilgået inden for de seneste 7 dage, noteres (på tjeklisten) dyrets CKR-nr. samt dato for indgang/fødsel.

Stikprøve og den fysiske kontrol

Start med at fortælle landbruger, at kontrollen køres som en stikprøvekontrol, samt hvad dette betyder for kontrollens udførelse. Grundlaget for at kunne udføre en stikprøve fremgår i den nationale mærkningsinstruks der findes på Mærkningsportalen på intranettet, men helt grundlæggende skal nedenstående 2 betingelser som minimum være opfyldt.

1. Hvis antallet af dyr overstiger 50 dyr, så kan det ved forberedelsen overvejes om en stikprøvekontrol kan komme på tale. En stikprøvekontrol kan gennemføres hvis antallet af for sene indberetninger udløser ikke et KO-støttetræk (en samlet karakter på maksimalt 3 svarende til en menneskelig fejl vurdering – se senere).

Det er ikke nødvendigt at tælle samtlige dyr i besætningen, men stikprøvens størrelse beregnes ud fra det antal dyr, der fremgår af besætningslisten på kontroldagen. Alle dyr i besætningen skal fortsat beses ift. kontrol af kravene i område 3 om dyrevelfærd.

Stikprøvens størrelse fremgår af bilag 5 og 6 til den nationale mærkningsinstruks, der kan findes på Mærkningsportalen. Stikprøven sammensættes af kontrolløren, og det eneste krav til stikprøven er, at den skal være repræsentativ for besætningens sammensætning af dyr (handyr, kvier, køer). Dvs. hvis der er f.eks. 1/3 kvier og 2/3 køer i en besætning, så skal stikprøven også bestå af ca. 1/3 kvier og 2/3 køer. Så længe sammensætningen af dyrene i stikprøven svarer nogenlunde til sammensætningen i hele besætningen, er der ikke krav om, at stikprøven skal bestå af dyr fra alle staldafsnit.

For besætninger i samdrift vil der typisk kun være én besætningsliste, der viser samtlige dyr i de besætninger, der indgår i samdriften, uanset at besætningerne er fordelt på flere forskellige ejendomme. Stikprøven sammensættes derfor blot ud fra denne ene besætningsliste. I tilfælde af kontrol på flere ejendomme med besætninger med samme ejer, skal stikprøvens størrelse og sammensætning beregnes pr. ejendom.

Kriterierne for at udvide kontrollen til hhv. 2. stikprøve og fuld kontrol fremgår af den nationale mærkningsinstruks.

Tjekliste

Inden kontrolstart skal det noteres, hvor mange dyr der er i besætningen ifølge besætningsregisteret. Derudover noteres, hvor stor stikprøven skal være, og hvordan stikprøven fordeler sig på hhv. handyr, kvier og køer. Under kontrollen skal det markeres tydeligt på tjeklisten, hvilke dyr der er kontrolleret, og om de var OK eller ej.

2.2.1 Bisonokser

Kalve af ren-racede bisonokser skal ikke være øremærket, før de er 9 måneder gamle. Hvis kalvene forlader oprindelsesbesætningen inden denne alder, skal de øremærkes (registreringsfristen for bisonkalve er 7 dage efter *øremærkning*, i modsætning til den generelle regel om at fødsler skal indberettes senest 7 dage efter fødslen).

2.2.2 Kalve på arealer der er godkendt til naturpleje

Øremærkningen af kalve født i besætninger der afgræsser godkendte naturarealer, kan udskydes i op til 9 måneder, hvis der foreligger dispensation fra Fødevarestyrelsen. Hvis dyrene flyttes fra området, skal de øremærkes inden flytningen. Registreringsfristen for kalve i sådanne besætninger er 7 dage efter *øremærkning*, i modsætning til den generelle regel om at fødsler skal indberettes senest 7 dage efter fødslen).

Der er kun godkendt få naturkalvebesætninger.

2.2.3 Elektronisk aflæsning af øremærkerne

Hvis en producent benytter elektronisk aflæsning af øremærkning i forbindelse med malkning, fodring eller lignende, kan oplysningerne benyttes i kontrollen. De øremærker, der er aflæst elektronisk inden for de sidste 12 timer inden kontrolbesøget, behøver ikke at blive aflæst fysisk.

2.2.4 OK øremærkning

Dyr betragtes som korrekt mærket på kontroldagen under forudsætning af:

- At dyret er mærket med to godkendte øremærker
- At dyret er øremærket med ét godkendt elektronisk øremærke og et godkendt øremærke

- ét øremærke og én vombolus eller
- ét øremærke og én chip.

Husk at tjekke "Dyreregistrering"/Besdyr.dk efter kontrolbesøget, for at få bekræftet at øremærkebestillingen er sket i forbindelse med kontrolbesøget, hvis der er givet henstillinger.

2.2.5 Fejl-øremærkning

Sager der skal sendes i høring:

- Hvis ét eller flere dyr aldrig har været øremærket korrekt
- Hvis antallet af fejl ifm. øremærkning vurderes at medføre en samlet KO-karakter på over 5
- Hvis antallet af fejl ifm. øremærkning vurderes at medføre en samlet KO-karakter på maksimalt 5, og der *ikke* er isat eller bestilt øremærker/erstatningsøremærker indenfor en frist på 24 timer.

Kontrolløren bør altid forsøge at få landmanden til at isætte modtagne øremærker/erstatningsøremærker og/eller bestille manglende øremærker/erstatningsøremærker, før I forlader bedriften.

2.3 KONTROL AF DELKRAV 2

De godkendte øremærker til danske kreaturer er gule, mens importerede dyr skal have røde øremærker. De er præget med Fødevarestyrelsens logo og dyrets CKR-nummer (identifikationsnummer).

De gule øremærker skal bestilles og isættes af dyrets ejer. De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden.

Hvide øremærker bruges til uidentificerbare kreaturer. Disse dyr må ikke flyttes fra besætningen, hverken til levebrug eller til slagtning.

2.3.1 Øremærkning af kreaturer, som har flænget øret mm.

Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som skal udfyldes via online. Ansøgningsblanketten kan findes ved at følge dette link: https://virk.dk/myndigheder/stat/FVST/selvbetjening/Ansoeg_om_dispensation_fra_oeremaerkning/ Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i kvitteringsbrevet og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation.

2.4 KONTROL AF DELKRAV 3

Kvæg, der er importeret fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker, senest fem arbejdsdage efter indførslen¹.

De røde øremærker til importerede dyr sættes i efter aftale med veterinærkontrollenheden, senest fem arbejdsdage efter indførslen.

2.5 KONTROL AF DELKRAV 4

Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare kvæg i besætningen.

HENSTILLINGER

Generelt bør landbruger altid henstilles at rette op på konstaterede overtrædelser, men i denne forbindelse benyttes ordet "henstilling", som et begreb for fejl der kan rettes i umiddelbar forbindelse med kontrolbesøget. Overtrædelsen må ikke overstige en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og ikke udgøre en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved nulstilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.1 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.1 d1, 2.1 d2, 2.1 d3, 2.1 d5.**

3. BEDØMMELSE

Krav 2.1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BE- TYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 og 3: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 5: Under 15,0 % af dyrene (eller mindre end 10 dyr) mangler et eller to erstatningsidentifikationsmidler, og fristen for isætning er overskredet. Dyrene er identificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5-9 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 5: 15,0 – 25,0 % af dyrene (eller 10 -15 dyr) mangler et eller to erstatningsidentifikationsmidler, og fristen for isætning er overskredet. Dyrene er identificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10-15 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 5: Mere end 25,0 % af dyrene (eller mere end 15 dyr) mangler et eller to erstatningsidentifikationsmidler, og fristen for isætning er overskredet. Dyrene er identificerbare.</p> <p>Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: Mere end 15,0 % af dyrene (eller mere end 15 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare.</p>
OMFANG	<p>Ingen fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning</p> <p>Delkrav 1, 2, 3 og 5: Eller overtrædelsen har givet alvorskarakteren 1.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er kun flyttet til levebrug mellem ansøgers egne besætninger.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for alvor</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for alvor</p>
VARIGHED	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.
Omfang	Kvæg der ikke tidligere har været øremærket korrekt, kvæg der mangler et eller to erstatningsøremærker, men er alle identificerbare (Delkrav 1, 2, 3 og 5): Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug, der skal indgå i vurderingen. I vurderingen indgår flytninger af fejlbehæftede dyr til levebrug. Herudover skal der tages stilling til om levebrugsflytningen er sket til egne eller andres besætninger, og i givet fald antallet af sidstnævnte. Uidentificerbare dyr (Delkrav 4): Omfang følger alvorskarakteren.
Varighed	Varigheden følger alvorskarakteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med samme dyreart registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 MAIL TIL FØDEVARESTYRELSEN VED UIDENTIFICERBARE DYR/MERE END 20% FEJL

Der skal sendes en mail til Fødevarestyrelsen, når der konstateres uidentificerbare dyr eller mere end 20 % fejl i besætningen og KO karakterer ≥ 6 /Alvorskarakter ≥ 3 ved en kontrol. Dog skal der for bedrifter med højst 10 dyr kun sendes bilag II, hvis der er mere end 2 dyr, der ikke opfylder kravene om identificering og registrering. I 5001_xx KSK'et vil der ved "Kontrol af Skema" være en validering der fortæller at der skal danes Bilag II. Bilag II skal indsendes til Fødevarestyrelsen (10-,11- eller 12@fvst.dk) umiddelbart efter den fysiske kontrol er afsluttet eller senest dagen efter. Husk at notere i mailen, hvor mange dyr der fysisk befinder sig på bedriften. Fødevarestyrelsen er forpligtet til straks at lukke disse besætninger (omsætningsstop) ifølge EU-reglerne.

3.4 AFSLUTNING AF KONTROLLEN

Alle KO høringsager sendes pr. mail til den veterinære kontrolenhed. Mailen gemmes på sagen i Workzone, og i VAKS tastes den dato, hvor sagen er sendt (besøgsdata/Videresendt til FVST) og sagen afsluttes i Workzone.

Der henvises i øvrigt til "Den generelle kontrolinstruks".

Krav 2.2 Indberetning af kvæg og førelse af fortegnelser

1. DELKRAV

1A	<p>Ejeren eller brugeren af en kvægbesætning skal sikre, at tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg til stadighed er registreret i CHR.</p> <p>Registreringen i CHR skal være foretaget senest 7 dage efter, at fødsel, bortkomst, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted.</p> <p>Følgende oplysninger skal registreres efter fødsel har fundet sted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Besætningsnummer for den besætning, hvor dyret er født - Kalvens CKR-nr. når denne er levende - Fødselsdato <p>Følgende oplysninger skal registreres efter, at bortkomst, dødsfald eller slagtning har fundet sted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Besætningsnummer for den besætning, hvor bortkomst dødsfald eller slagtning har fundet sted - CKR-nr. - Dato for bortkomst dødsfald eller slagtning <p>Følgende oplysninger skal registreres efter indførsel til Danmark har fundet sted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Besætningsnummer for den besætning hvortil indførsel har fundet sted - CKR-nr. - Identifikationskode - Fødselsdato <p>Følgende oplysninger skal indberettes efter, at flytning har fundet sted:</p> <ul style="list-style-type: none"> - CKR- nr. - Dato for flytning - Afhænderen af et dyr skal indberette eget besætningsnummer samt besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført direkte til udlandet, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummer for modtagerbesætningen. Modtageren af et dyr skal registrere eget besætningsnummer, samt besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret for afsenderbesætningen <p>Følgende er undtaget fra delkrav 1A:</p> <ul style="list-style-type: none"> Flytninger af kalve under 7 dage, der dør eller aflives Flytninger af dyr til og fra græsningsarealer Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale
1B	<p>Registreringer i CHR af tilstedeværende kvæg samt hændelser vedrørende kvæg skal være foretaget senest 7 dage efter, at fødsel, bortkomst, dødsfald, slagtning eller flytning har fundet sted.</p> <p>For besætninger med dispensation til forlænget mærkningsfrist (f.eks. naturplejebesætninger og besætninger med amerikansk bison) kan fristen for registrering af fødsel forlænges til syv dage efter, at dyret er identificeret (frist maksimalt 9 måneder og 7 dage)</p>
2	<p>Hvis et dyr er mærket med en chip, skal ejeren eller brugeren af kvægbesætningen føre fortegnelser med ajourførte oplysninger over placering af chippen.</p> <p>Oplysningerne anses for ajourførte, hvis de er noteret senest 7 dage efter hændelsen.</p>
3	<p>Fortegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugsstyrelsen</p>
4	<p>Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare kvæg i besætningen.</p>

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen. Der kan ikke rettes op på manglende registreringer efter en eventuel varsling af kontrolbesøget.

1.2 DEFINITIONER

En hændelse: Indgang, fødsel, flytning, død, slagting, hjemmeslagting, eksport, salg, bortkomst o.l.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

2. KONTROLMETODE

2.1 REGISTRERING I CHR

Alle hændelser skal være tastet i Dyreregistrering, i webdyr.dk eller indsendt til CHR-afdelingen i Skejby senest 7 dage efter hændelsen.

Besætninger, der er omfattet af samdrift eller naboaftale er undtaget fra kravet om registrering af flytninger mellem de besætninger, der indgår i samdriften/naboaftalen. Det betyder at producenten hverken behøver at notere de interne flytninger i besætningsregisteret eller indberette dem til CHR. Producenten skal dog altid kunne gøre rede for, hvor samtlige dyr befinder sig.

Alle hændelser der er sket, efter kontrollen er startet i VAKS, skal noteres med dato for hændelsen på tjeklisten, der bruges under kontrolbesøget. Det skal tydeligt fremgå, om hændelser, der er mere end 7 dage gamle, er tastet i Dyreregistrering eller Webdyr, om staldregistreringsblokken er indsendt inden kontrolbesøget er påbegyndt/før en eventuel varsling. Hvis dyret er listet på tjeklisten, noteres dato for hændelsen ud for dyrets nummer.

Har producenten indberettet hændelser efter at kontrollen er forberedt, skal man under kontrolbesøget bede producenten om at udskrive en liste over for sene indberetninger fra Dyreregistrering eller Webdyr. Såfremt at landmanden indberetter via staldregistreringsblok, skal der straks efter kontrolbesøget trækkes en liste fra besdyr.dk.

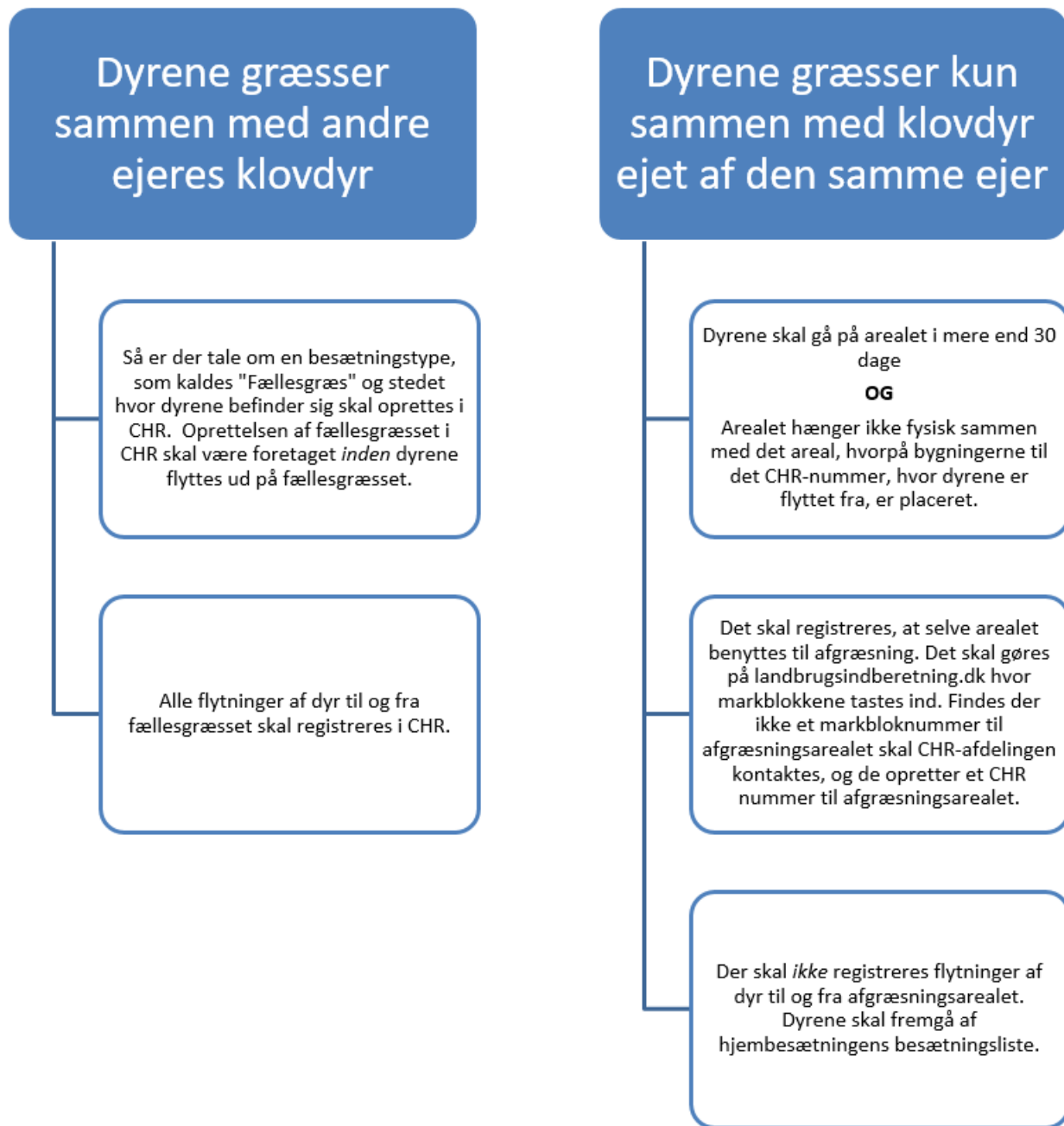
2.2 FORTEGNELSER

Hvis et dyr er mærket med en chip, skal ejeren eller brugeren af kvægbesætningen føre fortegnelser med ajourførte oplysninger over placering af chippen. Oplysningerne anses for ajourførte, hvis de er noteret senest 7 dage efter hændelsen. Fortegnelserne skal opbevares 3 år efter den seneste hændelse. Bed om at se fortegnelserne, hvis chip-mærkning benyttes i besætningen.

2.2.1 Afgræsningsarealer, fælles græsgange, samdrifter og naboaftaler.

Afgræsningsarealer og fælles græsgange

Ved flytning af kreaturer til afgræsning, skal der skelnes mellem om dyrene afgræsser med andre ejeres klovbærende dyr, et såkaldt "Fællesgræs", eller om dyrene flyttes til "Afgræsningsarealer" hvor der kun er klovbærende dyr med den samme ejer. I nedenstående diagram ses en oversigt over retningslinjer samt betingelser der skal opfyldes for hhv. "Fællesgræs" eller "Afgræsningsarealer".

2.2.2 Samdrifter

Fødevarestyrelsen kan give dispensation til samdrift, hvis disse betingelser er opfyldt:

- De besætninger, der skal indgå i samdriften, har samme ejer.
- Der findes ikke besætninger med klovdyr med andre ejere på de involverede ejendomme.
- Afstanden mellem de besætninger, der skal indgå i samdriften, overstiger ikke 4 km målt i fugleflugtslinje fra den ene besætnings staldkoordinater i CHR til den anden besætnings staldkoordinater i CHR.
- Ingen af de besætninger, der skal indgå i samdriften, er omfattet af en naboaftale.

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme samdrift, er der ikke krav om at flytningerne indberettes til CHR. Det vil fremgå af CHR, om en besætning indgår i samdrift og samtlige besætnings-

numre på de besætninger, der er omfattet af samdriften vil fremgå. Dispensation til samdrift fremgår af CHR bekendtgørelsens § 14, stk. 2.

2.2.3 Naboaftale

Hvis flytninger foretages mellem besætninger, der indgår i samme naboaftale, er der ikke krav om at flytningerne indberettes til CHR. Fødevarerstyrelsen kan give dispensation til en naboaftale, hvis flytninger af dyr foretages mellem to fysiske naboejendomme, hvor dyrene permanent er sammenblandet på udendørsarealer. Dispensationerne fremgår af CHR, hvor man kan se hvilke besætninger, der er omfattet af naboaftalen.

Alle producenter, der har dyr gående på arealet/arealerne skal kontrolleres. Hvis en besætning er udpeget til kontrol og det konstateres at besætningen har fået en dispensation efter CHR bekendtgørelsens § 14, stk. 3 skal den anden besætning, der også er omfattet af dispensationen, kontrolleres samtidig. Hvis begge besætninger ikke allerede er udpeget til kontrol kontaktes Team KKO for at få udpeget den manglende besætning.

Dispensationen kan kun omfatte 2 besætninger og besætningerne kan have samme ejer eller forskellige ejere. Der findes ganske få naboaftaler.

HENSTILLINGER

Generelt bør landbruger altid henstilles at rette op på konstaterede overtrædelser, men i denne forbindelse benyttes ordet "henstilling", som et begreb for fejl der kan rettes i umiddelbar forbindelse med kontrolbesøget. Overtrædelserne må ikke overstige en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og ikke udgøre en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Dog gælder for delkrav 3, at landbruger altid kan henstilles at eftersende besætningsregisteret. Ved en henstilling forstås at landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, f.eks. ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelserne i VAKS. Herved nulstilles overtrædelserne så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelserne og bedømmelsen af overtrædelserne på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.2 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.2 d1A, 2.2 d2, 2.2 d3.**

MENNESKELIGE FEJL

Igen er der tale om et KO-retligt begreb og ikke menneskelige fejl i den gængse forståelse. *Menneskelige fejl* gælder kun i forhold til for sene indberetninger (krav 2.2, delkrav 1B), og hvor den samlede karakter for overtrædelserne er maksimalt 3.

Første gangs overtrædelser under "menneskelige fejl" i VAKS Online 5050D_xx

Hvis der konstateres overtrædelser af krav 2.2, delkrav 1B, hvor alvorlighedsgraden er 1, og som sammenlagt giver en karakter på maksimalt 3, vælger kontrolløren "Ja" ved "menneskelige fejl" ud for overtrædelserne i VAKS. Overtrædelserne beskrives automatisk i kontrolrapporten, men det skal *ikke* medføre en sanktionering eller en henstilling om, at landbruger skal rette op inden for en tidsfrist. Landbruger trækkes ikke i støtte for overtrædelserne, men i VAKS og i kontrolrapporten skal det fremgå, at der har været en overtrædelse af "menneskelige fejl" under KO-krav 2.2d1B.

Gentagen overtrædelse under "menneskelige fejl" i VAKS Online 5050D_xx

Hvis landbruger overtræder krav 2.2, delkrav 1B igen inden for en periode på 3 år i 5001_xx, hvor alvorskarakteren igen er 1 og den samlede karakter er på 3 bliver det vurderet ud fra objektive kriterier om overtrædelsen på ny skal vurderes som en "menneskelig fejl", eller om den skal vurderes som en overtrædelse, der medfører et støttetæk på 1 %. Dvs. at karakteren for alvor og varighed hæves fra 1 til 2. Denne vurdering beror på, om der fra 1. til 2. overtrædelse ses en forværring i landbrugerens regelefterlevelse inden for den tolerance der er udregnet for den enkelte besætning. Tolerancen beregnes via en algoritme, som er valideret af LBST Data & Analyse.

"Menneskelige fejl" finder udelukkende anvendelse på **krav 2.2 d1B**.

3. BEDØMMELSE

Krav 2.2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BE- TYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1A: Under 5,0 % af dyrene (eller færre end 5 dyr) mangler indberetning* til CHR</p> <p>Delkrav 1B: Under 30,0 % (eller mindre end 5 indberetninger) af indberetningerne til CHR er foretaget for sent</p> <p>Delkrav 2: Under 5,0 % af dyrene (eller færre end 5 dyr) mangler ajourførte fortegnelser</p>	<p>Delkrav 1A: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5 – 9 dyr) mangler indberetning* til CHR</p> <p>Delkrav 1B: 30,0 – 59,9 % (dog mindst 5 indberetninger) af indberetningerne til CHR er foretaget for sent</p> <p>Delkrav 2: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5 – 9 dyr) mangler ajourførte fortegnelser</p>	<p>Delkrav 1A: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10 – 15 dyr) mangler indberetning* til CHR</p> <p>Delkrav 1B: 60,0 – 80 % (dog mindst 5 indberetninger) af indberetningerne til CHR er foretaget for sent</p> <p>Delkrav 2: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10 – 15 dyr) mangler ajourførte fortegnelser</p> <p>Delkrav 4: 1-4 dyr er uidentificerbare</p>	<p>Delkrav 1A: Mere end 15,0 % af dyrene (eller flere end 15 dyr) mangler indberetning* til CHR</p> <p>Delkrav 1B: Mere end 80% (dog mindst 5 indberetninger) af indberetningerne til CHR er foretaget for sent</p> <p>Delkrav 2: Mere end 15,0 % af dyrene (eller flere end 15 dyr) mangler ajourførte fortegnelser</p> <p>Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise fortegnelser.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uidentificerbare.</p>
OMFANG	<p>Ingen fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning.</p> <p>Delkrav 1A, 1B og 2: Eller overtrædelsen har givet alvorskarakteren 1.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er kun flyttet til levebrug mellem ansøgers egne besætninger.</p> <p>Delkrav 1B Ved alvor 2 gives minimum omfang 2.</p> <p>Ingen fejlbehæftede dyr er flyttet eller fejlbehæftede dyr er kun flyttet mellem ansøgers egne besætninger.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for alvor</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for alvor</p>
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

*Indberetning/ajourføring/hændelse vedr. fødsel, dødsfald, slagtning og/eller flytning.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	<p>Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Det gælder dog ikke for sene indberetninger, hvor antallet af for sene indberetninger opgøres i forhold til det samlede antal indberetninger i perioden. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgang- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, det vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.</p>
Omfang	<p>Hvis en ejer nægter at indberette til CHR, skal overtrædelserne, uanset antal dyr, indberettes med forsæt.</p> <p>Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug, der skal indgå i vurderingen.</p> <p>Manglende indberetninger (Delkrav 1A og 2): tildeles ud fra om dyret eller dyrene med den manglende hændelsesregistrering er flyttet til levebrug. Herudover skal der tages stilling til om levebrugsflytningen er sket til egne eller andres besætninger, og i givet fald antallet af sidstnævnte.</p> <p>For sene indberetninger (Delkrav 1B): tildeles ud fra om dyret eller dyrene med den for sene indberetning til CHR er flyttet til levebrug. Herudover skal der tages stilling til om levebrugsflytningen er sket til egne eller andres besætninger, og i givet fald antallet af sidstnævnte. Ved vurdering af for sene indberetninger, ses der udelukkende på indberetninger foretaget fra 1. januar og frem til kontroldatoen.</p> <p>Opbevaring af optegnelser (Delkrav 3): tildeles ud fra om der er sket levebrugsflytninger i den pågældende besætning.</p> <p>Uidentificerbare dyr (Delkrav 4): Omfang følger alvorsskarakteren.</p>
Varighed	<p>Varigheden følger alvorsskarakteren.</p>

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med kvæg registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR niveau).

Besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af kvæg mellem besætninger, der indgår i en samdrift eller en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.3 Svin, registrering i CHR

---

1. DELKRAV

1 Udgået

Krav 2.4 Øremærkning af får og geder

1. DELKRAV

1	<p>Ejeren af eller den besætningsansvarlige for en fåre- eller gedebesætning skal sørge for, at får eller geder senest 9 måneder efter fødslen, og inden de føres fra oprindelsesbesætningen, er forsynet med enten:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) to godkendte øremærker, ét i hvert øre, eller b) ét godkendt øremærke og ét almindeligt kodemærke c) ét godkendt øremærke og ét godkendt elektronisk øremærke, placeret i hver sit øre d) et godkendt øremærke og en chip e) et godkendt øremærke og en vombolus f) et godkendt øremærke og et elektronisk kodemærke g) Lam og kid, der bliver slagtet i Danmark inden en alder på 12 måneder, kan nøjes med at være forsynet med ét godkendt øremærke eller et elektronisk kodemærke. Øremærket eller det elektroniske øremærke skal være præget med enten CKR-nummer eller oprindelsesbesætningens CHR-nummer h) Dyr som samhandles eller eksporteres, skal forsynes med to identifikationsmidler, hvoraf det ene skal være elektronisk <p>Identifikationsmidler til får eller geder må kun anvendes til mærkning af får eller geder på den ejendom, hvortil de er udleveret.</p>
2	<p>Identifikationsmidler må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse. Dog må et øremærke fjernes, hvis det samtidigt erstattes af et elektronisk identifikationsmiddel til får og geder med samme CKR-nummer.</p> <p>Tabes eller ødelægges et identifikationsmiddel skal der hurtigst muligt og ikke senere end to uger efter isættes et nyt med samme identifikationskode. Befinder dyret sig på udendørs arealer, kan operatøren vente med at erstatte et tabt eller ødelagt identifikationsmiddel indtil tre måneder efter tabet eller ødelæggelsen.</p> <p>I tilfælde af at alle de til dyret tildelte identifikationsmidler er tabt eller ødelagt, skal der isættes et erstatningsidentifikationsmiddel senest syv dage efter tabet eller ødelæggelsen af det sidste identifikationsmiddel.</p> <p>Et tabt eller ødelagt identifikationsmiddel kan erstattes med et husgavlsformet øremærke, hvor dyrets CKR-nummer er skrevet i hånden, på begge sider af øremærket, inden isætning (reserveøremærke). Får og geder må kun være forsynet med et håndskrevet øremærke, hvis de også har isat et visuelt identifikationsmiddel med maskinel prægning.</p>
3	<p>Får eller geder, der importeres fra tredjelande til Danmark, skal til stadighed være mærket med røde øremærker. Mærkning skal foretages i samarbejde med Fødevarestyrelsen og senest 20 dage efter importen. Kravet gælder dog ikke for får og geder, der er bestemt til at blive flyttet til et slagteri i en medlemsstat, hvis dyret slægtes senest 5 dage efter indførslen til EU.</p>
4	<p>Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, der ikke er uidentificerbare får eller geder i besætningen.</p>
5	<p>Får og geder som udføres til EU-medlemslande, skal være mærket i overensstemmelse med krav 2.4, delkrav 1, litra h.</p>
6	<p>Får eller geder, der er indført fra et andet EU-land skal til stadighed være mærket med et oprindeligt øremærke.</p> <p>Kravet gælder dog ikke for får og geder, der er bestemt til at blive flyttet til et slagteri og slægtes senest 5 dage efter indførslen.</p>

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Delkrav 1-3 handler om ukorrekt mærkning, men hvor identifikation af dyrene stadig er mulig. Delkrav 4 finder anvendelse, når dyret ikke er muligt at identificere. Delkrav 5 og 6 vedrører øremærkning af får og geder som hhv. udføres eller indføres til/fra andre EU-lande.

Se også "Kontrolinstruks for dyr - Slagtepræmie til kvier, tyre og stude & Mærkning og registrering af kvæg, får og geder", for en mere detaljeret instruktion i den fysiske kontrol.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og/eller geder.

2. KONTROLMETODE

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

I alle besætninger udføres kontrol af, om dyrene er korrekt øremærket. Øremærkekontrollen kan foretages som en stikprøve. Fremgangsmåden er beskrevet i "Kontrolinstruks for dyr - Slagtepræmie til kvier, tyre og stude & Mærkning og registrering af kvæg, får og geder".

Delkrav 5 kontrolleres v. bilagskontrol: Ved gennemgang af besætningsregistret og/eller flytteindberetninger til CHR undersøges det, om der er udført dyr til EU-medlemslande i **kontrolåret**. Tjek at et tilsvarende antal elektroniske identifikationsmidler blev bestilt inden dyrene blev udført til EU-medlemslandet. Overtrædelse vil være, når dyrene ikke var øremærkede med ét godkendt øremærke samt ét elektronisk identifikationsmiddel på datoen for udførsel til EU-medlemsland (når dyrene krydser den danske grænse). Derfor må man gå ud fra, at dyrene var korrekt øremærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland, hvis der er bestilt et tilsvarende antal elektroniske identifikationsmidler inden udførsel.

Uidentificerbare Lam/kid: Lam/kid født i producentens egen besætning, må ikke registreres som uidentificerbare, selvom de ikke er øremærkede og ikke er registreret på besætningslisten. Producenten kan som regel godt anføre fødselsår og dernæst øremærke dyrene, og så vil der altså være tale om dyr, der mangler registrering af tilgang, og aldrig har været øremærket korrekt.

Øremærkning af får og geder, som har flænget øret mm.: Hvis det ikke er muligt at isætte øremærker i et eller flere dyr pga. iturevne/flængede ører, kan der søges dispensation hos Fødevarestyrelsen. Der er en særlig ansøgningsblanket, som skal udfyldes via online. Ansøgningsblanketten kan findes ved at følge dette link: https://virk.dk/myndigheder/stat/FVST/selvbetjening/Ansoeg_om_dispensation_fra_oeremaerkning/ Har producenten ikke denne dispensation under kontrolbesøget, beskrives forholdet i kvitteringsbrevet og producenten skal opfordres til at søge denne dispensation.

HENSTILLINGER

Generelt bør landbruger altid henstilles at rette op på konstaterede overtrædelser, men i denne forbindelse benyttes ordet "henstilling", som et begreb for fejl der kan rettes i umiddelbar forbindelse med kontrolbesøget. Overtrædelsen må ikke overstige en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og ikke udgøre en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved nulstilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for

en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.4 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.4 d1, 2.4 d2, 2.4 d3, 2.4 d5, 2.4 d6.**

3. BEDØMMELSE

Krav 2.4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BE- TYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅLET MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 og 3: Under 5,0 % af dyrene (eller færre end 5 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 6: Under 15,0 % af dyrene (eller mindre end 10 dyr) mangler ét eller to erstatningsidentifikationsmidler, og fristen for isætning er overskredet. Dyrene er identificerbare.</p> <p>Delkrav 5: Under 5,0 % af dyrene (eller mindre end 5 dyr) er ikke korrekt mærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 5,0 – 9,9 % af dyrene (eller 5 – 9 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 6: 15,0 – 25,0 % af dyrene (eller 10 – 15 dyr) mangler ét eller to erstatningsidentifikationsmidler, og fristen for isætning er overskredet. Dyrene er identificerbare.</p> <p>Delkrav 5: 5,0 – 9,9% af dyrene (eller 5 – 9 dyr) er ikke korrekt mærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10 - 15 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 2 og 6: Mere end 25,0 % af dyrene (mere end 15 dyr) mangler ét eller to erstatningsidentifikationsmidler, og fristen for isætning er overskredet. Dyrene er identificerbare.</p> <p>Delkrav 5: 10,0 – 15 % af dyrene (eller 10 – 15 dyr) er ikke korrekt mærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p> <p>Delkrav 4: 1 - 4 dyr er uidentificerbare.</p>	<p>Delkrav 1 og 3: Mere end 15,0 % af dyrene (eller flere end 15 dyr) har ikke tidligere været korrekt mærket, men er identificerbare.</p> <p>Delkrav 4: Flere end 4 dyr er uidentificerbare.</p> <p>Delkrav 5: Mere end 15,0% af dyrene (eller mere end 15 dyr) er ikke korrekt mærkede på datoen for udførsel til EU-medlemsland.</p>
OMFANG	<p>Ingen fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning.</p> <p>Delkrav 1, 2, 3, 5 og 6: Eller overtrædelser har givet alvorsskarakteren 1</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er kun flyttet til levebrug mellem ansøgers egne besætninger</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for alvor</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for alvor</p>
VARIGHED	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret på besætningsregistret.
Omfang	Korrekt øremærkning af får og geder (Delkrav 1, 2, 3, 5 og 6): Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug der skal indgå i vurderingen. I vurderingen indgår flytninger af fejlbehæftede dyr til levebrug. Herudover skal der tages stilling til om levebrugsflytningen er sket til egne eller andres besætninger, og i givet fald antallet af sidstnævnte. Uidentificerbare dyr (Delkrav 4): Omfang følger alvorsskarakteren.
Varighed	Følger alvorsskarakteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om f.eks. én fårebesætning og én gedebesætning eller to fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.5: Fortegnelser for får og geder

1. DELKRAV

2	<p>Ejeren eller brugeren af en fåre- eller gedebesætning skal til stadighed føre fortegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Fortegnelserne kan føres elektronisk og anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 7 dage efter hændelsen.</p> <p>For hvert dyr skal følgende oplysninger registreres:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) CKR-nummer eller CHR-nummer, alt efter hvilken mærkningsordning der anvendes b) Identifikationskoden, såfremt, der er tale om et får eller en ged, der er indført til Danmark fra et EU-land eller et tredjeland c) Fødselsår d) Dato for dødsfald, slagting eller bortkomst e) Dato for tilflytning og besætningsnummer for den besætning, hvorfra dyret er flyttet. Hvis dyret er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret f) Dato for fraflytning og besætningsnummer for den besætning, hvortil dyret er flyttet. Hvis dyret er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret g) For dyr, der er mærket med chip, chippens placering på dyret
3	Fortegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugsstyrelsen
4	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at der ikke er uidentificerbare får eller geder i besætningen.
5	Ejeren eller den besætningsansvarlige skal sørge for, at det samlede antal får eller geder i besætningen skal være indberettet til CHR inden for det seneste år.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og / eller geder.

2. KONTROLMETODE

Fortegnelserne gennemgås og det kontrolleres om de registrerede hændelser indeholder de oplysninger, som fremgår under delkravets litra a-g. Er fortegnelserne mangelfulde eller mangler der ajourføring af hændelser i besætningen, er der tale om en overtrædelse af delkrav 2.

Kan landbruger ikke fremvise eller eftersende fortegnelserne, kan fortegnelserne ikke kontrolleres for de relevante oplysninger, og der skal laves en overtrædelse af delkrav 3.

Findes der dyr i besætningen som ikke kan identificeres og hvor det ikke rimeligvis kan godtgøres at disse er født i besætningen, er der tale om en overtrædelse af delkrav 4.

Af CHR internet (chr.fvst.dk), fremgår en dato for hvornår antal dyr senest er ajourført. Det kontrolleres om landbruger har opdateret antal dyr indenfor fristen ellers er der tale om en overtrædelse af delkrav 5.

HENSTILLINGER

Generelt bør landbruger altid henstilles at rette op på konstaterede overtrædelser, men i denne forbindelse benyttes ordet "henstilling", som et begreb for fejl der kan rettes i umiddelbar forbindelse med kontrolbesøget. Overtrædelsen må ikke overstige en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og ikke udgøre en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Dog gælder for delkrav 3, at landbruger altid

kan henstilles at eftersende besætningsregisteret. Ved en henstilling forstås at landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, f.eks. ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved nulstilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.5 er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.5 d2, 2.5d5.**

3. BEDØMMELSE

Krav 2.5

KARAK- TER	1 MEGET LILLE BE- TYDNING I FOR- HOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BE- TYDNING I FOR- HOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BE- TYDNING I FOR- HOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRI- TIRIUM				
ALVOR	<p>Delkrav 2: Under 5,0 % af dyrene (el- ler mindre end 5 dyr) mangler ajourførte for- tegnelser</p> <p>Delkrav 5 Årlig indberetning har ikke fundet sted i de se- neste 14 måneder.</p>	<p>Delkrav 2: 5,0 – 9,9 % af dyrene (el- ler 5 – 9 dyr) mangler ajourførte fortegnelser</p> <p>Delkrav 5 Årlig indberetning har ikke fundet sted i mere end 28 måneder.</p>	<p>Delkrav 2: 10,0 – 15,0 % af dyrene (Eller 10 – 15 dyr) mang- ler ajourførte fortegnelser</p> <p>Delkrav 4: 1 – 4 dyr er uidentificer- bare</p>	<p>Delkrav 2: Mere end 15,0 % af dy- rene (mere end 15 dyr) mangler ajourførte for- tegnelser</p> <p>Delkrav 3: Producenten kan ikke fremvise fortegnelserne.</p> <p>Delkrav 4: Mere end 4 dyr er uiden- tificerbare.</p>
OM- FANG	<p>Ingen fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besæt- ning.</p> <p>Delkrav 2 og 5: Eller overtrædelsen har gi- vet alvorskarakteren 1.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er kun flyttet til levebrug mel- lem ansøgers egne be- sætninger.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyt- tet til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre be- sætninger.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for al- vor</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyt- tet til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætning- er.</p> <p>Delkrav 4: Karakteren for omfang følger karakteren for al- vor</p>
VARIG- HED	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for al- vor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for al- vor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for al- vor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for al- vor.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra typen af overtrædelser og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet. Hvis der på kontroltidspunktet ikke findes dyr i besætningen, beregnes fejlprocenten i forhold til antallet af dyr noteret i fortegnelserne. Hvis et dyr er flyttet mellem to besætninger med samme ejer, og flytningen ikke er ajourført i hverken afgangs- eller indgangsbesætningen, tæller fejlen alene i indgangsbesætningen, dette vil sige der, hvor dyret befinder sig på kontroltidspunktet.
Omfang	Manglende ajourføring af besætningsregister og opdatering af CHR (Delkrav 2 og 5): Der ses på flytninger fra 1. januar i kalenderåret kontrollen udførtes frem til kontroldato. Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang, da det alene er flytninger til levebrug der skal indgå i vurderingen. I vurderingen indgår flytninger af fejlbehæftede dyr til levebrug. Herudover skal der tages stilling til om levebrugsflytningen er sket til egne eller andres besætninger, og i givet fald antallet af sidstnævnte. Opbevaring af optegnelser (Delkrav 3): tildeles ud fra om der er sket levebrugsflytninger i den pågældende besætning. Uidentificerbare dyr (Delkrav 4): Omfang følger alvorsskarakteren.
Varighed	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med får eller geder registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau). Dette gælder uanset om der er tale om f.eks. én fårebesætning og én gedebesætning eller to fårebesætninger.

Besætninger, der indgår i en naboaftale, vurderes samlet. Flytninger af får/geder mellem besætninger, der indgår i en naboaftale, indgår ikke i bedømmelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.5B Mærkning af og fortegnelser for svin

---

1. DELKRAV

1

Svin skal være forsynet med et øremærke senest 9 måneder efter fødslen og før de forlader oprindelsesbesætningen.

Dog skal svin under 9 måneder ikke øremærkes, hvis:

- a) De flyttes mellem besætninger på samme CHR-nummer.
- b) De flyttes mellem besætninger, der er omfattet af en forsyningskæde.
- c) De flyttes direkte til et slagteri efter bestemmelserne om gruppevis levering af slagtesvin.
- d) De dør eller aflives.
- e) Det drejer sig om slagtesvin, der flyttes direkte, eller via et samlested, til et slagteri i Danmark fra oprindelsesbesætningen eller en besætning omfattet af en leveringserklæring. Disse svin kan i stedet for øremærkning forsynes med en skinketatovering. Det gælder også for slagtesvin på vej til slagting, der midlertidig opstaldes i en besætning, hvor et slagteri er ejer eller bruger af denne besætning.
- f) De er identificeret med én chip og opholder sig i et zoologisk anlæg, i cirkus eller i en kælegrisebesætning.

2

Isatte identifikationsmidler må ikke fjernes eller ændres uden Fødevarestyrelsens tilladelse.

Tabes eller ødelægges et øremærke, skal der hurtigst muligt og senest efter 7 dage isættes et nyt øremærke med samme nummer.

Et tabt eller ødelagt identifikationsmiddel kan erstattes af et reservemærke bestående af et husgavlformet øremærke, hvorpå dyrets identifikationskode er skrevet manuelt med en permanent læsbar tekst, på begge sider af øremærket, inden isætning.

3

Ejeren eller brugeren af en svinebesætning, skal til stadighed føre løbende fortegnelser, der indeholder ajourførte oplysninger. Fortegnelserne anses for at være ajourførte, såfremt disse er noteret senest 7 dage efter hændelsen.

Følgende oplysninger skal fremgå af fortegnelserne:

- a) Antal svin.
- b) Dato for tilflytning, antal modtagne svin og besætningsnummer for den besætning, hvorfra flytningen er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er indført til Danmark, registreres afsenderlandet i stedet for besætningsnummeret.
- c) Dato for fraflytning, antal afsendte svin og besætningsnummer for den besætning, hvortil flytning er foretaget. Hvis dyret eller dyrene er udført, registreres modtagerlandet i stedet for besætningsnummeret.
- d) For dyr med chipmærkning, chippens placering.
- e) Dato for hvert enkelt dyrs naturlige død, slagting eller bortkomst på virksomheden (gælder kun for mærkede dyr).

Oplysningerne nævnt i pkt. a, b og c anses for at fremgå af fortegnelserne, hvis de er registreret i CHR.

4

Fortegnelserne skal opbevares i mindst 3 år efter seneste hændelse og skal på anmodning forevises Fødevarestyrelsen eller Landbrugsstyrelsen.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Landbrugere med svin skal sørge for, at svinene er korrekt mærkede, og føre fortegnelser. Hvis svin flyttes fra oprindelsesbesætningen skal de, før de forlader besætningen, forsynes med et øremærke. Dog er der visse undtagelser fra dette krav. Landbrugeren skal føre fortegnelser med ajourførte oplysninger. Fortegnelserne anses for at være ajourført, hvis hændelserne noteres senest 7 dage efter, de er forekommet. Fortegnelserne skal opbevares i mindst 3 år.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin.

2. KONTROLMETODE

En stor del af kontrollen er forberedelsen. Forud for besætningsbesøget vil det være relevant at undersøge, om besætningen indgår i leveringsaftaler med andre besætninger. For at skabe overblik over hvilke dyr, der skal være mærkede, kontrolleres det, hvorfra der leveres dyr, og det sammenholdes med de leveringserklæringer, der eventuelt er registreret i CHR. Flytninger af svin kan ses på svineflyt.fvst.dk og leveringserklæringer fremgår af chr.fvst.dk

Ved besætningsgennemgang skal det kontrolleres, at landbruger fører fortegnelser, og at de indeholder de lovpligtige oplysninger. Der spørges ind til, hvorvidt landbruger modtager svin fra andre besætninger. Hvis dette er tilfælde, kontrolleres det, at disse svin er øremærkede eller er fra en besætning, med hvilken der findes en leveringserklæring, eller er fra en besætning på samme CHR-nummer. Oplysninger sammenholdes med oplysninger fra CHR-registeret hentet ved forberedelse af kontrolbesøget.

Ved vurdering af antallet af dyr, er det oftest tilstrækkeligt, at antallet af dyr sandsynliggøres. Kun ved meget tydelige og store uoverensstemmelser mellem det oplyste og det konstaterede antal, vil det komme på tale at foretage en egentlig tælling. Udskrifter fra svineflyttedatabasen og/eller CHR er ikke tilstrækkelig dokumentation for antallet af dyr, men skal suppleres med fortegnelserne.

Delkrav 3: Fortegnelserne gennemgås og det kontrolleres om de registrerede hændelser indeholder de oplysninger, som fremgår under delkravets litra a-e. Er registreringerne mangelfulde eller mangler fortegnelserne ajourføring af hændelser i besætningen, er der tale om en overtrædelse af delkrav 3. Kan landbruger ikke fremvise eller eftersende fortegnelser, kan disse ikke kontrolleres for de relevante oplysninger, og der skal laves en overtrædelse af delkrav 4.

Delkrav 4: Landbruger skal opbevare og på forlangende kunne fremvise fortegnelser under den fysiske kontrol. Landbruger kan gives en frist på 24 timer til at eftersende de originale fortegnelser, der skulle være tilstede på kontroltidspunktet, og efterleves dette ikke, medfører det en sanktion jf. bedømmelsesskemaet for KO-krav 2.5B delkrav 4.

2.1.1 Svineflytninger

Kravet om indberetning af svineflytninger til svineflyttedatabasen er ikke KO belagt. Det er tilstrækkeligt for en besætningsejer at have egne optegnelser om flytninger i sine fortegnelser, i en anden form end indberetningerne til svineflyttedatabasen. Men en besætningsejer kan godt vælge at anvende de registrerede flytninger i svineflyttedatabasen som en elektronisk optegnelse af flytninger i sit besætningsregister. Anvendes denne mulighed til at føre fortegnelser, og konstateres der manglende registrering af flytninger eller mangelfuld registrering af flytninger, skal det bedømmes som fejl i fortegnelserne.

HENSTILLINGER

Hvis det på kontrollen af udvalgte delkrav findes, at overtrædelsen falder ind under en samlet karakter for alvor, omfang og varighed på maksimalt 5, og samtidigt ikke udgør en direkte risiko for hverken sundhed eller velfærd. Skal landbruger gives en frist på 24 timer til at rette op på fejlen, f.eks. ved bestilling af erstatningsøremærker. Kontrolløren skal efter fristens udløb kontrollere, at fejlen er rettet af landbruger. Hvis fejlen rettes rettidigt, får landbruger en henstilling, og der vælges "Ja" ud for overtrædelsen i VAKS. Herved nulstilles overtrædelsen så at sige, så landbruger ikke risikerer at få en sanktion for gentagen overtrædelse, hvis overtrædelse af samme krav konstateres inden for en periode på 3 år. Kontrolløren skal notere overtrædelsen og bedømmelsen af overtrædelsen på kontrolrapporten, og hvis landbruger har rettet fejlen inden for 24 timer, beskrives også, hvordan landbruger har afhjulpet fejlen og dokumenteret det.

Under krav 2.5B er det muligt at give henstillinger for følgende delkrav: **2.5B d1, 2.5B d2, 2.5B d3.**

3. BEDØMMELSE

Krav 2.5B

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				
ALVOR	<p>Delkrav 1 og 2: Under 5 % af dyrene (eller færre end 5 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke og fristen for isætning er overskredet.</p> <p>Delkrav 3: Fortegnelserne er ikke opdateret med antal dyr, chipplacering og/eller dato for hvert enkelt dyrs naturlige død, slagtning eller bortkomst på virksomheden.</p>	<p>Delkrav 1 og 2: 5 – 9,9 % af dyrene (eller 5 – 9 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke og fristen for isætning er overskredet.</p> <p>Delkrav 3: Fortegnelserne er mangelfulde – tilflytning af dyr er ikke registreret.</p>	<p>Delkrav 1 og 2: 10,0 – 15,0 % af dyrene (eller 10 – 15 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke og fristen for isætning er overskredet.</p> <p>Delkrav 3: Fortegnelserne er mangelfulde – fraflytning af dyr er ikke registreret.</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Mere end 15,0 % af dyrene (eller mindst 15 dyr) mangler et øremærke eller et erstatningsøremærke og fristen for isætning er overskredet.</p> <p>Delkrav 3: Producenten fører ikke fortegnelser.</p> <p>Delkrav 4: Producenten kan ikke fremvise fortegnelser og/eller har ikke opbevaret fortegnelser i mindst 3 år efter seneste hændelse.</p>
OMFANG	<p>Ingen fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning.</p> <p>Delkrav 1, 2 og 3: Eller overtrædelsen har givet alvorskarakteren 1.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er kun flyttet til levebrug mellem ansøgers egne besætninger.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger.</p>	<p>Fejlbehæftede dyr er flyttet til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.</p>
VARIGHED	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>	<p>Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Ved besætningskontrol vurderes alvor ud fra typen af overtrædelse og antallet af overtrædelser. Fejlprocenten beregnes altid i forhold til det fysiske antal dyr i besætningen på kontroltidspunktet.

Omfang Ved besætningskontrol vurderes omfanget efter i hvor høj grad, overtrædelsen har påvirket andre besætninger. Karakteren 2 gives, hvis der er flyttet fejlbehæftede dyr til levebrug mellem den kontrollerede bedrifts egne besætninger. Karakteren 3 gives, hvis der er flyttet fejlbehæftede dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til en eller to andre besætninger. Karakteren 4 gives, hvis der er flyttet fejlbehæftede dyr til levebrug fra den kontrollerede besætning til tre eller flere besætninger.

Flytninger af dyr til slagterier og forarbejdningsanlæg indgår ikke i vurderingen af omfang ved besætningskontrol, da det alene er flytninger til levebrug, der skal indgå i vurderingen.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

Såfremt en besætningsejer har flere besætninger med svin registreret på samme ejendom, skal antallet af dyr og overtrædelser summeres, sådan at der gives én samlet karakter for alvor, omfang og varighed på ejendomsniveau (CHR-niveau).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.6 Anmeldelse af mistanke om BSE hos et kreatur

---

1. DELKRAV

- 1 Bruger af en besætning skal ved mistanke om, at der hos et kreatur optræder BSE, straks tilkalde en dyrlæge. KO-kravet er også overholdt, hvis anmeldelsen sker til Fødevarestyrelsen. Et levende, selvdødt eller aflivet kreatur kan mistænkes for at lide af BSE, når det fremviser eller har fremvist et fremadskridende sygdomsbillede med neurologiske og adfærdsmæssige symptomer eller en gradvis forringelse af den generelle tilstand som følge af forstyrrelser i centralnervesystemet, og hvor det ikke har været muligt at stille en anden sikker diagnose på grundlag af kliniske eller andre undersøgelser, reaktion på behandling eller laboratorieanalyser.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med kvæg.

2. KONTROLMETODE:

Krav 2.6 kontrolleres kun ved forekomst af BSE, og Fødevarestyrelsen varetager denne kontrol.

Ved overtrædelser indberettes disse til Landbrugsstyrelsen som anden kontrol (AKO).

3. BEDØMMELSE

Krav 2.6

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR				Har ikke tilkaldt dyrlæge trods specifikke sygdomstegn hos et eller flere dyr i besætningen
OMFANG				Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang.
VARIGHED				Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra om producenten har reageret på specifikke sygdomstegn.

Omfang Omfanget af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.

Varighed Varigheden af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.7 Anmeldelse af mistanke om TSE hos et får eller en ged

---

1. DELKRAV:

- 1 Den ansvarlige for en fåre- eller gedebesætning skal tilkalde en dyrlæge ved mistanke om, at TSE forekommer i besætningen. KO-kravet er også overholdt, hvis anmeldelsen sker til Fødevarestyrelsen. Et levende, selvdødt eller aflivet får eller en levende, selvdød eller aflivet ged skal mistænkes for at lide af TSE, når dyret fremviser eller har fremvist følgende symptomer, og hvor det ikke har været muligt at stille en anden sikker diagnose på grundlag af kliniske undersøgelser, reaktion på behandling eller laboratorieanalyser:
  - a. Et fremadskridende sygdomsbillede med neurologiske og adfærdsmæssige symptomer,
  - b. En gradvis forringelse af den generelle tilstand som følge af forstyrrelser i centralnervesystemet, eller
  - c. Intens kløe af ikke påviselig årsag

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for besætninger med får og/eller geder.

2. KONTROLMETODE

Krav 2.7 kontrolleres kun ved forekomst af TSE, og Fødevarestyrelsen varetager denne kontrol. Ved overtrædelser indberettes disse til Landbrugsstyrelsen som anden-kontrol (AKO).

3. BEDØMMELSE

Krav 2.7

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR				Har ikke tilkaldt dyrlæge trods specifikke sygdomstegn hos et eller flere dyr i besætningen
OMFANG				Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang.
VARIGHED				Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra om producenten har reageret på specifikke sygdomstegn.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.
- Varighed** Varigheden af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.8 Regler for kvægbesætninger under offentligt tilsyn på grund af mistanke om BSE eller fund af BSE

---

1. DELKRAV

- 1 Drøvtyggere, som er sat under offentligt tilsyn, må kun flyttes fra ejendommen med Fødevarestyrelsens tilladelse, og kun hvis de føres direkte til slagtning eller til et kategori 1-forarbejdningsanlæg.
- 2 Foder og andet materiale, som kan være kontamineret med BSE-smitte, må ikke flyttes fra ejendomme, som har drøvtyggere under offentligt tilsyn, jf. § 16, medmindre det føres til destruktion efter Fødevarestyrelsens anvisning.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Der har hidtil været krav vedr. flytning af dyr fra ejendomme under offentligt tilsyn på grund af mistanke om BSE/fund af BSE. Der bliver tilføjet et nyt delkrav vedr. flytning af foder fra sådanne ejendomme.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med drøvtyggere.

2. KONTROLMETODE

Krav 2.8 kontrolleres kun ved forekomst af BSE, og kravet kontrolleres af Fødevarestyrelsen. Ved overtrædelser af kravet indberettes dette til Landbrugsstyrelsen som anden kontrol (AKO).

3. BEDØMMELSE

Krav 2.8

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Delkrav 1 og 2: Drøvtyggere, foder og /eller andet materiale flyttet til ejers anden ejendom.	Delkrav 1 og 2: Drøvtyggere, foder og/eller andet materiale flyttet til anden ejers ejendom.	Delkrav 1: Drøvtyggere flyttet til slagtning eller kategori-1-forarbejdningsanlæg uden Fødevarestyrelsens tilladelse eller flyttet uden at ejer kan redegøre herfor. Delkrav 2: Foder og/eller andet materiale flyttet uden at ejer kan redegøre herfor.
OMFANG		Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang.	Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang.	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang.
VARIGHED		Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed.	Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed.	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra, hvor dyr, foder og andet materiale er flyttet hen.
- Omfang** Omfanget af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.
- Varighed** Varigheden af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.9 Regler om fåre- og gedebesætninger under offentligt tilsyn pga. mistanke om TSE eller fund af TSE

---

1. DELKRAV

- 1 Får og geder, som er sat under offentligt tilsyn, må kun flyttes fra ejendommen med Fødevarestyrelsens tilladelse og kun hvis de føres direkte til slagtning eller til et kategori-1-forarbejdningsanlæg.

Embryoner, æg, mælk og mejeriprodukter fra får og geder, som er sat under offentligt tilsyn, må kun flyttes fra ejendommen med Fødevarestyrelsens tilladelse, og kun hvis de føres direkte til slagtning eller til et kategori-1-forarbejdningsanlæg.
- 2

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med får og/eller geder.

2. KONTROLMETODE

Krav 2.9 kontrolleres kun ved forekomst af TSE, og kravet kontrolleres af Fødevarestyrelsen. Ved overtrædelser af kravet indberettes dette til Landbrugsstyrelsen som anden kontrol (AKO).

3. BEDØMMELSE

Krav 2.9

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Delkrav 1 og 2: Får eller geder eller embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter fra får eller geder flyttet til ejers anden ejendom.	Delkrav 1 og 2: Får eller geder eller embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter fra får eller geder flyttet til anden ejers ejendom.	Delkrav 1: Får eller geder flyttet til slagting eller kategori-1-forarbejdningsanlæg uden Fødevarestyrelsens tilladelse eller flyttet uden at ejer kan redegøre herfor. Delkrav 2: Embryoner, æg, mælk eller mejeriprodukter fra får eller geder flyttet uden at ejeren kan redegøre herfor.
OMFANG		Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang.	Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang.	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang.
VARIGHED		Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed.	Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed.	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, hvor dyr eller embryoner, æg, mælk og mejeriprodukter fra får og geder er flyttet hen.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.
Varighed	Varigheden af en overtrædelse følger vurderingen for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.10 Import og samhandel med kvæg, får og geder samt avlsmateriale fra får og geder

---

1. DELKRAV

- 1 Får og geder, herunder deres avlsmateriale, der samhandles fra EU-/samhandelslande eller importeres fra tredjelande til Danmark, skal være ledsaget af de jf. EU-lovgivningen foreskrevne dokumenter (sundhedscertifikater).
- 2 Kvæg, der samhandles fra EU-/samhandelslande eller importeres til Danmark, skal være ledsaget af de jf. EU-lovgivningen foreskrevne dokumenter (sundhedscertifikater).

1.1 KRAVETS RELEVANS

Delkrav 1 er relevant for alle besætninger med får og geder, mens delkrav 2 er relevant for alle besætninger med kvæg.

2. KONTROLMETODE

Der spørges ind til, hvorfra landbruger modtager kvæg, får og geder, og hvorfra landbruger evt. modtager avlsmateriale for så vidt angår får og geder. Hvis landbruger oplyser at have fået dyr eller avlsmateriale fra udlandet i kontrolåret, kontrolleres det om landbruger har sundhedscertifikater på det, der er indført. Det originale sundhedscertifikat skal følge dyrene/sendingen til det endelige bestemmelsessted, og modtageren af dyrene/sendingen skal opbevare dokumentet i mindst 5 år fra modtagelsen. Dokumentet skal kunne forevises, når kontrolløren beder om at se det.

Delkrav 1

Avlsmateriale er f.eks. sæd, embryoner og æg (oocytter).

Modtagelse af får og geder, herunder deres avlsmateriale, skal ske i overensstemmelse med TSE forordning 999/2001 artikel 15 og bilag VIII og IX med senere ændringer. Kravet opfyldes ved at fremvise et sundhedscertifikat, der er udstedt af den kompetente myndighed i afsenderlandet, da dette indeholder attestationer som nævnt i forordningen.

Delkrav 2

Modtagelse af kvæg skal ske i overensstemmelse med TSE forordning 999/2001 artikel 15 og bilag VIII og IX med senere ændringer. Kravet opfyldes ved at fremvise et sundhedscertifikat, der er udstedt af den kompetente myndighed i afsenderlandet, da dette indeholder attestationer som nævnt i forordningen.

3. BEDØMMELSE

Krav 2.10

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR				Får og geder samt avlsmateriale heraf er indført eller importeret til Danmark uden et sundhedscertifikat, der er udstedt af den kompetente kontrolmyndighed i afsenderlandet. Kvæg er indført eller importeret til Danmark uden et sundhedscertifikat, der er udstedt af den kompetente kontrolmyndighed i afsenderlandet.
OMFANG		Overtrædelse af reglen er kun sket én gang	Overtrædelse af reglen er sket 2 gange	Overtrædelse af reglen er sket mere en 2 gange
VARIGHED				Hvis der for alvor er givet karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, om dyrene og/eller avlsmaterialet er indført med eller uden sundhedscertifikat.
Omfang	Vurderes i forhold til hvor mange gange kravet er overtrådt.
Varighed	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.14 Veterinære lægemidler

---

1. DELKRAV:

1	Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager fødevarerproducerende dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal anvende receptpligtige lægemidler til dyr i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger.
2	Landbrugere der markedsfører, sælger eller overdrager fødevarerproducerende dyr, er forpligtet til kun at levere dyr til slagting eller produkter fra dyr til human konsum, når: - Dyrene ikke har fået indgivet ikke-godkendte stoffer, - Dyrene ikke har været underkastet ulovlig behandling², og - Den fastsatte tilbageholdelsestid er overholdt.
4	Fødevarerproducerende dyr, der er indgivet stoffer med thyreostatisk, østrogen, androgen eller gestagen virkning samt betaagonister ³ , må ikke have ophold i en besætning, med mindre dyrene er under offentlig kontrol, og dyrene må ikke markedsføres eller slagtes med henblik på konsum.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kravet gælder kun for fødevarerproducerende dyr. Receptpligtige lægemidler skal anvendes i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger. Kravet gælder også for stalddørssalg.

I forbindelse med markedsføring af fødevarerproducerende dyr må dyr ikke leveres til slagting, hvis de er indgivet ikke-godkendte stoffer, har fået ulovlig behandling⁴, eller hvis den fastsatte tilbageholdelsestid ikke er overholdt.

---

² Ulovlig behandling er anvendelse til fødevarerproducerende dyr af

- forbudte eller ikke-godkendte stoffer eller produkter, eller
- stoffer eller veterinærlægemidler, der er godkendt i henhold til EU-lovgivningen til andre formål eller på andre betingelser end dem, der er fastsat i nævnte forskrifter eller, hvis det er relevant, i national lovgivning.

Manglende overholdelse af tilbageholdelsestiden eller restkoncentrationer af farmakologisk virksomme stoffer, der overstiger maksimalgrænseværdierne for restkoncentrationer eller grænseværdierne, betragtes ikke som en ulovlig behandling, når det gælder stoffer eller veterinærlægemidler, der er godkendt i henhold til EU-lovgivningen, forudsat at alle andre betingelser for anvendelsen af stoffet eller veterinærlægemidlet, som fastsat i EU-lovgivningen eller den nationale lovgivning, er opfyldt.

³ I bilag II og III i Rådets direktiv 96/22/EF af 29. april 1996 om forbud mod anvendelse af visse stoffer med hormonal og thyreostatisk virkning og af beta-agonister i husdyrbrug og om ophævelse af direktiv 81/602/EØF, 88/146/EØF og 88/299/EØF er listet de hormoner og stoffer med hormonlignende virkning, som det, jf. artikel 3 er forbud at besidde og indgive til fødevarerproducerende dyr.

⁴ Ulovlig behandling er anvendelse til fødevarerproducerende dyr af

- forbudte eller ikke-godkendte stoffer eller produkter, eller
- stoffer eller veterinærlægemidler, der er godkendt i henhold til EU-lovgivningen til andre formål eller på andre betingelser end dem, der er fastsat i nævnte forskrifter eller, hvis det er relevant, i national lovgivning.

Manglende overholdelse af tilbageholdelsestiden eller restkoncentrationer af farmakologisk virksomme stoffer, der overstiger maksimalgrænseværdierne for restkoncentrationer eller grænseværdierne, betragtes ikke som en ulovlig behandling, når det gælder stoffer eller veterinærlægemidler, der er godkendt i henhold til EU-lovgivningen, forudsat at alle andre betingelser for anvendelsen af stoffet eller veterinærlægemidlet, som fastsat i EU-lovgivningen eller den nationale lovgivning, er opfyldt.

Produkter fra dyr, som har fået indgivet ikke-godkendte stoffer, har været underkastet ulovlig behandling, eller for hvilke den fastsatte tilbageholdelsestid ikke er overholdt, som nævnt i delkrav 2 kan potentielt være farlige. Den endelige vurdering vil dog bero på en risikovurdering i den konkrete sag.

Efter fødevarerforordningens artikel 14 betragtes fødevarer for farlige, hvis de anses for at være-sundheds-skadelige eller uegnede til menneskeføde. Fødevarestyrelsen klassificerer produkter som nævnt i delkrav 2 som potentielt sundhedsskadelige. Ved afgørelsen af, om fødevareren er sundhedsskadelig, skal der efter artikel 14 tages hensyn til følgende:

- Fødevarerens sandsynlige umiddelbare eller kortsigtede og / eller langsigtede indvirkning på sundheden hos personer, der indtager fødevareren, samt hos kommende generationer
- Sandsynlige kumulative toksiske indvirkninger
- Det forhold, at en bestemt kategori af forbrugere kan være særligt sundhedssensitive over for en fødevarer, der er bestemt til den pågældende kategori af forbrugere.

Fødevarestyrelsen foretager en konkret vurdering fra sag til sag af, hvorvidt en fødevarer er farlig. Fødevarestyrelsen vil i sin vurdering lægge vægt på den af DTU foretagne toksikologiske vurdering.

Listen over de tilladte stoffer til fødevarerproducerende dyr findes i tabel 1 i bilaget til Kommissionens forordning (EU) 37/2010. Listen opdateres løbende. Definitionen af ikke-godkendte stoffer defineres som komplementærmængden i forhold til de tilladte stoffer. Herudover er de forbudte stoffer en delmængde af de ikke-godkendte stoffer.

Delkrav 4 angiver, at fødevarerproducerende dyr ikke må behandles med visse stoffer af hormonal og thyreostatisk virkning og med betaagonister. Dyr, der er indgivet disse stoffer, må ikke opholde sig i en besætning, medmindre dyrene er under offentlig kontrol. Dyrene må heller ikke markedsføres, eller slagtes med henblik på konsum. De stoffer, det drejer sig om, er (jf. bilag II og III i Rådets direktiv 96/22/EF af 29. april 1996):

- Thyreostatika
- Stilbener, stilbenderivater og salte og estere heraf
- Østradiol 17 β og esterlignende derivater heraf
- Beta-agonister (forbudt med visse undtagelser)

Stoffer med østrogen (bortset fra østradiol 17 β og esterlignende derivater heraf).

Uanset delkrav 4 må fødevarerproducerende dyr, som har været behandlet i overensstemmelse med artikel 4 eller 5 i Rådets direktiv 96/22/EF⁵, markedsføres, når tilbageholdelsestiden, der er fastsat i lægemidlets markedsføringstilladelse, er overholdt.

Uanset delkrav 4 kan handel med væddeløbs-, konkurrence- eller cirkusheste og heste bestemt til avl eller udstilling, hvor hesten er behandlet i overensstemmelse med reglerne om terapeutisk behandling, som anført i artikel 4 i Rådets direktiv 96/22/EF⁶, finde sted inden udløbet af tilbageholdelsestiden, hvis dyret ledsaget af en dyrlægeattest, hvoraf arten af og dato for behandlingen fremgår.

---

⁵ Rådets direktiv 96/22/EF af 29. april 1996 om forbud mod anvendelse af visse stoffer med hormonal og thyreostatisk virkning og af beta-agonister i husdyrbrug og om ophævelse af direktiv 81/602/EØF, 88/146/EØF og 88/299/EØF.

⁶ Rådets direktiv 96/22/EF af 29. april 1996 om forbud mod anvendelse af visse stoffer med hormonal og thyreostatisk virkning og af beta-agonister i husdyrbrug og om ophævelse af direktiv 81/602/EØF, 88/146/EØF og 88/299/EØF.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for besætninger med landbrugsdyr inklusiv besætninger med heste, som ikke er udelukket fra konsum og hjorte – med undtagelse af besætninger med pelsdyr.

2. KONTROLMETODE

Dette krav kontrolleres såvel fysisk i besætningen i forbindelse med kontrol af medicin anvendelsen (delkrav 1) som administrativt (delkrav 2 og 4). Den fysiske kontrol består af dokumentkontrol (landbrugers medicinoptegnelser, som vurderes ift. dyrlægens anvisninger) og gennemgang af medicinbeholdningen i besætningen.

2.1 FORBEREDELSE AF KONTROLLEN

Værktøjer til forberedelse af medicinkontrol:

- Tjekliste til medicinkontrol (regneark).
- Udtræk fra VetStat 2.0 og besdyr.dk/Dyrregistrering (DMS)
  - Type af sundhedsrådgivningsaftale
  - Medicinoversigt for periode, samt ordinationsoversigt

KO krav på medicinområdet udgøres af Krav 2.14, 2.20 og 2.24.

2.2 KONTROL AF MEDICINANVENDELSE, DELKRAV 1

Kontrol af, om landbrugeren anvender lægemidlerne som foreskrevet af dyrlægen.

For at minimere tidsforbruget til sagsbehandling bygges kontrollen således op, at kontrolløren så vidt muligt på kontrolbesøget dokumenterer overtrædelser af delkrav 1. I forbindelse med høringen har landbruger mulighed for at redegøre for medicin anvendelsen og indsende yderligere dokumentation. Kontrollører gennemvurderer efterfølgende overtrædelserne, idet landbrugers høringssvar og indsendte dokumentation inddrages i vurderingen.

Landbruger skal kunne fremvise dyrlægens anvisning eller vejledning (det kan også stå i besætningsdiagnosen / behandlingsvejledning/besøgsrapport fra sundhedsrådgivningsbesøg). Det sammenholdes med landbrugers optegnelser, som landbruger også skal kunne fremvise.

- Til brug for kontrollen udvælges eksempelvis en stikprøve på ét præparat fra hver dyregruppe.
- For disse udvalgte præparater, tages der foto af optegnelser med flere eksemplere fra de seneste 7 mdr. tilbage.
- Det kontrolleres, om landbrugeren anvender lægemidler i det tidsrum og i den rigtige mængde til de dyr, som dyrlægen har anvist det til. Denne gennemgang kan foretages hjemme på kontoret.

Kun hvis landbruger har haft overtrædelse af kravet i indeværende kalenderår (kontrolår/støtteår), skal overtrædelse af kravet undersøges længere tilbage i tid mhp. at kunne vurdere varigheden af overtrædelsen.

Udfordringer:

Hvis der ikke kan fremvises anvisningssedler/behandlingsvejledninger på kontroltidspunktet, kan kontrolløren ikke kontrollere, om dyrlægens anvisning er fulgt.

Landbruger skal fremsende dokumentationen i form af anvisning eller vejledning (det kan også stå i besætningsdiagnosen / behandlingsvejledning/besøgsrapport) indenfor 2 dage.

Hvis landbrugers optegnelser mangler eller er mangelfulde, kan kontrolløren ikke læse ud af optegnelserne, hvor længe behandlingen har fundet sted, dosis og dyregruppe. Der gives en overtrædelse af KO-krav 2.24.

2.3 ADMINISTRATIV KONTROL, DELKRAV 2 OG 4

Den administrative kontrol består af gennemgang af eventuelle prøveresultater for restkoncentrationer over grænseværdier og ikke-godkendte stoffer udtaget i besætningen og/eller på slagteri. Fødevarestyrelsen har implementeret et kontrolprogram for restkoncentrationer og ikke-godkendte stoffer i dyr og fødevarer, og dette program er baseret på prøveudtagning (blod, urin, mælk, kød, æg etc.) i besætninger og på slagteri, mejeri etc. Prøveresultaterne fra kontrolprogrammet samt faglige vurderinger heraf (udført af Fødevarestyrelsens dyrlæger) benyttes i Landbrugsstyrelsens kontrol af krydsoverensstemmelseskrav 2.14. Prøveresultater samt faglig vurdering rekvireres fra Fødevarestyrelsen, og på baggrund af disse oplysninger vurderes det, om der er sket en overtrædelse af et eller begge delkrav (delkrav 2-4).

3. BEDØMMELSE

Krav 2.14

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lægemiddel efter dyrlægens tidligere forskrifter, uanset at dyrlægen ved ny anvisning har ændret til andet lægemiddel.</p> <p>Anvendelse af lægemiddel uden tilbageholdelsestid</p> <p>Delkrav 2 og 4: Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige straks har foretaget tilbagetrækning. Andre formildende omstændigheder</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lægemiddel i et anden dosis eller tidsrum end anvist, men til samme dyregruppe.</p> <p>Anvendelse af lægemiddel til anden diagnose end anvist, men til samme dyreart.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Levering med rester af lovligt lægemiddel, hvor den ansvarlige ikke straks har foretaget tilbagetrækning.</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af lægemiddel til andre dyrearter end anvisningen foreskriver.</p> <p>Anvendelse af et lægemiddel uden anvisning, som dog tidligere har været anvist til brug i besætningen.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Levering med rest af et ulovligt erhvervet men ellers lovligt lægemiddel (ikke gennem apotek eller dyrlæge, men fx fra udland eller 3. mand)</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Anvendelse af et lægemiddel uden anvisning.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Levering med forbudte lægemiddelrester, eller overtrædelser vedr. flere lægemidler, uafhængigt af lægemidlets art/mængde</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1 (anvendelse): 1-2 lægemidler, hvor der er givet 1 eller 2 i alvor og hvor risikoen vurderes til at være af mindre omfang (få behandlinger/få dyr omfattet)</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Op til 4 lægemidler.</p> <p>Det medtages i bedømmelsen om der er tale om få behandlinger/få dyr.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Op til 5 lægemidler.</p> <p>Det medtages i bedømmelsen om der er tale om flere behandlinger/flere dyr.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Op til 6 eller flere lægemidler.</p> <p>Det medtages i bedømmelsen om der er tale om mange behandlinger/mange dyr.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Fejl i anvendelsen har fundet sted i en uge.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Fejl i anvendelsen har fundet sted i 2-4 uger.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Fejl i anvendelsen har fundet sted i 5 uger - 6 mdr.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed</p>	<p>Delkrav 1 (anvendelse): Fejl i anvendelsen har fundet sted i mere end 6 mdr.</p> <p>Delkrav 2 og 4: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Anvendelse: Vurderes ud fra, om det anvendte lægemiddel er anvist til besætningen (CHR), men anvendt forkert (andet tidsrum eller dosis eller til andre dyregrupper eller dyrearter end angivet), eller om lægemidlet ikke er anvist til pågældende besætning (CHR) og/eller er ulovligt erhvervet.

Levering (delkrav 2 og 4): Vurderes ud fra, om resterne er fra et lovligt eller et forbudt lægemiddel. Derudover lægges der vægt på, om den ansvarlige har foretaget tilbagetrækning.

Omfang Anvendelse: Vurderes ud fra antallet af lægemidler, der er omfattet af overtrædelsen på kontrollerede CHR. Derudover inddrages samtidig omfanget af behandlinger eller antallet af behandlede dyr, idet dette har betydning for i hvor stor grad der er risiko for fødevarer sikkerheden.

Levering: Karakteren følger alvorskarakteren.

Varighed Anvendelse: Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

Levering: Karakteren følger alvorskarakteren.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.15 Foder og vegetabiliske fødevarer må ikke være farligt, håndtering af foderlægemidler, farlige stoffer og affald

1. DELKRAV

1	Landbrugere, som opbevarer vegetabiliske fødevarer, foder eller fodrer fødevareproducerende dyr, skal især opbevare og håndtere affald og farlige stoffer separat og sikkert, så farlig forurening undgås. ⁷
2	Foderlægemidler (foder med indhold af veterinærmedicin) skal opbevares og håndteres isoleret fra resten af fodret. Herunder andre foderlægemidler. ^{8,9}
4	Foder og vegetabiliske fødevarer dyrket, høstet eller opbevaret ¹⁰ på virksamheden, må ikke indeholde rester af pesticider over grænseværdierne, eller rester af pesticider, som ikke er godkendt til den pågældende afgrøde. ¹¹
5	Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at foder ikke opfylder kravene til fodersikkerhed, ophøre med brugen af fodret, informere Fødevarestyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder. Foder der fx indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder forbudte stoffer, indeholder animalsk protein eller er udsat for forurening, overholder ikke krav til fodersikkerhed. ¹²

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For at undgå farlig forurening af foder og fødevarer må det/de ikke opbevares sammen med farlige stoffer eller farligt affald. Endvidere gælder regler for brug og opbevaring af foderlægemidler.

Farlige stoffer er eksempelvis pesticider, biocider, lægemidler, opløsningsmidler, kunstgødning, olie, m.m. Farligt affald er eksempelvis emballage fra fødevareindustrien og rester af farlige stoffer.

Ved "opbevaring sammen" forstås opbevaring så nær ved, at en forurening kan ske, f.eks. med dampe fra farlige stoffer, med direkte kontakt med farlige stoffer, eller ved at farlige stoffer bruges/iblandes foder/fødevarer ved en fejl.

Det er ikke et krav, at farlige stoffer og affald opbevares separat med lukket dør i mellem.

Ved foderlægemidler skal der være særlig fokus på foderlægemidler med indhold af antibiotika, som kan medvirke til udvikling af resistens. Foderlægemidler må i så fald ikke opbevares i siloer, som også bruges til andet foder, og de må ikke udfodres via det foderanlæg, som også bruges til andet foder.

⁷ Eksempelvis pesticider, olie, kunstgødning, bejdset såsæd, emballage fra fødevareindustrien, fast byaffald.

⁸ Dette fremgår af midlets etikette, brugsanvisning eller off-label godkendelse.

⁹ Med fodermidler menes færdigblandet foder med indhold af et eller flere veterinære lægemidler. Veterinære lægemidler må ikke tilsættes i blandede anlæg eller lign. og foderlægemidler må ikke opbevares eller transporteres i samme silo eller foderanlæg, som andet foder, da der er en risiko for, at efterfølgende foder herved forurenes med lægemidlet.

¹⁰ Delkrav 4 omfatter produkter anvendt til foder, som er dyrket eller høstet på virksamheden, samt ethvert produkt, der anvendes til foder, herunder indkøbt foder.

¹¹ Grænseværdierne er reguleret i forordning nr. 396/2005, artikel 18 jf. bilag 2 og 3.

¹² Det kan f.eks. være foder, som indeholder uønskede stoffer over grænseværdi, indeholder animalsk protein eller har været udsat for forurening.

Hvis landbrugeren konstaterer, at foderet indeholder forbudte stoffer eller overskrider grænserne for uønskede stoffer eller er blevet forurennet, skal han straks holde op med at bruge det og tilbagekalde evt. videre-solgt foder og informere Fødevarestyrelsen.

2. KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Bruges foderlægemidler med antibiotika?
- Hvordan opbevares og udfodres foderlægemidler?
- Hvordan opbevares rengøringsmidler?
- Hvordan opbevares biocider, som fluegift og lusemidler?
- Hvordan opbevares rester og brugt emballage fra f.eks. sprøjtemidler, fluegift?
- Synlige tegn på at foder indeholder spor af forbudte stoffer, f.eks. rester af emballage fra produkter fra fødevarerindustrien, bejdset såsæd eller kunstgødning.

3. BEDØMMELSE

Krav 2.15

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Både foder/fødevarer og farlige stoffer/affald er i intakt emballage</p> <p>Delkrav 2: Kan ikke tildes</p> <p>Delkrav 4: Afgroden indeholder mindre end 1% mere end tilladt af én pesticidrest (foderprøve afleveret til FVST).</p> <p>Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mere end 18 timer, men under 24 timer</p>	<p>Delkrav 1: Emballagen på farlige stoffer/affald er intakt og lukket, men foderet /fødevaren er ikke emballeret.</p> <p>Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme kategori af dyr</p> <p>Delkrav 4: Afgroden indeholder mindst 1%, men under 5% mere end tilladt af én pesticidrest (foderprøve afleveret til FVST).</p> <p>Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst 1 døgn men mindre end 3 døgn.</p>	<p>Delkrav 1: Emballagen på farlige stoffer/affald er åben og foderet/fødevaren er ikke emballeret.</p> <p>Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til samme dyreart</p> <p>Delkrav 4: Afgroden indeholder mindst 5%, men under 25% mere end tilladt af én pesticidrest (foderprøve afleveret til FVST).</p> <p>Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst 3 døgn men ikke over en uge.</p>	<p>Delkrav 1: Farlige stoffer/affald er ikke emballeret og foderet/fødevaren er ikke emballeret eller foderet er forurenet</p> <p>Delkrav 2: Foderlægemidler opbevares eller håndteres sammen med foder uden lægemidler til andre dyrearter</p> <p>Delkrav 4: Afgroden indeholder mindst 25% mere end tilladt af én pesticidrest eller pesticidrester fra et middel, der ikke er godkendt til anvendelse på afgroden (foderprøve afleveret til FVST).</p> <p>Delkrav 5: Landbruger har været bekendt med at foderet ikke overholder krav til fodersikkerhed i mindst en uge.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarer-partiets størrelse er maks. 100 kg</p> <p>Delkrav 4: 0 til og med 5% af det dyrkede areal</p>	<p>Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarer-partiets størrelse er større end 100 kg men maks. 500 kg</p> <p>Delkrav 4: Mere end 5% til og med 10% af det dyrkede areal</p>	<p>Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarer-partiets størrelse er større end 500 kg men maks. 5 tons</p> <p>Delkrav 4: Mere end 10% til og med 20% af det dyrkede areal</p>	<p>Delkrav 1-2, 5: Foder-/fødevarer-partiets størrelse er større end 5 tons</p> <p>Delkrav 4: Mere end 20% af det dyrkede areal</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er ikke anvendt.</p> <p>Delkrav 4: Afgroden er høstet for under en uge siden</p>	<p>Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er anvendt i under 1 uge</p> <p>Delkrav 4: Afgroden er høstet for mindst en uge siden, men under 1 måned siden</p>	<p>Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er anvendt i mindst en uge, men under 6 måneder</p> <p>Delkrav 4: Afgroden er høstet for mindst en måned siden, men under 1 år siden</p>	<p>Delkrav 1-2, 5: Foderet/fødevaren er anvendt i 6 måneder eller mere</p> <p>Delkrav 4: Afgroden er høstet for mindst 1 år siden</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	<p>Delkrav 1: Alvoren vurderes ud fra, om farlige stoffer og affald er emballeret, om foderet/fødevareren er emballeret eller ej, og om foderet reelt er forurenet.</p> <p>Delkrav 2: Alvoren vurderes ud fra, om foderet uden lægemidler i det berørte parti er til samme dyrekategori eller dyreart som foderet med lægemiddel i.</p> <p>Delkrav 4: Vurderes ud fra hvor stor en overskridelse af det tilladte niveau af pesticidrester, der er fundet i afgrøden, opgjort i procent af det tilladte niveau, samt ud fra om pesticidet er godkendt til anvendelse i den pågældende afgrøde.</p> <p>Delkrav 5: Vurderes ud fra, hvor længe landbruger har været klar over, at foderet ikke opfylder kravene til fodersikkerhed uden at have reageret.</p>
Omfang	<p>Delkrav 1: Omfanget vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder/fødevarer.</p> <p>Delkrav 2: Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder uden indhold af lægemiddel.</p> <p>Delkrav 4: Vurderes ud fra procent af bedriftens samlede dyrkede arealer, som den undersøgte afgrøde stammer fra.</p> <p>Delkrav 5: Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra størrelsen på det berørte parti foder.</p>
Varighed	<p>Delkrav 1: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.</p> <p>Delkrav 2: Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.</p> <p>Delkrav 4: Vurderes ud fra, hvornår afgrøden er høstet.</p> <p>Delkrav 5: Varigheden vurderes ud fra, om foderet er brugt, og hvor længe det evt. er brugt efter at landbruger er blevet bekendt med, at foderet er farligt.</p>

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er forkravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.16 Anvendelse af fodertilsætningsstoffer

---

1. DELKRAV

1

Landbrugeren skal bruge fodertilsætningsstoffer¹³, herunder forblandinger¹⁴, korrekt.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Fodertilsætningsstoffer både i ren form og i form af foderblandinger eller forblandinger skal bruges korrekt i henhold til den relevante lovgivning

2. KONTROLMETODE

2.1 HVAD INDEBÆRER KORREKT BRUG AF FODERTILSÆTNINGSSTOFFER?

Korrekt brug indebærer, at landbrugeren:

- a. skal anvende godkendte fodertilsætningsstoffer¹⁵.
- b. skal opfylde betingelserne¹⁶ for anvendelsen af fodertilsætningsstoffer og forblandinger¹⁷.
- c. ved beregning af mængden af tilsætningsstoffer, som også forekommer i naturlig tilstand i nogle fodermidler, skal sørge for at det samlede indhold af tilsat og naturligt forekommende stof ikke overstiger det maksimale indhold, der er fastsat i godkendelsen.
- d. kun blander tilsætningsstoffer i forblandinger og i foderstoffer, hvis der sikres fysisk, kemisk og biologisk forenelighed mellem blandingens forskellige bestanddele under hensyn til de tilsigtede virkninger.
- e. skal fortynde tilskudsfoder som angivet, således at fuldfoderet ikke indeholder tilsætningsstoffer i mængder, der overstiger dem, der er fastsat for fuldfoder.
- f. kun mærkede tilsætningsstoffer og forblandinger må anvendes.

2.2 HVAD MÅ TILSÆTTES TIL DYRENES DRILLEKVVAND

Om et foder må anvendes i drikkevandet afhænger af hvilken fodertype, der er tale om. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralsk foder samt diætetisk foder må gerne gives i drikkevandet. Tilsætningsstoffer og forblandinger må ikke gives i drikkevandet med mindre tilsætningsstoffet er specifikt godkendt til drikkevand. Eksempel på undtagelse om brug i drikkevand er citronsyre. Hvis dette anvendes som

---

¹³ For mere information vedr. fodertilsætningsstoffer se venligst Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer, art. 3 samt bilag IV.

¹⁴ Forblandinger er koncentrerede blandinger af et eller flere fodertilsætningsstoffer. Fodertilsætningsstofferne indgår i blandingen i ren form eller med et bærestof. Bærestoffet skal være et fodermiddel (f.eks. hvedeklid eller sojaolie) eller vand

¹⁵ Tilsætningsstoffet skal være godkendt i henhold til Tilsætningsstofforordningen.

¹⁶ Emballagen eller beholderen til fodertilsætningsstoffer og forblandinger er forsynet med følgende oplysninger: brugsvejledning, sikkerhedsforskrifter for anvendelse samt, hvor det er relevant, de særlige krav, der er fastsat i godkendelsen, herunder dyrearter og -kategorier samt dosis og tilsætningsmåde, som tilsætningsstoffet eller forblandingen af tilsætningsstoffer er beregnet til.

¹⁷ For blandinger af tilsætningsstoffer skal de betingelser for anvendelsen, der er fastsat ved godkendelsen af hvert enkelt tilsætningsstof, være opfyldt, medmindre andet er fastsat.

hjelpestof i små mængder (100-500 g) i kombination med medicin, er det tilladt at anvende det i drikkevand.

Hjelpestoffet citronsyre må kun bruges sammen med et konkret lægemiddel i drikkevandet, hvis det er udleveret sammen med et konkret lægemiddel fra apotek eller andet godkendt udleveringssted.

Skemaet her under kan bruges til at afklare om et foder eller andet produkt må gives i drikkevandet eller ej.

	TILSKUDS-FODER ELLER ANDRE FODERBLANDIN- GER	TILSÆTNINGS- STOF ELLER FOR- BLANDING	RENGØRINGS- OG DESINFICE- RINGSMIDDEL	BIOCID, TIL VAN- DESINFEKTION PRODUKT- GRUPPE 5 (PT 5)	LÆGEMIDLER samt eventuelle hjelpestoffer
HVAD KENDE- TEGNER DENNE TYPE PRODUKT	Det skal stå tilskudsfoder på mærkningen	Tilsætningsstoffer er godkendte af EU. Tilsætningsstoffet er ikke specielt mærkede, der står oftest kun "stoffet", f.eks. "Myresyre" eller "Biotin"	Produkter, der anvendes til rengøring og desinficering af rør m.m. Skal holdes adskilt fra foder og drikkevand. Må ikke komme ind i dyrene!	<u>Skal</u> have en etikette med information om bl.a. hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m. Ingen krav om, at ordet "biocid" står på etiketten.	Lægemidler ordineret af dyrlægen. Der er derfor altid en "apotek etikette" på lægemidlet og præparaterne fremgår af dyrlægens ordinationsliste. Hjelpestoffer udleveres sammen med lægemidlet, og det fremgår af lægemidlets anvendelsesvejledning hvordan hjelpestoffet skal bruges.
EKSEMPLER	Mange produkter af typen: "Drikkejern", "Organiske syrer" og "E-vitamin"	Konserveringsmidler, f.eks. myresyre, propionsyre		Mange produkter af typen: "Blegeessens" hypoclorid, Hydrogenperoxid	Hjelpestoffer kan være citronsyre, som udleveres sammen med lægemidlet på apoteket.
ER DET TILLADT I DRIKKEVAND	Tilladt	Kun meget få stoffer er tilladt (eks. E-vitamin). Kræver i så fald HACCP	Ikke tilladt	Tilladt	Tilladt, fordi det foregår efter dyrlægens anvisning
LOV & REGLER	Foderlovgivningen	Foderlovgivningen. Tilsætningsstofforordningen. Husk Foderhygiejneforordningens regler om HACCP	Vedr. opbevaring: Foderhygiejneforordningens: Bilag III, krav til stald- og fodringsudstyr	Miljøstyrelsens regler	Regler om lægemidler

2.3 HVAD ER TILSÆTNINGSSTOFFER OG HVAD ER FODERMIDLER

Det kan i nogle tilfælde være svært umiddelbart at vurdere, om et stof er et fodermiddel eller et tilsætningsstof. Skemaet kan bruges til en foreløbig kategorisering af stoffet, men den endelige kategorisering vil

ofte først kunne ses efter en nærmere undersøgelse af evt. mærkningseddler eller andre bilag. Foderblandinger, altså tilskudsfoder, fuldfoder og mineralisk foder samt diætetisk foder og mælkeerstatninger kræver aldrig HACCP.

Type	"Tommelfingerregel"	Fremgår af	Eksempler	HACCP-registrering
Fodermidler	Fodermidler bidrager med stoffer, som står i gram eller % på en almindelig fodermærkningseddler	Fodermiddelfortegnelsen, Bilaget, forordning (EU) 2017/1017 eller fodermiddelregisteret	<ul style="list-style-type: none"> - Kridt/Foderkridt/Calciumcarbonat (Ca) - Salt/Fodersalt (Na) - Magnesiumoxid eller magnesiumfosfat (Mg) - Dextrose og glukosesirup 	Nej
Tilsætningsstoffer og forblandinger	<p>Tilsætningsstoffer bidrager med stoffer, som står i mg eller i.e. på en almindelig mærkningseddler</p> <p>På mærkningen fremgår navnet samt den funktionelle gruppe, som stoffet er godkendt i og stoffets specifikke navn fra godkendelsen</p>	EU-Registreret over tilsætningsstoffer.	<p>Sporstoffer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zinkoxid (Zink, Ze) - Jernsulfat (Jern, Fe) <p>Vitaminer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oftest A, D og E <p>Konserveringsstoffer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Myresyre og benzoesyre <p>Bindemidler:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Støvbindere (sælges nogle gange som såkaldte "toksinbindere") 	Ja – inkl. et skriftligt kvalitetsstyringssystem
Biocid	<p>Har en etikette med bl.a. information om hvordan midlet skal bruges, i hvilke mængder, til hvilket formål, faresymbol m.m.</p> <p>Ordet "biocid" står ikke på etiketten.</p>	<p>Miljøstyrelsens regler om biocider og krav til lovlighed</p> <p>OBS: Stofferne må bruges i drikkevand med dyr i stalden. <i>Brugsvejledningen skal følges!</i></p>	<p>"Blegeessens" Hypoclorid</p> <p>Hydrogen-peroxid</p> <p>"Cid 2000"</p> <p>"Nordic Aquarens"</p>	Ikke relevant

2.4 SELVSYN OG SPØRGSMÅL, F.EKS.:

- Bruges forblandinger eller fodertilsætningsstoffer i ren form i foderet.
F.eks. benzoesyre, myresyre, zinkoxid (ikke lægemidler som VetZink!), urea, aminosyrer "vitaminforblanding" m.v.
- Bruges tilsætningsstoffer eller forblending på anden måde end tilladt?
F.eks. Udstrøst tilsætningsstof på gulv (ses nogle gange i forbindelse med zinkoxid) så dyrene kan indtage dem?
Gives tilsætningsstof i drikkevand uden at tilsætningsstoffet er godkendt til dosering via drikkevand?

2.5 BEMÆRKNINGER

Eksempler på ukorrekt brug kunne være, hvis tilsætningsstoffer ikke er blandet eller opbevaret korrekt, er umærkede (f.eks. fordi stofferne er omhældt), eller hvis stoffet stofferne gives direkte i krybbe eller på gulv til dyrene eller gives i forkert dosis. Alternativ brug af stofferne er kun omfattet af denne bestemmelse, når stofferne kan komme ind i dyrene, f.eks. fordi stofferne bruges til udtørring og desinfektion af stier, hvor der går dyr.

3. BEDØMMELSE

Krav 2.16

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er ikke opblandet homogent eller er ikke forenelig, men det er anvendt korrekt i henhold til godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt i en anden mængde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til samme dyreart, men til en anden dyrekategori, end det fremgår af godkendelsen. Eller der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er mærkede. Eller tilsætningsstof og forblanding er anvendt på en anden måde end det fremgår af godkendelsen.	Tilsætningsstoffer eller forblanding, som indeholder tilsætningsstoffer, er anvendt til en anden art af dyr end det fremgår af godkendelsen. Der er anvendt tilsætningsstoffer, som ikke er godkendt.
OMFANG	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder	Forblanding/tilsætningsstoffer er anvendt til dyr, som indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre
VARIGHED	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindre end 3 måneder	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 3 måneder, men under 6	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 6 måneder, men under 12	Forblanding / tilsætningsstoffer er anvendt i mindst 12 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren vurderes ud fra, om tilsætningsstoffet eller blandingen med indhold af tilsætningsstoffer er anvendt korrekt.
Omfang	Omfanget vurderes ud fra, hvornår de berørte dyr indgår i fødekæden.
Varighed	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor den manglende overholdelse har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.17 Forbud vedrørende animalsk protein

---

1. DELKRAV

1	<p>Fødevarereproducerende dyr må ikke fodres med forbudt animalsk protein, og der stilles krav til opbevaring og håndtering af foder med animalsk protein.</p> <p>a. Udgået</p> <p>b. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som indeholder protein af animalske oprindelse, f.eks. fiskemel, forarbejdet animalske protein, blodprodukter samt di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse</p> <p>c. Det er forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel om, at foderet kan indeholde protein af animalske oprindelse, f.eks. fiskemel, forarbejdet animalske protein, blodprodukter samt di- og tricalciumfosfat af animalsk oprindelse</p> <p>d. Udgået</p> <p>e. På blandede bedrifter¹⁸ skal landbruger opbevare, håndtere og udfodre foder med indhold af protein af animalsk oprindelse, så det hindres, at foderet gives til et fødevarereproducerende dyr, som det ikke er bestemt til.</p> <p>f. Foder til selskabsdyr og pelsdyr skal opbevares og udfodres, så der ikke er risiko for, at fødevarereproducerende dyr får det, hvis foderet indeholder produkter af animalsk oprindelse, som er forbudt til fødevarereproducerende dyr.</p>
---	--

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Forbuddet mod at anvende forarbejdet animalsk protein til dyrefoder er delvist ophævet. Det er nu tilladt at anvende forarbejdet animalsk protein fra f.eks. grise og fjerkræ i foder under visse betingelser. Gelatine og kollagen fra drøvtyggere bliver i samme omgang tilladt i foder til alle ikke-drøvtyggere; fjerkræ, svin m.fl. Det er stadig forbudt at fodre drøvtyggere (kvæg/får/geder/hjorte) med foder, som indeholder protein af animalsk oprindelse, eksempelvis fiskemel, blodprodukter, forarbejdet animalsk protein og di- og tricalciumfosfat. Dog må unge drøvtyggere få mælkeerstatning med indhold af fiskemel. Flere typer af foder skal have advarselsmærkning om forbud mod fodring til drøvtyggere, hvis foderet indeholder produkter af animalsk oprindelse. Det er derfor forbudt at fodre drøvtyggere med foder, som har påtrykt advarsel, eksempelvis "indeholder forarbejdet animalsk protein fra ikke-drøvtyggere"

Oprindelse af forarbejdet animalsk protein:	Tilladt anvendelse relevant for KO
Opdrættede insekter	Svin, fjerkræ, pelsdyr, heste
Svin	Fjerkræ, pelsdyr
Fjerkræ	Svin
Drøvtygger (gelatine og kollagen)	Fjerkræ, svin, pelsdyr, heste

2. KONTROLMETODE

Selvsyn, spørgsmål og analyse af foder.

Eksempler på spørgsmål:

- Er der en risiko for at foder kan blive forurenet med forbudt animalsk protein?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i stald, hvor fødevareproducerende dyr kan komme til det?
- Opbevares og udfodres foder til katte og hunde i foderlade, hvor sammenblanding med foder til fødevareproducerende dyr kan ske?
- Fodres drøvtyggere (kvæg, får m.m.) med foder, der eksempelvis indeholder fiskemel eller har en påtrykt advarsel om fiskemel?
- Opbevares foder med fiskemel sammen med foder til drøvtyggere, så der er risiko for sammenblanding af foder?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.17

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>a-c: Foder til drøvtyggere indeholder fiskemel.</p> <p>e: Foder med og foder uden indhold af forarbejdet animalsk protein opbevares eller håndteres sammen, men begge typer er i lukket/intakt emballage</p>	<p>a-c: Foder til andre fødevarerproducerende dyr end drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele af ikke-drøvtyggere.</p> <p>e: Foder med og foder uden indhold af forarbejdet animalsk protein opbevares eller håndteres sammen, men den ene type af foder er i lukket/intakt emballage</p>	<p>a-c: Foder til drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra ikke-drøvtyggere. Foder til andre fødevarerproducerende dyr end drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra drøvtyggere.</p> <p>e: Foder med og foder uden forarbejdet animalsk protein til forskellige dyrearter opbevares eller håndteres sammen.</p>	<p>a-c: Foder til drøvtyggere indeholder forbudte animalske bestanddele fra drøvtyggere.</p> <p>e: Foder med indhold af forarbejdet animalsk protein er tilgængelig for fødevarerproducerende dyr, som ikke må få det.</p> <p>f: foder til selskabsdyr og pelsdyr, der indeholder forarbejdet protein af animalsk oprindelse, som der er forbud mod at udfodre til de opdrættede dyr i pågældende besætning, opbevares, så der ikke er risiko for, at disse dyr får dette foder</p>
OMFANG	<p>a-c: Foderet indeholder mindre end 0,5 % forbudt animalsk protein.</p> <p>e: Det udsatte partis størrelse er maks. 100 kg.</p> <p>f: Partiet med forbudt animalsk protein er på maks. 10 kg</p>	<p>a-c: Foderet indeholder mindst 0,5 % men under 1 % forbudt animalsk protein.</p> <p>e: Det udsatte partis størrelse er større end 100 kg, men maks. 500 kg.</p> <p>f: Partiet med forbudt animalsk protein er større end 10 kg, men maks. 100 kg</p>	<p>a-c: Foderet indeholder mindst 1 % men under 5 % forbudt animalsk protein.</p> <p>e: Det udsatte partis størrelse er større end 500 kg, men maks. 5 tons.</p> <p>f: Partiet med forbudt animalsk protein er større end 100 kg, men maks. 500 kg.</p>	<p>a-c: Foderet indeholder 5 % eller der over forbudt animalsk protein.</p> <p>e: Det udsatte partis størrelse er større end 5 tons.</p> <p>f: Partiet med forbudt animalsk protein er større end 500 kg.</p>
VARIGHED	<p>a-c: Foderet er ikke anvendt.</p> <p>e-f: Forholdet er foregået i mindre end 1 uge.</p>	<p>a-c: Foderet er anvendt i 1 uge eller mindre.</p> <p>e-f: Forholdet er foregået i mindst 1 uge, men under 1 måned.</p>	<p>a-c: Foderet er anvendt i mere end 1 uge, men under 1 måned.</p> <p>e-f: Forholdet er foregået i mindst 1 måned, men mindre end 6 måneder</p>	<p>a-c: Foderet er anvendt i mindst 1 måned.</p> <p>e-f: Forholdet er foregået i mindst 6 måneder.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren vurderes ud fra typen af forbudt animalsk protein (fiskemel, kødbenmel m.m.) og den dyreart, som har fået fiskemel, kødbenmel m.m.
Omfang	Omfanget af den manglende overholdelse vurderes ud fra foderets indhold af fiskemel, kødbenmel m.m.
Varighed	Varigheden vurderes ud fra længden af perioden, hvor overtrædelsen har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.20 Håndtering af farligt affald og affald fra medicinanvendelse

---

1. DELKRAV

- 1 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at opbevare og håndtere affald fra medicinanvendelse således, at kontaminering undgås.
  - 2 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås.
-

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Landbrugere skal sørge for at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer således, at kontaminering undgås for så vidt angår primærprodukter af animalsk oprindelse. Der skal heriblandt sikres passende adskillelse mellem fødevarer og farligt affald.

Derudover er receptpligtige lægemidler til dyr efter ordineringsperiodens udløb kategoriseret som affald, der skal bortskaffes, idet det ikke lovligt kan opbevares. Bortskaffelse kan ske til apoteket. Indtil bortskaffelsen skal medicinresterne opbevares således, at kontaminering undgås. Den udløbne medicin må således ikke opbevares i køleskabet sammen med "gangbar" medicin, da der er tale om affald, der skal bortskaffes.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder alle besætninger med landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste, som ikke er undtaget fra konsum samt hjorte. Kravet gælder dog ikke for besætninger med pelsdyr.

2. KONTROLMETODE

Det kontrolleres, at landbrugeren har procedurer for bortskaffelse af stoffer og farligt affald samt affald fra medicinanvendelse, og at det opbevares på en måde så kontaminering undgås.

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Landbruger skal have passende foranstaltninger til efter omstændighederne at opbevare og håndtere affald og farlige stoffer, så kontaminering undgås.

Herunder skal det kontrolleres, at landbruger sikrer en tilstrækkelig adskillelse mellem animalske fødevarer og farlige stoffer / farligt affald.

Ulovligt opbevaret medicin er:

- Lægemidler som ikke er anvist/genordineret.

Disse skal betragtes som medicinaffald og skal som sådan opbevares, så kontamination undgås.

2.1.1 Kontrol af, om lægemidler er medicinaffald.

Hvis medicinen ikke er ordineret eller genordnet inden for ordineringsperioden (se aftale i Vetstat 2.0) skal medicinen bortskaffes, da det er medicinaffald. Følgende kontrolleres:

- Anvisningssedler/genordineringer sammenholdes med den faktiske beholdning af lægemidler på kontroltidspunktet.

Dokumentation for overtrædelse af KO-kravet:

- Foto eller kopi af anvisningssedler/genordineringer.
- Foto og notater om opbevaringen af farlige stoffer og medicinaffald på kontroltidspunktet.

Udfordringer:

Hvis landbruger ikke kan fremvise anvisningssedler / genordineringer på kontroltidspunktet, kan man ikke kontrollere, om lægemidlerne er medicinaffald.

Landbruger skal fremsende dokumentationen (anvisningssedler, genordineringer) indenfor 2 dage.

Kontrolløren tager stilling til - ud fra anvisningssedler og genordineringer sammenholdt med beholdningen på stedet - om det er medicinaffald.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvordan vurderes risikoen for fødevarerens sikkerhed? Hvilket stof drejer det sig om? Opbevares andet affald eller farlige stoffer med utilstrækkelig adskillelse til fødevarer? Kontakt Landbrugsstyrelsen-dyrlæge, hvis du er i tvivl.
OMFANG	Hvor meget medicin drejer det sig om? Hvor meget andet affald eller farlige stoffer drejer det sig om?
VARIGHED	Hvor mange dage er det siden udløb? Er medicinen opbevaret adskilt eller sammen med anden medicin? Hvor længe har affaldet/farlige stoffer været opbevaret?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.20

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Medicinaffald er lægemidler, hvor ordineringsperioden er udløbet. Der er en lille risiko for, at medicinen bliver anvendt. Medicinen er eksempelvis tydeligvis glemt bagerst på en hylde.</p> <p>Medicinaffald der ikke er anbrudt, hvor ordineringsperioden er udløbet. Det forudsættes, at lægemidlet tidligere har været anvist til besætningen.</p> <p>Delkrav 2: Andet affald og farlige stoffer opbevaret med lille risiko for fødevarsikkerhed.</p>	<p>Delkrav 1: Medicinaffaldet er lægemidler, hvor ordineringsperioden er udløbet.</p> <p>Lille risiko for fødevarsikkerhed</p> <p>Delkrav 2: Andet affald og farlige stoffer opbevaret med risiko for fødevarsikkerhed</p>	<p>Delkrav 1: Godkendte lægemidler som aldrig har været anvist.</p> <p>Risiko for fødevarsikkerhed</p> <p>Delkrav 2: Andet affald og farlige stoffer opbevaret med væsentlig risiko for fødevarsikkerhed</p>	<p>Delkrav 1: Lægemidler der ikke er godkendt af Lægemiddelstyrelsen, eksempelvis ulovlige importerede lægemidler.</p> <p>Stor risiko for fødevarsikkerhed.</p> <p>Delkrav 2: Andet affald og farlige stoffer opbevaret med stor risiko for fødevarsikkerhed.</p>
OMFANG	<p>Lille mængde, svarende til få behandlinger eller medicinaffald uden tilbageholdelsestid.</p> <p>Hvis der for alvor gives karakteren 1, kan der også gives karakteren 1 for omfang.</p>	Mindre mængde	Stor mængde	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang
VARIGHED	<p>Delkrav 1: Medicinaffaldet opbevaret 1-5 dage ud over ordinationsperioden.</p> <p>Delkrav 2: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1: Medicinaffaldet opbevaret 6-14 dage ud over ordineringsperioden.</p> <p>Delkrav 2: Affald og farlige stoffer opbevaret i 1-5 dage. Hvis ikke opbevares adskilt: karakter 3</p>	<p>Delkrav 1: Medicinaffaldet opbevaret mere end 15 dage efter at ordineringsperioden er udløbet</p> <p>Opbevaring af lægemidler som aldrig har været anvist, uanset opbevaringsperioden.</p>	Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, hvorvidt lægemidlet tidligere er anvist til bedriften (CVR) eller ej. Derudover vurderes hvorvidt medicinaffaldet / farlige stoffer/ farligt affald udgør en risiko for fødevarer sikkerheden og hvor stor denne risiko i givet fald er. Ved denne risikovurdering skal der bl.a. tages stilling til opbevaringsmetoden, mængden, typen, osv. af det pågældende medicinaffald/farlige stof/farlige affald.

Omfang Konstateres der opbevaring af medicinaffald eller andet farligt affald, foretages omfangsvurderingen på CHR-niveau.
Karakteren tildeles ud fra hvor stor mængde medicinaffald/farlige stoffer/farligt affald, der er tale om. Hvis der er givet karakteren 4 i alvor, følger omfangskarakteren denne.

Varighed Vurderes ud fra hvor lang en periode medicinaffaldet/farlige stoffer/ farligt affald har været opbevaret på besætningen (CHR).
Hvis der er givet karakteren 3 eller 4 i alvor, følger omfangskarakteren som udgangspunkt disse

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.21 Tilbagetrækning af sundheds-skadelige fødevarer samt afhjælpning af problemer, konstateret ved offentlig kontrol

---

1. DELKRAV

- 1** Hvis en leder af en fødevarevirksomhed (en landbruger) antager eller har grund til at antage, at en fødevarer, som virksomheden har importeret, produceret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke overholder kravene til fødevarer sikkerhed, og fødevarer ikke længere umiddelbart kontrolleres af denne fødevarevirksomhed, træffer han straks forholdsregler med henblik på at trække den pågældende fødevarer tilbage fra markedet og informerer de kompetente myndigheder (Fødevarestyrelsen) herom.

Hvis et produkt er nået ud til forbrugerne, skal lederen effektivt og præcist informere dem om baggrunden for, at varen trækkes tilbage, og skal om nødvendigt kalde varen tilbage fra forbrugere, som allerede er i besiddelse af den pågældende varen, såfremt andre foranstaltninger er utilstrækkelige til opnåelse af et højt sundhedsbeskyttelsesniveau.¹⁹
- 2** Lederen skal straks underrette de kompetente myndigheder (Fødevarestyrelsen), hvis han antager eller har grund til at antage, at en fødevarer, virksomheden markedsfører, kan have sundhedsskadelig indvirkning på mennesker. Lederen underretter de kompetente myndigheder (Fødevarestyrelsen) om de forholdsregler, der træffes, for at afværge, at den endelige forbruger udsættes for risiko, og må ikke forhindre nogen i eller afskrække nogen fra i overensstemmelse med national ret og retspraksis at samarbejde med de kompetente myndigheder, hvis dette kan forebygge, reducere eller eliminere en risiko ved en fødevarer. .
- 3** Lederen samarbejder med de kompetente myndigheder om de forholdsregler, der træffes med henblik på at undgå eller mindske risiciene ved de fødevarer, virksomheden leverer eller har leveret.
- 4** Lederne skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger²⁰, når de underrettes om problemer (vedr. hygiejnebestemmelser med betydning for fødevarer sikkerheden), der konstateres ved den offentlige kontrol.

---

¹⁹ Landbrugeren skal straks, hvis han konstaterer, at en fødevarer ikke opfylder kravene til fødevarer sikkerhed, ophøre med salg af fødevarer, informere Fødevarestyrelsen og tilbagekalde eventuelt videresolgt foder.

²⁰ Forpligtelsen til at træffe passende afhjælpende foranstaltninger gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan fx være resultater af slagtedyrs kontrol på slagteriet.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis en landbruger får mistanke om eller bliver bekendt med, at en fødevare, som landbrugers virksomhed har importeret, tilvirket, forarbejdet eller distribueret, ikke lever op til kravene til fødevarer sikkerhed, skal han sørge for straks at trække produktet tilbage fra markedet. Landbrugeren skal ligeledes underrette Fødevarestyrelsen om forholdet. Hvis en landbruger underrettes om problemer konstateret ved den offentlige kontrol og med betydning for fødevarer sikkerheden, skal han træffe passende afhjælpende foranstaltninger. Dette gælder både problemer konstateret ved offentlig kontrol hos primærproducenten og offentlig kontrol foretaget andre steder, men hvor primærproducentens produkter er involveret. Det kan f.eks. være resultater af slagtedyrskontrol på slagterier.

Vedrørende delkrav 4 tolker Fødevarestyrelsen det således, at delkravet kan være relevant i sammenhæng med alle regler i hygiejneforordningerne (EF) nr. 852/2004 og 853/2004, uanset om disse regler er KO-belagt. Det vil sige, at landbrugere skal træffe passende afhjælpende foranstaltninger, når de underrettes om problemer med betydning for fødevarer sikkerheden, der konstateres ved den offentlige kontrol. Hvis det efterfølgende konstateres, at landbrugeren ikke har truffet de afhjælpende foranstaltninger, vil dette være en overtrædelse af kravet, uanset om bestemmelsen, der ikke var overholdt i første omgang, er omfattet af krydsoverensstemmelse.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med fødevareproducerende landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, men ikke for besætninger med pelsdyr. Kravet er ligeledes relevant for vegetabiliske fødevareproducerende landbrug (f.eks. maltbyg, jordbær mv.).

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger er bekendt med, hvilke procedurer der skal iværksættes, hvis der er mistanke om, at fødevarer sikkerheden er truet for et eller flere produkter fra hans virksomhed. Hvis der hos landbruger er eller har været reelle tilfælde, hvor landbruger burde have trukket en fødevare tilbage, kontrolleres det, at landbruger har iværksat tilbagetrækning og underrettet Fødevarestyrelsen. Hvis ikke der har været reelle tilfælde, spørges der ind til, om landbruger kan redegøre for procedurerne for tilbagetrækning.

Hvis der ved offentlig kontrol, f.eks. i besætningen eller på slagteri, er konstateret problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, skal det kontrolleres, at landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger. Konstaterede problemer, der kan have betydning for fødevarer sikkerheden, er f.eks. Salmonella, Campylobacter, BSE, listeriose, tuberkulose, brucellose og aviær influenza.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er landbruger vidende eller uvidende om leveret risikodyr? Kan der redegøres for procedurerne ved tilbagetrækning? Er fødevareregionen orienteret om risikodyr? Er der iværksat afhjælpende foranstaltninger?
OMFANG	Hvor mange besætninger omfattet af overtrædelsen?
VARIGHED	Hvor længe har overtrædelsen stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.21

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Har ikke haft mistanke, men kan ikke på tilfredsstillende vis gøre rede for proceduren for tilbagetrækning	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods relevante tegn på, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke foretaget afhjælpende foranstaltninger i forhold til konstaterede problemer ved tidligere offentlig kontrol	Har ikke underrettet Fødevarestyrelsen og iværksat tilbagetrækning trods viden om, at fødevarer sikkerheden var truet. Har ikke efterkommet påbud om afhjælpende foranstaltninger
OMFANG		Gives hvis overtrædelser kun har omfattet produkt/dyr fra den kontrollerede besætning.	Gives hvis overtrædelser har omfattet produkt/dyr fra en anden besætning ud over den kontrollerede	Gives hvis overtrædelser omfatter produkter/dyr fra flere end to besætninger
VARIGHED		Nyetableret besætningsejer (etableret for højst en måned siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen, eller varighed kan ikke fastslås	Nyetableret besætningsejer (etableret for højst ½ år siden), og landbruger vil gerne samarbejde med Fødevarestyrelsen	Landbruger vil generelt ikke samarbejde med Fødevarestyrelsen

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, om landbruger kan redegøre for tilbagetrækningsprocedurer, og om landbruger har iværksat tilbagetrækning og underretning af Fødevarestyrelsen ved mistanke eller konstatering af, at fødevarer sikkerheden er truet. Ved problemer konstateret ved offentlig kontrol vurderes alvoren ud fra, om landbruger har foretaget afhjælpende foranstaltninger.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger ud over den kontrollerede, der er omfattet af overtrædelser.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe besætningen har eksisteret og ud fra, om landbruger vil samarbejde med Fødevarestyrelsen eller ej.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.22 Forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer

---

1. DELKRAV:

- 1 Landbrugere, der opdrætter, høster eller jager dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal især træffe passende foranstaltninger til alt efter omstændighederne at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer, bl.a. ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr og indberette formodede udbrud af sådanne sygdomme til Fødevarestyrelsen.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

En besætningskontakt til andre besætninger og det omkringliggende miljø udgør en risiko for indslæbning og udbredelse af smitsomme sygdomme. Specielt zoonoser, som er sygdomme, som kan angribe både dyr og mennesker, truer fødevarerens sikkerhed. Kontakten med omgivelserne skal, hvor det er muligt, indskrænkes, men ved nødvendig og uundgåelig kontakt skal risikoen for overførsel af smitte reduceres. Landbrugere skal træffe passende foranstaltninger til at forebygge indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme, der kan overføres til mennesker gennem fødevarer. Dette skal gøres ved blandt andet at indføre procedurer for hygiejne ved besøg i besætningen, ved at træffe forholdsregler ved indsættelse af nye dyr i besætningen og ved at indberette formodede udbrud af smitsomme sygdomme til myndighederne.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder alle besætninger med landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste til konsum samt opdrættede hjorte og andet opdrættet vildt, men ikke besætninger med pelsdyr, da de ikke udgør en risiko for spredning til fødevarer eller foder.

2. KONTROLMETODE

Vurderingen af, om KO-kravet er opfyldt omfatter mange kontrolelementer og den endelige bedømmelse, vil altid være en samlet vurdering af disse. I tilfælde af, at der er tale om forhold, som ikke umiddelbart kan konstateres, vil det oftest være tilstrækkeligt, at ejer mundtligt kan komme med en tilfredsstillende redegørelse, f.eks. for smittebeskyttelsesprocedurer.

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, at der ved ind- og udgang fra besætningsområdet er mulighed for at vaske hænder og rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningen. Det skal ligeledes kontrolleres, at landbrugeren ved indkøb af dyr til besætningen, har undersøgt leverandørbesætningens sygdomsstatus, og hvis denne er ukendt eller lavere end besætningens egen status, skal det sikres, at landbrugeren

har truffet foranstaltninger, der forhindrer en eventuel smitte til den øvrige besætning. Dette kan for eksempel være ved at sætte de nyindkøbte dyr i karantæne. Det skal ligeledes kontrolleres, at der er mulighed for isolation af syge dyr, ligesom affald, der har været i kontakt med syge dyr håndteres således, at der ikke er risiko for smitte. Endelig skal det kontrolleres, at der i besætningen foretages skadedyrsbekæmpelse.

Smittefarligt affald, herunder døde dyr, skal indtil afhentning forblive på ejendommen og placeres under hensyntagen til at undgå smitte og anden forurening af staldområder. Er dette ikke tilfældet, er det en mulig overtrædelse af kravet. Der er dog mulighed for at landbrugere med flere besætninger opretter en afhentningsplads på ét af CHR-numrene, hvorfra DAKA kan afhente de døde dyr fra flere af landbrugerens besætninger. Det forudsætter dog, at de døde dyr også flyttes i CHR.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvilke procedurer har landbruger til forhindring af indslæbning og spredning af smitte? Er der umiddelbar mulighed for at vaske hænder, ved ind- og udgang fra besætningsområdet? Er der umiddelbar mulighed for at rengøre og desinficere fodtøj, overtrækstøj og udstyr, som skal medbringes i besætningsområdet? Er der procedure omkring at beskytte besætningen mod personale og besøgende med mulige zoonoser? Er besætningens sygdomsstatus tydeligt oplyst? Undersøges leverandørbesætningens sygdomsstatus ved indkøb af dyr? Er der procedurer for karantæne eller isolation af indkøbte dyr, uden kendt sygdomsstatus? Er der procedurer omkring smitteforebyggelse ved transport til og fra ejendommen/besætningen? Hvordan håndteres døde dyr og affald, så smitte undgås? Kender den besætningsansvarlige til anmeldepligt og symptomerne som er forenelige med en anmeldepligtig sygdom? Hvilke procedurer er der for isolation af syge dyr i besætningen? Hvilke foranstaltninger er der truffet mht. skadedyrsbekæmpelse?
OMFANG	Hvilken udbredelse har manglerne? Er de få, omfattende eller totale?
VARIGHED	Hvor længe har forholdet stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.22

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Enkelte mangler i procedurer til forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme.	Væsentlige mangler i procedurer til forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme sygdomme.	Ingen procedurer til forebyggelse af indslæbning og spredning af smitsomme.
OMFANG		Omfang følger alvor	Omfang følger alvor	Omfang følger alvor
VARIGHED		Mangler er opstået indenfor de sidste 12 uger eller varighed kan ikke fastslås	Mangler er opstået for mere end 12 uger siden og for højst ½ år siden	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra omfanget af manglerne for god besøgshygiejne (delkrav 1a-1b). Vurderes ud fra manglerne ved forholdsregler ved sygdom hos personale (delkrav 1c). Vurderes ud fra, om enkelte, flere eller alle elementer af smittebeskyttelsen mangler (delkrav 1d-1k).

Omfang Omfang følger alvor

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe manglerne har stået på.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.23 Sporbarhed af dyr og fødevarer

---

1. DELKRAV:

- 1 Sporbarhed skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarereproduktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevare.
- 2 Landbrugere skal være i stand til at identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevare eller et dyr, der anvendes i fødevarereproduktionen, og ethvert stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevare. Til det formål skal der etableres systemer og procedurer, hvorved sådanne oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.
- 3 Landbrugere skal kunne identificere og etablere systemer og procedurer til identifikation af de virksomheder, hvortil deres produkter bliver leveret. Disse oplysninger skal stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning og forklares nedenfor.
- 4 Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til andre fødevarereproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvorfra eller hvortil dyr er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om besætning eller anden samling af dyr, hvorfra eller hvortil dyr er leveret, samt oplysninger om antal dyr, der er leveret fra eller til besætningen samt dato herfor.
- 5 For animalske produkter til fødevarerebrug gælder:
  - a. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til produkter, som stammer fra husdyr, fx mælk og æg, skal ejeren eller brugeren af besætningen have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra besætningen samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.
  - b. Til opfyldelse af det generelle sporbarhedskrav i forhold til vegetabiliske produkter, som skal anvendes som fødevarer, skal primærproducenten have passende systemer og procedurer til identifikation af, hvortil produkter er leveret. Sådanne systemer skal indeholde entydige oplysninger om virksomhed, hvortil produkter er leveret, samt oplysninger om mængde, der er leveret fra primærbedriften samt dato herfor. Undtaget herfor er direkte salg til den endelige forbruger. Systemet kan bestå af omsætningsdokumenter, fx købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentation skal være dækkende, umiddelbart tilgængelig og overskuelig.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Sporbarheden skal sikres i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled for fødevarer og dyr, der anvendes i fødevarereproduktionen. Landbrugere skal kunne identificere, hvorfra og hvortil et dyr eller en fødevare er leveret, og der skal etableres systemer og procedurer, hvorved disse oplysninger kan stilles til rådighed for de kompetente myndigheder på deres anmodning.

Vedr. delkrav 4 kan systemet bestå af omsætningsdokumenter, f.eks. købs- og salgsfakturaer, som i nødvendigt omfang suppleres af oversigter med henblik på at lette overskueligheden. Dokumentationen skal være dækkende, umiddelbar tilgængelig og overskuelig.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med fødevareproducerende landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, men ikke for besætninger med pelsdyr. Kravet er ligeledes relevant for vegetabiliske fødevareproducerende landbrug (f.eks. maltbyg, jordbær etc.).

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at landbruger kan identificere og dokumentere, hvorfra dyr i besætningen kommer, og hvortil de er leveret. For kvæg, svin, får og geder anses dette for at være opfyldt, hvis besætningsejeren overholder de for arterne relevante krydsoverensstemmelseskrav, som er følgende: 2.1: Øremærkning af kreaturer med godkendte øremærker, 2.2: Indberetning af kvæg og deres flytning samt førelse af besætningsregister samt 2.3: Registrering af svinebesætninger i CHR. Kontrollen med disse krav og indberetning af overtrædelser sker under disse krav.

For andre fødevareproducerende dyr end kvæg, svin, får og geder skal det kontrolleres, at landbruger kan identificere hvorfra og hvortil, dyrene er leveret. Landbruger skal kunne fremvise entydige oplysninger om besætningen: Hvorfra og hvortil dyrene er leveret, antallet af dyr, der er modtaget eller leveret, samt dato for levering og modtagelse. Disse oplysninger skal være overskuelige og tilgængelige, og landbruger skal derfor have et system til at samle disse oplysninger. Systemet kan for eksempel bestå af købs- og salgsfakturaer eventuelt suppleret med en oversigt for at lette overskueligheden.

Hvis landbruger får leveret eller selv leverer (til andre virksomheder) fødevarer (f.eks. maltbyg, jordbær, mælk, æg mv.) eller andre stoffer, der er bestemt til fødevarer, skal det kontrolleres, at landbruger har sikret sporbarheden, ved at kunne identificere hvorfra og hvortil produkterne leveres. Også her skal det kontrolleres, at landbruger har et system til disse oplysninger, eventuelt i form af købs- og salgsfakturaer eller en oversigt.

For direkte salg til den endelige forbruger af animalske og vegetabiliske produkter til fødevarebrug er der ikke krav om, at landbruger skal kunne identificere aftagere.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er optegnelserne eller dokumenterne lettere mangelfulde, kan de skaffes til veje, eller mangler de helt og kan ikke skaffes til veje?
OMFANG	Hvilke og hvor mange typer dokumenter/optegnelser, drejer det sig om?
VARIGHED	Hvor lang tid har optegnelser/dokumenter manglet?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.23

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Optegnelse/dokument lettere mangelfuld. Helheden er tilfredsstillende	Optegnelser/dokumenter er mangelfulde eller mangler men kan sandsynligvis skaffes til veje	Optegnelser / dokumenter mangler og kan ikke skaffes til veje.
OMFANG		En enkelt optegnelse/dokument	Enkelt type optegnelse/dokument	Flere eller alle typer optegnelser/dokumenter.
VARIGHED		Højst en måned eller varighed kan ikke fastslås	Højst ½ år	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra hvor omfattende manglerne ved sporbarheden er. Det vurderes, om optegnelserne er lettere mangelfulde, men helheden tilfredsstillende, eller om manglerne ved optegnelserne er mere omfattende. Hvis optegnelserne mangler helt, vurderes det, hvorvidt de kan skaffes til veje. At optegnelser/dokumenter kan "skaffes til veje" betyder ikke, at oplysningerne/ optegnelserne skal kunne rekonstrueres, men at de midlertidigt ligger hos f.eks. revisoren eller på en anden ejendom, og at de kan rekvireres derfra.

Omfang Vurderes ud fra, om det er enkelte eller flere typer optegnelser/dokumenter der mangler.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe den manglende sporbarhed har varet.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.24 Journaler til dyr og fødevarer

1. DELKRAV

- 1** Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal føre journaler eller optegnelser over veterinærlægemidler eller andre behandlinger²¹, som dyrene har fået, behandlingsdatoer og tilbageholdelsesperioder²². Journalerne skal indeholde optegnelser over medicinanvendelse og sikre, at der for hver enkelt behandling noteres følgende ved behandlingens indledning:
  - a. Dato for behandlingens indledning
  - b. Hvilke og hvor mange dyr, der er behandlet (entydig identifikation eller hvis dette ikke er muligt, antal, anslået vægt og stinummer eller staldafsnit eller tilsvarende opdeling).
  - c. Hvilket lægemiddel eller anden behandling, der er anvendt, dosering²³ og hvordan lægemidlet eller produktet er indgivet
- 2** Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal føre journaler over resultaterne af analyser af prøver fra dyrene eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed²⁴.
- 3** Landbrugere, som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse, skal føre journaler over alle relevante rapporter om kontrol af dyr eller animalske produkter²⁵.
- 4** Journalerne og optegnelserne i delkrav 1-3 og delkrav 5 skal opbevares i mindst 4 år²⁶.
- 5** Såfremt dyrlægen har foretaget terapeutisk eller zooteknisk behandling af dyr i besætningen som anført i artikel 4 og 5 i hormondirektivet (direktiv 96/22/EF)²⁷, skal landbrugeren kunne forevise kopi af dyrlægens anvisning, hvoraf de meddelte tilbageholdelsestider fremgår i mindst 4 år efter behandlingen. Disse optegnelser skal på forlangende forevises for eller udleveres til kontrolmyndigheden.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Enhver, der holder dyr, skal føre optegnelser over medicinsk behandling og anden behandling, analyseresultater af betydning for menneskers sundhed, samt relevante kontrolrapporter.

Andre behandlinger dækker eksempelvis over behandling med biocider, som f.eks. kan være midler til behandling af utøj, flueafskrækkelsesmidler eller midler til desinfektion af dyrenes drikkevand.

²¹ "Andre behandlinger" dækker eksempelvis over biocider, som f.eks. kan være midler til behandling af utøj eller midler til desinfektion af dyrenes drikkevand.

²² Landbruger skal opbevare informationer om tilbageholdelsestider. Dette kan enten være i form af opbevaring af dyrlægens anvisning, eller ved at notere tilbageholdelsestiden i sine optegnelser.

²³ Dosering af lægemidlet (anvendt mængde pr. indgift og antal behandlinger per dag).

²⁴ Journalen skal omfatte analyseresultater fra f.eks. salmonellakontrol.

²⁵ Journalen skal omfatte kontrolrapporter fra kontrolbesøg foretaget af Fødevarestyrelsen og Landbrugsstyrelsen.

²⁶ Undtaget fra kravet om opbevaring i 4 år er støtteordninger, som tildeles et af de af forordning 1306/2013, artikel 97 omhandlede støtteprogrammer for omstrukturering eller omstilling. For disse støtteprogrammer, som er støtteordninger vedr. vinproduktion, gælder, at journaler og optegnelser skal opbevares i 3 år fra den 1. januar i året efter det kalenderår, hvor landbrugeren modtog den første betaling.

²⁷ Rådets direktiv 96/22/EF af 29. april 1996 om forbud mod anvendelse af visse stoffer med hormonal og thyreostatisk virkning og af beta-agonister i husdyrbrug og om ophævelse af direktiv 81/602/EØF, 88/146/EØF og 88/299/EØF.

Mangelfulde optegnelser eller helt manglende optegnelser vil være en overtrædelse af bestemmelserne om optegnelser.

Delkrav 5 angiver, at landbruger skal forevise kopi af dyrlægens optegnelser, når dyrlægen har foretaget terapeutisk eller zooteknisk behandling af dyr i besætningen, som anført i artikel 4 (vedr. behandling i terapeutisk øjemed) og artikel 5 (vedr. zooteknisk behandling) i hormondirektivet 96/22/EF.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste, som ikke er undtaget fra konsum samt hjorte. Kravet gælder ikke for besætninger med pelsdyr.

2. KONTROLMETODE

Indholdet i kontrollen er beskrevet for hhv. medicinoptegnelser, optegnelser over analyseresultater og kontrolrapporter.

2.1 OPTEGNELSER (DELKRAV 1)

Landbrugere skal føre optegnelser både medicinske og andre behandlinger, der foretages på eller i dyr. Optegnelserne skal være læselige, hvilket er ensbetydende med, at dyrlægen og myndighederne let og uden besvær kan orientere sig om hvilke behandlinger, der er foretaget.

Formålet med, at landbruger skal lave optegnelser eller føre journaler, er for det første at dokumentere, at tilbageholdelsestiderne er overholdt og medvirke til, at der ikke markedsføres dyr med medicinrester. Dernæst er det afgørende, at den besætningsansvarlige til enhver tid er i stand til at redegøre for hvilke lægemidler eller andre midler, dyrene er behandlet med, og at det er sket i overensstemmelse med dyrlægens anvisninger eller f.eks. biocidets brugsanvisning. Tilbageholdelsestiden fremgår af dyrlægens anvisning. Det er således ikke et krav, at landbruger fører særskilte optegnelser over tilbageholdelsestider, når disse fremgår af dyrlægens anvisning, men landbruger skal gemme dyrlægens anvisning. Endelig er det vigtigt, at både den besætningsansvarlige og dyrlægen har et overblik over omfanget af sygdomme og behandlinger i besætningen for på den baggrund at kunne prioritere og målrette indsatsen for at forbedre sundhedstilstanden i besætningen og reducere medicinforbruget. Optegnelserne er den besætningsansvarliges dokumentation for de udførte behandlinger i besætningen, og optegnelserne kan ikke erstattes af dyrlægens anvisninger.

Kravet om optegnelser gælder også anvendelse af receptpligtige lægemidler til udvortes brug som f. eks. salver og spray. Der stilles ikke krav til den besætningsansvarlige om at foretage optegnelser ved sera, vacciner og v-mærkede jern- og vitaminpræparater.

Der er krav om entydig identifikation af dyrene, hvis det er muligt. Dette betyder, at hvis dyrene er entydigt mærket, skal identifikationsnummeret anføres. Kravet om optegnelser er lempet betydeligt i forhold til tidligere regler, hvor der var krav om daglige optegnelser for hver behandling. Der skal nu kun føres optegnelser ved behandlingens indledning. Dato for behandlingens indledning og afslutning kan noteres ved behandlingens indledning.

Afbrydes indledt behandling af dyrlægen, for eksempel på baggrund af laboratoriesvar, skal dette også føres til optegnelserne med præcisering af, hvor længe den oprindeligt indledte behandling varede.

Det kan tilføjes, at fremvisning af tilbageholdelsessedler og/eller dyrlægens behandlingsanvisning ikke opfylder kravet om dyreejeres optegnelser over anvendt medicin. Der skal føres særskilte optegnelser, og der skal

være entydighed mellem behandling, lægemiddel og det/de behandlede dyr. Landbruger skal endvidere opbevare oplysninger om tilbageholdelsestider, hvilket fremgår af dyrlægens anvisning. Derfor skal landbruger opbevare denne.

Obs: Manglende optegnelser over medicinsk behandling for pelsdyr indberettes kun under krav 3.3. For øvrige dyrearter indberettes denne overtrædelse kun under krav 2.24.

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over medicinske behandlinger foretaget i besætningen i indeværende år. Det skal kontrolleres, at optegnelserne indeholder oplysninger om dato for behandlingens indledning og afslutning, hvilke og hvor mange dyr der er behandlet, hvilket lægemiddel og hvilken dosering, der er behandlet med, og hvordan det er indgivet. Hvis der ved gennemgang i besætningen konstateres et eller flere dyr, der er i behandling, vil det være relevant at kontrollere, om landbruger har ført optegnelser over disse aktuelle behandlinger.

2.1.1 Kontrol af, at landbruger fører optegnelser over al anvendelse af lægemidler

Kontrol med, om alle de krævede registreringer føres korrekt, forudsætter kendskab til startmængde og status på beholdning på kontroltidspunktet.

Følgende kontrolleres:

- Mængden af medicin, som fremgår af anvisningernes ordineringer og genordineringer sammenholdes med aktuel beholdning = forbrug. Dette sammenholdes med landbrugers registreringer af forbrug på medicinoptegnelserne.
- Det kontrolleres, om alle oplysningerne fremgår af optegnelserne.
- På baggrund af anvisningssedlen, inddeles lægemidlerne til de forskellige dyregrupper.
- Det kontrolleres, om optegnelser findes for de anviste og forbrugte præparater.
- Det kontrolleres, om optegnelserne indeholder: Dato for behandling, id, dosis, præparat navn jf. afsnittet om kontrol af de rette oplysninger nedenfor.
- Stikprøvevist udvælges ét præparat fra hver dyregruppe, og det kontrolleres, om forbruget siden sidste anvisning svarer til optegnelserne.

Dokumentation for mangler eller fejl:

- Foto/kopi af anvisningssedler/genordineringer.
- Status for beholdning (fotos og opgørelse).
- Foto/ kopi af optegnelser.
- Udskrift fra Vetstat 2.0.

Udfordringer:

Hvis der ikke kan fremvises anvisningssedler/genordineringer, kan kontrolløren ikke fastlægge, hvilket forbrug der bør være registreret.

Landbruger skal fremsende dokumentationen (anvisningssedler, genordineringer) indenfor 2 dage.

Foto tages af optegnelser for de udvalgte præparater.

Hvis landbrugers optegnelser er mangelfulde, er det en overtrædelse, som beskrives under næste afsnit om kontrol af de rette oplysninger.

I kvægbesætninger giver medicinopgørelsen i Dyreregistrering/DMS et godt overblik over, om alle registreringer føres, idet den aktuelle beholdning af lægemidler skal svare overens med status på medicinopgørelsen.

I KO-sammenhæng stilles der ikke krav om, at optegnelser skal føres elektronisk, og hvis landbruger kan redegøre for sit forbrug på anden vis, er det tilstrækkeligt. En difference på medicinopførelsen kan være opbygget over en længere periode - og ikke kun siden sidste anvisning/ genordination.

Det vil til enhver tid være landbrugers ansvar at vise, at han/hun fører de krævede optegnelser. Derfor kan landbruger i disse tilfælde gives en tidsfrist til at fremsende et regnskab, hvor der er redegjort for differencen, herunder hvornår differencen er opstået. Herefter vurderer kontrolløren, om optegnelserne er retvisende og tilstrækkelige.

I **svinebesætninger** kan optegnelser være ført i lommebøger, på skemaer for enkelte sektioner på so-kort eller efter forskellige indsættelsesdatoer. Her kontrolleres stikprøvevist - dvs. ét udvalgt præparat fra hver dyregruppe - hvilken mængde, der skal være registreret, sammenholdt med landbrugers registrerede mængde anvendt i perioden siden sidste ordination/genordination. Der kan med fordel som stikprøve anvendes dem, som er udvalgt med henblik på kontrol af behandlingslængder, jf. KO krav 2.14.

2.1.2 Kontrol af, at optegnelser indeholder rette oplysninger

Optegnelserne skal være tilstrækkelige til at synliggøre behandlingslængder, præparat og mængde. Dvs. der skal kunne differentieres mellem behandlede dyr, og hvilket præparat og mængde der er anvendt, og hvornår det er anvendt. Optegnelserne skal kunne bruges til at skabe et regnskab over medicinforbruget samt til at se, om behandlinger foretages i overensstemmelse med dyrlægens anvisning (id, dyregruppe).

Optegnelserne skal indeholde:

- Dato (dag/måned/årstal) for behandlingens start og slut.
- Hvilke og hvor mange dyr, der er behandlet. Hvis muligt på individ-niveau (søer, kvæg). Ellers: Antal, anslået vægt og stinumner eller staldafsnit eller tilsvarende opdeling.
- Hvilket lægemiddel er anvendt, dosering, og hvordan det er indgivet.

Dokumentation for mangler og fejl:

- Fotos/kopi af landbrugers optegnelser
- Beskrivelser af, hvori mangler i optegnelserne består.

Udfordringer:

Landbrugers optegnelser kan være vanskelige at tolke, han/hun bruger forkortelser og forskellige id-angivelser. Tag udgangspunkt i ét præparat ad gangen, og tag stilling til, om formålet med optegnelserne er opfyldt.

2.2 OPTEGNELSER OVER ANALYSERESULTATER (DELKRAV 2)

Kravet om optegnelser over analyseresultater indebærer, at landbruger skal føre optegnelser over relevante analyseresultater af prøver fra dyr eller andre prøver, der er taget i en diagnostisk sammenhæng, og som har betydning for menneskers sundhed. Det vil sige, at det kun er hændelser af betydning for menneskers sundhed, der skal føres optegnelser over, og altså ikke "rene husdyrsygdomme". Relevante emner kan f.eks. være salmonellakontrol, campylobacter, andre zoonoser, forgiftninger etc.

Der er intet formkrav til optegnelserne, blot skal det samlede indhold opfylde kravene. Optegnelserne kan føres på papir eller i elektronisk form, eller det kan bestå af en dækkende samling af analyseresultater.

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver fra besætningen, og om der har været udtaget prøver på f.eks. slagteri. Der spørges ind til, hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

2.3 OPTEGNELSER OVER KONTROLRAPPORTER (DELKRAV 3)

Kravet indebærer, at landbrugere skal føre optegnelser over relevante kontrolrapporter. Dette skal blandt andet omfatte Fødevarestyrelsens og Landbrugsstyrelsens kontrolrapporter.

Det skal kontrolleres, at landbruger fører optegnelser over relevante kontrolrapporter.

2.4 OPBEVARING AF JOURNALER OG OPTEGNELSER (DELKRAV 4)

Journaler og optegnelserne skal opbevares i minimum 4 år. Kravet har tidligere været 5 år, hvilket et nationalt krav. Opbevaringsperioden på 4 år følger af Rådets forordning 2988/95 (svigsforordningen), artikel 3, stk. 1.

Der har også tidligere været krav om, at journaler og optegnelser skulle opbevares samlet, overskueligt og i datoorden. Dette er også et nationalt krav og er ikke et krav i krydsoverensstemmelses-sammenhæng.

2.5 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelser:

ALVOR	Er optegnelserne lettere mangelfulde, mangelfulde, eller mangler de helt? Har der været udtaget prøver eller været kontrol i besætningen?
OMFANG	Hvor mange typer dokumenter/optegnelser mangler?
VARIGHED	Hvor lang tid kan manglen dokumenteres tilbage?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.24

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Lettere mangelfulde optegnelser, hvor helheden er tilfredsstillende Manglerne ved optegnelser udgør en mindre risiko for fødevarerisikeringen</p> <p>Delkrav 2-5: Optegnelser/dokumenter er lettere mangelfulde, men helheden er tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1: Mangelfulde optegnelser hvor helheden ikke er tilfredsstillende. Manglerne ved optegnelser udgør en lille risiko for fødevarerisikeringen</p> <p>Delkrav 2-5: Optegnelser/dokumenter er lettere mangelfulde, men helheden er ikke tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1: Meget mangelfulde optegnelser Manglerne ved optegnelser udgør en risiko for fødevarerisikeringen</p> <p>Delkrav 2-5: Optegnelser/dokumenter er mangelfulde eller mangler, men kan sandsynligvis skaffes til veje.</p>	<p>Delkrav 1: Helt manglende optegnelser Manglerne ved optegnelser udgør en stor risiko for fødevarerisikeringen</p> <p>Delkrav 2-5: Optegnelser / dokumenter er mangelfulde eller mangler og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for omfang</p> <p>Delkrav 2-5: Enkelte dokumenter fra hele opbevaringsperioden eller alle de ældste dokumenter mangler.</p>	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for omfang</p> <p>Delkrav 2-5: Enkelte væsentlige dokumenter/ optegnelser mangler.</p>	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for omfang</p> <p>Delkrav 2-5: Enkelt type dokument/optegnelse mangler.</p>	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for omfang</p> <p>Delkrav 2-5: Flere eller alle typer dokumenter/ optegnelser mangler.</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-5: Dokumenter er kasseret i forhold til den tidligste del af opbevaringsperioden, dog er højst de tidligste 10 % af opbevaringsperioden (dvs. de ældste dokumenter) kasseret.</p>	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 2, gives også karakteren 2 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-5: Manglende optegnelser/dokumenter er nyere end 1 måned, dog er manglende optegnelser/dokumenter vedr. veterinære lægemidler ældre end 1 år og nyere end 3 år, eller varigheden kan ikke fastslås.</p>	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 3, gives også karakteren 3 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-5: Forholdet har stået på i højst ½ år.</p>	<p>Delkrav 1: Hvis der for alvor gives karakteren 4, gives også karakteren 4 for varighed.</p> <p>Delkrav 2-5: Forholdet har været over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, hvor mangelfulde optegnelserne er eller om de helt mangler. Derudover inddrages også, hvorvidt de mangelfulde eller manglende optegnelser udgør en risiko for fødevarer sikkerheden, og i givet fald hvor stor denne risiko er. Det kan også inddrages i vurderingen, om der er tale om optegnelser over behandlinger, som landbruger selv indleder, eller om det er efterbehandling af dyr, som dyrlægen indleder behandling af, og som der ligger en tilbageholdelsesseddel på.

Er der f.eks. tale om manglende notering af efterbehandling af dyr, som dyrlægen har indledt behandlingen af, kan det tale for en mildere vurdering, da dyrlægen ved sin tilbageholdelsesseddel angiver, hvornår dyret kan indgå i konsum igen. Herved er der optegnelser, der i nogen grad oplyser, hvornår dyret, eller produktet igen anses for at være en sikker fødevarer
Vurderingen foretages på CHR-niveau.

Omfang Omfangskarakteren følger alvorsskarakteren for medicinoptegnelser. For øvrige optegnelser hvor mange optegnelser, der mangler.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren ift. medicinoptegnelser. For de øvrige optegnelser vurderes det ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Mindre alvorlige overtrædelser kan f.eks. være enkelte utilstrækkelige optegnelser, hvor f.eks. dato eller identifikation af det behandlede dyr ikke fremgår, eller hvor kravet om opbevaring af optegnelserne i 4 år ikke fuldt ud er opfyldt, men opbevaring dog har fundet sted over en periode, der nærmer sig det krævede.

Alvorlige overtrædelser kan f.eks. være manglende optegnelser, meget sporadiske optegnelser, eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi. Hvis opbevaringsperioden for optegnelserne ligger meget langt fra det krævede, vil dette også være alvorligt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.25 Sundhedskrav for produktion af mælk og colostrum

---

1. DELKRAV:

- 1 Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der har en god almen sundhedstilstand, ikke udviser nogen tegn på sygdom, som kan kontaminere mælk og colostrum, og navnlig ikke lider af sygdomme i kønsorganerne med flåd, enteritis med diarré og feber eller synlig yverbetændelse.
- 2 Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der ikke har sår på yveret, som kan skade mælk og colostrum.
- 4 Dyr, som er smittet eller mistænkes for at være smittet med en af nedennævnte sygdomme, skal isoleres effektivt for at undgå, at de får uønskede virkninger på andre dyrs mælk og colostrum²⁸:
  - a. Infektiøse sygdomme, som kan overføres til mennesker gennem mælk og colostrum,
  - b. Sygdomme, som kan kontaminere mælk og colostrum og navnlig sygdomme i kønsorganerne med flåd, enteritis med diarré og feber eller synlig yverbetændelse,
  - c. Sår på yveret, som kan skade mælk og colostrum.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Rå mælk og colostrum skal komme fra dyr, der er sunde og raske, og som ikke har sår på yveret, der kan skade mælk og colostrum. Endvidere er det forbudt at markedsføre mælk og colostrum, der stammer fra dyr, der er i behandling og/eller har synlige tegn på sygdomme, der påvirker mælken og colostrummets sensoriske og sundhedsmæssige kvalitet. Derudover skal dyr isoleres, hvis de er:

- smittet eller mistænkes for at være smittet med infektiøse sygdomme, som kan overføres til mennesker gennem mælk og colostrum,
- er smittet eller mistænkes for at være smittet med sygdomme, der kan kontaminere mælk og colostrum eller
- har sår på yveret, der kan skade mælk og colostrum.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for besætninger med kvæg, får og geder, hvori der finder mælkeproduktion sted.

2. KONTROLMETODE

I besætninger, hvor en fysisk adskillelse mellem raske dyr og dyr med for eksempel yverbetændelse ikke er mulig, skal bedriften have procedurer, der giver sikkerhed for, at mælk og colostrum fra syge dyr og dyr i behandling tilbageholdes f.eks. ved et effektivt mærkningssystem af dyrene²⁹.

---

²⁸ Isolation af dyr, som er smittet/mistænkes for at være smittet med brucellose og tuberkulose er gennemført i krav 2.26, delkrav 11.

²⁹ For mere information, se "Vejledning nr. 9048 af 23. december 2005 om mælkekontrol".

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvad er proceduren for at sikre adskillelse af syge og raske dyr eller mælk fra disse? Produceres der mælk og/eller colostrum fra syge dyr? Og hvordan anvendes det? Hvordan identificeres dyr, hvis mælk skal isoleres? Hvordan er den generelle sundhedstilstand blandt dyrene (flåd fra kønsorganer, diarre, feber, synlig yverbetændelse)?
OMFANG	Hvor mange dyr er berørte?
VARIGHED	Hvor lang tid kan fejlen dokumenteres tilbage?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.25

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Ikke tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr	Ikke tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr	Sår på yver, der kan skade mælken, let feber, ingen adskillelse af syge og raske dyr	Yverbetændelse, sygdom med flåd eller diarré, synlig skadet mælk, ingen adskillelse af syges og raskes dyrs mælk
OMFANG	Et enkelt dyr	Højst 1 % af dyrene dog mere end 1 dyr	Mere end 1 % af dyrene og under 5 % af dyrene	Mere end 5 % af dyrene
VARIGHED	Højst 1 dag, da dyrene skal tilses hver dag	Mere end én dag og højst en uge eller varighed kan ikke fastslås	Mere end én uge og højst en måned	Forhold har stået på i mere end en måned

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, om der er tilfredsstillende adskillelse af syge og raske dyr, eller at der alternativt er procedurer, der giver sikkerhed for, at mælk og colostrum fra syge dyr og dyr i behandling tilbageholdes f.eks. ved et effektivt mærkningssystem. Endvidere vurderes det ud fra, om der produceres mælk og/eller colostrum fra syge dyr.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange dyr der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.26 Brucellose og tuberkulose i mælkeleverende besætninger

1. DELKRAV:

- 1** Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra køer eller bøfler, der tilhører en besætning, som er fri for eller officielt fri for brucellose i henhold til direktiv 64/432/EØF.
- 2** Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra får eller geder, der tilhører en bedrift, som er fri for eller officielt fri for brucellose i henhold til direktiv 91/68/EØF.
- 3** Med hensyn til brucellose skal rå mælk og colostrum komme fra hundyr af andre arter, der, hvis de er modtagelige for brucellose, tilhører besætninger, som regelmæssigt kontrolleres for denne sygdom efter en kontrolplan, der er godkendt af den kompetente myndighed.
- 4** Med hensyn til tuberkulose skal rå mælk og colostrum komme fra køer eller bøfler, der tilhører en besætning, som er officielt fri for tuberkulose i henhold til direktiv 64/432/EØF.
- 5** Med hensyn til tuberkulose skal rå mælk og colostrum komme fra hundyr af andre arter, der, hvis de er modtagelige for tuberkulose, tilhører besætninger, som regelmæssigt kontrolleres for denne sygdom efter en kontrolplan, der er godkendt af den kompetente myndighed.
- 6** Hvis der holdes geder sammen med køer, skal gederne undersøges og testes for tuberkulose³⁰.
- 7** Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i delkrav 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om køer eller bøfler, som ikke har reageret positivt på en tuberkulin- eller brucelloseprøve eller har nogen symptomer på disse sygdomme, efter at mælken er varmebehandlet, så den giver en negativ alkalisk fosfataseprøve.
- 8** Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i delkrav 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om får eller geder, som ikke har reageret positivt på en brucelloseprøve eller er blevet vaccineret mod brucellose i forbindelse med et godkendt udryddelsesprogram, og som ikke udviser nogen symptomer på denne sygdom, enten:
  - a) Til fremstilling af ost med modningstid på mindst to måneder,
  - b) Efter at mælken er blevet varmebehandlet, så den giver et negativt resultat på en alkalisk fosfataseprøve.
- 9** Rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i delkrav 1-6, kan dog anvendes med Fødevarestyrelsens tilladelse: Når der er tale om hundyr af andre arter, som ikke har reageret positivt på en tuberkulin- eller brucelloseprøve, og som ikke har symptomer på disse sygdomme, men som tilhører en besætning, hvor der er konstateret tuberkulose eller brucellose efter den kontrol, der er omhandlet i delkrav 3 eller delkrav 5, hvis mælken behandles, så den er sikker.
- 10** Rå mælk og colostrum fra dyr, som ikke opfylder kravene i krav 2.25, delkrav 1, 2 og 4, samt ovenstående delkrav 1-9, især dyr, der enkeltvis har reageret positivt på en profylaktisk prøve for tuberkulose eller brucellose (som omhandlet i direktiv 64/432/EØF og direktiv 91/68/EØF) - må ikke bruges til konsum.
- 11** Dyr, som er smittet eller mistænkes for at være smittet med brucellose eller tuberkulose, skal isoleres effektivt for at undgå, at de får uønskede virkninger på andre dyrs mælk og colostrum.

³⁰ For mere information om de nationale regler se bekendtgørelse nr. 1079 af 6. oktober 2014 om overvågning af bovin tuberkulose hos geder.

2. KONTROLMETODE:

Kontrollen foretages administrativt af Fødevarestyrelsen.

Kontrollen med delkrav 6 foregår ved, at landbrugeren bedes om at fremvise analyseresultater, hvis der er krav om, at geder skal være analyseret.

3. BEDØMMELSE

Krav 2.26

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Besætning officielt fri for brucellose / tuberkulose og rå mælk fra dyr, der ikke opfylder kravene i punkterne 1-6, anvendes uden Fødevarestyrelsens tilladelse.	Besætning smittet med brucellose / tuberkulose, og mælken anvendes uden Fødevarestyrelsens tilladelse men behandles, så den er sikker. Smittede eller mistænkt smittede dyr utilstrækkeligt isolerede fra raske dyr	Dyr i besætning har reageret positivt på profylaktisk prøve for brucellose / tuberkulose og mælk anvendes uden varmebehandling. Smittede eller mistænkt smittede dyr ikke isolerede fra raske dyr
OMFANG		Gives hvis overtrædelser kun har omfattet én besætning	Gives hvis overtrædelser omfatter to besætninger	Gives hvis overtrædelser omfatter flere end to besætninger
VARIGHED		Højst en uge eller varighed kan ikke fastslås	Højst en måned	Forhold har stået på i mere end en måned

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE:

Alvor Vurderes ud fra landbrugers håndtering af mælk fra smittede kvæg og deres isolation.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelser har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 2.27 Lokaler og udstyr til mælkeproduktion

---

1. DELKRAV

- 1 Malkeanlæg og lokaler, hvor der opbevares, håndteres eller køles mælk og colostrum, skal være placeret og indrettet på en sådan måde, at risikoen for kontaminering af mælk og colostrum begrænses³¹:
- 2 De lokaler, hvor der opbevares mælk og colostrum, skal være beskyttet mod skadedyr, have en passende adskillelse fra de rum, hvor dyrene er opstaldet, og være forsynet med et passende køle- eller frostanlæg, hvis dette er nødvendigt for at opfylde forordningens krav til køling af mælk og colostrum, jf. krav 2.28, delkrav 3 og 4.
- 3 Overflader af udstyr, som kommer i kontakt med mælk og colostrum (redskaber, beholdere, tanke mv. til malkning, indsamling eller transport af mælken / colostrummet) skal være lette at rengøre og om nødvendigt desinficere og skal holdes i god stand. Det kræver anvendelse af glatte, afvaskelige og ikke-toksiske materialer.
- 4 Efter brugen skal sådanne overflader rengøres og om nødvendigt desinficeres. Efter hver transport eller række af transport, hvis der kun forløber meget kort tid mellem tømningen og den næste påfyldning, men under alle omstændigheder mindst én gang om dagen, skal beholdere og tanke, der er blevet anvendt til transport af mælk og colostrum rengøres og desinficeres på en passende måde, inden de anvendes på ny.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for besætninger med kvæg, får og geder, hvori der finder mælkeproduktion sted.

2. KONTROLMETODE:

Ved bedømmelse af indretning skal følgende vurderes:

- a. Passende adskillelse fra mulige forureningskilder såsom mødding, toiletter, stald m.v.
- b. Mulighed for hygiejnisk malkning.
- c. Mulighed for effektiv rengøring.
- d. Tilstrækkelig ventilation.

Det vurderes at være god hygiejnepraksis, at mælketanke, malkeudstyr, beholdere, redskaber og andet udstyr, der kommer i kontakt med mælken, rengøres og desinficeres efter brug mindst én gang dagligt, medmindre landmanden kan dokumentere, at det er sundhedsmæssigt forsvarligt at undlade desinfektion.

---

³¹ Begrænsningen for risikoen for kontaminering kan f.eks. opnås ved, at der er mulighed for effektiv rengøring af malkeanlægget, og at lokaler, hvor der opbevares, håndteres eller køles mælk og colostrum, er passende adskilt fra staldområder og andre forureningskilder.

Ved rengøring og desinfektion er det vigtigt at sikre dosering af rengørings- og desinfektionsmidler i overensstemmelse med leverandørens anvisninger, samt at vaskevandet er tilstrækkeligt varmt til at sikre opløsning af fedt- og proteinrester. Dette er en kontrol af, om rengøringen og desinfektionen har den ønskede effekt og dermed er en passende måde at rengøre og desinficere beholdere og tanke.

Hvis landmanden anvender automatisk malkesystem, skal han kunne redegøre for, hvordan det automatiske malkesystems rengøringsprogram fungerer.

Hvis landmanden anvender automatisk malkesystem, og dyr med yversygdomme eller dyr i medicinbehandling malkes på samme anlæg som raske dyr, skal han sikre, at rengøring efter malkning af disse dyr er tilstrækkelig effektiv til at sikre, at der ikke overføres forandret mælk eller mælk med lægemiddelrester til mælketanken. Landmanden skal desuden kunne redegøre for, hvordan han sikrer, at raske dyr ikke bliver smittet fra syge dyr via malkeanlægget.

Der er ikke specifikke krav til ventilation af lokaler til mælkeproduktion, så kontrolløren må vurdere, om luften er frisk og ikke lugter af ammoniak.

Ved passende adskillelse mellem mælkeopbevaringsrummet og de rum, hvor dyrene er opstaldet, forstås adskillelse med faste vægge og lofter samt tætsluttende døre.

2.1 EKSEMPLER

Malkemaskiner:

Snavset malkeanlæg.

Ifølge krav 2.27, delkrav 4 skal overflader, der kommer i kontakt med mælken rengøres og om nødvendigt desinficeres.

Dette krav vurderes her at være overtrådt.

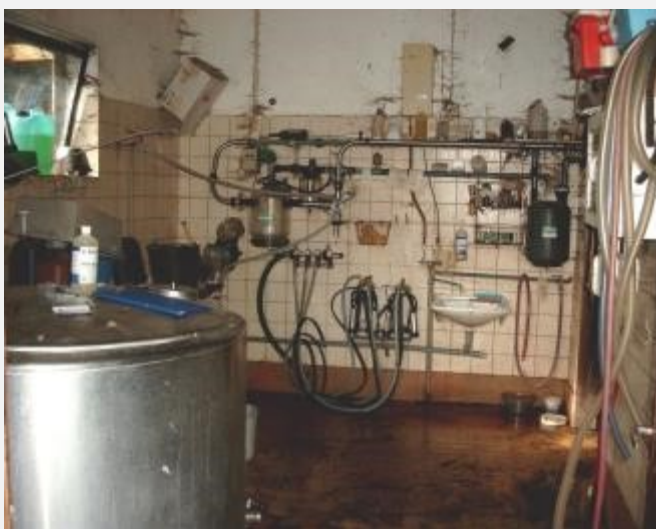

Kritiske områder – pakninger:

Malkemaskiner skal ikke rutinemæssigt skilles ad ifm. kontrollen mhp. at kontrollere pakningerne. Men hvis det af nøgletalsudskriften i Dyreregistrering (DMS) fremgår, at der er høje kimtal i mælken fra besætningen, tjekkes pakningerne ifm. kontrollen.

Denne pakning er helt brun af skidt og dermed en risiko for forurening af mælken.

Ifølge krav 2.27, delkrav 3 skal overflader, der kommer i kontakt med mælken, være lette at rengøre og om nødvendigt desinficere og de skal holdes i god stand. Dette krav vurderes dermed at være overtrådt her.

Mælkerum:

Snavset gulv, åbent vindue, desinfektionsmiddel på mælketanken, åben dør. Rummet er ikke skadedyrssikkert.

Skadedyrssikring beskrives i krav 2.27, delkrav 2, som er overtrådt i dette tilfælde.

KO-kravet beskriver ikke rengøring af rummet, men ifølge delkrav 1 skal lokaler være indrettet således, at risikoen for kontaminering af mælken undgås. Snavset gulv er ikke en del af indretningen, og er derfor ikke en overtrædelse af delkrav 1 i dette tilfælde.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvilken risiko udgør manglende rengøring og vedligehold for mælkenes kvalitet? Er mælkerummet skadedyrssikret – og er døre og vinduer lukkede? Er der risiko for overførsel af skimmel, desinfektionsmidler mv. til mælken?
OMFANG	Hvor omfattende er skaderne på lokaler og/eller udstyr, og er der evt. tegn på forurening?
VARIGHED	Hvor lang tid kan overtrædelsen dokumenteres tilbage?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.27

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Lokaler med lettere svigt i rengøringen. Eller Mindre væsentlig skade på lokaler Eller Ingen risiko for fødevareresikkerheden	Svigt i rengøringen Eller Dør til mælkerum står åbent Eller Skader på lokaler Eller Ingen risiko for fødevareresikkerheden	Overflader defekte eller på anden måde ikke rengøringsvenlige Utilstrækkelig adskillelse fra stald og andre forureningskilder Mangelfuld skadedyrsbeskyttelse	Manglende rengøring af malkeanlæg og andet udstyr, der kommer i berøring med mælken Manglende kølemulighed
OMFANG	Enkelte områder i mælkerummet og /eller få skader på lokaler	Nogle områder i mælkerummet og/eller flere mindre skader på lokaler	Tydelige skader, risiko for men ikke tydelige tegn på forurening	Udbredte skader i lokaler og på udstyr Synlige tegn på forurening Synlige tegn på skadedyr
VARIGHED	Højest en uges varighed	Mellem en uge til en måneds varighed	Højest ½ år	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra graden af landbrugerens manglende vedligehold og rengøring.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange besætninger der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.28 Hygiejne under malkning og indsamling

---

1. DELKRAV:

- 1 Malkningen skal foregå på en hygiejnisk måde, idet navnlig følgende sikres:
  - a. Inden malkningen påbegyndes skal patter, yver og de tilgrænsende dele være rene³².
  - b. Dyr, der er i medicinsk behandling, så der er sandsynlighed for, at medicinrester overføres til mælk og colostrum, identificeres, og mælk og colostrum taget fra sådanne dyr før udløbet af den foreskrevne tilbageholdelsesperiode, må ikke anvendes til konsum.
- 2 Umiddelbart efter malkningen skal mælk og colostrum anbringes på et rent sted, der er indrettet og udstyret, så kontaminering undgås³³.
- 3 Mælken skal øjeblikkelig nedkøles til højst 8 °C, hvis den afhentes dagligt, eller til højst 6 °C, hvis der ikke finder daglig afhentning sted.
- 4 Colostrummet skal opbevares separat og øjeblikkeligt nedkøles til højst 8 °C, hvis den afhentes dagligt, eller til højst 6 °C, hvis der ikke finder daglig afhentning sted, eller nedfryses.
- 5 Landbrugere behøver ikke at opfylde ovenstående temperaturkrav, hvis mælken opfylder forordningens kriterier for kimtal og celletal og hvis:
  - a. Mælken forarbejdes senest to timer efter malkningen, eller
  - b. En højere temperatur er nødvendig af teknologiske årsager i forbindelse med fremstilling af bestemte mejeriprodukter, og den kompetente myndighed giver tilladelse hertil.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for besætninger med kvæg, får og geder, hvori der finder mælkeproduktion sted.

2. KONTROLMETODE:

Der observeres og spørges ind til landbrugers procedurer ifm. malkning og for temperaturmålinger af mælken.

Ved et rent sted til opbevaring af mælk og colostrum forstås f.eks. en mælketank eller lignende beholder, som er placeret i et dertil indrettet lokale til håndtering, køling og opbevaring af mælk og colostrum (et mælkeopbevaringsrum jf. afsnittet om krav til lokaler og udstyr ovenfor), eller som er placeret udendørs. Placering af mælketank og samtlige betjeneringer, herunder mandehul, udluftningsventil og haner m.v., skal sikre mælk og colostrum mod forurening, temperatursvingninger eller andre kvalitetsforringelser.

---

³² Ved anvendelse af våd aftørring med klude skal kluden desinficeres mellem aftørring af hvert enkelt dyr.

³³ Ved et rent sted forstås fx en mælketank eller lignende beholder, som er placeret i et dertil indrettet lokale til håndtering, køling og opbevaring af mælk og colostrum (et mælkeopbevaringsrum jf. afsnittet om krav til lokaler og udstyr ovenfor), eller som er placeret udendørs. Placering af mælketank og samtlige betjeneringer, herunder mandehul, udluftningsventil og haner m.v., skal sikre mælk og colostrum mod forurening, temperatursvingninger eller andre kvalitetsforringelser.

Ved malkning med robot kontrolleres det, om robotten vasker yveret tilstrækkelig rent før malkning, og der spørges ind til robotens funktionalitet ift. rengøring af yveret.

2.1 EKSEMPLER

Mælkerum:

Snavs/støv på mælketank med risiko for forurening ned gennem mandehullet.

Ifølge krav 2.28, delkrav 2 skal alle betjening, herunder bl.a. mandehul, sikre mod forurening af mælk. Dette krav er dermed overtrådt.

Mælketank:

Låg mangler til mandehul.

Ifølge krav 2.28, delkrav 2 skal mælken umiddelbart efter malkning anbringes på et sted, der er indrettet, så kontaminering undgås. Dette krav vurderes dermed at være overtrådt. Dette ville også være tilfældet, hvis låget havde været defekt og dermed ikke sikret mod forurening af mælken.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Holdes mælken adskilt fra forureningskilder? Hvilken risiko udgør malkningen og håndteringen af mælken for mælkens kvalitet?
OMFANG	Hvor mange besætninger er berørte?
VARIGHED	Hvor lang tid kan overtrædelsen dokumenteres tilbage?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.28

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Utilfredsstillende rengøring af yver bortset fra patter	Utilfredsstillende rengøring af patter og/eller desinfektion af klude	Ingen rengøring af yvere eller desinfektion af klude Eller Mælken køles utilstrækkeligt eller for langsom køling. Eller Mælken placeres ikke umiddelbart i passende beholder eller tank	Behandlede dyrs mælk tilbageholdes ikke. Mælken placeres ikke i passende beholder eller tank Mælken køles ikke
OMFANG	Vedrører enkelte dyr/mælk fra enkelt dyr, eller enkelte klude	Vedrører flere dyr eller mælk fra få dyr.	Vedrører mange dyr eller mælk fra flere dyr Eller Nedkølingsfejl få grader	Udtrykker generel dårlig produktionsstandard
VARIGHED	Inden for den seneste uge	Indenfor seneste måned	Har stået på i højst ½ år	Forholdet har varet over ½ år eller er tilsyneladende af permanent karakter

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra omfanget af mangelfuld hygiejne og kølekapacitet samt manglende nedkøling.

Omfang Vurderes ud fra, hvor mange dyr, der er omfattet, og omfanget af manglende nedkøling.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelsen har fundet sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.29 Æg til konsum

1. DELKRAV:

- 1 Æg skal fra primærproducentens virksomhed, og indtil næste omsætningsled, holdes rene, tørre og fri for fremmed lugt og beskyttes effektivt mod stød og direkte sollys.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for fjerkræbesætninger med ægproduktion.

2. BEDØMMELSE

Krav 2.29

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Æg rene og tørre, men opbevaringsforhold ikke tilfredsstillende	Æg tilsmudsede men hele, og opbevaringsforholdene ikke tilfredsstillende	Tilsmudsede æg, flere med revnet skal
OMFANG	Få bakker	Mange bakker, men under halvdelen af en dagsproduktion	Mængde svarende til højst en dagsproduktion	Mængde svarende til mere end en dagsproduktion
VARIGHED	Forholdet er opstået for højst en uge siden.	Forholdet opstået for 1-2 uger siden	Forholdet opstået for højst en måned siden	Forholdet tilsyneladende af permanent karakter

2.1 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

2.2 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.30 Anvendelse af biocider og journal over biocider

---

1. DELKRAV

1	Landbrugeren, der høster eller producerer vegetabiliske fødevarer, skal anvende biocid korrekt efter kravene i den relevante lovgivning. ³⁴ Krav til anvendelsen fremgår af vejledningen til produktet.
2	Landbrugeren, der producerer eller høster foder eller vegetabiliske fødevarer, skal føre journal ³⁵ over enhver anvendelse af biocid ³⁶ .

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Biocider er midler til bekæmpelse af skadedyr i bygninger, plan-lagre eller på maskinel. Det drejer sig bl.a. om rottegift, musegift og insektmidler. Dette krav omhandler brug af biocider alle andre steder end direkte på planter, stalde eller på/i dyr. Journal over biocider brugt på/i dyr er omfattet af krav 2.24, delkrav 1.

OBS: Landbrugeren må ifølge Miljøstyrelsens regler ikke opbevare rottegift, med mindre han har en autorisation til dette. Der er ikke KO på opbevaringen. Hvis landbruger opbevarer rottegift uden autorisation, er vi forpligtet til at orientere Miljøstyrelsen herom. Kontrolløren formidler oplysningen pr. mail til Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion: kemikalieinspektionen@mst.dk.

Læs evt. mere på Miljøstyrelsens hjemmeside <http://mst.dk/>

Der kan altid tages kontakt til Jordbrugskontrol, KO-miljøkontrollører eller Pesticidkontrollører for hjælp til de situationer, hvor der konstateres f.eks. opbevaring af rottegift på bedriften.

Indhold i kontrollen

Hvis et biocid kræver autorisation for brug, er det forbudt at bruge det, hvis man ikke har den rette autorisation. Dette gælder f.eks. muldvarpegift. Der er krydsoverensstemmelse på anvendelsen, hvis det sker i forbindelse med vegetabiliske fødevarer. Øvrig anvendelse sanktioneres efter almindelig sanktionspraksis. Landbrugeren skal føre journal over enhver anvendelse af biocider. Journalen kan f.eks. være en dækkende samling af dokumenter, f.eks. behandlingsplaner eller indkøbsfakturaer.

1.2 RELEVANS

Delkrav 1 er kun relevant, hvis landbruger høster eller producerer vegetabiliske fødevarer. Det vil sige afgrøder til fødevarer, som eksempelvis brødhvede, sukkerroer, frugt og grønt, jf. forordning 852/2004, bilag I, del A, II, punkt 5, litra h.

Delkrav 2 er relevant for alle landbrugere der producerer, høster og opbevarer foder eller vegetabiliske fødevarer, jf. forordning 183/2005, bilag I, del A, II, punkt 2, litra a og forordning 852/2004, bilag I, del A, III, punkt 9, litra a.

2 KONTROLMETODE

---

³⁴ Relevant lovgivning er eksempelvis: kravet om autorisation for anvendelse visse biocider (f.eks. rottegift) og bestemmelser om anvendelse, som fremgår af etiketten til produktet.

³⁵ Journalen kan f.eks. være rapporten fra et skadedyrsbekæmpelsesfirma.

³⁶ Journaler kan føres på papir eller i elektronisk form eller kan være en dækkende samling af dokumentation, f.eks. behandlingsplaner, fakturaer eller lignende.

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.:

- Anvendes der insektmidler, rottegift, muldvarpegift eller lign. på bedriften?
- Må jeg se fakturaer for indkøb af biocider, f.eks. det sidste år?
- Hvem lægger rottegift ud?
- Har landbruger en R2-autorisation til bekæmpelse af rotter på egen erhvervsejendom?
- Må jeg se rapporten fra skadedyrsbekæmpelsesfirmaet?
- Opbevares der muldvarpegift eller rottegift, og er landbruger i så fald autoriseret til at udlægge dette?

3 BEDØMMELSE

Krav 2.30

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er tilfredsstillende	Delkrav 2: Journalen er lettere mangelfuld, men helheden er ikke tilfredsstillende	Delkrav 1: Landbrugeren har anvendt et biocid ukorrekt i forhold til de krav der fremgår af etiketten. Delkrav 2: Journalen er mangelfuld eller mangler helt, men kan sandsynligvis skaffes til veje	Delkrav 2: Journalen er mangelfuld og kan sandsynligvis ikke skaffes til veje
OMFANG	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindst 3 måneder før høst. Delkrav 2: Biocid er anvendt på/ved udendørsarealer, hvor foder/fødevarer ikke forekommer.	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindre end 3 måneder, men max 1 måned før høst. Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor foder/fødevarer ikke forekommer.	Delkrav 1: Biocid er anvendt mindre end 1 måned før høst. Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor foder/fødevarer normalt opbevares, men ikke har været det i perioden.	Delkrav 1: Biocid er anvendt i forbindelse med vegetabiliske fødevarer efter deres høst. Delkrav 2: Biocid er anvendt i bygninger, hvor foder/fødevarer opbevares.
VARIGHED	Delkrav 1: Biocid er anvendt 1 gang. Delkrav 2: Biocid er anvendt under 1 uge.	Delkrav 1: Biocid er anvendt 2 gange. Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 1 uge, men under 1 måned.	Delkrav 1: Biocid er anvendt 3 gange. Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 1 måned, men under 6 måneder.	Delkrav 1: Biocid er anvendt mere end 3 gange. Delkrav 2: Biocid er anvendt i mindst 6 måneder.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har anvendt biocid ukorrekt. Delkrav 2: Alvoren vurderes ud fra, hvor mangelfuld journalen er.
Omfang	Delkrav 1: Vurderes ud fra, hvornår biocid er anvendt i forhold til høsttidspunktet af den vegetabiliske fødevare. Delkrav 2: Vurderes ud fra, hvilken afstand biocid er anvendt i forhold til den vegetabiliske fødevare eller foderet.
Varighed	Delkrav 1: Vurderes ud fra, hvor ofte biocid er anvendt. Delkrav 2: Vurderes ud fra, hvor mange gange biocid er anvendt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.31 Sporbarhed af foder samt forsyning kun fra registreret virksomhed

1. DELKRAV

1	<p>Landbrugere skal etablere systemer og procedurer for sporbarheden af foder, således at landbrugere er i stand til at identificere hvorfra eller hvortil foder er leveret³⁷</p> <p>Landbruger skal for ethvert modtaget foderstof føre journal over:</p> <ol style="list-style-type: none"> modtagelsesdato fodertype mængde leverandør <p>Landbruger skal for ethvert udleveret foderstof føre journal over:</p> <ol style="list-style-type: none"> udleveringsdato fodertype mængde bestemmelsessted
2	<p>Landbrugeren må kun forsyne sig hos³⁸ og anvende foder fra virksomheder, der er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen.</p>

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Oplysninger om indkøbt og solgt foder skal gemmes. Forbud mod at købe foder eller på anden måde, at forsyne sig hos en virksomhed, der ikke er registreret.

Indhold i kontrollen

Den som opdrætter dyr eller producerer primærprodukter af animalsk oprindelse skal føre journal over foderet til dyrene. Sporbarhedsjournalen skal indeholde følgende oplysninger: Fodertype, leverandør, leveringsdato og mængde. Sporbarhedsjournalen kan være en faktura. Hvis ikke alle oplysninger fremgår af selve fakturaen, skal både følgeseddel og faktura gemmes.

Landbrugeren må ikke købe eller anvende foder fra en virksomhed, herunder landbrug, der ikke er registreret eller godkendt i henhold til Foderhygiejneforordningen. Dette gælder også ved køb fra nabo.

Eneste undtagelse er hvis den pågældende sælger slet ikke skal være registreret i henhold til foderhygiejneforordningen. Man er undtaget kravet om registrering, hvis man på et år leverer mindre end 5 tons og det sker inden for en radius af 50 km. Et sådant landbrug skal ikke være registreret, og dermed er det fuldt lovligt at købe foder fra sådan en lille bedrift, uden at denne lille bedrift er registreret i henhold til foderhygiejneforordningen. Maskinstationen skal også være registreret, når den anvendes til f.eks. finsnitning, høst eller kørsel med korn.

³⁷ Dette vil ofte fremgå af følgeseddel/omsætningsdokument suppleret med den tilhørende faktura.

³⁸ "Forsyne sig hos" dækker alle aktiviteter i forbindelse med primærproduktionen, så som fx høst og transport af korn.

1.2 RELEVANS

Kravet er relevant for alle støttemodtagere, der køber eller sælger foder.

2. KONTROLMETODE

Selvsyn og spørgsmål, f.eks.

- Hvem foretager en modtagekontrol af foder?
- Hvor er oplysningerne om foderleverancer?
- Kan jeg se oplysninger for de sidste 3 foderleverancer?
- Købes foder hos virksomheder?
- Købes foder fra en anden landmand?
- Er han registreret i henhold til Foderhygiejneforordningen?
- Sælger du foder?
- Bruger du maskinstationer til finsnitning, høst eller kørsel med korn?
- Sender du dyr på græs hos naboer (f.eks. kviehoteller)?
- Er græsningsstedet registreret i henhold til foderhygiejneforordningen?

3. BEDØMMELSE

Hvis landbruger får leveret foder fra en virksomhed, som skulle være registreret eller godkendt men ikke er det, har landbruger overtrådt kravet om kun at forsyne sig fra registrerede eller godkendte leverandører. Undtaget kravet om registrering er landbrug, som producerer under 5 tons tørstof pr. år, og som kun leverer lokalt i en radius på under 50 km. Det er således ikke en overtrædelse af kravet at få leveret foder fra en sådan leverandør.

Landbruger skal opbevare sporbarhedsjournaler over modtaget foder, men der er ikke i forhold til krydsoverensstemmelsesreglerne fastsat en bestemt periode for denne opbevaring. Udgangspunktet for opbevaring af journaler er, at landbruger skal være i stand til at fremvise journaler over foder så længe et givent dyr kan tænkes at indgå i produktionen af fødevarer, og disse fødevarer er spist. Men længden af opbevaringsperioden vil altid bero på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde og i forhold til formålet med kravet. Der er ikke fastsat krav til form eller opbevarings metode af journaler, men de nødvendige oplysninger skal kunne fremskaffes uden forsinkelse.

Hvis ikke landbruger er i stand til at fremvise journaler i de tilfælde hvor det vurderes nødvendigt, er han ikke i stand til at identificere hvorfra/hvortil foderet er leveret/modtaget, og vi kan derfor konstatere en overtrædelse.

Krav 2.31

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om mængde af modtaget eller leveret foder	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om type af foder	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om modtagelses- eller leveringsdato Delkrav 2: Landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt.	Delkrav 1: Landbrugeren har ikke opbevaret oplysninger om leverandør eller modtager af foderet
OMFANG	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel / foderblanding er på under 1.000 kg. Partiet af forblanding/ tilsætningsstof er på under 10 kg.	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 1.000 kg, men under 5 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof på mindst 10 kg, men under 50 kg.	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 5 tons, men under 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 50 kg, men under 150 kg.	Delkrav 1-2: Partiet af fodermiddel/foderblanding er på mindst 15 tons. Partiet af forblanding/tilsætningsstof er på mindst 150 kg.
VARIGHED	Delkrav 1: Foderet er modtaget eller leveret for mindre end 1 uge siden Delkrav 2: Der er leveret foder en gang	Delkrav 1: Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 uge siden, men under 1 måned Delkrav 2: Der er leveret foder to gange	Delkrav 1: Foder er modtaget eller leveret for mindst 1 måned siden, men under 6 måneder Delkrav 2: Der er leveret foder tre gange	Delkrav 1: Foderet er modtaget eller leveret for mindst 6 måneder siden Delkrav 2: Der er leveret foder flere end 3 gange

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Delkrav 1: Alvor vurderes ud fra, hvilken af de fire sporbarhedsoplysninger, som mangler. Delkrav 2: Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger har forsynet sig hos eller har anvendt foder fra en virksomhed, som ikke er registreret eller godkendt, men burde være det.
Omfang	Delkrav 1: Vurderes ud fra det modtagne eller leverede foderpartis størrelse afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof. Delkrav 2: Vurderes ud fra den samlede størrelse på det/de indkøbte parti(er) foder afhængig af, om det drejer sig om fodermiddel/foderblanding eller forblanding/tilsætningsstof.

Varighed **Delkrav 1-2:** Vurderes ud fra, hvor ofte der er modtaget eller leveret foder, uden at journalen er ført korrekt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.32 Journal over analyseresultater og reaktion til myndigheder

---

1. DELKRAV:

1	Ledere af fødevarer virksomheder, der producerer eller høster planteprodukter, skal specielt føre journaler over resultaterne fra relevant analyser af prøver fra planter eller andre prøver, der er betydning for menneskers sundhed.
2	Foderstofvirksomhedslederne skal, i påkommende tilfælde, træffe passende foranstaltninger med henblik på især at tage hensyn til resultaterne af relevante analyser af prøver fra primærprodukter eller andre prøver, der er relevante for foderstofsikkerheden.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder alle landbrugsdyr, inklusiv besætninger med heste i konsum samt hjorte, dog ikke besætninger med pelsdyr.

2. KONTROLMETODE

Der spørges ind til, om der er udtaget prøver i besætningen, og om der har været udtaget prøver af leverede produkter til f.eks. grovvarerelskab. Der spørges ind til, hvad prøveresultaterne viste, og om der var behov for en reaktion. Det skal ligeledes kontrolleres, om landbruger kan fremvise optegnelser over prøveresultaterne.

Spørgsmål kan f.eks. være:

- Har du udtaget prøver af dit foder? Hvilke?
- Har andre udtaget prøver af foder (f.eks. aflatoxin) for at afdække om foderet er farligt?
- Har du modtaget analyseresultater? (Hvor opbevares de? Hvad viste de? Krævede de en reaktion?)

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er optegnelserne lettere mangelfulde, mangelfulde eller mangler de helt.
OMFANG	Hvor mange typer dokumenter eller optegnelser mangler?
VARIGHED	Hvor lang tid kan det dokumenteres tilbage?

3. BEDØMMELSE

Krav 2.32

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			<p>Delkrav 1: Der er udtaget prøver, og landbrugeren har ikke ført register over analyseresultaterne.</p> <p>Delkrav 2: Landbruger har ikke reageret selvom analyseresultat viser, at der er risiko ved foder</p>	
OMFANG	<p>Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 12 måneder eller mere.</p>	<p>Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 6, men under 12 måneder.</p>	<p>Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om mere end 1, men under 6 måneder.</p>	<p>Delkrav 1-2: Det analyserede produkt indgår i fødekæden om 1 måned eller mindre.</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mere end 24 timer, men under 3 døgn siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mere end 12 timer, men under 24 timersiden</p>	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst 3 døgn, men mindre en uge siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 24 timer, men mindre 48 timer siden</p>	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst en uge, men ikke over en måned siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 48 timer, men under 7 døgn siden</p>	<p>Delkrav 1: Analyseresultatet er modtaget for mindst en måned siden.</p> <p>Delkrav 2: Analyseresultatet er modtaget for mindst 7 døgn siden</p>

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Delkrav 1:

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden, og landbruger ikke har reageret, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres hvis landbruger ikke har reageret, når analyseresultatet viser, at der er risiko ved foder.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, i hvor lang en periode, landbrugeren har undladt at reagere, når der var grund til det.

Delkrav 2:

Hvis analyseresultatet er modtaget for mindre end 24 timer siden og ikke ført i register (f.eks. sat i en fysisk eller elektronisk mappe til opbevaring af analyserapporter), er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav. Kravene til journalerne fremgår af krav 2.24, delkrav 2 og delkrav 4.

Alvor Der er kun mulighed for at give karakteren 3 i alvor, og dette gøres, hvis landbruger ikke har ført optegnelser over analyseresultater.

Omfang Omfanget vurderes ud fra, hvornår det berørte produkt indgår i fødekæden.

Varighed Vurderes ud fra, hvor lang tid det er siden, at landbruger har modtaget sit analyseresultat.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 2.34 Journal over anvendelse af genetisk modificeret frø (GMO-frø)

1. DELKRAV

1	Der skal føres et register over enhver anvendelse af genetisk modificerede frø.
---	---

1.1 GENERELLE BESTEMMELSER

Indhold i kontrollen

Hvis der bruges genetisk modificeret såsæd, skal der føres et register over enhver anvendelse af denne såsæd. Hvis genetisk modificeret (GM) såsæd er anvendt for mindre end 1 døgn siden og ikke ført i register, er der ikke tale om en overtrædelse af dette krav.

2. KONTROLMETODE

Hvis der bruges GM-såsæd, så skal journal forevises.

3. BEDØMMELSE

Krav 2.34

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der anvendes GM såsæd, og der er ikke ført et register	
OMFANG	Mindre end 1 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 1 %, men under 10 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 10 %, men under 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register	Mindst 30 % af det anvendte GM såsæd er ikke ført i register
VARIGHED	GM såsæd er anvendt for mere end 1 døgn, men under 3 døgn, siden	GM såsæd er anvendt for mindst 3 døgn, men under 1 uge siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 uge, men under 1 måned siden	GM såsæd er anvendt for mindst 1 måned siden

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Alvoren bedømmes ud fra, om landbruger ikke har ført register over enhver anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd.
Omfang	Vurderes ud fra andelen af den anvendte genetisk modificeret (GM) såsæd, som ikke er ført i register.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe siden det er, at den første uregistrerede anvendelse af genetisk modificeret (GM) såsæd fandt sted.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.1 Alle landbrugsdyr, personale

---

1. DELKRAV

1	Dyrene skal passes af et tilstrækkeligt antal personer, der har de relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante faglige viden, således at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Det er relevant at kontrollere dette krav i alle besætninger med landbrugsdyr.

1.2 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at dyr passes på en velfærdsmæssig forsvarlig måde.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, hvorvidt der er et tilstrækkeligt antal personer med relevante faglige færdigheder, kvalifikationer og den relevante viden til at varetage pasningen af dyrene. Dette skal sikre, at dyrene kan passes velfærdsmæssigt forsvarligt. Det er ikke nok, at landbrugeren alene har kendskab til gældende lovgivning på dyreværnsområdet. Alle personer, der varetager pasningen, skal have de relevante færdigheder. Det er landbrugeren ansvar at sikre sig, at de personer, der varetager pasningen af dyrene, har modtaget instruktion og vejledning om relevant lovgivning.

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Der spørges ind til antallet af personer, der varetager pasningen af dyrene. Det nødvendige antal personer til at passe en besætning på forsvarlig vis afhænger, ud over personalets kvalifikationer, også meget af, hvorledes bedriften er indrettet, omfanget og funktion af diverse teknisk udstyr til fodring, vanding, strøning, gødningshåndtering, overvågning af dyrene, undersøgelse og behandling af dyrene samt arbejdets fordeling og ledelse. Vurderingen af, om der er det nødvendige antal personale, sker derfor på baggrund af, om dyrene er velpassede. Det vurderes ved besigtigelse af dyrene i besætningen, om dyrene fremstår velpassede. Såfremt dyrene fremstår velpassede, vurderes det, at der er et tilstrækkeligt antal personale til stede.

Der spørges også ind til disse personers faglige baggrund, og det vurderes, om det ansvarlige personale besidder tilstrækkelige kompetencer og faglig viden. Derudover spørges der ind til rutiner vedrørende pasningen, og det er en god idé både at snakke med landbrugeren og dennes medhjælpere. Såfremt der er kritisable forhold, bør en ændring i arbejdets fordeling, tilrettelæggelse og ledelse også kunne indgå i relation til, at forholdene bringes i orden og ikke nødvendigvis udløse et krav om flere ansatte.

På denne måde sikres der et grundlag for at vurdere, om alle, der har med dyrenes pasning at gøre, har forståelse og kendskab til dyrenes pasning, pleje og velfærd.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Fremstår dyrene velpassede? Hvilken kompetencer har det personale, der passer dyrene? Er rutinerne omkring pasning af dyrene hensigtsmæssige?
OMFANG	Hvor mange passer dyrene, og hvor mange mangler kvalifikationer?
VARIGHED	Hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Manglende eller forkert pasning som følge af et utilstrækkeligt antal personale med de relevante faglige færdigheder til væsentlig ulempe for dyrene.	Uforsvarlig behandling af dyr som følge af manglende eller forkert pasning, der skyldes utilstrækkeligt antal personale med de relevante faglige færdigheder.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr som følge af manglende eller forkert pasning, der skyldes utilstrækkeligt antal personale med de relevante faglige færdigheder.
OMFANG		Enkelte dyr er ikke passet tilstrækkeligt eller håndteret korrekt som følge af et utilstrækkeligt antal personale med de relevante faglige færdigheder.	Op til 10% af dyrene er ikke passet tilstrækkeligt eller håndteret korrekt som følge af et utilstrækkeligt antal personale med de relevante faglige færdigheder.	Over 10% af dyrene er ikke passet tilstrækkeligt eller håndteret korrekt som følge af et utilstrækkeligt antal personale med de relevante faglige færdigheder.
VARIGHED		Kortere tid end en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, hvorvidt dyrene fremstår velpassede, eller om dyrenes velfærd har lidt overlast pga. utilstrækkeligt antal personale eller personale uden tilstrækkelige kompetencer og faglig baggrund.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor mange dyr i besætningen (CHR) der ikke er passet velfærds-mæssigt forsvarligt, som følge af utilstrækkeligt personale eller manglende relevante færdigheder, kvalifikationer eller faglig viden. Alle dyrearter lægges sammen i nævneren, hvis der er flere dyrearter på samme CHR og forholdet vedrører flere dyrearter.
Varighed	Vurderes hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyr lider overlast som følge af, at personalet ikke har de tilstrækkelige kompetencer og faglig indsigt. Eller at der ikke er tilstrækkeligt personale til at sikre en dyrevelfærdsmæssig forsvarlig pasning og behandling af dyrene. Bedriften bærer præg af manglende overblik og forståelse for dyrenes velfærd/pasning, og personalet har ikke modtaget vejledning eller kun mangelfuld vejledning om lovgivningen vedrørende dyrevelfærd.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.2 Alle landbrugsdyr, tilsyn med dyr og passende behandling af syge dyr

---

1. DELKRAV

- 1** Alle dyr, der holdes i produktionssystemer, hvor deres velfærd kræver, at de hyppigt bliver tilset af mennesker, tilses mindst én gang om dagen. Dyr, der opdrættes eller holdes i andre systemer, tilses så tilpas hyppigt, at de ikke lider nogen overlast
- 2** Der skal være passende fast eller mobil belysning af tilstrækkelig styrke til rådighed, så dyrene til enhver tid kan tilses nøje
- 3** Alle dyr, der synes at være syge eller tilskadekomne, skal omgående have en passende behandling. Hvis et dyr ikke kommer sig hurtigt af denne behandling, skal en dyrlæge konsulteres hurtigst muligt. Om fornødent skal syge eller tilskadekomne dyr isoleres i et passende rum med tør og bekvem strøelse, når dette er hensigtsmæssigt

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

En af de hyppigste KO-overtrædelser er syge eller tilskadekomne dyr, der ikke har fået den fornødne pleje eller dyrlægebehandling eller ikke er blevet rettidigt aflivet.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Det er relevant at kontrollere dette krav i alle besætninger med landbrugsdyr.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre et tilstrækkeligt tilsyn, således at dyr, der er blevet syge eller har lidt overlast, identificeres og får en passende behandling, herunder om fornødent ved at konsultere en dyrlæge.

2. KONTROLMETODE:

Ved kontrollen skal alle dyr beses, både inde- og udegående dyr. Der spørges ind til, hvor ofte der føres tilsyn med dyrene, og hvilke procedurer der er for brug af sygesti. Dyr i sygesti og dyr i almindelige stier, der er opmærket, skal altid beses grundigt. Det er vigtigt, at alle syge og tilskadekomne dyr ses både stående og gående for at kunne vurdere deres tilstand ordentligt. Konstateres der syge eller tilskadekomne dyr, spørges ind til landbrugers behandling af dyret, og hvorvidt dyret/dyrene har været tilset af en dyrlæge. Syge og skadede dyr skal behandles i overensstemmelse med anvisningerne fra den praktiserende dyrlæge.

Når det vurderes, hvorvidt krav 3.2, delkrav 3 er overtrådt, finder det sted på baggrund af konstaterede fund i besætningen - og ikke på baggrund af fejl i landbrugers procedurer, hvis der ikke samtidig er syge eller tilskadekomne dyr i besætningen.

Hvis landbruger har behandlet dyret, efterspørges landbrugers optegnelser over dette. Hvis der er tale om en lidelse omfattet af en besætningsdiagnose, skal dyret behandles efter behandlingsforskriften.

Kontrolfund beskrives altid udførligt, ligesom der altid tages fotodokumentation og eventuelt også videodokumentation. Hvis der er tvivl om, hvordan forholdet bedst dokumenteres, kontaktes en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen.

Dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen skal kontaktes for veterinærfaglig vurdering af, om forholdet er uforsvarlig behandling eller groft uforsvarlig behandling af dyr. Ligeledes bør en dyrlæge kontaktes, hvis der er tvivl om vurderingen af alvor og varighed. Se særskilt vejledning om håndtering af dyreværnsovertrædelser, herunder information til Fødevarestyrelsen.

Akut opstået sygdom

Ved akut opstået sygdom hos dyr, hvor landmanden endnu ikke har kunnet nå at håndtere dyret eller tilkalde dyrlæge, jf. krav om at dyr skal tilses mindst én gang dagligt, er der ikke tale om en overtrædelse af reglerne, hvis dyret umiddelbart herefter håndteres på passende vis. Dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes med henblik på at få en vurdering af, om skaden eller sygdommen er akut opstået.

Sygesti / sygeboks / sygeplads

I Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 4. marts 2004 om sygeafdeling til produktionsdyr står følgende om den løbende evaluering af syge eller tilskadekomne dyr: "I forbindelse med indsættelse af dyr i sygeafdeling stilles en så nøjagtig diagnose som muligt, og der foretages behandling efter dyrlægens anvisning. Herved opnår man, at det syge dyr kan få en mere effektiv og skånsom behandling og sufficient efterbehandling, ligesom der kan foretages en omhyggelig inspektion. Hvis dyret ikke herved hurtigt udviser bedring, skal besætningsdyrlægen straks kontaktes, eller dyret skal aflives. Dyr med kronisk invaliderende lidelser skal straks aflives". Det veterinære Sundhedsråd har i samme udtalelse sagt følgende om isolation af syge dyr: "Rådet finder det fornødent at udtage et dyr af flokken og anbringe det i sygeafdeling, når dyret på grund af sin tilstand er svækket i forhold til de andre dyr og således ikke kan klare sig i konkurrencen med disse. Vurderingen heraf er konkret for hvert enkelt dyr".

Som tommelfingerregel skal belægningsgraden i sygestier være det halve af almindelige stier, og der skal være blødt leje i mindst 2/3 af minimumsgulvarealet (2/3 af det areal antallet af dyr i stien skal have). F.eks. kan der være 3 grise i en meget stor sti. Her skal kun 2/3 del af det faktiske minimumsareal de 3 dyr skal have, være med blødt leje, så dyrene ikke er i direkte kontakt med gulvet. Blødt leje kan etableres med tilstrækkelig strøelse eller en blød og eftergivelig gummimatte. Der anvendes i mange besætninger hårde gummimåtter som underlag i dele af sygestien. Disse er ikke bløde og eftergivelige og mindsker derfor heller ikke den smertepåvirkning eller det ubehag, syge dyr udsættes for ved f.eks. smertevoldende haltheder og infektioner i lemmer og led. Måtternes hårdhed ændrer sig over tid pga. kemiske påvirkninger og måtterne kan derfor blive hårde og ueftergivelige.

For svin er det et nationalt krav, at der er afkølingsfacilitet og varmekilde tilstede i sygestien, således at dyrenes kropstemperatur kan reguleres. Dette er for at gøre dyrets ubehag f.eks. i forbindelse med feber mindre og sørge for, at dyret ikke skal bruge energi på at holde varmen. Varmekilde kan etableres med gulvvarme eller varmelampe foruden overdækning, så træk undgås. Halm kan i sig selv fungere som varmekilde, hvis der er tilstrækkelige mængder af det. Som afkøling kan overbrusning eller mulighed for at lægge sig på betongulv accepteres (Fødevarestyrelsens vurdering). I nogle tilfælde kan manuel afkøling også accepteres.

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN OG EKSEMPLER

Når der i forbindelse med kontrollen konstateres syge eller tilskadekomne dyr, som kontrolløren umiddelbart vurderer ikke er behandlet forsvarligt, skal en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes med henblik på en klinisk, veterinærfaglig vurdering.

Der skal altid tages kontakt til en af dyrlægerne fra Landbrugsstyrelsen, hvis:

- Der findes dyr med skader, som ikke er under passende behandling.
- Der findes dyr, som burde være aflivet (gælder dog ikke enkelte dyr, når det drejer sig om fjerkræ og pelsdyr, som landbruger vælger at aflive på stedet).

2.1.1 Kvægbesætninger

Herunder er nævnt almindeligt konstaterede lidelser i kvægbesætninger.

2.1.1.1 Forvoksede klove

Forvoksede klove er i sig selv ikke en overtrædelse af KO, men hvis disse forvolder skade på dyret, er forholdet en overtrædelse af KO-krav 3.2.

Undlades regelmæssig klovbeskæring, kan det medføre forvoksede klove, som ofte giver anledning til langvarigt gangbesvær og halthed dels på grund af unormale belastninger i dyrenes bevægeapparat og dels på grund af følgesygdomme i form af trykninger, senelidelser, betændelsestilstande m.v.

Alt for lange klove

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Forhold hvor forvoksede klove har medført ømbenede dyr, som har vanskeligt ved at gå, eller dyr med flækkede klove eller klovsåler, som medfører smerte og lidelse for dyret, eller dyr som har følgesygdomme forårsaget af forvoksede klove.

2.1.1.2 Forvoksede horn

Forvoksede horn er i sig selv ikke en overtrædelse af KO, men hvis disse forvolder skade eller impression på dyret, er forholdet en overtrædelse af KO-krav 3.2.

Der ses jævnligt kreaturer med for lange horn, som i nogle tilfælde er vokset så meget, at de gror igennem huden og helt ind til knoglen.

Ko med forvokset horn. Forholdet vurderes som væsentlig ulempe – der er ingen skade på huden og ingen indvirkning på koens syn på højre øje, men hornet trykker på huden, så der dannes impression.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Forhold, hvor hornet trykker på huden, så der dannes impression, men hvor huden ikke er skadet.

Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling: Forhold hvor et forvokset horn har penetreret huden og påført dyret smerte og lidelse. Graden af uforsvarlighed afhænger af en konkret vurdering af det enkelte dyr. I grove tilfælde skal forholdet meldes til politiet

2.1.1.3 Halthed som følge af digital dermatitis, sålesår, klovbrandbyld m.m.

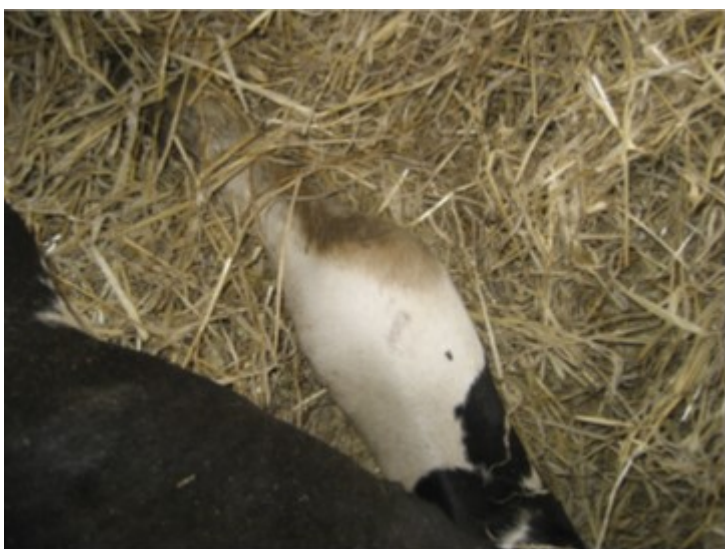
Lidelser i klove og lemmer kan ses på såvel enkeltdyrniveau som på besætningsniveau. Klov- og lemmelidelser opstår bl.a. som følge af, at dyrene opholder sig på fugtige urin- og gødningsforurenede gulve og kan være meget smertefulde for dyrene. Dyrene vil udvise forskellige grader af halthed og på længere sigt manglende æde- og drikkelyst, og eventuelt andre følgelidelser f.eks. yverbetændelse. Dyrene skal flyttes til tørt underlag og skal eventuelt behandles, før tilstanden bedres.

Følgende er eksempler på kreatur med klov-lemmelidelser. I hvert enkelt tilfælde er det vigtigt, at en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes med henblik på at få en vurdering af alvor og varighed.

I en sygeboks med dybstrøelse er der opstaldet en malkeko. Koen har en kronisk betændelse i klovranden på højre bagben med tydelig hævelse, rødme og sårdannelse. Lidelsen vurderes at være smertevoldende og behandlingskrævende. Ejer oplyser, at koen er blevet behandlet mod en klovbrandbyld for ca. 1 mdr. siden. Ved opslag i Dyreregistrering findes, at koen har været i behandling med antibiotika. Koen er ikke behandlet siden, men er ifølge oplysning fra ejer tilset af en dyrlæge for ca. 14 dage siden.

Den kroniske betændelse i klovranden vurderes at være flere uger i alder.

Samme ko.

Koen findes endvidere at have en akut betændelse i forknæddet på højre forben med tydelig hævelse, varme og ømhed for berøring. Koen vil ikke rejse sig.

Lidelsen i forknæet vurderes at være flere dage i alder.

Samlet vurdering: Dyret vurderes at være behandlet uforsvarligt, idet der ikke rettidigt er fulgt op på den indledende behandling.

Kvie med betændelse i balle/klov, hævelse og flåd fra ballen bagerst på yderkloven på højre bagben. Besætningsejer har ikke reageret på, at kvien i flere dage har været opstaldet sammen med de øvrige kvier/goldkøer i løsdriftsafdelingen på trods af, at kvien er tydelig støtthalt og har en smertevoldende betændelse med udfåd i ballen og mellem klovene.

Vurdering: Det vurderes, at kvien er udsat uforsvarlig behandling ved ikke at være blevet flyttet til en boks med blødt leje og behandlet/tilset af en dyrlæge rettidigt.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling: Dyrene udviser moderat til svær halthed, og eventuelt magerhed eller afmagring. Opstaldningsforhold samt evt. medicinsk behandling medtages i vurderingen.

2.1.2 Svinebesætninger

Herunder er nævnt sygdomme / skader, som hyppigt er observeret i svinebesætninger:

LIDELSE	KORREKT BEHANDLING
Skulderrsår	Blødt underlag, antibiotika, evt. aflivning
Brok > 15 cm	Sygesti med blødt underlag f.eks. tykt lag strøelse eller gummimåtte, der hindrer kontakt med gulvflader. Hvis der er sår, og dyret samtidigt er alment påvirket skal det aflives
Øre- og flankesår	Sygesti afhængig af graden og evt. antibiotika
Endetarmsprolaps	Sygesti og smertebehandling evt. aflivning
Halebid	Sygesti afhængig af graden og evt. antibiotika
Ledbetændelse	Sygesti afhængig af graden, antibiotika og smertebehandling
Brækkede knogler og lammelser	Aflivning
Hjernebetændelse	Sygesti afhængig af graden og antibiotika, evt. aflivning
Mellemørebetændelse	Sygesti afhængig af graden og antibiotika
Blodøre	Sygesti og smertebehandling
Indgroet øremærke	Fjernelse af øremærke, sygesti, antibiotika
Urinætsninger	Rent leje

2.1.2.1 Skulderrsår hos søer

Hvad er skulderrsår?

Skulderrsår (ulcera i regio scapularis) er at opfatte som liggesår og opstår som følge af længerevarende trykning mod et hårdt underlag resulterende i nedsat eller ophævet blodforsyning (iskæmi) og efterfølgende vævsdød (nekrose) af hud og underliggende væv mellem huden og kammens udvækst (tuber spina scapulae) på skulderbladet. Sårene, der kan være ensidige eller dobbeltsidige, kan udvikle sig så kraftigt, at huden bliver gennembrudt, så tilstanden medinddrager underhuden alene eller dybereliggende strukturer som muskulatur og skulderbladsknogle, der i svære tilfælde kan være blotlagt. I svære tilfælde vil der ses voldsom granulationsvævsvækkelse³⁹ eller knoglenydannelse som tegn på en længerevarende tilstand.

Hvorfor opstår skulderrsår?

Hyppigheden af skulderrsår i en besætning er relateret til en række disponerende faktorer såsom opstaldningsform, huld, temperament, liggeadfærd, pasning, stadie i produktionen m.m. Sårene udvikles især i laktationsperiodens første uger hos søer i farestalde, hvor søer ligger i sideleje på hårdt underlag i længere tid for at give die til deres afkom. Sårene (i de tidlige faser) heler forholdsvis hurtigt med dannelse af ar til følge, når søerne tilbydes en anden opstaldningsform med et blødere underlag.

³⁹ Granulationsvæv er fremvækst af blodkar og bindevæv i det ophelende sår (reparationsvæv). Tilstedeværelsen af granulationsvæv gør et sår modstandsdygtigt over for infektion, og det er dette karførende væv, som skal ernære de hudceller, der i helingsprocessens sidste fase vokser frem fra sårets rande.

Klinisk skala til vurdering af skuldर्सår

Skuldर्सår er siden 2003 blevet vurderet efter den veterinær-patologiske skala, men da det kan være vanskeligt på det levende dyr at fastlægge graden af et skuldर्सår ud fra denne skala, er der udviklet en ny, klinisk skala, der kan anvendes på det levende dyr af såvel landmand, praktiserende dyrlæge og kontrollør.

Når skuldर्सår vurderes efter den kliniske skala, skal man være opmærksom på, at skalaen kun beskriver typiske skuldर्सår. Dybe sår er som regel også store, men der kan være undtagelser. Det er derfor vigtigt, at man altid forholder sig kritisk til hvert enkelt sår og sideløbende laver en veterinærfaglig klinisk vurdering af såret samt sårets betydning for soens velbefindende.

Ved anvendelse af den kliniske skala skal vurderingen af skuldर्सår foretages på en stående so ved måling af såret, som vil være lokaliseret indenfor et område på 15 cm x 15 cm med skulderkammens udspring (tuber spina scapulae), som centrum. Skalaen har tre niveauer, som beskrevet i det følgende⁴⁰:

Ingen eller små skuldर्सår

Ingen hudforandringer eller hudforandringer og sår, der på det bredeste sted måler mindre end 2 cm.

Lette skuldर्सår

Et tilnærmelsesvist rundt sår med veldefinerede kanter, der på det bredeste sted måler mindst 2 cm, og som ikke er et svært skuldर्सår.

Svære skuldर्सår

Et tilnærmelsesvist rundt sår med veldefinerede kanter, der på det bredeste sted måler mindst 5 cm og er omgivet af en fortykket rand.

På billederne ses anvendt en såkaldt skuldर्सårsmåler⁴¹.

⁴⁰ Billederne er venligst udlånt af Jens Tønnesen/LandbrugsMedierne.

⁴¹ Skuldर्सårsmåleren er udviklet i et samarbejde mellem Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug ved Aarhus Universitet (DCA), KU-SUND, Den Danske Dyrlægeforening, Videncenter for Svineproduktion og Fødevarestyrelsen.

Uddybende vejledning til vurdering af skuldarsår

Det er vigtigt for en korrekt vurdering, at soen står op ved undersøgelsen. Skuldarsår findes inden for et område på 15 x 15 centimeter med skulderens højeste punkt i midten (der hvor du tydeligst kan mærke knoglen gennem huden). Hvis soen har et sår i dette område, måles størrelsen ved at lægge skuldarsårsmåleren hen over såret.

Vurdering af såret:

1. Hvis der er mere end ét sår i området, skal du måle det største sår.
2. Den lille runde cirkel lægges hen over såret. Hvis såret er dækket, regnes det for "Ingen eller små skuldarsår".
3. Hvis såret rager ud over den lille cirkel på 2 cm i diameter på det bredeste sted, og det ikke er et "svært skuldarsår", er der tale om et "let skuldarsår".
4. "Svære skuldarsår" kendetegnes ved to ting: 1) Såret kan ikke dækkes af den store cirkel på 5 cm i diameter, og 2) såret har en fortykket rand. Den fortykkede sårrand er ikke nødvendigvis inflammatorisk og kan KUN bestemmes ved palpation. Den mærkes ved at knibe fra toppen af det berørte område og ned over såret. Hvis sårranden er fortykket, mærkes den som en forhøjning i kanten omkring skuldarsåret. Der er omfattende granulationsvævsdannelse.
5. Et svært skuldarsår vil normalt have en fortykket rand, hvis ikke så vil størrelsen alene afgøre, om der er tale om et svært skuldarsår.
6. Granulationsvæv skal måles med, når såret måles. Kun områder dækket af epitel regnes ikke med i skuldarsårets størrelse.

Hvis såret nærmer sig en størrelse, så den store ring bliver udfyldt, skal soen fravænnedes og i sygesti med blødt underlag. Producenten skal fravænne søerne, inden et sår er blevet til et svært skuldarsår.

Derudover er det vigtigt at påpege, at skalaen kun beskriver typiske skuldarsår. Dybe sår er som regel også store, men der er undtagelser. Det er derfor vigtigt, at du altid forholder dig kritisk til hvert enkelt sår og laver en sideløbende vurdering af sårenes betydning for soens velbefindende.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Lette skuldarsår, hvor der ikke er iværksat korrigerende handlinger for at forhindre, at det lette skuldarsår udvikles til et svært skuldarsår. Lette skuldarsår er defineret som tilnærmelsesvist runde sår med veldefinerede kanter, der på det bredeste sted måler mindst 2 cm., og som ikke er et svært skuldarsår. Skuldarsår, som ikke defineres som svære skuldarsår (over 5 cm i diameter), defineres også som "lette" skuldarsår.

Groft uforsvarlig behandling: Svære skuldarsår, hvor soen ikke er sat i sygesti, må typisk karakteriseres som grovere uforsvarlig behandling af dyr på grund af de lidelser, som såret indebærer for soen, og fordi besættningsejeren på trods af sårets udvikling har undladt at sætte soen i sygesti med adgang til et blødt og eftergiveligt underlag. Hvis soen derimod er sat i sygesti, er det som udgangspunkt ikke groft uforsvarlig behandling af dyret. Der skal dog altid foretages en konkret veterinærfaglig vurdering, og der vil f.eks. kunne forekomme tilfælde, som må karakteriseres som uforsvarlig behandling eller grovere uforsvarlig behandling, fordi soens tilstand tilsiger, at den burde være aflivet. Dette beror på den veterinærfaglige kliniske vurdering

2.1.2.2 Brok / udposning

Omkring en tredjedel af udposninger, der ses hos svin, er brok. Som udgangspunkt må det dog antages at en udposning er brok. Der kan ses forskellige former for brok hos grise. Mest almindeligt er navlebrok, men der kan også forekomme lyskebrok eller muskelbrok.

Brok er en tilstand, hvor det væv, som normalt holder de indre organer på plads ikke er tilstrækkeligt stærkt. Indholdet i en broksæk er tarmkrøs og ofte også tarme. Dyrene kan være helt upåvirkede af et brok, men der kan ske en vis indeklemning, så et stykke tarm ikke fungerer optimalt (mager, utrivelig gris som kan være smertepåvirket i større eller mindre grad) eller helt afsnøres for blodforsyning (grisen dør under store lidelser).

Hvis grise med brok opstaldes på hårdt underlag, kan der komme sår på broksækken. Såret kan udvikle sig og blive dybt med vævsdød med stor risiko for, at der går hul på brokket, så tarmene falder ud. Grisen dør i denne situation under store lidelser.

Som en retningslinje for håndtering af grise med brok kan angives, at den ansvarlige for dyrene skal sørge for, at grise med store brok (større end 15 cm i diameter) med sår dannelser, hvor brokket har medført dårligt almenbefindende, væksthæmning eller tydelig bevægelsehindring aflives straks. Andre grise med store brok skal anbringes i en sygesti med et blødt og eftergiveligt underlag, da det er stærkt udsat for stifællers bid, tråd, puf og stød, ligesom der er stor risiko for sår dannelse på broksækken. Se afsnittet om sygesti.

Følgende er eksempler på grise med brok. I hvert enkelt tilfælde er det vigtigt, at en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes med henblik på at få en vurdering af alvor og varighed samt eventuel udtagning af præparater til obduktion.

Gris med brok med omfattende sår på. Grisen var nedstemt. Var ikke opstaldet i sti med dybstrøelse.

Vurdering: Groft uforvarlig behandling af dyr. Obduktionsfund viste, at forholdet havde stået på i mindst et par måneder.

Svin med broksæk med 2 cm sår. Svinet var ikke isoleret og stod ikke i dybstrøelse.

Vurdering: Væsentlig ulempe til uforvarlig behandling. Begrundelse: Grisen var ikke isoleret fra andre dyr og ikke i dybstrøelse.

Svin med brok med 1½ cm stort sår. Dyret går sammen med sine stifæller på spaltegulv.

Vurdering: Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling af dyr, da dyret ikke er isoleret i boks med dybstrøelse.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at grise med store brok ikke er opstaldet i sygesti med blødt leje. Hvis der er mindre og overfladiske sår, vurderes det at være til væsentlig ulempe for dyret. Hvis der er større eller dybere sår, eller grisen er alment påvirket, vurderes det som uforsvarlig behandling. Ved sår på brokken kontaktes en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen med henblik på at få en vurdering.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er grise med store brok med sår, hvor der er risiko for, at brokket springer. Der konstateres grise med sprængt brok, eller utrivelige, magre grise med store brok, hvor der er en vis indeklemning. Ved fund af grise med sprængt brok/stor risiko for sprængning eller grise med indeklemt brok foretages politianmeldelse.

Bemærk: Findes svin med store brok **uden** sår dannelse, der hverken er i sygesti eller under behandling, er der udelukkende tale om en KO-overtrædelse, hvis svinets almentilstand er påvirket. Her kan der f.eks. være tale om, at broksækken leder til gangbesvær for dyret eller lignende.

2.1.2.3 Øresår og flankesår

Øresår og flankesår vil ofte tiltrække andre grise, som vil forsøge at bide i dem. Grise med øre- eller flankesår skal flyttes til aflastnings- eller sygesti hvis sårene er blodige pga. bid fra stifæller eller hvis grisen er alment påvirket. Hvis der er infektion i sårene behandles med antibiotika.

Øresår ses oftest hos smågrise. Øresår er sår i randen af ørene, og de findes hyppigst på ørenes nederste rand (ved ørebasis) og på ørespidserne. Øresår kan være meget varierende fra små sår med rødme og skorpedannelse til mere alvorlige sår, hvor dele af øret falder af.

Øresår rammer hovedsageligt yngre grise. Sårene opstår oftest 2 til 3 uger efter fravænning, topper oftest 6 til 8 uger efter fravænning og heler op igen først i slagtesvineperioden. Årsagen til øresår kendes ikke med sikkerhed. Der findes flere forskellige teorier om mekanismen bag øresår, herunder, at de skyldes:

3. Bid/sutten fra andre grise (ligesom halebid)
4. En bakterie (den bakterie, der oftest nævnes som årsag til øresår, er den samme, som giver sodeksem, *Staphylococcus hyicus*)
5. Skrammer (f.eks. efter slagsmål), som der går betændelse i
6. Svampetoksiner (giftstoffer) i foderet

For at vurdere varigheden af et øresår skal der mærkes efter, om området er hårdt at palpere, og om der er granulationsvæv. Er der varme, rødme og ømhed? Og hvordan er svinets reaktion ved berøring? Kontakt en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen for at få en vurdering. Følgende er eksempler på øresår.

En gris med ørespidssår venstre øre. Det ses, at 2 af sårene er blødende. Sårskorperne er bløde og svampede. Grisen vægter sig for palpation. Der ses ikke umiddelbart tegn på forudgående slagsmål. Det vurderes, at sårene er af flere dages varighed.

Vurdering: Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling af dyr, da grisen ikke er isoleret fra sine stifæller. Kontakt dyrlæge for en konkret vurdering.

En gris med et ørebasissår højre øre. Sårskorpen er blød og svampet. Såret gennembryder huden. Der kan ses et tyndt lag granulationsvæv. Området ved ørebasis er væskende og hudløst. Grisen vægter sig for palpation. Såret fylder ca. 1/3 del af øret. Det vurderes, at såret er af mindst 5 dages varighed.

Vurdering: Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling af dyr, da grisen ikke er isoleret fra sine stifæller. Kontakt dyrlæge for en konkret vurdering.

En gris med infektion i begge øreflapper kompliceret af ørerandssår, der er blødende. Begge ører er varme, ømme og hævede. Dyret er nedstemt og har feber. Det vurderes, at infektionen er ca. 1 døgn gammel. Sårene langs ørerandene er af flere dages varighed.

Vurdering: Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling af dyr, da grisen ikke er isoleret fra sine stifæller og ikke i behandling. Kontakt dyrlæge for en konkret vurdering.

Flankesår

Er sår i huden på grisens flanke. Sårene kan være blodige eller være dækket af en mørk sårskorpe. Flankesår ses oftest kun hos enkelte dyr i en besætning. Flankesår formodes generelt at skyldes puffen/bid/sutten fra andre grise, men det er muligt, at andre faktorer, som f.eks. infektion med bakterier, også kan spille en rolle.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at grise med blodige øre- og flankesår ikke er opstaldet i aflastnings- eller sygesti.

Uforsvarlig behandling til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er grise med øre- og flankesår med infektion i sårene, og dyrene er alment påvirkede, og dyrene er ikke behandlet. Dette vil som hovedregel vurderes at være uforsvarlig behandling af dyr, men vurdering af graden af uforsvarlighed må afhænge af en konkret vurdering af de enkelte dyr.

2.1.2.4 Udskudt endetarm / rektalprolaps

Endetarmsprolaps er en lidelse, hvor en del af endetarmen er skudt ud gennem endetarmsåbningen. Årsagen til tilstanden er ukendt, men det antages, at flere faktorer spiller ind. Således menes dårligt foder og foderhygiejne, forstoppelse, genetik, diarré og hoste alle at kunne være medvirkende årsager til rektalprolaps.

Lidelsen, som kan opstå momentant eller over kortere eller længere tid, er meget smertefuld, og disse dyr skal omgående underkastes behandling i sygesti. Behandlingen vil afhænge af lidelsens grad, og der vil, bortset fra lette grader, være behov for iværksættelse af dyrelægeordineret behandling med mindre dyret aflives straks. Vurderes en rektalprolaps at være egnet til behandling, skal dyret sættes i sygesti, det skal smertebehandles, og det skal vurderes dagligt. Hvis det ikke kommer sig eller viser væsentlig bedring i løbet af den første uge, aflives det.

Det Veterinære Sundhedsråd skriver: "Vurderes et tilfælde af endetarmskrængning at være egnet til behandling, finder Rådet, at dyret skal isoleres i aflastnings- eller sygesti med passende og bekvem strøelse, tildeles smertebehandling og vurderes dagligt for evt. yderligere lokal eller universel behandling. Hvis dyret ikke inden for den første uge kommer sig af sin lidelse eller fremviser en væsentlig bedring, skal det aflives."

Følgende er eksempler på søer med udskudt endetarm. I begge tilfælde kontaktes en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen med henblik på at få en vurdering af alvor og varighed.

Denne so med rektalprolaps er placeret alene i en sygesti med gummi-måtte. Soens almenbefindende synes uforstyrret, og soen er i middel huld. Der er afsat gødning i stien. Ejer oplyser, at 9 dage før kontrolbesøget blev soen isoleret i sygesti på grund af akut prolaps. Soen har været under nøje overvågning flere gange dagligt. Der er en besætningsdiagnose for rektalprolaps, og ejeren fremviser dokumentation for, at dyret er i smerte- og antibiotikabehandling. Prolapsen er delvis reponibelt, og synes ikke at være smertevoldende ved berøring. Den er ca. 8 x 8 x 8 cm med lyserød og glinsende overflade og er en smule ødematøs. Ejer oplyser, at prolapsen næsten var reponeret, men så gled lidt ud igen for 2 dage siden.

Vurdering: Der sanktioneres ikke, da soen har været i bedring, prolapsen stadig er lyserød og med glinsende overflade, landmanden har styr på behandling, og der sørges for tilsyn af dyret.

Ved gennemgang af en farestald observeres en so med rektalprolaps. Soen står i en faresti med 12 pattegrise, ca. 14 dage gamle. Prolapsen er ca. 15 cm lang og lettere forrevet i de yderste dele. Der ses gullige belægninger på prolapsen, og på farebøjlen bag soen ses der indtørret blod. Flere af pattegrisene har tydelige spor af blod på trynen. Besætningsejer oplyser, at soen har haft udskudt endetarm siden fredag (besøget foregår mandag), men at de ikke har haft tid til at flytte den. Soen er ikke smertebehandlet.

Vurdering: Forholdet vurderes at være groft uforsvarlig behandling af dyr. Det skyldes, at landbruger har ladet soen stå ubehandlet i farebøjle med pattegrisene, når den har rektalprolaps.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at grise med rektalprolaps ikke er opstaldet i sygesti og behandlet med smertestillende medicin. At undlade behandling af en anses som uforsvarlig behandling af dyr, men vurdering af graden af uforsvarlighed må afhænge af en konkret vurdering af det enkelte dyr.

2.1.2.5 Halebid

De omstændigheder, der bevirker, at det enkelte fravænnings- eller slagtesvin udvikler halebidnings-adfærd, er relateret til dens aktuelle motivationelle tilstand, som igen er influeret af faktorer, der vedrører både det enkelte svin (såsom race, køn og alder), og faktorer der vedrører det omgivende miljø som f.eks. mangel på beskæftigelses- og rodemateriale, træk, temperatur, belægningsgrad m.m.

Er svinene opstaldet i et miljø, der ikke er optimalt, eksempelvis fordi svinene mangler mulighed for at udføre undersøgende adfærd eller regulere deres kropstemperatur, kan det enkelte svin opleve frustration og som følge deraf udvikle halebidningsadfærd. Ofte vil der være mere end én enkelt årsag til et udbrud af halebid, men hvis belastningen af en enkeltstående faktor er stor nok, kan den formentlig alene udløse halebidning. Således peger flere undersøgelser på, at mangel på beskæftigelses- og rodemateriale er en af de udslagsgivende faktorer i forbindelse med udvikling af halebidning.

VED UDBRUD AF HALEBID SKAL ÅRSAGEN FORSØGES FASTLAGT OG PROBLEMET ELLER PROBLEMERNE SKAL SØGES LØST HURTIGST MULIGT.

FØLGENDE BØR OVERVEJES AF BESÆTNINGSEJEREN I FORBINDELSE MED ET UDBRUD:

Er der træk i stien?

Er der fodringsfejl?

Belægningen i stien?

Har der været sygdom i stien?

Er der utilstrækkelig vandforsyning?

Mangler dyrene mulighed for temperaturregulering?

Mangler dyrene beskæftigelses- og rodemateriale?

Det skal endvidere overvejes af den besætningsansvarlige, om det beskæftigelsesmateriale, der er tildelt i stien, er tilstrækkeligt, eller om yderligere (eller andet) beskæftigelses- og rodemateriale kan afhjælpe problemet. Tildeling af nye typer af beskæftigelses- og rodemateriale kan med sin nyhedsværdi være med til at dæmme op for et udbrud af halebid, da fokus flyttes fra halerne. Vigtigst er det dog at reagere med det samme, så er der en større chance for succes.

Endelig skal den besætningsansvarlige sørge for at skille halebidte og halebidende svin ad om nødvendigt, hvis ikke nyt beskæftigelses- og rodemateriale får halebidning til at stoppe. Derudover skal der straks tages stilling til, hvorvidt det halebidte svin skal i behandling og / eller eventuelt flyttes til sygesti.

I en slagtesvinestald, hvor grisene er opstaldet med 10-14 dyr i hver sti, observeres i én af stierne 5 grise med alvorlige halebid: 2 haler er bidt helt af, og der ses friske blødninger på flere af halerne, som tegn på nylig bideaktivitet. Grisene går sammen med 5 ikke halebidte grise. De 5 halebidte grise er alle markeret med 3 streger på ryggen. Ejer oplyser, at de er behandlet i 3 dage med aquacyclin. Ingen af grisene er halte. Grisene er i normal foderstand.

Vurdering: Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling af dyr, afhængig af påvirkningen af almentilstanden hos dyrene. Tilstanden er smertefuld. Dyrene skulle have været isolerede.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at halebidte grise ikke er isoleret i sygesti og evt. ikke behandlet med antibiotika.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at alment påvirkede grise med store halebid ikke er isoleret i sygesti og behandlet med antibiotika.

2.1.2.6 Andre lidelser hos svin

Benproblemer

Ledbetændelse, bylder, sår, klovproblemer, knuder (tumors), hofteledsudskridning, lammelser, brækkede knogler m.v. ses hyppigt i svinebesætninger. Ledbetændelse skyldes næsten altid en infektion med bakterier, og ét eller flere led kan være afficerede. Tilstanden er smertefuld og medfører nedsat trivsel hos dyrene. Ledbetændelse skal behandles med antibiotika og smertestillende midler, og derudover skal dyret også opstaldes i aflastnings- eller sygesti.

So i sygesti med kronisk haseledsbetændelse.

Vurdering: Tilstanden er kronisk, soen kan ikke komme sig og bør aflives.

Brækkede knogler, hofteledsudskridning og lammelser skyldes ofte enten slåskampe mellem grisene eller udskridninger på glatte gulve i stierne. Ved disse tilstande er behandling udsigtsløs, og sådanne dyr skal aflives straks, når diagnosen er stillet.

Forvoksede klove og hjørnetænder

Forvoksede klove og hjørnetænder er i sig selv ikke en overtrædelse af krydsoverensstemmelseskrav, men hvis disse tilstande forvolder skade på dyret, er forholdet en overtrædelse af krav 3.2.

Klovproblemer ses hyppigst hos søer og kan skyldes flere ting. Ammoniakforbindelserne fra gødningen påvirker klovsundheden negativt, ligesom gulvtyperne i staldene er af stor betydning. For blødt underlag (plastriste og dybstrøelse) kan medføre for lange klove, idet den naturlige slitage af klovene ikke er tilstrækkelig. Modsat kan slidte og ru betongulve medføre ødelæggelser af den bageste del af klovene. Også bolte og møtrikker, der stikker op over gulvniveauet, og ødelagte spalter kan forårsage klovskader og afrivning af biklove. Den korrekte behandling afhænger af årsagen.

Undlades regelmæssig klovbeskæring, kan det medføre forvoksede klove, som ofte giver anledning til langvarigt gangbesvær og halthed dels på grund af unormale belastninger i dyrenes bevægeapparat og dels på grund af følgesygdomme i form af trykninger, senelidelser, betændelsestilstande m.v.

Der ses også jævnligt orner med for lange hjørnetænder, som i nogle tilfælde er vokset så meget, at de gror igennem huden og helt ind til knoglen.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Der konstateres, at hjørnetænderne rører huden, men disse er ikke vokset ind i hud eller øjenhule.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at forvoksede klove har medført ømbenede dyr, som har vanskeligt ved at gå, eller dyr med flækkede klove eller klovsåler som medfører smerte og lidelse for dyret, eller dyr som har følgesygdomme forårsaget af forvoksede klove.

Uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at en forvokset hjørnetand har penetreret huden og påført dyrene smerte og lidelse. Også lemmelidelser kan være groft uforsvarligt. Graden af uforsvarlighed afhænger af en konkret vurdering af det enkelte dyr. Vurderingen foretages af en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen.

Sår og bylder

Sår og bylder på krop og i hovedet er lidelser, der hyppigt ses i svinebesætninger, og skyldes ofte slåskampe svinene imellem. Behandlingen afhænger af størrelsen på såret/bylden, og om hvorvidt svinet er alment påvirket. Behandling med antibiotika og eventuel opstaldning i aflastnings- eller sygesti vil ofte være korrekt behandling.

På billedet ses en mager so med byld på siden og tegn på slagsmål. Bidsårene er her et par dage gamle. Friske sår vil fremstå røde og hævede. Oftest sidder sår efter slagsmål på dyrenes ører, hoved, hals og skulder, idet grise kæmper hoved mod hoved. Når der er sår på den øvrige del af kroppen, er dette tegn på, at dyret har prøvet at flygte fra en angriber, men ikke har haft mulighed for at komme væk.

Utrivelighed

Utrivelighed (mager, afmagret, bleg, vommet) er et symptom på, at der er noget underliggende galt, og behandlingen afhænger af årsagen.

Hjernebetændelse/hjernehindebetændelse

Betændelsen skyldes ofte en bakteriel infektion, og som regel er det kun nogle få grise i en sti, der angribes. Symptomerne er nedsat ædelyst, nervøse øjenbevægelser, usikker gang og kramper. Eventuelt ligger grisen på siden med bagoverbøjede hoved. Akut hjernebetændelse behandles med antibiotika, og dyret skal opstaldes i sygesti. I fremskredne tilfælde er behandling udsigtsløs, og sådanne dyr skal aflives.

Mellemørebetændelse

Mellemørebetændelse forekommer hos alle aldersgrupper af ungdyr. De typiske symptomer er skæv hovedholdning og/eller cirkelbevægelser, men langt fra alle grise med mellemørebetændelse viser tydelige kliniske symptomer - andet end varierende grader af utrivelighed. Den egentlige årsag til mellemørebetændelse er ikke kendt, men det er sandsynligvis en infektion med forskellige bakterier. Grise med mellemørebetændelse behandles med antibiotika og opstaldes i aflastnings- eller sygesti, hvis der er skæv hovedholdning og cirkelbevægelser. Ses der ikke helbredelse indenfor 5 dage, skal grisen aflives, da helbredelse herefter ikke anses for realistisk.

Blødører

Blødører ses især hos fravænnede grise, ung- og slagtesvin. Der ses en pludselig hævelse af øret, som bliver spændt og væskefyldt. Hævelsen skyldes blod fra en sprængt blodåre inde i øret. Blødningen opstår formentlig som følge af en fysisk påvirkning, f.eks. bid, slag eller tråd fra andre grise, klemning mod inventar eller stærk hoveddrysten på grund af irritation i øregangen. Grisen vil ofte være generet af det tunge øre og have skæv hovedholdning. I løbet af nogle uger heler øret op igen, og der dannes arvæv, som giver øret et karakteristisk krøllet udseende (blomkålsøre). Grise med akut blødøre skal opstaldes i sygesti, idet tilstanden er

meget smertefuld. Smertebehandling bør overvejes. Hvis grisen ikke flyttes til en sygesti, kan den få svært ved at klare sig i konkurrencen om foder og vand. Endvidere vil fred og ro medføre, at blødningen i øret hurtigere standser, og at risikoen for infektion med bakterier bliver mindre. Ved tegn på infektion (rødme og ømhed i øret, sløvhed, nedsat ædelyst) bør grisen behandles med antibiotika efter dyrlægens anvisninger. Ved påvirket almentilstand i mere end tre dage, skal grisen aflives.

Elefantiasis

Elefantiasis skyldes en betændelsestilstand i lymfekarrene. Ørerne kan blive meget store, og tilstanden har en tendens til at forværres over tid. Der ses en voldsom fortykkelse af øret, som har en dejagtig konsistens. Dyrets syn kan blive hæmmet, ligesom der kan opstå sår på indersiden af øret og på kinden pga. friktion og varme.

Indgroet øremærke:

Et indgroet øremærke er betegnelse for et øremærke, som er "begravet" i øret. Dette skyldes en vævsreaktion, hvor vævet vokser hen over øremærket. Øremærket skal straks fjernes. Tilstanden er meget smertefuld, og der kan udvikles en tumor (knude) omkring øremærket. Hvis øremærket ikke kan fjernes uden store smerter for dyret pga. vævsvækst på begge sider af øret, må en dyrlæge bedøve øret før fjernelse af mærket.

Urinætsning:

Ved mangelfuld rengøring af stalden kan der ses dyr, der lider fysisk overlast i form af urinætsninger på lemmer og bug samt udbredte lårkager. Gødningstilsølede dyr og udbredte lårkager kan i sig selv ikke afstedkomme en krydsoverensstemmelses-sanktion, men hvis disse tilstande har forårsaget en skade på dyret i form af rødme, irritation og ætsninger på huden eller dårlig klovsundhed, vil dette være en overtrædelse af krav 3.2.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Vurdering af alvor og varighed kræver en dyrlægefaglig vurdering, hvorfor en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes.

Uforsvarlig behandling af dyr: Der konstateres dyr med mindre lidelser, hvor dyrene ikke er sat i sygesti, og hvor der ikke er påvirket almentilstand.

Groft uforsvarlig behandling af dyr: Der konstateres dyr med svære haltheder, benbrud, store sår eller traumer, afmagrede dyr og dyr med hjernehindebetændelse, der går i almindelig sti samt dyr med længerevarende smertefulde lidelser eller smertefulde lidelser, hvor behandling er udsigtsløs.

2.1.3 Pelsdyrbesætninger

I vinter-, parrings- og drægtighedsperioden er der normalt få problemer med sundhed og velfærd i minkbesætninger. Perioden omkring fødselstidspunktet og de første uger efter fødslen er det tidspunkt, hvor de sundhedsmæssige problemer forventes at være størst.

I maj og juni (diegivningsperioden) er de typiske sundhedsproblemer yverbetændelse hos tæverne og ”fedtede hvalpe”. Fedtede hvalpe har diarre, en klistret udsøndning fra huden og meget høj dødelighed. Lidelsen regnes for forårsaget af et astrovirus.

Efter fravæning optræder de tabsvoldende sygdomme plasmacytose, hvalpesyge og virus enteritis. Der vaccineres ofte mod hvalpesyge og virus enteritis, mens der testes og saneres for plasmacytose, da der ikke findes en vaccine mod denne sygdom.

Almindeligt sete skader i minkbesætninger er bidskader efter slagsmål, der typisk opstår, når ungdyr går sammen. Da mink i naturen er solitære dyr, er det vanskeligt at undgå konflikter, når flere mink går sammen. I forbindelse med etablering af en hakkeorden og stadig forsvar ifm. placering i hakkeorden kan minkene reagere ved at bide hinanden. Dette kan resultere i sår, der bliver inficerede.

Hvis et eller flere pelsdyr i forbindelse med pelsdyravlerens daglige tilsyn viser tydelige tegn på sundheds- eller adfærdsmæssige afvigelser, skal den ansvarlige for dyrene omgående tage skridt til at få fastslået årsagen og sørge for en passende afhjælpning af problemet. Hvis afhjælpningen ikke virker, skal en praktiserende dyrlæge konsulteres hurtigst muligt, eller pelsdyret skal aflives straks.

Følgende kan som udgangspunkt anvendes som retningsgivende for, hvordan syge og tilskadekomne dyr bør håndteres:

1	<p>Dyr med nedsat ædelyst eller forstyrret almenbefindende:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dyret isoleres i et bur, når dette er hensigtsmæssigt, f.eks. i et sygeafsnit. Buret skal være udstyret med redekasse og halm, som øvrige bure, og der skal føres nøje opsyn med det syge dyr. ▪ Er der ingen bedring på tredjedagen, bør det overvejes at aflive dyret.
2	Lammede mink og mink med blotlagte knogler bør aflives straks.
3	<p>Sår er meget individuelle, hvorfor en vurdering af behandling skal tage hensyn til dyrenes almenbefindende samt øvrige forhold på farmen. Behandlingsprocedure skal være aftalt med besætningsdyrlæge og beskrevet i besætningsdiagnoser af dyrlægen i forbindelse med de løbende rådgivningsbesøg.</p> <p>Hvis mink med sår er behandlet efter følgende retningslinjer kan vi anse det, som at dyrene er tilstrækkeligt behandlet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Overfladiske små sår: Sårpray minimum én gang dagligt indtil afheling ▪ Større overfladiske sår (op til 5 krone stor): Sårpray, antibiotika-injektion og evt. smertestillende behandling dagligt indtil helbredelse. ▪ Store sår samt sår hvor øjet eller knogler er inddraget: Aflivning. ▪ Forurenede sår med pus soignereres (vaskes i sæbevand).
4	Dyr med kroniske og uhelbredelige lidelser samt dyr med blokering af fødselsveje eller urinveje bør aflives.

Når der i forbindelse med kontrollen konstateres syge eller tilskadekomne dyr, som kontrolløren umiddelbart vurderer ikke er behandlet forsvarligt, skal en dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes med henblik på en klinisk, veterinærfaglig vurdering.

Der skal altid tilkaldes en af dyrlægerne fra Landbrugsstyrelsen, hvis:

- Der findes dyr med skader, som ikke er under passende behandling.
- Der findes dyr, som burde være aflivet.

To eksempler på sår ved haleroden.

Kontakt til dyrlæge er altid nødvendigt.

Minkvalp med stort bidsår. Bemærk, at dyrene ikke er isoleret.

Kontakt til dyrlæge er nødvendigt.

Mink med inficeret sår i halen. Knoglen er inddraget, og halestumpen er ikke dækket af intakt hud.

Kontakt til dyrlæge er nødvendigt.

Mink med sår ved øjet – det kan ikke umiddelbart vurderes om øjet er inddraget.

Kontakt til dyrlæge er nødvendigt.

Stort sår på ryggen. Minken bør være isoleret og i behandling efter den praktiserende dyrlæges anvisninger.

Kontakt til dyrlæge er nødvendigt.

Mink med inficeret bidsår. Minken skal isoleres og i behandling efter den praktiserende dyrlæges anvisninger. Hvis dette er tilfældet, er kontakt til dyrlæge ikke umiddelbart nødvendigt.

I tvivlstilfælde bør en dyrlæge dog konsulteres.

Afhelet sår. Dyret var i sygeafdeling og under behandling efter reglerne.

Dyrlægekontakt er ikke nødvendigt.

Mink med manglende forben. Benet er ikke afhelet.

Dyrlæge skal kontaktes.

Mink der mangler begge forben.

Kontakt til dyrlæge er nødvendigt

Samme mink efter aflivning

2.1.4 Fjerkræbesætninger

I fjerkræproduktionen anvendes sjældent sygeafsnit, dog evt. til kalkuner. Sygdomme behandles som flokproblem, og enkelt dyrs behandling ses ikke, dog evt. af kalkuner. Ved skader, f.eks. vinge- eller benbrud, hakkeskader, lammelser og haltheder aflives dyrene som regel. Fjerkræ op til 5kg må aflives ved dislokation af halsen, hvilket typisk anvendes i forbindelse med slagtekyllinger. Forudsætningen er, at dyret dør med det samme og ikke udsættes for lidelse. Afhugning af hovedet må kun anvendes på i forvejen bedøvede dyr.

Sygdomme, som ses i fjerkræproduktionen, vil oftest være ledsaget af nedgang i foder- og vand optagelse og øget dødelighed og kan medføre store økonomiske tab. Derfor vil der som regel tidligt blive tilkaldt en dyrlæge.

Den besætningsansvarlige skal tilse alle dyr dagligt, hvilket indebærer, at det skal være praktisk muligt at tilse alle de dele af stalden, hvor der er dyr. Ved vurdering af manglende tilsyn og passende behandling skal evt. mangler sættes i forhold til flokstørrelsen, idet selv 2 x dagligt tilsyn med fjerkræ huse med 50.000 kyllinger ikke kan sikre, at alle syge eller tilskadekomne dyr opdages.

2.2 FOKUSSPØRGSMAÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

	Hvor ofte tilses dyrene? Hvordan er belysningen? Er den mangelfuld, mangler fast og mobil lyskilde eller mangler fast, mobil og naturlig lyskilde?
ALVOR	Er der syge eller tilskadekomne dyr, som ikke er isoleret i sygesti, og som burde have været det? Hvordan er dyrene i sygestien blevet behandlet for deres lidelse? Hvor længe har lidelsen stået på? Hvad er prognosen for dyret/dyrene?
OMFANG	Hvor mange dyr er syge eller tilskadekomne ift. dyregruppen?
VARIGHED	Hvor lang tid kan det dokumenteres, at det har stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 2: Der er utilstrækkelig belysning til at inspicere dyrene ordentligt.</p> <p>Delkrav 1 og 3:Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1: Dyr lider overlast, som følge af manglende tilsyn. Graden af overlast vurderes som væsentlig ulempe.</p> <p>Delkrav 2: Belysningen er meget mangelfuld</p> <p>Delkrav 3: Ingen/forkert håndtering af syge og tilskadekomne dyr, hvor graden af lidelse vurderes at være til væsentlig ulempe.</p> <p>Forsøgt behandling af dyr, ingen eller for sent dyrlægetilkald, da dyret ikke blev rask, hvor graden af lidelse vurderes til væsentlig ulempe</p>	<p>Delkrav 1: Dyr lider overlast som følge af manglende tilsyn. Graden af overlast vurderes som uforsvarlig behandling.</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast og mobil lyskilde</p> <p>Delkrav 3: Ingen/forkert håndtering af syge og tilskadekomne dyr, hvor graden af lidelse vurderes at være uforsvarlig behandling af dyr</p> <p>Forsøgt behandling af dyr, ingen eller for sent dyrlægetilkald da dyret ikke blev rask, hvor graden af lidelse vurderes at være uforsvarlig behandling af dyr.</p>	<p>Delkrav 1: Dyr lider overlast som følge af manglende tilsyn. Graden af overlast vurderes som groft uforsvarlig behandling.</p> <p>Delkrav 2: Der mangler fast, mobil og naturlig lyskilde, og der er ingen lys i stalden.</p> <p>Delkrav 3: Ingen/forkert håndtering af syge og tilskadekomne dyr, hvor graden af lidelse vurderes groft at være groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr.</p> <p>Forsøgt behandling af dyr, ingen eller for sent dyrlægetilkald da dyret ikke blev rask, hvor graden af lidelse vurderes at være groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1: Ikke muligt</p> <p>Delkrav 2: Op til 2 % af alle dyr i besætningen er berørt</p> <p>Delkrav 3: 1-2 dyr i besætningen, og håndteringen af syge- og tilskadekomne dyr i besætningen er i øvrigt tilfredsstillende</p>	<p>Delkrav 1: Op til 3 dyr i besætningen er berørt</p> <p>Delkrav 2: 2 - 10 % af dyrene i besætningen er berørt</p> <p>Delkrav 3: Op til 3 dyr i besætningen er berørt</p>	<p>Delkrav 2: Mellem 10 % og 50 % af dyrene i besætningen er berørt</p> <p>Delkrav 1 og 3: Mellem 4-5 dyr i besætningen er berørt</p>	<p>Delkrav 2: Mere end 50 % af dyrene i besætningen er berørt</p> <p>Delkrav 1 og 3: Mere end 5 dyr i besætningen er berørt</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 2: Varighed følger alvor.</p> <p>Delkrav 1 og 3: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Varighed følger alvor.</p> <p>Delkrav 3: Op til 1 uge</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Varighed følger alvor.</p> <p>Delkrav 3: Mellem 1-2 uger</p>	<p>Delkrav 1 og 2: Varighed følger alvor.</p> <p>Delkrav 3: Længere end 14 dage</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Se under eksemplerne under afsnit 2.2.

Generelt gælder det at bedømmelsen foretages på CHR-niveau.

3.1.1 Omfangskaractergivning for delkrav 1 og 3

Når der skal vælges omfangskaracter i bedømmelsesskemaet lægges hhv. alle dyr der lider under manglende tilsyn (delkrav 1) eller alle syge og tilskadekomne dyr (delkrav 3) der har fået tildelt en alvor- og varighedskaracter i besætningen sammen, uanset graden af lidelse, varigheden af lidelsen, dyreart eller aldersgruppe. Det er således det samlede antal dyr der mangler tilstrækkeligt tilsyn eller det samlede antal af syge- eller tilskadekomne dyr i besætningen der danner grundlag for valget af omfangskaracter.

3.1.1 Omfangskaractergivning for delkrav 2

Omfangskaracteren vælges ud fra hvor stor en procentdel af dyrene i besætningen der vurderes at have lidt overlast pga. den manglende overholdelse af delkravet, dette uanset om enkelte grupper er tildelt lavere eller højere alvorskaracter. Er der f.eks. dele af besætningen der tildeles alvorskaracter 2, og andre alvorskaracter 3, er det begge grupper af dyr der danner grundlag for valget af omfangskaracter.

3.1.2 Alvor- og Varighedskaractergivning for delkrav 3

Hvert dyr der enten er syg eller tilskadekomnen, tildeles en individuelt karakter for henholdsvis alvor og varighed af lidelsen, og fundene beskrives i kontrolrapporten og eventuelle supplerende bilag. Når karakteren skal indberettes til brug i kontrolrapporten, er det den højeste kombination af karakterer (alvor, omfang og varighed), der indberettes. Bedømmelsen foretages på CHR-niveau og på tværs af alle dyrearter der måtte være repræsenteret på det pågældende CHR.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

3.3.1 Advarsel på delkrav 3

I det tilfælde at man vælger at tildele en advarsel på dette delkrav, skal det være på baggrund af en konkret vurdering af det enkelte dyrs lidelse og omstændighederne omkring hændelsen. Der skal laves en specifik beskrivelse af de konstaterede forhold i kontrolrapporten, der kan underbygge årsagen til at landbruger kun får en advarsel for overtrædelsen og ikke et støttetæk.

Krav 3.3 Alle landbrugsdyr, optegnelser

---

1. DELKRAV:

- 1 Enhver, der holder dyr, skal føre optegnelser over al medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som måtte være blevet konstateret i forbindelse med hvert enkelt tilsyn. Hvis disse oplysninger kræves optegnet i anden forbindelse, er en sådan optegnelse også tilstrækkelig til at opfylde kravet.
- 2 Optegnelserne skal opbevares i mindst 3 år og stilles til rådighed i forbindelse med en inspektion eller efter anmodning.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kravet indebærer, at den besætningsansvarlige skal føre optegnelser over medicinsk behandling og over antallet af døde dyr, som konstateres i forbindelse med det eller hvert af de daglige tilsyn.

Alle dyr, som konstateres døde, skal indgå i optegnelserne, herunder også nyfødte dyr.

Kravet opfyldes ikke ved fremvisning af fakturaer over afhentede dyr til destruktion, idet det netop er hensigten at følge dødeligheden dagligt.

Kravet kan opfyldes ved at foretage indberetninger til f.eks. Svineflyt, men kun i de tilfælde at disse indberettes på daglig basis.

Både medicinoptegnelser og optegnelser over døde dyr skal opbevares i mindst 3 år.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant i alle besætninger med landbrugsdyr, dog med nogle forbehold.

1.3 KRAVETS FORMÅL

Formålet med kravet er at sikre, at den besætningsansvarlige bliver opmærksom på omfanget af og eventuel stigning i medicinforbruget og dødeligheden, som kan tyde på problemer med dyrenes sundhedstilstand og dermed også deres velfærd.

Obs: Manglende optegnelser over døde dyr indberettes under krav 3.3 for alle landbrugsdyr, men således, at hvis der i besætningsregisteret, jf. kravene 2.2 og 2.5 føres daglige optegnelser over døde dyr, kan dette opfylde krav 3.3.

Medicinoptegnelser for pelsdyr er omfattet af krav 3.3. For øvrige dyrearter er det krav 2.24, der gælder for medicinoptegnelser. For øvrige dyrearter gælder krav 3.3 delkrav 1 samt 2 således udelukkende for optegnelser over døde dyr, da medicinoptegnelser for disse dyr har fødevarer sikkerhed som formål.

2. KONTROLMETODE

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, at landbruger fører løbende optegnelser over døde dyr i besætningen. Hvis der ingen døde dyr er, skal der ikke føres optegnelser. Det kontrolleres, at optegnelserne over medicin og døde dyr er opbevaret i mindst 3 år regnet tilbage fra kontroldatoen. Hvis der foretages kontrol den 1. maj 2017, er starten på optegnelsesperioden således 1. maj 2014.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Registreringer for få eller enkelte dage mangler, men optegnelserne i øvrigt er tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2: Optegnelserne kan fremvises 2 år eller mere tilbage fra kontroltidspunktet, men dog under 3 år tilbage.</p>	<p>Delkrav 1: Der føres alene antal, men ingen dato for døde dyr</p> <p>Medicinsk behandling: Registreringer for få eller enkelte dage mangler, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.</p> <p>Delkrav 2: Optegnelser kan fremvises 1-2 år tilbage.</p>	<p>Delkrav 1: Der føres alene dato, men ikke antal for døde dyr.</p> <p>Medicinsk behandling: Optegnelserne er generelt mangelfulde.</p> <p>Delkrav 2: Optegnelserne kan fremvises 1 år tilbage.</p>	<p>Delkrav 1: Der føres ikke optegnelser over døde dyr.</p> <p>Medicinsk behandling: Der føres ingen optegnelser.</p> <p>Delkrav 2: Der kan ikke vises optegnelser foretaget indenfor 1 år fra kontroldatoen.</p>
OMFANG	Følger alvorsskarakteren.	Følger alvorsskarakteren.	Følger alvorsskarakteren.	Følger alvorsskarakteren.
VARIGHED	<p>Delkrav 1: Følger alvorsskarakteren.</p> <p>Delkrav 2: Under 1 år i starten af optegnelsesperioden på 3 år eller længere tilbage, men i de seneste 1½-2 år er optegnelserne ført tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1: Følger alvorsskarakteren.</p> <p>Delkrav 2: Manglende eller mangelfulde optegnelser op til 1½ år tilbage, og optegnelserne som helhed er mindre tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1: Følger alvorsskarakteren.</p> <p>Delkrav 2: Manglende eller mangelfulde registreringer op til 2 år tilbage, og optegnelserne som helhed er ikke tilfredsstillende.</p>	<p>Delkrav 1: Følger alvorsskarakteren.</p> <p>Delkrav 2: Manglende eller meget mangelfulde optegnelser mere end 2 år tilbage og helheden helt utilfredsstillende. Forholdet er tilsyneladende af permanent karakter.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, om landbruger fører optegnelser (optegnelser = de samlede registreringer) eller ej. Føres der optegnelser, men er disse mangelfulde, vurderes alvoren ud fra, hvor store mangler der er i registreringerne (registrering = det enkelte daglige notat over antal døde dyr, eller behandlinger for pelsdyr).

Omfang Følger alvorskarakteren.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe de manglende/mangelfulde optegnelser har fundet sted.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Hvis det under kontrolbesøget f.eks. konstateres, at der de sidste 24 måneder har været ført systematiske, fyldestgørende optegnelser, kan forholdet betragtes som en mindre betydelig overtrædelse. Hvis optegnelserne derimod er mindre tilfredsstillende, vil forholdet skulle vurderes til karakteren 2. Et eksempel på mindre tilfredsstillende optegnelser kunne f.eks. være en kort periode på nogle få dage, hvor der på grund af ferie eller travlhed med andet arbejde, har været undladt registrering, men hvor der i øvrigt har været ført systematiske og helt fyldestgørende optegnelser. I dette tilfælde vurderes alvoren til karakteren 1.

Optegnelser kan betragtes som en smule eller lettere mangelfulde, hvis der f.eks. er enkelte utilstrækkelige registreringer, eller der mangler få detaljer, hvor f.eks. dato eller identifikation af dyret ikke fremgår.

Mangelfulde eller meget mangelfulde optegnelser kan være manglende registreringer, meget sporadiske registreringer eller så udbredte mangler ved optegnelserne, at størstedelen ikke opfylder kravene og dermed ikke har nogen informationsværdi.

Hvis der mangler optegnelser, men disse kan "skaffes til veje", anses det ikke at være en overtrædelse af krav 3.3, hvis oplysningerne i øvrigt er tilfredsstillende. At optegnelserne "kan skaffes til veje" betyder ikke, at de skal kunne rekonstrueres, men derimod, at de midlertidigt ligger hos f.eks. revisoren, og at de kan rekvireres derfra.

3.2 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.4 Alle landbrugsdyr, bevægelsesfrihed

---

1. DELKRAV

- 1 Den bevægelsesfrihed for et dyr, som er passende under hensyntagen til dets art og i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer, må ikke begrænses på en sådan måde, at dyret påføres unødigt lidelse eller skade.
Når et dyr til stadighed eller regelmæssigt holdes tøjret, lænket eller fastgjort, skal det gives så megen plads, som er passende for dets fysiologiske og etologiske behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.
- 2 Dyr, der holdes udendørs, skal når det er nødvendigt og muligt, være beskyttet mod vejr og vind.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

I delkrav 1 tænkes især på, at dyrene skal have den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og drikke samt hvile.

Hvis det konstateres, at der i indhegninger med udegående dyr, opbevares markredskaber, traktorer, materiel af anden art osv., som dyrene potentielt kan komme til skade på, eller der konstateres et defekt hegn, som kan skade dyrene, indberettes dette under krav 3.5.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle landbrugsdyr. I forhold til delkrav 1 er der særlige bestemmelser for kalve i krav 3.18 og for svin i krav 3.27.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at dyr beskyttes bedst muligt mod lidelse eller skade ved begrænsning af dyrets bevægelsesfrihed. Formålet er endvidere at sikre, at dyr, som til stadighed eller regelmæssigt tøjres, fastgøres eller lænkes uden besvær kan optage foder og vand, lægge sig, hvile og rejse sig samt udføre hudpleje. Formålet med kravet er endelig at sikre, at dyr, der holdes udendørs, beskyttes mod vejr og vind, hvis det er nødvendigt og muligt.

2. KONTROLMETODE

Alle dyr skal sikres mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov⁴². Dette gælder både i forhold til vinter- og sommervejr. Vær derfor opmærksom på, om dyrene om sommeren har mulighed for at finde skygge etc.

Udegående dyr skal tilses jævnligt, og udegående kalve under seks måneder skal tilses dagligt⁴³. Særligt for unge dyr og højdrægtige dyr gælder, at de bør tilses mindst en gang i døgnet. Vær særligt opmærksom på kalve, der fødes ude om vinteren med øget risiko for varmetab.

---

⁴² § 3, stk. 1, 3. punktum i dyreværnsloven

⁴³ § 11, stk. 1 i bek. om beskyttelse af kalve

Dyr, der går ude hele døgnet i vintervejr, skal være tilvænnet til at gå ude, have udviklet et kraftigt og tæt hårlag, og deres huld skal være middel eller over middel, se KO-krav 3.8 for yderligere forklaring til vurdering af huldscore og karakterisering af disse.

Ved bedømmelse af, om dyrene er behandlet forsvarligt og omsorgsfuldt, er det vigtigt udover dyrenes huld at bedømme, hvorvidt dyrene er rene, særlig på bug og lår, i god sundhedstilstand og virker velpasede og veltilpasse og indtager naturlig holdning, idet disse dyrebaserede indikatorer er et godt udtryk for dyrenes velfærdssituation. Tegn på behov for mere læ og ly kan f.eks. være, at dyrene klumper sig sammen eller at dyrene står med bagpartiet i vindretningen, let understillet, og med hovedet let sænket.

Angus, Galloway, Skotsk Højlandskvæg og Hereford er efter Fødevarestyrelsens vurdering som udgangspunkt robuste racer, der kan gå ude om vinteren i Danmark. Det er dog forudsat, at de har et tæt hårlag og deres huld er middel eller over middel, og at de naturlige forhold, hvor dyrene går, yder en høj grad af beskyttelse som beskrevet nedenfor, eller at dyrene har adgang til læskur eller bygning. Der kan også være andre racer, herunder krydsninger (og bison), som er tilstrækkeligt robuste, mens malkekvægracer og en del andre kødkvægracer som renrace ikke er lige så egnede til at gå ude om vinteren under danske forhold.

De arealer, som dyrene opholder sig på, skal i størrelsen være afpasset efter antallet af dyr samt være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som dyrene ikke har trådt op. Det bør sikres, at foderpladser og drikkesteder er placeret i en sådan afstand fra dyrenes hvileområde, at arealet mellem disse kan holdes græsdækket.

Som udgangspunkt skal dyr, der er udegående hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, have adgang til læskur eller bygning, hvor alle dyr samtidigt kan hvile på et tørt, strøet leje. Læskuret skal være indrettet, så dyrene uanset plads i rangorden får mulighed for at søge ly og hvile på et passende tørt leje i ugunstigt vejr (f.eks. blæst, regn og slud i vinterhalvåret). Hvis sider eller tag i læskuret udgøres af presenning eller lignende, skal dette være så stramt, at det ikke blafrer og afskrækker dyrene fra at bruge det. Det er vigtigt, at læskuret til stadighed fremstår med tørt underlag, som udgør et attraktivt hvileareal for dyrene. Hvis dyrene ikke bruger læskuret, kan det være tegn på, at forholdene ikke er tilstrækkeligt gode.

Krav om læskur kan fraviges under følgende forudsætninger:

Dyrene holdes på arealer med kuperet terræn og passende tæthed af bevoksning (f.eks. tæt krat, nåletræsbevoksning eller lignende), der sikrer dyrene mod vejr og vind, samt jordbundsforhold, der gør, at dyrene til enhver tid kan hvile på et passende tørt leje. Arealet, herunder det egnede hvileareal, skal stå i passende forhold til dyrenes antal.

Læhegn, der omkranser arealet, men ikke yder ly til dyrene, vil kun undtagelsesvis kunne anses for at være tilstrækkeligt. Marker, der er omkransede af tæt bevoksning, så dyrene til enhver tid kan finde læ, og har jordbundsforhold som beskrevet ovenfor, vil i visse tilfælde kunne anses for egnede, selvom der ikke findes læskur.

Visse dyr, f.eks. bison, kan være utilbøjelige til at søge ind i et læskur. Det skal dog stadig sikres, at dyrene er beskyttet mod vejr og vind i overensstemmelse med deres behov, f.eks. ved at de tilbydes arealer med naturlige forhold som kuperet terræn og passende tæthed af bevoksning, der giver beskyttelse, herunder at der til enhver tid findes veldrænede områder, hvor dyrene kan tilbydes et tørt leje.

Hvis de naturlige forhold ikke som udgangspunkt yder en høj grad af beskyttelse, egner de sig efter Fødevarerstyrelsens vurdering ikke til udegående dyr i vinterlignende vejr, medmindre dyrene har adgang til læskur eller bygning. Det er således ikke tilstrækkeligt at opstille læ i form af halmballer på marker uden naturlig beskyttelse. Dette gælder alle kreaturer, herunder bison.

Vinterperioden vil typisk være december, januar og februar. Perioder med vinterlignende vejr ses også ofte i månederne november og marts, men uanset kalenderen skal dyr beskyttes i overensstemmelse med deres behov. Regn, slud og blæst er mere generende for dyrene end sne og frost.

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, at alle dyr har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder og vand. Det skal også kontrolleres, at alle dyr har mulighed for at rejse eller lægge sig uden besvær, og for kalve er der endvidere krav om, at der skal være plads til at foretage hudpleje uden besvær, jf. krav 3.18.

Det skal kontrolleres, at alle udegående dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr, har adgang til ly, læ og tørt leje - i læskur, bygning eller at de naturlige forhold udgøre den samme beskyttelse, jf. ovenstående beskrivelse, når deres velfærd kræver dette. Arealet af læskuret/bygningen skal i givet fald være så stort, at alle dyr kan være derinde på en gang. Det skal også vurderes, om dyrene er ved godt huld og har udviklet kraftigt og tæt hårlag, således at de er forberedt på at gå ude om vinteren. Der bør være opmærksomhed på besætninger med udegående kvier, og hvorvidt de udbindes for tidligt på året eller indbindes for sent på året, hvor næringsindholdet i græsset er begrænset, og dyrene taber huld, hvis de ikke tildeles supplerende foder. Opmærksomheden henledes også på, at dyrene til enhver tid skal have adgang til frisk drikkevand, hvilket kan volde problemer idet vandet fryser til is. Konstateres manglende adgang til frisk drikkevand, indberettes dette under krav 3.8.

Om sommeren skal det ligeledes kontrolleres, at alle dyr har mulighed for at søge skygge ved meget varmt vejr.

Under gunstige vejrforhold kan det accepteres, at dyrene opholder sig ude uden adgang til læskur eller bygning eller tilstrækkeligt beskyttende naturlige forhold, forudsat at dyrene straks flyttes til arealer, der beskytter dem mod vejr og vind, når vejret bliver dårligere (f.eks. i perioder med regn og blæst). Landbrugsstyrelsens kontrol indbefatter ikke at landmanden skal kunne fremvise en plan, når/hvis vejret skifter, her er det tilstrækkeligt at vejlede om Fødevarerstyrelsens krav om at der skal foreligge en plan der kan iværksættes umiddelbart i de tilfælde at vejret skifter.

Der skal således kun sanktioneres i de tilfælde at de dyrebaserede indikatorer, som beskrevet ovenfor, indikerer at velfærden hos de udegående kvæg er påvirket.

2.1.1 Særligt om udegående får

Der har fra branchens side været stillet spørgsmål omkring om Det Veterinære Sundhedsråds og Dyreværnsrådets fælles udtalelse om udegående dyr i vinterperioden også gælder for får. Nærmere bestemt om det også er et krav, at får skal have et læskur eller en bygning til rådighed i vinterperioden og i vinterlignende vejr. For så vidt angår får, skal det særligt bemærkes, at det med baggrund i den nuværende viden er Dyreværnsrådets og Det Veterinære Sundhedsråds opfattelse, at får generelt er særligt hårdføre. Det er derfor rådernes opfattelse, at kravet om læskur eller bygning samt de ovenfor nævnte naturlige forhold ikke bør gælde for får, såfremt disse tilses dagligt, og dyrene i øvrigt er tilvænnet vejrforholdene. Fårene skal altså stadig være med godt huld og hårlag osv., men læskur eller bygning er ikke påkrævet.

Forhold vedrørende udegående får i vinterperioden vægtes således under hensyntagen til:

- Dyrene (lang uld, godt huld, højdrægtige, nyfødte).
- Stedlige forhold (indhegning, adgang til foder og vand, muligheder for læ og tørt leje mm.).
- Vejrliget (torden, storm, kraftig regn, oversvømmede arealer, snefygning mm.).
- Samt andre forhold af relevans.

2.1.2 Adoptionsbokse til får

Fiksering af får, der skal adoptere lam, sker typisk i bokse ved, at fårets hoved fastholdes i en åbning i boksen, der spærres delvis, så hovedet ikke kan føres tilbage. Boksens side kan være af tremmer eller beklædt med plader. Opbinding af får med reb i en boks kan også ses. Fikseringen medfører, at fårene ikke kan vende sig og eventuelt ikke kan klø sig i hovedet eller på bagkroppen.

Fødevarestyrelsen har bedt Det Veterinære Sundhedsråd om en udtalelse vedrørende anvendelse af adoptionsbokse eller tilsvarende fikseringsmåder med det formål, at overkomme et moderfårs modvilje mod at lade sig die af egne eller fremmede lam.

Sundhedsrådet finder ”at under forudsætning af, at en fiksering af amme får er så kortvarig som muligt (maksimalt 3-5 dage) og med en samtidig tilsikring af, at fåret frit kan lægge sig, indtage foder og vand, samt med en sufficient overvågning af både amme får og lam, vil de i udtalelsen beskrive metoder, uanset den derved påførte begrænsede grad af ulempe, være forsvarlige og omsorgsfulde overfor moder får og lam og være i overensstemmelse med anerkendte praktiske erfaringer i Danmark og i udlandet.”

To typer adoptionsbokse til får, der umiddelbart lever op til Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse, idet fårene kan rejse og lægge sig, samt har adgang til foder og vand.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Kan dyrene frit komme til at drikke og spise og til at lægge sig ned? Er der træk? Har dyrene mulighed for at søge ly mod vejr og vind, jf. kravene? Er dyrene robuste og egnede til at gå ude i vintervejr, i middel huld eller derover, med godt hårlag, rene, især på bug og lår, i god sundhedstilstand og veltilpasse med naturlig holdning?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

2.3 EKSEMPLER

I denne kalvebesætning går kalvene i dybstrøelse. Flere af dyrene skal strække sig efter vand og foder og samtidig helt ned på knæ for at nå foderet og vandet (pga. et dybstrøelsesmåttens tykkelse).

Forholdet vurderes at være en overtrædelse af **KO-3.4 delkrav 1**.

I denne besætning går kvierne (ældre end 6 mdr.) i en boks med fuldspaltegulv der måler 2,26 m x 11,84 m = 26,76 m². Dyrenes har alle adgang til at æde samtidigt, men deres bevægelsesfrihed er indskrænket da de ikke kan udføre deres normale lægge og rejse adfærd, eller hvile sig frit.

Forholdet vurderes at være en overtrædelse af **KO-krav 3.4 delkrav 1**.

3 BEDØMMELSE

Krav 3.4

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 1: Dyrene oplever lille indskrænkning af bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 2: Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for udegående dyr.</p>	<p>Væsentlig ulempe</p> <p>Delkrav 1: Indskrænkning af bevægelsesfrihed, hvorved dyrene skal ændre naturlig adfærd.</p> <p>Delkrav 2: Væsentlig ulempe for udegående dyr.</p>	<p>Uforsvarlig behandling</p> <p>Delkrav 1: Indskrænkning af bevægelsesfrihed, hvorved dyrene påføres skader.</p> <p>Delkrav 2: Uforsvarlig behandling af udegående dyr.</p> <p>Hele året. Dyr med solskoldning, som følge af manglende skygge eller adfærdsforandring som følge af varme.</p>	<p>Visse typer af uforsvarlig behandling,</p> <p>Groft uforsvarlig behandling eller mishandling</p> <p>Delkrav 1: Indskrænkning af bevægelsesfrihed, hvorved dyrene påføres skader og angst.</p> <p>Delkrav 2: Groft uforsvarlig behandling af udegående dyr.</p> <p>Hele året, dyr som dør af varme, som følge af manglende skygge.</p>
OMFANG	Max. 2 % af alle dyrene i besætningen	Op til 10 % af dyrene i besætningen	Mellem 10 % og 50 % af dyrene i besætningen	Mere end 50 % af dyrene i besætningen
VARIGHED	Overtrædelse som har fundet sted i op til 3 dage. Forholdet rettes straks.	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes bevægelsesfrihed og velfærd er indskrænket eller påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af den relevante dyreart i besætningen (CHR), der er berørt. Delkrav 2; det er kun besætningens udegående dyr der inddrages i denne vurdering.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Overbelægning i en enkelt eller enkelte bokse, stier mv. (delkrav 1).

Uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning, dog ikke i en grad der medfører, at ikke alle dyr kan finde hvile eller rejse eller lægge sig uden stort besvær (delkrav 1).

Det konstateres, at dyrene ikke har adgang til, at alle dyrene kan finde ly, læ eller tørt leje, eller at arealet af det tørre leje ikke er tilstrækkeligt til, at alle dyrene kan ligge der i de tilfælde at vejret er ugunstigt og velfærden kræver det. Eller det konstateres, at dyr om sommeren ikke har adgang til skygge eller bygning under hedebløge eller i perioder med meget varmt vejr, og dyrene udviser tegn på at være påvirket af varmen (delkrav 2).

Groft uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning i boksene, stierne mv. eller på grund af uhensigtsmæssig udformning af bindsler, tøjr og lignende situationer, hvor der generelt i besætningen eller i enkelte bokse, stier mv. ses så voldsom overbelægning, at dyrene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder eller drikke, samt at det ikke er alle dyr, der kan finde plads til hvile, må som hovedregel betegnes som groft uforsvarlig behandling af dyr (delkrav 1). Det konstateres, at ingen af dyrene har adgang til ly, læ eller tørt leje, i de tilfælde at vejret er ugunstigt og velfærden kræver det (delkrav 2).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.5 Alle landbrugsdyr, rum og bygninger til husning af dyr

---

1. DELKRAV

1	De materialer, der anvendes til opførelse af rum, hvor dyr holdes, navnlig til konstruktion af bokse og udstyr, som dyrene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for dyrene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.
2	Rum og udstyr til fastgørelse af dyr skal konstrueres og vedligeholdes på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade.
3	Luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.
4	Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent mørke eller være udsat for kunstigt lys uden passende afbrydelser. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

De rum og bygninger, hvor dyr holdes, samt bokse og udstyr, dyrene kommer i kontakt med, skal være opført af materialer, som er uskadelige for dyrene, og de skal kunne rengøres og desinficeres effektivt. Desuden skal rum og udstyr til fastgørelse af dyr være konstrueret og vedligeholdt på en sådan måde, at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, der kan påføre dyrene skade. Endelig skal luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene.

Dyr, der holdes indendørs, må hverken holdes i permanent lys eller permanent mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt naturligt lys til at opfylde dyrenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, skal der være en passende kunstig belysning.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle landbrugsdyr. For bestemmelser om belysning i delkrav 4 er der et særskilt krav gældende for kalve (krav 3.16) og for svin (krav 3.35).

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at ingen dyr lider overlast ved forkert konstruktion af bokse og andre rum hvor dyr holdes samt udstyr, herunder udstyr til fastholdelse af dyr. Endvidere at der er mulighed for effektiv rengøring og desinfektion. Formålet er yderligere at sikre, at indeklimaet ikke er til skade for dyrene, samt at sikre, at alle dyr sikres lysforhold, der tilgodeser deres adfærdsmæssige og fysiologiske behov.

2. KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at rum, stalde, bokse, bure, gulve etc. er velvedligeholdte, og at der ikke er skarpe kanter eller fremspring, som dyrene kan komme til skade på.

Delkrav 1 handler om de materialer, der anvendes til de rum, båse og udstyr, som dyrene kommer i kontakt med i stalden. De må ikke i deres konstruktion og materiale kunne påføre dyrene skade.

Delkrav 2 handler om vedligehold af de materialer og udstyr, som dyrene kommer i kontakt med, herunder også oprydning af materiale og maskiner, som dyrene kan komme til skade på.

Herunder beskrives særlige forhold for besætninger med hhv. svin, får og geder og for fjerkræ.

2.1.1 Særligt for svinebesætninger

Et klassisk eksempel på overtrædelse af ovenstående (delkrav 2) er defekt spaltegulv, gennemtæret jerninventar eller defekte / utilpassede farebøjler. Forhold, som opstår som følge af manglende vedligehold og oprydning.

Ved bedømmelsen lægges vægt på, hvorvidt der er sket skade på dyrene som følge af defekterne og manglende oprydning. Det kunne f.eks. være dyr, der har fået trykkskader på nakke eller lemmer, eller dyr, der har fået mindre sår ved at gå på glatte gulve, ujævne gulve eller på spaltegulve med uhensigtsmæssig spaltebredde i forhold til dyrets størrelse. Der kunne også være tale om dyr, der har fået skader som følge af ødelagt inventar, der bør repareres. Et eksempel kunne være spaltegulve, hvor én eller flere spalter er gået i stykker.

2.1.2 Særligt for besætninger med får og geder

Det er ikke ualmindeligt, at der i indhegninger til får og geder ligger gammelt byggeaffald eller redskaber, der p.t. ikke er i brug.

Det skal vurderes, om dyrene har lidt skade, eller der er risiko for, at dyrene kan komme til skade ved at opholde sig i indhegningen. Hvis der konstateres skader på dyrene, er der som hovedregel tale om uforsvarlig behandling af dyr, og der skal tilkaldes en dyrlæge med henblik på en veterinærfaglig vurdering.

Det vurderes også, hvordan staldens indeklima er. Det bemærkes, om øjne og/eller luftveje irriteres på grund af høj støvmængde eller højt niveau af f.eks. ammoniak. Også staldens temperatur vurderes. Ved tvivl foretages der målinger.

2.1.3 Særligt for fjerkræbesætninger

I slagtekyllingeproduktionen vil temperaturen ofte være ca. 32-34 gr. ved indsættelse af kyllinger og gradvis reduceres til 18 gr. For kolde omgivelser vil vise sig ved, at fjerkræet klumper sammen. Ved konstateret dødsfald, der skyldes varme, og hvis der konstateres så kraftig en forekomst af gasarter (specielt ammoniak, NH₃), at ophold i fjerkræhuset ikke lader sig gøre, tilkaldes en dyrlæge.

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det endvidere, at dyrene ikke holdes i hverken permanent lys eller mørke. Hvis der ikke er tilstrækkeligt med vinduer til at opfylde kravet ved hjælp af naturligt lys, skal der være en passende kunstig belysning. Hvis kunstig belysning benyttes, spørges der ind til, hvornår dette lys tændes og slukkes, og om dette gøres manuelt eller ved hjælp af en timer.

I **æglæggerproduktionen** har man tidligere praktiseret "tvangsfældning" med henblik på at starte en ny ægproduktions periode op, og dette har i de senere år igen været praktiseret i nogle besætninger. Der kan anvendes forskellige metoder til tvangsfældning, men den traditionelle metode, hvor høns holdes i konstant mørke i 3 dage, og fratages foder og vand, er ikke tilladt og skal indberettes under krav 3.5, delkrav 4 (permanent mørke) og krav 3.8, delkrav 1 (manglende tildeling af foder og vand). Generelt kan der i ægproduktionen ses, at lysintensiteten holdes meget lavt af hensyn til at undgå kannibalisme. Dog skal der være så meget lys, at man kan læse overskriften på en avis. Som for slagtekyllinger gælder, at såfremt der konstateres så kraftig en forekomst af gasarter (specielt NH₃), at ophold i fjerkræhuset ikke lader sig gøre, tilkaldes en dyrlæge.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er der perioder, hvori der mangler lys/mørke? Kan dyrene komme til skade på indretningen? Og er der dyr, der er kommet til skade? Kan dyrene eller dyrenes lemmer komme i klemme nogen steder? Hvordan er staldklimaet?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet.
VARIGHED	Hvor lang tid kan forholdet dokumenteres overtrådt:

2.3 EKSEMPLER

I en klimastald er der anvendt dampspærreplast for at skabe huleeffekt.

Det observeres tydelige tandmærker i den nederste kant af plasten, ligesom der mangler stykker af plast langs kanten. Der kan ikke observeres afbidte stykker plast i stien, hvorfor det antages, at grisene har ædt det afbidte plast.

Det vurderes at være en overtrædelse af krav **3.5 delkrav 1**, i det plastikken er skadelig for dyrene at æde.

I en boks hvor kreaturer opstaldes, ses der løst inventar som ligger i en vinkel, hvorved dyrene kan træde op i gitteret og derved komme til skade.

Det vurderes at være en overtrædelse af krav **3.5 delkrav 2**, i det den manglende vedligehold af udstyret i stalden kan påføre dyrene skade.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.5

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter for dyrene. Delkrav 1, 2, 3 og 4: Mindre betydelig påvirkning af dyrs komfort. Ingen dyr er kommet til skade.	Væsentlig ulempe Delkrav 1 og 2: Påvirkning af dyrs komfort. Delkrav 3: Synlige tegn hos dyrene på overlast. Delkrav 4: Vedvarende lys, dog adgang for dyr til områder med lys under 40 lux. Permanent mørke, med naturlig lyskilde, der er utilstrækkelig.	Uforsvarlig behandling Delkrav 1 og 2: Skader hos dyr. Delkrav 3: Synlige tegn hos dyrene på overlast, fysiske skader eller ved manglende korrigerende handling. Delkrav 4: Vedvarende lys af høj intensitet. Permanent mørke med naturlig lyskilde der er utilstrækkelig, og der er tegn på, at dyr ikke har kunnet æde og drikke.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Delkrav 1 og 2: Ved konstruktion der ikke følger praksis, og samtidig skader hos dyr. Delkrav 3: Synlige tegn hos dyrene på overlast, dødsfald eller ved manglende korrigerende handling. Delkrav 4: Permanent mørke, hvor der ikke findes naturligt lys, og der ikke er en fungerende kunstig lyskilde. Der er tegn på, at dyr ikke har kunnet æde og drikke.
OMFANG	Overtrædelse som vedr. max. 2 % af alle dyr i besætningen	Op til 10 % af alle dyr i besætningen	Mellem 10 % og 50 % af alle dyr i besætningen	Mere end 50 % af alle dyr i besætningen
VARIGHED	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra risikoen for, at dyrene kan komme til skade, og hvorvidt der er sket skade på dyrene - samt ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del den relevante dyreart eller dyregruppe i besætningen (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er risiko for, at ét eller flere dyr kan lide skade på grund af u hensigtsmæssig staldindretning, men der ses ingen skader på dyrene. Det konstateres, at dyrene holdes i konstant kunstig belysning uden passende afbrydelser (under ca. 6 timer om dagen).

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for, at ét eller flere dyr kan lide skade på grund af uhensigtsmæssig staldindretning, og der ses skader som følge af dette på dyrene. Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.6 Alle landbrugsdyr, der holdes udendørs

---

1. DELKRAV

- 1** Dyr, der holdes udendørs, skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici.
-

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For udegående dyr gælder, at de skal være bedst muligt beskyttet mod rovdyr og smitterisici. Der er specielle regler for indhegning af udegående svin mhp. smittebeskyttelse.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle udegående landbrugsdyr.

Dyregruppen refererer til besætningens udegående dyr.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er, at landbruger sikrer bedst muligt, at dyr, der holdes udendørs, ikke lider overlast på grund af angreb fra rovdyr eller bliver syge af smitte, hvor dette kan undgås.

2. KONTROLMETODE

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, at alle udegående dyr er beskyttet mod rovdyr og smitterisici, herunder om hegn er intakte.

Ved udendørs hold af svin skal indhegningen dels forhindre svinene i at slippe ud og dels forhindre uvedkommende - og dermed smitte - i at komme ind.

Hvis det konstateres, at der i indhegninger med udegående dyr, opbevares markredskaber, traktorer, materiel af anden art osv., som dyrene potentielt kan komme til skade på, eller der konstateres et defekt hegn, indberettes dette under krav 3.5.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Ses der skader efter rovdyr på dyrene? Er der tilstrækkeligt hegn omkring dyreholdet? Hvad er der gjort for at imødegå problemet?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har dyrene manglet beskyttelse?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.6

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Risiko for angreb fra rovdyr. Konstateret påvirket sundhed hos dyr som følge af forhold som er udefrakommende.	Konstateret angreb fra rovdyr, korrigerende tiltag forsøgt.	Konstateret angreb fra rovdyr, uden flugt eller skjulemuligheder, og uden korrigerende tiltag.
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen har været under risiko for angreb eller påvirket sundhed.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen har været under risiko for angreb eller påvirket sundhed.	Mere end 50 % af dyregruppen har været under risiko for angreb eller påvirket sundhed.
VARIGHED		Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningens (CHR) udegående dyr, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.7 Alle landbrugsdyr, automatiseret og mekanisk udstyr

---

1. DELKRAV:

- 1 Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses mindst én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd.
- 2 Hvis dyrenes sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem, der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal testes regelmæssigt.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alt automatiseret og mekanisk udstyr, der er af betydning for dyrenes sundhed og velfærd, skal efterses én gang om dagen. Eventuelle konstaterede fejl skal udbedres straks, og hvis dette ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at beskytte dyrenes sundhed og velfærd. Eksempelvis skal dyr fodres manuelt, hvis foderautomatikken går i stykker. Det samme gælder, hvis vandforsyningen via nipler, vandkopper eller lignende svigter. Hvis vandrør eller gyllesystem svigter, og skaden ikke umiddelbart kan udbedres, således at dyrenes areal oversvømmes eller staldklimaet kompromitteres, skal dyrene fjernes straks eller snarest afhængig af forholdene.

I besætninger, hvor dyrs sundhed og velfærd afhænger af et mekanisk ventilationssystem, skal der være et passende reservesystem (f.eks. vinduer der åbnes), der gør det muligt at sikre en udluftning, der er tilstrækkelig til at bevare dyrenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være et alarmsystem, som advarer om systemsvigt. Alarmsystemet skal afprøves regelmæssigt.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle landbrugsdyr.

Dyregruppen refererer til alle besætningens dyr hvortil der anvendes automatisk eller mekanisk udstyr.

1.3 KRAVETS FORMÅL

Formålet med kravet er, at landbruger har sikret mod, at dyr lider overlast ved svigt i automatiske eller mekaniske installationer, når disse har en betydning for dyrenes sundhed og velfærd.

2. KONTROLMETODE

2.1 BEMÆRKNINGER

Ved konstatering af overtrædelser for kalve indberettes disse under krav 3.15.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, at landbruger efterser alt automatiseret og mekanisk udstyr dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til, hvilke procedurer landbruger har for dette. Der spørges ind til, hvilket automatiseret og mekanisk udstyr der anvendes i besætningen. F.eks. om fodringen foregår manuelt eller ved hjælp af et mekanisk foderanlæg, og hvordan ventilationen og svigt heri håndteres, hvordan temperaturen styres, herunder i varme perioder. Der spørges ind til, hvordan og hvor ofte det sikres, at dette udstyr fungerer.

Nyere kvægstalde er i dag normalt uisolerede og med naturlig ventilation. Mekanisk ventilation anvendes primært i ældre isolerede stalde, eksempelvis i slagtekalvestalde, hvor tilvæksten og varmeproduktionen er stor, og i lavloftede stalde, hvor dyrene står bundet. Ved sådanne opstaldningsforhold spørges ind til, om der anvendes mekanisk ventilationssystem, og om der er et alarmsystem tilknyttet ventilationssystemet. Kontrolløren skal overvære en demonstration af alarmsystemet, som oftest er et opkald til en mobiltelefon.

2.3 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Hvilket automatiseret og mekanisk udstyr anvender landbrugeren? Hvordan er landbrugers procedure for tjek af udstyret? Har udstyret påført dyrene nogen skader, smerte, ubehag, sult eller tørst?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har manglen eller fejlen stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.7

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Manglende regelmæssig test af alarmsystem.	Delkrav 1: Konstateret svigt i elektriske/mekaniske installationer, ingen synlige forandringer hos dyr. Delkrav 2: Manglende alarmsystem til ventilation og ingen svigt i ventilationsystem.	Delkrav 1: Konstateret svigt i elektriske/mekaniske installationer, synlige forandringer hos dyr. Delkrav 2: Manglende alarmsystem til ventilation og konstateret svigt af ventilationssystem.	Delkrav 1 og 2: Konstateret svigt i elektriske installationer med dødsfald. Eller ingen forsøg på at korrigere svigt i elektriske/mekaniske installationer.
OMFANG	Delkrav 2: Gives 1 i alvor gives også 1 i omfang	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Delkrav 2: Gives 1 i alvor gives også 1 i varighed.	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd og sundhed er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af den relevante dyregruppe i besætningen (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at automatisk og mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke har fungeret optimalt, men der observeres ikke tegn på, at dyrene har lidt overlast.

Uforsvarlig og groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at automatiseret eller mekanisk udstyr af betydning for dyrenes sundhed og velfærd ikke efterses dagligt, og dette har medført, at dyrene har lidt overlast. Eks. manglende foder og vand og manglende ventilation på meget varme dage, hvor dette har medført lidelse hos dyrene (dehydrering og overophedning).

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.8 Alle landbrugsdyr, vand, foder og andre stoffer

---

1. DELKRAV

1	Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.
2	Intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade. Foder og drikke må heller ikke indeholde stoffer, der kan forårsage lidelse eller skade.
3	Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet og installeret på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af foder og vand og for skadelige virkninger af en eventuel indbyrdes rivalisering mellem dyrene.
4	Et dyr må ikke indgives andre stoffer end de stoffer, der gives med tilladte terapeutiske eller forebyggende formål eller i tilladt zooteknisk behandlingsøjemed, som defineret i artikel 1, stk. 2, litra c), i direktiv 96/22/EF, medmindre det er blevet påvist ved videnskabelige studier af dyrs velfærd eller på grundlag af de erfaringer, der er gjort, at det pågældende stof ikke er skadeligt for dyrets sundhed eller velfærd.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Der blev i december 2013 ved retten i Horsens afsagt en dom, hvor det blev vurderet, at KO-krav 3.8 kun giver hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser, der angår foder og vand. Der er således ikke hjemmel til at nedsætte landbrugsstøtten ved overtrædelser såsom overtatovering, gødningsforurenede dyr, indretning mv., som er overtrædelser, der tidligere er blevet indberettet under krav 3.8. Krav 3.8 dækker udelukkende overtrædelser forbundet med foder og vand.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle landbrugsdyr. Der gælder dog særlige bestemmelser for kalve (se krav 3.22 – 3.26) og for svin (krav 3.31, 3.32 og 3.39).

Dyregruppen refererer til alle besætningens dyr.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at ingen dyr fodres eller vandes på en måde, så dyret lider overlast.

2. KONTROLMETODE

2.1 INDHOLD I KONTROLLEN

Det skal kontrolleres, at alle dyrene fodres under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Dette gøres i praksis ved at kontrollere, at alle dyr er i godt huld, og at ingen dyr er magre eller afmagrede. Det skal også kontrolleres, at hverken foder og vand er forurenede, f.eks. af husdyrgødning, og at der heller ikke er risiko for, at dette kan ske.

Der konstateres jævnligt problemer med, at udstyr til fodring og vanding er udformet eller installeret sådan, at der er risiko for forurening af foder og vand eller risiko for indbyrdes rivalisering, hvilket ikke er i overensstemmelse med generelle velfærdsregler. Der vil i reglen være tale om væsentlig ulempe.

Konstateres det imidlertid ved besøget, at nogle dyr grundet rivalisering, som følge af u hensigtsmæssig installation af udstyr til foder og vand, ikke har haft tilstrækkelig adgang til foder og vand, eller at dyrene har skader, kan der være tale om uforsvarlig behandling af dyr. Ved skader på dyrene kontaktes én af Landbrugsstyrelsens dyrlæger til vurdering af alvor og varighed.

Dyr skal fodres efter deres fysiologiske behov. Som udgangspunkt betyder det bl.a., at de skal tilføres en energimængde i deres foder som modsvarer det energibehov som de skal bruge til basalbehov, vækst, drægtighed, mælkeydelse og motion. Hvis det er koldt har dyrene også yderligere brug for energi for at holde varmen. Ligeledes kan et dyr der er sygt også have ekstra behov for energi. Hvis foderet ikke tilgodeser dyrenes energibehov, så vil man se at dyret taber sig. Det er normalt, at dyr kan komme i negativ energibalance i forbindelse med diegivning.

Man kan også se eksempler på, at dyr fodres med uegnede foderemner. Eksempel på dette kan være drøvtyggere, som fodres med bagerbrød og ikke får tilstrækkeligt grovfoder. Eller fedetyre, som får leverbylder pga. af manglende grovfoder og deraf syreætsninger.

Det skal forsøges afklaret om dyr er afmagrede som følge af sygdom eller pga. manglende fodring. Ved manglende fodring vil flere af dyrene i besætningen som udgangspunkt være magre. Afmagring kan også skyldes indbyrdes rivalisering imellem dyrene. Så det er vigtig at afklare om alle dyr har tilstrækkelig adgang til foderpladser, specielt hvis der udfodres restriktivt. I malkekvægsbesætninger med højtydende køer kan man ofte se køer i ringe huld. Disse køer skal man altid vurdere på adfærd og almenbefindende, som kan være helt normalt hos disse dyr. Det kan også ses, at køer eller søer benyttes som ammer. Hvis dyrene pga. dette har vanskeligt ved at opretholde energibalancen, bør de diende dyr fravænes eller sættes til andre ammer.

Fordærvet foder er ikke egnet foder og kan udgøre en sundhedsmæssig risiko for dyrene. Derfor skal dyrene ikke have adgang til fordærvede foderemner.

2.1.1 Særligt vedr. pelsdyr

Man kan kontrollere, om dyrene får vand ved at trykke på ventilen ("drikkeniplen") gennem burets masker. Mink er ekstremt afhængige af frisk vand. Hvis vandforsyningen svigter, ses de første dødsfald efter 18-24 timer, så det er meget usædvanligt, at der mangler vand. Der kan ses problemer med vandforsyning i forbindelse med hård frost, derfor kan der spørges ind til, hvordan man imødegår tilfrysning af vandet i vandrørene i besætningen.

De fleste farme får daglig forsyning af fersk foder fra fodercentral. Fodercentralen sørger for, at foderet indeholder de næringsstoffer, det skal, men det er stadig ejerens ansvar, at hvert enkelt dyr fodres efter sit fysiologiske og sundhedsmæssige behov. Det bør kontrolleres, at der ikke findes gamle, mugne foderrester. Gamle foderrester skal fjernes/skrabes væk dagligt. Der må ikke fodres oveni gammelt foder.

2.1.2 Særligt vedr. fjerkræ

I fjerkræproduktionen ses lejlighedsvist rendefodring, der gennemløber fjerkræhuset enten på gulvet eller på slats (ophøjet gulvareal enten i træ eller plastic med gødningskumme underneden). Høns vil gerne sidde på en kant og ses også at sidde på kanten af rendefodringen. Siddepinde kan være placeret over renden til fodring, men ofte vil gødning fra siddende høns falde udenfor foderrenden.

Slagtekyllinger og æglæggere får vand enten fra nipler, hvor dråber opfanges ved, at kyllingerne strækker hals, eller fra trug med vandspejl. I slagtekyllingeproduktionen vil man hæve strenge med vandnipler i takt med, at dyrene vokser. Ved stor spredning i størrelsen på kyllingerne vil der være risiko for, at små dyr ikke kan nå niplerne. Man ser hyppigt kyllinger (non-starters) som ikke kommer i gang efter indsættelsen og derfor kommer bagefter i vækst. Hvis disse kyllinger ikke fjernes/aflives, dør de af sult og tørst, når vand- og foderstrenge hæves. I slagtekyllingebesætninger med høj belægningsgrad (over 39 kg. pr. m²) får besætningssejerne en advarsel fra Fødevarestyrelsen, når der ses forhøjet dødelighed i forhold til en grænseværdi, der fremgår af slagtekyllingedirektivet. Der skeles i den forbindelse ikke til, om kyllingerne er selvdøde eller aflivet af dyrevelfærdsmæssige årsager. Dette kan medvirke til, at besætningssejerne ikke får aflivet kyllinger i tide, men i stedet lader disse være indtil indfangning, hvor de kan komme med på slagteriet.

I den konventionelle fjerkræproduktion fodres med færdigt varmebehandlet foder. Hos slagtekyllinger vil der i voksefoder være tilsat Coccidiostatica. Slutfoder skal tildeles sådan, at der ikke findes medicinrester i kyllingerne på slagtetidspunktet. Før slagtning stoppes fodring, således at kyllingerne kan nå at "tømme sig" af hensyn til slagtehygiejnen. Dette tidspunkt bestemmes af slagterierne ud fra slagtetidspunktet, og fodertildelingen stoppes, så foderstregene kan nå at blive tørt, så det passer med dette tidspunkt. Vandtildeling stoppes først, når vandstregene hæves umiddelbart inden indfangningen.

2.1.3 Fodring og vanding af udegående dyr

Foderpladserne bør være indrettet, så alle dyr uanset plads i rangorden får mulighed for at indtage tilstrækkeligt foder. Det skal sikres at de steder hvor udstyr til foder og vanding er placeret, ikke er optrådte i en sådan grad at dyrene ved optag af foder og vand udsættes for væsentlig ulempe eller forhold der er værre.

Udegående dyr skal fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske og sundhedsmæssige behov, hvilket i praksis betyder at dyr skal være i et huld der er passende i forhold til årstiden. I vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr skal dyrene tilføres supplerende foder, så det gode huld opretholdes. Det Veterinære Sundhedsråd finder at tilførsel af supplerende foder lejlighedsvis (altså i korte perioder) kan undlades i de tilfælde, hvor det under de daglige tilsyn konstateres, at alle dyrene er ved godt huld og deres fysiologiske behov i øvrigt er tilgodeset ved, at der er let tilgængeligt og rigeligt med føde på arealerne, således at de ikke har behov for supplerende foder⁴⁴. Det er Fødevarestyrelsens vurdering at udegående kvægs huld om vinteren bør være i kategorien grøn, se inddeling i kategorier under afsnittet *Huldvurderinger*.

Der skal være adgang til drikkevand i et omfang der opfylder dyrenes fysiologiske behov. Det vurderes, at behovet for drikkevand ikke kan opfyldes hvis den eneste mulighed er at dyrene skal spise sne.

2.2 HULDVURDERINGER

Herunder er der værktøjer til brug ved huldvurderinger af kvæg og får.

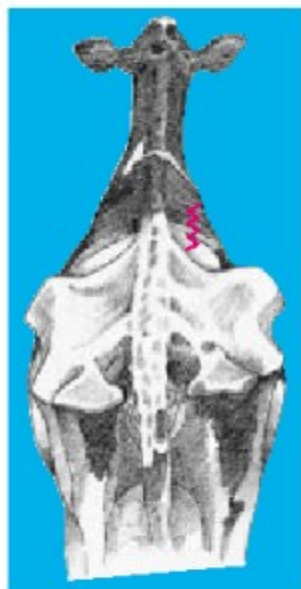
---

⁴⁴ Det Veterinære Sundhedsråds supplerende udtalelse vedr. udendørs hold af dyr og fodring af disse. <https://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/udtalelse/nyhed/supplerende-udtalelse-vedr-udendoers-hold-af-dyr-samt-fodring-af-disse/>

2.2.1 Huldvurdering kvæg

Følgende er et huldvurderingssystem for malkekvæg, som er udviklet af James Ferguson, Pennsylvania State University:

Tværtape synlige:
1/2 synlige: 2,25
3/4 synlige: 2,0
Savtakket spinal-
tæppe: < 2,0

Vinklet sædeben
Huld < 2,75
Mærkbar fedt: 2,5
- mærkbar fedt < 2,5

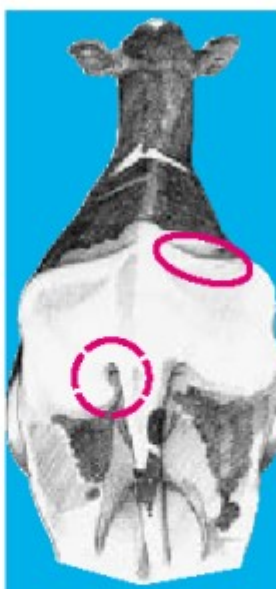
Vinklet hoftehjørne
Huld ≤ 2,75

Rundt hoftehjørne
Huld = 3

Bækkenbåndsligament
Synligt og halerodsliga-
ment synligt
Huld = 3,25

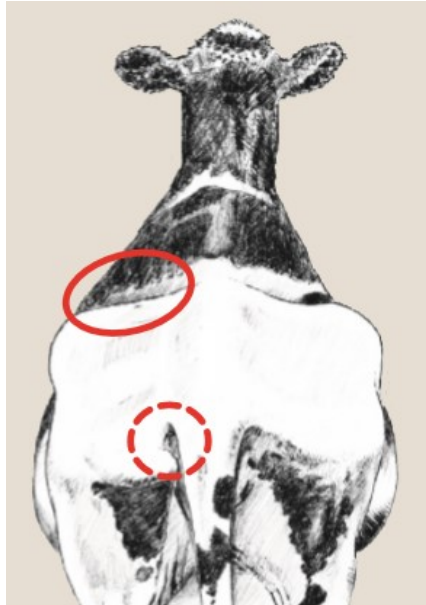
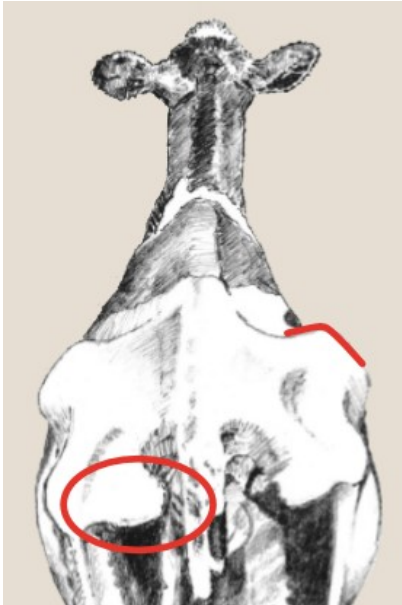
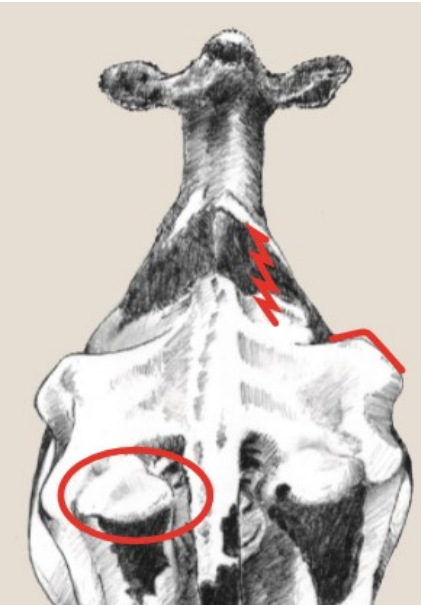

Bækkenbåndsligament
synligt og halerodsliga-
ment utydelig
Huld = 3,5

Bækkenbåndsligament
utydeligt og halerods-
ligament "væk"
Huld = 3,75
Begge ligamenter "væk"
Huld ≥ 4

Følgende er et huldvurderingssystem for fedekvæg, efter Fergusons model, modificeret af Fødevarestyrelsen. Skalaen anvendes også til huldvurdering af alle kvæg der er udegående i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr. Beskrivelsen af huldet på disse kvæg, skal svare til beskrivelsen for "Grøn – 1 – acceptabelt" i følgende skema.

1 - acceptabelt	2 – næsten middel	3 – for mager
Hoftehjørnerne er dækket af fedt/muskulatur. Bækkenbåndsligament tydeligt. Halerodsligament knap synligt.	Hoftehjørnerne er fremstående, men sædebensknuderne er dækket af fedt/muskulatur.	Skarpe hoftehjørner og sædebensknuder. Tydelige og fremtrædende tværtappe. Eventuelt udhuling omkring haleroden.
		

Herunder er en række billeder af kreaturer, der er vurderet ud fra Fergusons huldvurderingssystem:

Lakterende ko: Huld karakter: 1,75. Koen går ude.

Vurdering:

Hvis det er vinter: Koen er meget mager, og der er ikke taget hånd om den ved f.eks. at sætte den på stald og/eller fodre den op. Desuden har den en kalv, der stadig dier. Forholdet vurderes groft uforsvarligt

Hvis det er sommer: Uforsvarlig behandling.

Kalv til ko 1. Kalven dier stadig hos koen. Kalven er mager og utrivelig, og den står let understillet med krummet ryg og let sænket hoved.

Ko med kalv. Huld karakter: 2,5 – 2,75. Koen går ude.

Vurdering:

Hvis det er vinter: Forholdet vurderes som ufor-svarlig behandling.

Hvis det er sommer: Ingen overtrædelse.

Samme ko som forrige side.

Malkekvæg med huldkarakter 2,0.

Vurdering: Kræver en vurdering af, om foder er utilstrækkeligt, og om der er et besætningsproblem.

Tyr på 16 mdr.

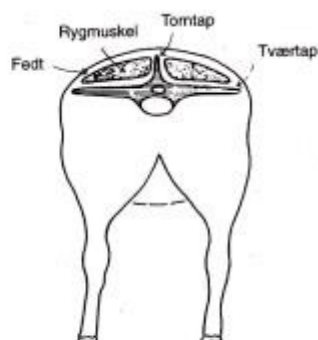
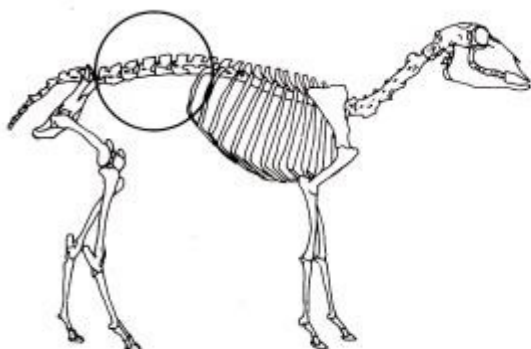
Huldkarakter 1,0-1,25

Vurdering: Baggrunden for afmagring undersøges. Og har landbruger gjort noget for at imødegå problemet. Dyret er blevet behandlet groft uforsvarligt, hvis det ikke har haft adgang til tilstrækkeligt foder i længere tid.

2.2.2 Huldvurdering får

Huld karakter:

<p>Huld 0 Ekstrem mager og tæt på at dø. Det er umuligt at finde muskel eller fedtvæv mellem hud og knogler.</p>		
<p>Huld 1 Fåret er meget magert. Torn- og tværtappe fremtræder skarpe. Du kan uden besvær føre fingrene ind under tværtappene. Rygmusklerne er tynde og uden fedtlag.</p>		
<p>Huld 2 Torntappene er fremtrædende, men afrundede. Med et lille pres er det muligt at få fingrene ind under tværtappene. Rygmusklen er dækket af et tyndt lag fedt.</p>		
<p>Huld 3 Torntappene mærkes som små forhøjninger, der er afrundede og bløde. De enkelte knogler kan kun føles ved at presse. Tværtappene er godt dækket og kan kun føles ved et fast pres.</p>		
<p>Huld 4 Torntappene kan lige føles som en fast linje mellem de fedtdækkede rygmuskler. Enderne af tværtappene kan ikke føles.</p>		
<p>Huld 5 Torn- og tværtappe kan ikke føles selv med et fast tryk. Rygmusklerne er dækket med et meget tykt fedtlag, der danner en rende over torntappene. Desuden kan der være store fedtaflejringer ved kryds, halerod og bag forbenene.</p>		

2.3 EKSEMPLER

En gruppe kreaturer vandes og fodres ved et udendørs foderbord, hvor området omkring og op til foderbordet er oversvømmet af en blanding af vand og gylle. Dyrene kan kun optage foder og vand ved at stå i sølet.

Dette vurderes at være en overtrædelse af **krav 3.8 delkrav 2**, da intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade.

Fortsættelse fra forrige billede.

Det ses at både kronrand og biklove er dækket af sølet. Opblødning af hornet og huden i og omkring klovområdet, i kombination med gødningsforurening, vil påvirke klovsundheden i en negativ retning.

En stor del af kreaturerne i en løsdriftsstald har identisk placerede hårafslid og trykninger i nakkeregionen. Det vurderes at det kun kan være forværkets/overrøret/nakkebommens placering ved foderbordet der medfører at kreaturerne pådrages trykninger i nakkeregionen ifm. foderoptagelse.

Dette vurderes at være en overtrædelse af **krav 3.8 delkrav 2**, da intet dyr må gives foder eller drikke på en måde, der kan påføre det lidelse eller skade.

Fortsættelse fra forrige billede.

Der ses tydelig hårafslid og faste fortykkede områder i nakkeregionen på flere af kreaturerne. Dyrene er observeret under foderoptagelse hvor der ses at være kontakt mellem inventaret og det afficerede område af nakkeregionen.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Er der tilgængelig foder og vand til dyrene? Bliver dyrene fodret tilstrækkeligt? Er der magre eller afmagrede dyr? Får dyrene tilstrækkeligt at drikke? Er dyrene dehydrerede? Er der risiko for, at dyrene kan komme til skade på udstyret til fodring og vanding? Er der risiko for forurening af vand og foder?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har manglen eller fejlen stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.8

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 1-3: Tildeling af foder og vand på en måde, hvor dyrene er i risiko for lidelse eller skade uden, at det kan konstateres, at det har været til væsentlig ulempe for dyrene.	Væsentlig ulempe Delkrav 1-3: Tildeling af foder og vand på en måde, hvor dyrene ændrer adfærd eller påføres lidelse. Delkrav 4: Tildeling af stoffer som ikke er godkendt uden dokumentation for at pågældende stof ikke er skadeligt for dyrenes sundhed eller velfærd. Ingen forandringer hos dyr.	Uforsvarlig behandling af dyr Delkrav 1-3: Tildeling af foder og vand på en måde, hvor ved konsekvensen er tydelig på dyret. Delkrav 4: Tildeling af stoffer som ikke er godkendt uden dokumentation for at pågældende stof ikke er skadeligt for dyrenes velfærd. Synlige forandringer hos dyr.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr. Delkrav 1-2: Utilstrækkelig eller ingen tildeling af foder og vand. Delkrav 3: Udstyr er udformet eller placeret sådan, at dyrene lider alvorlig overlast. Delkrav 4: Tildeling af stoffer som ikke er godkendt uden dokumentation for at pågældende stof ikke er skadeligt for dyrenes sundhed eller velfærd. Dødsfald.
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Delkrav 1-3 Varighed følger alvor	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.	Varighed følger alvor.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningens dyr (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uhensigtsmæssige forhold omkring fodring og udstyr: Der er konstateret risici for at foder kontamineres ifm. fodring, eller at dyr kan lide overlast eller kan komme til skade ved udfodring/vanding. Sådanne uhensigtsmæssige forhold kan som udgangspunkt afsluttes med en advarsel, men skal altid bero på en konkret vurdering ift. formålet med kravet.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre dyr (dog ingen afmagrede dyr), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov, og/eller det vurderes, at dyrenes muligheder for at få dækket deres behov for vand er utilstrækkelig (uden at der ses tegn på dyr med dehydrering).

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og vand er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre dyr i besætningen, eller flere dyr viser tegn på dehydrering.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af ”mindre betydning” (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.9 Alle landbrugsdyr, avlsmetoder

1. DELKRAV

- 1 Der må ikke anvendes naturlig eller kunstig avl eller avlsmetoder, der påfører eller kan påføre de berørte dyr lidelse eller skade. Dette gælder dog ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning.
- 2 Der må ikke holdes dyr til landbrugsformål, hvis der ikke ud fra dyrets genotype eller fænotype med rimelighed kan forventes, at det kan ske uden at skade dyrets sundhed eller velfærd.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kravet gælder ikke ved anvendelse af metoder, der kan medføre minimale eller kortvarige lidelser eller sår, eller som kan nødvendiggøre indgreb, som ikke medfører vedvarende skade, hvis disse metoder er tilladt i henhold til anden lovgivning.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet har relevans for alle landbrugsdyr.

Dyregruppen refererer til de dyr i besætningen, der har været berørt af avlsmetoden.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at der i besætningen ikke anvendes avlsmetoder, der kan påføre dyrene skade.

Der spørges ind til hvilke avlsmetoder, der anvendes, og i svinebesætninger kontrolleres det i løbeafdelingen, at der ikke er tegn på, at dyrene har lidt overlast i forbindelse med løbning.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Oplyses det, eller kan der ses avlsmetoder som kan påføre dyr smerte, skade, lidelse, angst, varige mén eller væsentlig ulempe? Hvilke avlsmetoder anvender landbrugeren? Har landbruger oplevet, at der i besætningen fødes dyr, som har medfødte invaliderende skavanker, og som ikke kan begå sig på normal vis?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har manglen eller fejlen stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.9

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen (CHR), der har været berørt af avlsmetoden.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe landbruger har anvendt avlsmetoden.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.10 Alle landbrugsdyr, undtagen svin, operative indgreb

---

1. DELKRAV

---

1 Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang.

2 Operative og lignende indgreb, som har til formål at ændre et dyrs udseende, må ikke foretages.

Særlige bestemmelser om halekupering og kastration af dyr:

3 Dyr må kun halekuperes, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn. Dyret skal bedøves, inden kuperingen foretages.

4 Lam må – på trods af punkt 3 – halekuperes ved anvendelse af elastrator, hvis det sker inde for dyrets 2. – 7. levedøgn. Den tilbageværende halestump skal kunne dække anus og vulva. Halekuperingen kan foretages af producenten uden forudgående bedøvelse af lammet.

5 Halekupering af dyr skal altid foretages af en dyrlæge, med mindre andet følger af punkt 4.

6 Dyr må kun kastreres, hvis dyret er bedøvet, inden kastrationen foretages.

7 Kastration af lam og gedekid kan foretages af producenten ved anvendelse af klemning og elastrator i kombination, hvis det sker inden for dyrets første 4 leveuger, og en dyrlæge forinden kastrationen har lagt en lokalbedøvelse på dyret.

8 Kalve kan kastreres ved anvendelse af en burdizzotang, hvis det sker inden for dyrets første 4 leveuger, hvis dyrlægen forinden kastrationen har lagt en lokalbedøvelse på dyret, og dyret gives længerevarende smertebehandling.

9 Foretages kastration efter kalvens første 4 leveuger, skal det ske kirurgisk, og dyret skal gives længerevarende smertebehandling.

10 Kastration af dyr skal altid foretages af en dyrlæge, med mindre andet følger af punkt 7.

Særlige bestemmelser om afhorning af dyr:

11 Afhorning af dyr må kun foretages af en dyrlæge under anvendelse af bedøvelse.

12 Afhorning af kalve, som er under 3 måneder gamle, kan foretages af producenten, såfremt bedøvelse af den enkelte kalv er foretaget af en dyrlæge umiddelbart forud for afhorningen.

13 Ved afhorning af kalve under 3 måneder skal følgende regler iagttages:

- a. Der må ved indgrebet kun anvendes el- eller gasopvarmede brændjern. Brændjernene skal kunne opvarmes til mindst 600 grader C og skal kunne holde denne temperatur under hele afhorningsprocessen. El-opvarmede brændjern skal opfylde de sikkerhedskrav, der er fastsat i stærkstrømslovgivningen.

- b. Hårene omkring hornanlægget afklippes før brændingen, og såfremt hornanlægget er længere end ca. 1 cm, afskæres dette med en kniv umiddelbart før brændingen.
- c. Dyret skal fastholdes således, at hovedet ikke kan bevæges under brændingen.
- d. Brændingen skal foretages på ét hornanlæg ad gangen og skal gennemføres uden afbrydelser så hurtigt som muligt og være tilendebragt inden for ca. 20 sekunder pr. hornanlæg. Der må ikke brændes flere gange på hvert hornanlæg.
- e. Mellem brænding af hvert hornanlæg renses brændjernet for slagger ved hjælp af en stålbørste.
- f. Den, der betjener et elektrisk brændjern, skal være bekendt med bestemmelserne i lovgivningen om anvendelse og kontrol af elektrisk håndværktøj og kravene til beskyttelse mod indirekte berøring fx ved anvendelse af fejlstrømsafbryder eller lignende.

14 Afhorning af dyr ved anvendelse af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Særlige bestemmelser for hold af slagtekyllinger og rugeægproduktion:

- 15** Trimning af næb på kyllinger, der skal indgå i slagtekyllingeproduktionen er forbudt. Trimning af næb på kyllinger, der skal indgå i rugeægproduktionen, er også som udgangspunkt forbudt, men kan dog foretages i særlige tilfælde inden 10 dage efter udrugning, hvis andre tiltag iværksat i forhold til en tidligere flok i samme hus med henblik på at reducere problemerne har vist sig ikke at have tilstrækkelig effekt, og det er nødvendigt for at imødegå alvorlig fjerpilning eller kannibalisme eller for at hindre skade på høner under parring. Når kyllinger, der skal indgå i rugeægproduktionen, næbtrimmes, skal det ske under iagttagelse af de bestemmelser, der er beskrevet i punkt 16 – 18.
- 16** Der må maksimalt trimmes en tredjedel af kyllingens næb målt fra næseborets yderste del til næbspidsen. Trimning må kun foretages af en person, som har modtaget kyndig vejledning heri.
- 17** Amputation af tæer, kam og sporer er forbudt. Amputation på en flok hanekyllinger kan dog undtagesvist ske inden 72 timer efter udrugning, hvis det i det enkelte tilfælde skønnes nødvendigt af hensyn til dyrenes velfærd. Ved amputation af tæer må kun det yderste led af den bagudrettede tå fjernes.
- 18** Anvendelse af fjerpilningshæmmende midler, der hæftes på høns for at reducere deres synsfelt ("briller") eller sættes på hønsenes øjeæble for at ændre deres farvesyn (farvede "kontaktlinser"), er forbudt.

Særlige bestemmelser for hold af æglæggende høner, konsumægproduktion og rugeægproduktion til konsumproduktionen:

- 19** Der må ikke foretages næbtrimning, jf. dog punkt 20-22.
- 20** Næbtrimning må foretages på kyllinger, som er under 10 dage gamle og skal anvendes til æglægning.
- 21** Der må maksimalt trimmes en tredjedel af kyllingens næb målt fra næseborets yderste del til næbspidsen.
- 22** Næbtrimning må kun foretages af en person, som har modtaget kyndig vejledning heri.
- 23** Anvendelse af fjerpilningshæmmende midler, der hæftes på høner for at reducere deres synsfelt ("briller") eller sættes på hønernes øjeæble for at ændre deres farvesyn (farvede "kontaktlinser"), er forbudt.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Operative indgreb, der kan påføre dyret lidelse bortset fra uvæsentlig smerte af forbigående beskaffenhed, må kun foretages af en dyrlæge, medmindre indgrebet er uopsætteligt. Lidelse og smerte skal begrænses i videst muligt omfang. Endvidere er det forbudt at foretage operative og lignende indgreb, der har til formål at ændre et dyrs udseende. Spaltning af abscesser falder i nogle tilfælde uden for kategorien *operative indgreb*, og kan derfor udføres af lægmand. Dog skal der foretages en konkret vurdering fra gang til gang om indgrebet kan overskride tærsklen for uvæsentlig smerte af forbigående karakter.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle landbrugsdyr med undtagelse af svin.

Dyregruppen refererer til alle besætningens dyr, der har været eller kan blive berørt af det operative indgreb.

2. KONTROLMETODE

2.1 OPERATIVE INDGREB PÅ KREATURER

2.1.1 Patteamputation

Det Veterinære Sundhedsråd har konstateret, at der er ved at udbrede sig en praksis, hvor landmænd i stigende grad selv foretager amputation af køernes patter, når de vurderer, at behandling af dyret ikke tjener et formål eller ikke er rentabelt.

Det Veterinære Sundhedsråd har den 2. april 2007 udtalt sig om patteamputation af køer. Rådet udtaler bl.a., at "Rådet finder, at amputation af pattespidsen hos køer er et operativt indgreb, der udført uden sedation eller bedøvelse altid vil påføre køerne en høj grad af smerte, lidelse, angst og væsentlig ulempe. Rådet finder derfor, at en sådan operation altid skal foretages af en dyrlæge, der inden operationen skal sedere og smertebehandle koen, hvorved pattespidsen kan amputeres med emaskulator eller saks uden at påføre koen unødigt smerte, lidelse, angst og væsentlig ulempe."

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at en landmand selv foretager patteamputation på køer.

2.1.2 Halekupering

Halekupering af kreaturer skal altid foretages af en dyrlæge, og dyret skal være bedøvet, før indgrebet foretages. Halekupering må udelukkende foretages, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn.

2.1.3 Kastration

Kalve kan kastreres med burdizzotang, hvis det sker inden for dyrets første 4 leveuger, hvis dyrlægen inden kastrationen har lagt lokalbedøvelse på dyret, og dyret efterfølgende gives længerevarende smertebehandling. Kastration af kalve over 4 uger skal foretages kirurgisk.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at landmanden selv foretager kastration af kalve. Det er kun tilladt for en dyrlæge at foretage kastration af kalve.

2.1.4 Afhorning

Afhorning af kreaturer må kun foretages af en dyrlæge, og dyret skal bedøves inden indgrebet. Dog kan kalve under 3 måneder afhornes af landmanden selv, hvis en dyrlæge umiddelbart inden har bedøvet kalven⁴⁵.

Afhorning ved brug af ætsende stoffer, gummibånd, elastratorer og lignende er forbudt.

Det skal kontrolleres, at landmanden ikke foretager afhorning af kalve uden anvendelse af bedøvelse. Det skal også kontrolleres, at landmanden ikke selv foretager afhorning af kalve, som er ældre end 3 måneder, efter at dyrlægen har foretaget bedøvelse af kalven. Dette gøres ved at sammenholde oplysningerne om kalvenes fødselsdato i CHR registret med dyrlægens tilbageholdelsessedler for udført bedøvelse af kalvene. Sådanne situationer kan potentielt opstå, fordi landmanden ønsker at "samle så mange kalve sammen, som muligt", før dyrlægen tilkaldes. Det er dyrlægens ansvar, at kalve over 3 måneder ikke afhornes af landmanden efter dyrlægens anlæggelse af bedøvelse. Dyrlægen skal altså sikre sig alderen på de kalve landmanden foretager afhorning på. Det er også dyrlægens ansvar at sikre, at den af ham anlagte bedøvelse er effektiv. Der er set eksempler på dyrlæger, der som bedøvelse forud for afhorning af kalve anvender midlet Rompun Vet. Det er opfattelsen, at anvendelse af Rompun Vet. alene som bedøvelse før afhorning af kalve ikke er tilstrækkeligt. Det fremgår af produktresuméet for Rompun Vet., at stoffet kan anvendes til mindre operative indgreb og skal kombineres med et lokalt eller universelt lokalbedøvende middel eller bedøvelsesmiddel.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at landbruger selv afhorner kalve over 3 måneder efter, at dyrlægen har bedøvet kalvene.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve, uanset alder, afhornes uden bedøvelse.

2.2 OPERATIVE INDGREB PÅ SVIN

Se krav 3.41

2.3 OPERATIVE INDGREB PÅ FÅR OG GEDER

2.3.1 Halekupering

Dyr må kun halekuperes, hvis det konkret er påkrævet af veterinære hensyn. Dyret skal som udgangspunkt bedøves, inden halekupering foretages. Producenten må dog foretage halekupering af lam ved anvendelse af elastrator inden for lammets 2. – 7. levedøgn, uden at lammet er bedøvet. Den tilbageværende halestump skal kunne dække anus og vulva.

2.3.2 Kastration

Dyr må i henhold til bekendtgørelsen om halekupering og kastration af dyr kun kastreres, hvis dyret er bedøvet, inden kastrationen foretages. Lam og kid kan kastreres af producenten under anvendelse af klemning og

---

⁴⁵ Ved afhorning af kalve under 3 måneder skal det sikres, at der benyttes et el- eller gasopvarmet brændjern, som kan opvarmes til minimum 600° C, og som kan holde denne temperatur under hele afhorningsprocessen. Derudover skal hårene omkring hornanlægget klippes, ligesom hornanlæg længere end 1 cm nedskæres med kniv inden brændingen. Kalvens hoved skal fastholdes under afhorningen, og brændingen skal foretages på et hornanlæg ad gangen uden afbrydelser og skal være afsluttet indenfor 20 sekunder pr. hornanlæg. Mellem brænding af hvert hornanlæg skal brændjernet renses med en stålbørste for at fjerne slagger. Bruges et elektrisk brændjern, skal den, som betjener dette, være bekendt med bestemmelserne i lovgivningen samt kravene til beskyttelse mod indirekte berøring.

elastator i kombination, hvis det sker inden for dyrets første 4 leveuger, og dyrlægen inden kastrationen har lagt lokalbedøvelse på dyret.

Kastration af lam, der ikke forinden er lokalbedøvet af dyrlægen, er som hovedregel groft uforsvarlig behandling af dyr.

2.3.3 Afhorning

Afhorning af dyr må som udgangspunkt kun foretages af en dyrlæge under anvendelse af bedøvelse. Afhorning af dyr ved brug af ætsende stoffer, gummibånd, elastatorer og lignende er forbudt.

2.4 OPERATIVE INDGREB PÅ FJERKRÆ

Næbtrimning af fjerkræ foretages for at reducere omfanget af fjerpilning og kannibalisme, når hønerne hakker hinanden. Alternative metoder til at sikre, at høner ikke hakker hinanden, kan være at påføre dem ”briller”, som er en farvet plade sat fast med en tværpind trykket gennem næbet. Dette er forbudt.

I **slagtekyllingeproduktionen** er næbtrimning forbudt. Når det gælder rugeægproduktionen til slagtekyllingeproduktionen tillades næbtrimning på de anførte betingelser, da de voksne høner i rugeægproduktionen kan udvise hakkeadfærd med fjerpilning og kannibalisme til følge. Det er forbudt at foretage amputation af sporer (den 5. tå) hos hanekyllinger.

I **ægproduktionen** er branchen (Danske Æg) frivilligt ophørt med at næbtrimme kyllinger, der skal indgå i konsumægproduktionen (produktion i berigede bure, skrabeægproduktion og produktion af frilandsæg). Næbtrimning af kyllinger, der skal indgå i rugeægproduktionen, foretages stadig. Næbtrimning er forbudt inden for den økologiske produktion.

2.5 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Er dyrets almentilstand påvirket? Hvilken metode har været anvendt – og er metoden lovlig? Er indgrebet foretaget af en dyrlæge? Har der været anvendt bedøvelse? Fremgår bedøvelsen af medicinoptegnelserne?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid kan det dokumenteres, at forholdet har stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.10

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af de relevante dyr i besætningen (CHR) der er berørte.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.11 Kalve, arealkrav og enkeltboks

1. DELKRAV

- 1 Kalve over otte uger må ikke holdes i enkeltbokse, medmindre en dyrlæge har attesteret, at deres helbred eller adfærd kræver, at de holdes isoleret for at blive behandlet.
- 2 Når kalve opstaldes flokvis, skal hver kalv have et frit areal på mindst 1,5 m² for kalve med en levende vægt på under 150 kg, men på mindst 1,7 m² for hver kalv med en levende vægt på over 150 kg, men på under 220 kg, og på mindst 1,8 m² for hver kalv med en levende vægt på over 220 kg.
- 3 En enkeltboks til en kalv skal være mindst lige så bred som den stående kalvs højde over skulderkammen, og den skal være mindst lige så lang som kalvens kropslængde målt fra mulens forkant til den bageste del af Tuber ischii (sædebensknuden) multipliceret med 1,1.
- 4 Enkeltbokse til kalve må ikke være forsynet med massive vægge, men skal være forsynet med skillevægge med åbninger, der giver kalvene mulighed for at se og røre andre kalve. Dette gælder dog ikke enkeltbokse, der benyttes til isolering af syge eller tilskadekomne dyr.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve over otte uger gælder, at de ikke må opstaldes enkeltvis, medmindre en dyrlæge har attesteret, at deres helbred eller adfærd kræver, at de holdes isoleret for at blive behandlet. Ved flokvis opstaldning af kalve er der krav om, at hver kalv skal have et frit areal på mindst 1,5 m² for hver kalv med en levende vægt på under 150 kg, men på mindst 1,7 m² for hver kalv med en levende vægt på over 150 kg, men på under 220 kg, og på mindst 1,8 m² for hver kalv med en levende vægt på over 220 kg.

Bemærk at delkrav 3 finder anvendelse på alle kalve både over og under 8 uger.

Bemærk også, at der ikke er angivet arealkrav for kalve, der opstaldes parvis.

Dyreværnslovens krav i § 3 vedrørende rum eller arealer, hvor dyr holdes, skal til enhver tid være overholdt, herunder, at dyret har den fornødne bevægelsesfrihed også under optagelse af foder og drikke og ved hvile. En tilsvarende bestemmelse findes i § 12 i bekendtgørelse nr. 35 af 11. januar 2016 om beskyttelse af kalve. Det betyder, at kalve, der går 2 og 2, skal vurderes ud fra § 12 i kalvebekendtgørelsen, og en overtrædelse af denne bestemmelse er en overtrædelse af krav 3.18.

Arealkravene angiver det frit tilgængelige gulvareal, der mindst skal være til rådighed for hver kalv i forskellige vægtklasser. Der skal også være tilstrækkelig med plads til, at kalvene uhindret kan lægge sig og vende sig. Ved beregning af det frit tilgængelige gulvareal måles indvendigt i boksen i gulvniveau. Fodertrug og andet inventar skal ikke regnes med i gulvarealet.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for kalve.

Bestemmelserne i delkrav 1-4 finder ikke anvendelse på bedrifter med mindre end seks kalve på kontroltidspunktet og på ammekalve, der holdes hos moderen.

Dyregruppen refererer til kalve over 8 uger for delkrav 1 og til **alle kalve** for delkrav 2, 3 og 4.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at kalves adfærdsmæssige og fysiologiske behov tilgodeses, herunder bl.a. mulighed for social kommunikation samt at sikre kalven adgang til at lægge og rejse sig normalt.

2. KONTROLMETODE

Manglende mulighed for berøringskontakt er blandt de forhold, der hyppigst er konstateret ved velfærdskontrollen i kvægbesætninger i de senere år.

Der findes mange forskellige enkeltbokse og hytter til kalve under 8 uger, og vurderingen af, om kalvene i enkeltbokse kan se og røre andre kalve, må foretages i hvert enkelt tilfælde ud fra de retningslinjer, der er beskrevet via fotos på de næste sider, og kan bl.a. afhænge af kalvenes størrelse (alder) på kontroltidspunktet. Til støtte for vurderingen er der indsat fotos på forskellige typer bokse og hytter, og kreative løsninger under beskrivelserne.

2.1 BEMÆRKNINGER

Det bemærkes, at opmåling af boksene skal foretages indvendigt i gulvniveau over strøelsen. Arealet af eventuelle krybber, stolper og andet inventar i boksen skal trækkes fra, idet arealkravet er minimumskrav, der altid skal opfyldes.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Ved gennemgang i besætningen skal det kontrolleres, at kalve over otte uger ikke holdes i enkeltbokse, og det skal kontrolleres, at arealkravene er overholdt for flokopstaldede kalve. Det skal kontrolleres, at alle kalve under otte uger opstaldet i enkeltboks har mulighed for at se og røre andre kalve. Samtidig skal det kontrolleres, at arealkravene er overholdt. Ved tvivl foretages der opmåling.

2.2.1 Enkeltbokse og se-og-røre kravet

For kalve under otte uger er der ikke krav om, at de ikke må opstaldes enkeltvis. Der er dog krav om, at ved opstaldning i enkeltbokse må disse bokse ikke være forsynet med massive vægge, men skal derimod være forsynet med skillevægge med åbninger, der giver kalvene mulighed for at se og røre andre kalve. Skillevæggen er adskillelsen imellem to enkeltbokse og må ikke forveksles med forværket, der er forsiden af boksen. Denne bestemmelse har været genstand for megen opmærksomhed fra kvægproducenternes side, blandt andet fordi mange har investeret i helstøbte plastik kalvehytter, der har massive sider (skillevægge) af sygdomsforebyggende hensyn. Man kan opfylde regelkravet ved at opsætte en forgård til kalvehytten, med eksempelvis tremmer, der støder op til nabohyttens forgård. Hytte og forgård tilsammen kan dermed anses for boksen. Det er også set, at man anvender en hytte, beregnet til én kalv, til 2 kalve, eventuelt kombineret med en forgård med strøelse. Hvis forgården er overdækket, f.eks. ved opstilling i en lade, og arealet er egnet til, at kalvene kan hvile der, kan arealet i forgården regnes ind.

Størrelse af enkeltbokse

Ifølge de nationale bestemmelser er der ifølge bekendtgørelse om beskyttelse af kalve (bek. nr. 35 af 11. januar 2016) krav om, at enkeltbokse til en kalv under 8 uger skal være mindst 100 cm bred og 120 cm lang for kalve op til 60 kg og mindst 100 cm bred og 140 cm lang for kalve over 60 kg. Ift. KO gælder delkrav 3 både for kalve over og under 8 uger. De nationale bestemmelser for kalve under 8 uger finder derfor ikke anvendelse i relation til KO.

Skillevægge

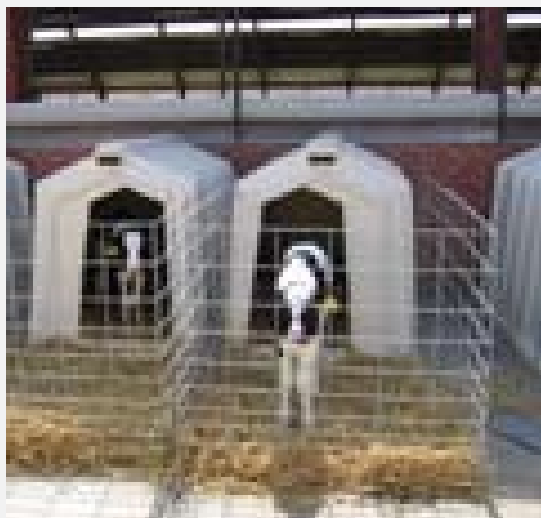
For at kunne vurdere, om en skillevæg er massiv eller ikke-massiv, skal man have formålet med bestemmelsen i tankerne, som er at give kalvene mulighed for at se andre kalve og at udføre social berøringskontakt. Skillevæggen bør være så ikke-massiv, at kalven som minimum kan udføre berøringskontakt med én anden

kalv ved berøring med mulen, samtidig med at kalvene har mulighed for visuel kontakt. Skillevæggen bør også være så ikke-massiv, at kalven kan få fornemmelsen af, at der er en kalv på den anden side af væggen, og dermed, at den er en del af en flok. Alternativt kan skillevæggen være massiv og så lav, at kalvene kan udføre berøringskontakt hen over væggen.

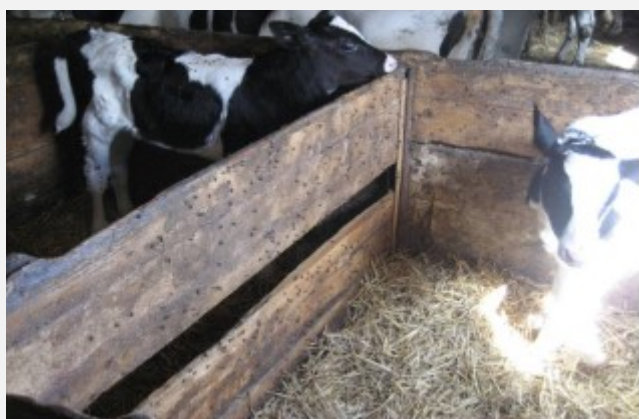
2.2.2 Flok-opstaldning

For at en gruppe af kalve betragtes som en flok, skal denne bestå af 3 eller flere kalve. Opstaldes kalvene to og to, for at opfylde kravet om adgang til social berøringskontakt for kalve under 8 uger, er der således ikke krav om minimumsareal på 1,5 m²/kalv. Her skal der tages stilling til om de generelle bestemmelser fra Dyreværnsloven §3 stk. 1 opfyldes. Således at rum eller arealer, hvor dyr holdes, skal indrettes på en sådan måde, at dyrets behov tilgodeses. Overtrædelse af denne bestemmelse er en overtrædelse af krav 3.4, delkrav 1, for kreaturer over 6 måneder, for kalve er det en overtrædelse af 3.18, se afsnit 1.1.

Eksempler på opstaldning af kalve:

To kalvehytter med løbegård, der støder op til hinanden, så kalvene kan se og røre.

Kalvebokse, hvor skillevæggen er ikke-massiv og så lav, at kalvene kan udføre social berøringskontakt hen over skillevæggen. Væggen er massiv på det nederste stykke.

Kravet om social berøringskontakt er opfyldt, når to kalve er anbragt i hver hytte/boks.

Opmærksomheden skal henledes på, at begge kalve skal kunne ligge i hytten samtidig, da forgården ikke er overdækket og derfor ikke altid giver kalvene mulighed for tørt leje.

En fin løsning, der opfylder kravet om social berøringskontakt. Kalven kan få hele hovedet igennem til naboen.

Mulighed for at røre en anden kalv er opfyldt.

Mulighed for at røre en anden kalv er opfyldt.

Kravet om, at kalve skal kunne røre andre kalve, vurderes ikke opfyldt. Væggen er massiv og for høj til, at kalvene kan nå hinanden.

Kan ikke se og røre.

Kalven kan ikke røre andre kalve og har kun mulighed for at se artsfæller, hvis der er en række kalvehytter overfor med forværket vendt mod denne række.

Kalveboks i plastik med ca. 120cm høje "massive" skillevægge. Boksen opfylder ikke kravet til enkeltbokse med ikke-massive vægge, da hullerne skal være så store, at mulen kan stikkes igennem.

Boksen kan med fordel bruges til isolation af syge kalve, da den er nem at rengøre og desinficere.

Kravet om mulighed for social berøringskontakt er opfyldt, såfremt kalven, når den står op ved hullet, kan nå kalven på den anden side.

Kravet om, at kalve skal kunne se og røre hinanden, er ikke opfyldt, når de ikke kan nå over skillevæggen. Må vurderes i hvert enkelt tilfælde.

Kravet om social berøringskontakt til kalve under 8 uger er ikke opfyldt. Kalvene kan kun se andre kalve.

Kravet om social berøringskontakt er kun opfyldt, hvis løbegårdene står helt op ad hinanden, så kalvene kan udføre berøringskontakt gennem tremmerne.

Disse kalvebokse opfylder reglen om, at skillevægge ikke må være massive og skal være med åbninger, der gør det muligt for kalvene at røre hinanden.

2.2.3 Syge kalve kan isoleres

Kravet om, at kalve i enkeltbokse skal kunne se og røre andre kalve, gælder ikke kalve i enkeltboks, der er isoleret grundet sygdom eller tilskadekomst.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.11

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Delkrav 1</p> <p>Væsentlig ulempe</p> <p>Delkrav 2-3</p> <p>Let arealbegrænsning, medfører ingen synlige fysiske forandringer.</p> <p>Delkrav 4</p> <p>Kalve kan se andre kreatur, slikkeadfærd begrænset</p>	<p>Delkrav 1</p> <p>Uforsvarlig behandling</p> <p>Delkrav 2-3</p> <p>Arealbegrænsning, risiko for eller få fysiske skader.</p> <p>Delkrav 4</p> <p>Kalve kan hverken se andre kreatur, eller udføre slikkeadfærd. Evt. unormal selv slikke adfærd</p>	<p>Delkrav 1</p> <p>Groft uforsvarlig behandling eller mishandling</p> <p>Delkrav 2-3</p> <p>Kraftig arealbegrænsning har forvoldt fysisk skade.</p> <p>Delkrav 4</p> <p>Ikke muligt</p>
OMFANG	Maks.2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	2-10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad kalvenes velfærd har været påvirket ved at være opstaldet enkeltvis længere end det tilladte (Delkrav 1) eller opstaldet med mangelfuld eller manglende mulighed for opfyldelse af "se og røre"-adfærd (Delkrav 4).
Vurderes ud fra, i hvor høj grad den manglende plads har forvoldt eller risikerer at medføre skader hos dyrene (Delkrav 2 og 3).

Omfang Vurderes ud fra det konkrete antal kalve i dyregruppen, der på kontroltidspunktet er opstaldet i strid med reglerne. Vurderingen foretages på det CHR hvor overtrædelsen er konstateret.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren. Det er ikke muligt at give karakteren 1.

3.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Kan kalvene reelt komme til at se og røre hinanden? I hvor høj grad er arealkravet overtrådt? Hvor mange dage ældre end de tilladte 8 uger er kalvene, der er opstaldet i enkeltboks?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?

3.3 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.4 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

Under 2 % af kalvene, som er 9 uger gamle, er i en besætning opstaldet i enkeltbokse. Der ses ikke tegn på fysiske forandringer hos kalvene. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$

Krav 3.12 Kalve, materiale der anvendes til stalde

---

1. DELKRAV.

- 1** De materialer, der anvendes til stalde, navnlig bokse og inventar, som kalvene kan komme i kontakt med, må ikke være skadelige for kalvene og skal kunne rengøres og desinficeres effektivt.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der krav om, at de materialer, der anvendes til stalde, navnlig bokse og inventar, som kalvene kan komme i kontakt med, ikke må være skadelige for kalvene. Endvidere skal de kunne rengøres og desinficeres effektivt.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at kalve ikke kan komme til skade ved kontakt til bokse og inventar, og at manglende hygiejne ikke medfører sygdom og dermed nedsat velfærd for kalvene.

2. KONTROLMETODE.

Det skal kontrolleres, at boksene, som kalvene er opstaldet i, kan rengøres og desinficeres effektivt. Det skal ligeledes kontrolleres, at bokse og andet inventar ikke kan være skadeligt for kalvene. Da kalve slikker på inventaret, skal kravet også sikre, at der ikke anvendes materialer, som potentielt kan være giftige for kalvene f.eks. trykimprægneret træ.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Ses der skader på kalvene? Er der materialer i stalden og boksene, som kalvene kan komme til skade på? Er overfladerne på indretningen og boksene af en sådan beskaffenhed, at de kan rengøres og desinficeres?
OMFANG	Hvor stor en del af kalvene er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har forholdet stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.12

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Risiko for at dyr kan komme til skade eller blive syge.	Uforsvarlig behandling Der er konstateret skade eller sygdom hos dyr som følge af utilstrækkeligt inventar.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Ved anvendelse af inventar og udstyr, som ikke er egnet til staldindretning, og samtidig har forvoldt skader eller sygdom hos dyr.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	2-10 % af dyregruppen.	10 - 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra, i hvor høj grad de anvendte materialer og inventaret kan være skadelige for kalvene, om det har forvoldt skade eller sygdom, og om det kan rengøres og desinficeres effektivt.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR) der er berørt.
- Varighed** Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

2 kalve i en besætning på 50 kalve er på grund af pladmangel opstaldet i laden i en midlertidig boks. Boksen er opbygget af halmballer, men bagvæggen er en rusten metalplade med huller/skarpe kanter, som kan skade dyrene. Der ses ikke nogen skader eller sygdom hos kalvene. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.13 Kalve, elektriske installationer

---

1. DELKRAV

1	Indtil der er indført fællesskabsbestemmelser på området, skal de elektriske installationer være anbragt i overensstemmelse med gældende nationale bestemmelser for at undgå, at kalvene får elektriske stød.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der specifikt krav om, at elektriske installationer skal være anbragt således, at det undgås, at kalvene får stød.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet er at sikre, at kalve ikke kan få elektriske stød fra installationer.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at elektriske installationer i kalveafsnittene er anbragt således, at kalvene ikke kan få stød.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Kan kalvene risikere at få stød på de elektriske installationer? Hvor stor er risikoen for, at kalvene kan få stød på installationerne?
OMFANG	Hvor stor en del af kalvene er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har forholdet stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.13

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Installationer placeret på en måde, så kalve kan komme i kontakt med dem.	Uforsvarlig behandling Placering af elektriske elinstallationer i kalves nærområde.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Placering af elektriske installationer så kalve ikke kan undgå at få stød når de rejser sig eller tilsvarende.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	2-10 % af dyregruppen	10 - 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra risikoen for, at kalvene kan få stød.
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR) der er berørt.
- Varighed** Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

2 af kalvene i en besætning med 125 kalve er opstaldet i midlertidig boks i laden, som er afspærret med metalhegn tilsluttet elektrisk spændingsgiver. Der er dog ikke tændt for strømmen på kontroltidspunktet. Der ses ikke nogen tegn på ændret adfærd blandt kalvene, der kan være koblet til kontakt med elinstallatio-
nerne. Da varighedskarakteren følger alvorsskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.14 Kalve, isolering, opvarmning og ventilation

---

1. DELKRAV.

- 1 Bygningens isolering, opvarmning og ventilation skal sikre, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentrationer af luftarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for kalvene.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der specifikt krav om, at luftcirkulationen, støvindholdet, temperaturen, den relative luftfugtighed og koncentrationen af luftarter skal holdes på et niveau, der ikke er skadeligt for kalvene.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for kalve. Mht. mekanisk luftcirkulation henvises til krav 3.15, delkrav 2.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at ingen kalve lider overlast ved den valgte opstaldningsmetode.

2. KONTROLMETODE

Ved gennemgang af kalveafsnittene skal det kontrolleres, at luftcirkulationen, støvindholdet, temperaturen, den relative luftfugtighed samt koncentrationen af luftarter er på et niveau, der ikke er skadeligt for kalvene. Temperaturen samt eventuelt træk vurderes. Hvis der vurderes at være et højt støvindhold, eller at der er skadelige luftarter (f.eks. ammoniak), bemærkes det, om øjne og luftveje irriteres ved ophold i kalveafsnittet som tegn på dette. Kalvene observeres for tegn på respirationsvejsproblemer. Det bemærkes, om kalvene hoster og har flåd fra næse og øjne.

Den hyppigste årsag til hoste blandt kalve er den såkaldte enzootiske pneumoni, der forårsages af virus og bakterielle luftvejsinfektioner. Enzootisk pneumoni kan opstå til trods for en ellers god ventilation, især i vinterperioden, men risikoen for, at smitten breder sig i kalveholdet, er afhængig af ventilationen. Derfor er tilstedeværelsen af enzootisk pneumoni blandt kalvene en indikator for uhensigtsmæssig ventilation, men det er ikke et bevis for det. Høje koncentrationer af skadelige gasser (f.eks. ammoniak) i luften påvirker vejrtrækningen (hoste) og svier i øjnene hos personer i stalden.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Er kalvens almentilstand påvirket? Hvordan er luften og lugten i stalden? Hvordan er temperaturen, og er der træk? Viser kalvene tegn på problemer med vejrtrækningen? Hoster de og har de flåd fra næse og øjne?
OMFANG	Hvor stor en del af kalvene er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har forholdet stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.14

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Fejl og mangler i bygningens isolering, opvarmning og ventilation Uden mærkbare skader hos dyr. Dyrets komfort er nedsat. Kan rettes straks	Uforsvarlig behandling Fejl og mangler i bygningens isolering, opvarmning, og ventilation Der ses skader hos dyr	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Dødsfald som følge af fejl og mangler i bygningens isolering, opvarmning og ventilation.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvene lider overlast på grund af manglende isolering, opvarmning eller ventilation.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR) der er berørt.
Varighed	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Uforsvarlig behandling: Der konstateres kliniske forandringer og tegn på skade, der overvejende kan skyldes mangel på isolering, opvarmning og/eller ventilation. Disse forhold kan karakteriseres ved et dårligt staldklima, høj koncentration af skadelige gasser (f.eks. ammoniak) i luften, som påvirker vejrtrækningen (hoste) og svier i øjnene.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

2 af kalvene i en besætning med 75 kalve er opstaldet i midlertidig sti, som er bygget op af nogle tynde metalplader imellem to staldbygninger. Det er sommer, der er ingen vind, og solen bager ned på "boksen", så temperaturen er meget høj i stien og også under det halvtag, der er bygget af metalpladerne i stien. Der ses ikke nogen skader hos kalvene, men de virker lidt sløve. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.15 Kalve, automatiseret eller mekanisk udstyr

---

1. DELKRAV:

- 1** Alt automatiseret eller mekanisk udstyr, der kan indvirke på kalvenes sundhed og velfærd, skal kontrolleres mindst én gang daglig. Hvis der opdages defekter, skal disse straks udbedres, og hvis det ikke lader sig gøre, skal der træffes passende foranstaltninger til at sikre kalvenes sundhed og velfærd, indtil defekten er udbedret.
  - 2** Anvendes der et mekanisk ventilationssystem, skal der forefindes et egnet reservesystem, således at der kan ske tilstrækkelig luftfornyelse til at beskytte kalvenes sundhed og velfærd, hvis systemet svigter. Der skal endvidere være installeret et alarmsystem til at advare den ansvarlige for dyreholdet om svigtet. Alarmsystemet skal afprøves jævnligt.
-

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 KRAVETS FORMÅL

Formålet med kravet er at sikre, at ingen kalve lider overlast ved svigt i automatiske eller mekaniske installationer, når disse har en betydning for dyrenes sundhed og velfærd.

2. KONTROLMETODE:

2.1 BEMÆRKNINGER

Passende foranstaltninger til at sikre kalvenes sundhed og velfærd, imens en defekt i udstyret udbedres, kan bl.a. bestå af alternative metoder til fodring og bevarelse af et tilfredsstillende miljø.

Se krav 3.7, som gælder for alle landbrugsdyr.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for vurdering af overtrædelsen:

ALVOR	Hvilket automatiseret og mekanisk udstyr anvender landbrugeren? Hvordan er landbrugerenes procedurer for tjek af udstyret? Er der et passende reservesystem, hvis dyrenes sundhed og velfærd afhænger af det? Har manglende kontrol med udstyret påført kalvene nogen skader, smerte, ubehag, sult eller tørst?
OMFANG	Hvor mange kalve er omfattet af forholdet?
VARIGHED	Hvor lang tid har manglen eller fejlen stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.15

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Delkrav 1 Konstateret svigt i elektriske/mekaniske installationer, ingen synlige forandringer hos dyr Delkrav 2 Manglende alarmsystem til ventilation.	Uforsvarlig behandling Delkrav 1 Konstateret svigt i elektriske/mekaniske installationer, synlige forandringer hos dyr Delkrav 2 Manglende reservesystem til ventilation.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Delkrav 1 Konstateret svigt i elektriske/mekaniske installationer med dødsfald
OMFANG	Delkrav 1 Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen. Delkrav 2: Op til 50 % af dyregruppen.	Delkrav 1: 2 - 10 % af dyregruppen. Delkrav 2: Over 50 % af dyregruppen.	Delkrav 1: 10 % - 50 % af dyregruppen	Delkrav 1: Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

For udfyldelse af bedømmelseskema samt retningslinje for bedømmelse af alvor henvises til krav 3.7.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel, delkrav 2:

I en besætning med 25 kalve går 5 af dem i den ene ende af en svinestald med klimaanlæg. Det viser sig, at der ikke er et alarmsystem til klimaanlægget. Der har ikke været noget svigt på klimaanlægget, så ingen af dyrene har lidt overlast. Landbruger får en advarsel med en frist på 6 måneder til at rette overtrædelsen. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.16 Kalve, belysning

---

1. DELKRAV

- 1 Kalvene må ikke til stadighed holdes i mørke. For at imødekomme kalvenes adfærdsmæssige og fysiologiske behov skal der forefindes en passende naturlig eller kunstig belysning. Den kunstige belysning skal svare til varigheden af den naturlige belysning mellem kl. 9 og kl. 17.
- 2 Der skal derudover være en passende (fast eller mobil) lyskilde af tilstrækkelig styrke til, at kalvene til enhver tid kan tilses.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 KRAVETS FORMÅL

Kravet har til formål at sikre, at kalve holdes ved normale lysforhold, hvorved de kan få opfyldt deres adfærdsmæssige og fysiologiske behov, og at sikre, at kalve tilses ordentligt under tilstrækkelige lysforhold.

2. KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres lysforholdene i besætningen.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvilke belysningskilder anvendes? Er der lys i perioden fra kl. 9 - 17? Hvilke procedurer har landbrugeren til sikring af lys i denne periode hele året rundt?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet.
VARIGHED	Hvor lang tid kan forholdet dokumenteres overtrådt?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.16

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Delkrav 1 Permanent mørkt lokale med lyskilde, der er utilstrækkelig. Tildeling af lys i mindre end de anbefalede 8 timer. Eller vedvarende lys Delkrav 2 Permanent mørke uden lyskilde til inspektion af dyrene.	Uforsvarlig behandling Delkrav 1 Permanent mørke med lyskilde der er utilstrækkelig. Delkrav 2 Tegn på sygdom/velfærdsproblemer som burde være opdaget.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Permanent mørke, hvor der ikke findes naturligt lys, og der ikke er en fungerende kunstig lyskilde
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	2 - 10 % af dyregruppen	10 % - 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra omfanget af dyrenes lidelse eller de konstaterede forhold, jf. bedømmelsesskema.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke er passende naturlig eller kunstig belysning i de pligtige 8 timer, men kalvene holdes ikke i konstant mørke.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve har lidt overlast på grund af, at de holdes i konstant eller næsten konstant mørke.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

I en besætning med 28 kalve går 2 af dem i en lade uden vinduer. Lyset er ikke tændt i laden. Landbruger fortæller, at lyset er tændt, når han fodrer bedriftens dyr, da foderet er i laden. Fodringsperioden er ca. 3 timer om dagen. Derudover trænger der naturligt lys ind gennem porten i den anden ende af laden, når porten er åben. Der er ingen tegn på sygdom blandt de to kalve. Landbruger får en advarsel, da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, hvorved den samlede karakter bliver $2+1+2 = 5$.

Krav 3.17 Kalve, tilsyn, herunder pasning og pleje

---

1. DELKRAV

- 1 Opstaldede kalve skal tilses mindst to gange dagligt af den ansvarlige for dyreholdet, og kalve, der holdes udendørs, mindst en gang dagligt.
  - 2 Syge eller tilskadekomne kalve skal omgående behandles og skal om nødvendigt kunne isoleres i egnede rum med tør og bekvem strøelse.
  - 3 En dyrlæge skal konsulteres hurtigst muligt, hvis kalven ikke viser tegn på bedring ved den i pkt. 2 nævnte pleje.
-

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 KRAVETS FORMÅL

Formålet med kravet er at sikre, at ingen kalve lider overlast som følge af manglende tilsyn, pasning eller indgriben.

2. KONTROLMETODE

Se under punkt 3.2, som gælder for alle landbrugsdyr.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvor ofte tilses kalvene? Er der syge eller tilskadekomne kalve, som ikke er isoleret i sygeboks, og som burde have været det? Hvordan er syge eller tilskadekomne kalve blevet behandlet for deres lidelse? Hvor længe har lidelsen stået på? Hvad er prognosen for kalven / kalvene?
OMFANG	Hvor mange kalve er syge eller tilskadekomne ift. dyregruppen?
VARIGHED	Hvor lang tid kan det dokumenteres, at det har stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.17

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Graden af overlast vurderes som væsentlig ulempe Delkrav 1 Dyr lider overlast, som følge af manglende tilsyn. Delkrav 2 Ingen/forkert håndtering af sygt og tilskadedkommet dyr. Delkrav 3 Forsøgt behandling af dyr, ingen eller for sent dyrlægetilkald da dyret ikke blev rask.	Graden af overlast vurderes som uforsvarlig behandling Delkrav 1 Dyr lider overlast som følge af manglende tilsyn. . Delkrav 2 Ingen/forkert håndtering af sygt og tilskadedkommet dyr. Delkrav 3 Forsøgt behandling af dyr, ingen eller for sent dyrlægetilkald da dyret ikke blev rask.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Delkrav 1 Dyr lider overlast som følge af manglende tilsyn. Delkrav 2 Ingen/forkert håndtering af sygt og tilskadedkommet dyr. Delkrav 3 Forsøgt behandling af dyr, ingen eller for sent dyrlægetilkald, da dyret ikke blev rask.
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varigheden følger alvorskaracteren.	Varigheden følger alvorskaracteren.	Varigheden følger alvorskaracteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskaracteren er den samme som omfangskaracteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve, der holdes udendørs, ikke tilses dagligt. Hvis der er sket kalven noget som følge af manglende tilsyn, er det uforsvarlig behandling af dyrene.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.18 Kalve, bevægelsesfrihed

---

1. DELKRAV:

1	Staldene skal være indrettet således, at hver kalv kan lægge sig, hvile, rejse sig og holde sig selv ren uden besvær.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at kalve kan få opfyldt deres fysiologiske og sociale behov. Kalve skal dermed kunne ligge ned i naturlig stilling samt lægge sig, hvile og rejse sig uden besvær samt udføre hudpleje-adfærd.

2. KONTROLMETODE

Se også krav 3.4, som gælder for alle landbrugsdyr.

Det skal kontrolleres, at alle kalvene har den fornødne bevægelsesfrihed til at kunne rejse sig og lægge sig uden besvær, og om de kan få hvile og holde sig selv rene.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Kan kalvene frit komme til at drikke og spise? Rejser og lægger kalvene sig – og finder det ubesværet sted? I hvor høj grad er bevægelsesfriheden indskrænket?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.18

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Nedsat bevægelsesfrihed	Uforsvarlig behandling Rejse og lægge sig adfærd under stort besvær.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Ikke alle kalve kan finde plads til hvile, adgang til foder og vand er begrænset pga. indskrænket bevægelsesfrihed.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes bevægelsesfrihed er indskrænket, således at det vurderes at være hhv. til væsentlig ulempe, uforsvarlig behandling eller groft uforsvarlig behandling/dyremishandling.
- Omfang** Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.
- Varighed** Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Mindre nedsat bevægelsesfrihed.

Uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for dyrene i besætningen på grund af overbelægning, dog ikke i en grad der medfører, at ikke alle kalve kan finde hvile eller rejse eller lægge sig uden stort besvær.

Groft uforsvarlig behandling: Generelt nedsat bevægelsesfrihed for kalvene i besætningen på grund af uhenigtsmæssig indretning af boksene, for små bokse og lignende. Situationer, hvor dyrene ikke har den fornødne bevægelsesfrihed til at optage foder eller drikke, samt at det ikke er alle dyr, der kan finde plads til hvile, må som hovedregel betegnes som groft uforsvarlig behandling af dyr.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

Der konstateres en enkelt kalv, hvor bevægelsesfriheden er begrænset / nedsat, så kalven vanskeligt naturligt kan lægge og rejse sig på grund af inventarets opstilling. Der ses ikke nogen skader hos kalven. Da varigheds-karakteren følger alvorskarakteren, giver den en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$

Krav 3.19 Kalve, opbinding

---

1. DELKRAV.

- 1 Kalve må ikke bindes. Flokvist opstaldede kalve kan dog bindes i perioder på højst en time på det tidspunkt, hvor de fodres med mælk eller mælkeerstatning.
- 2 Hvis der benyttes bindsler, må disse ikke skade kalvene, og de skal kontrolleres regelmæssigt og om fornødent tilpasses for at sikre, at de sidder bekvemt. Bindslet skal være udformet således, at enhver risiko for, at kalven kan blive kvalt eller komme til skade, undgås, og således at kalven kan bevæge sig i overensstemmelse med krav 3.18.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at kalve ikke er udsat for indskrænket bevægelsesfrihed. Formålet er også at sikre, at bindsler ikke skader kalven eller forhindrer den i at udføre rejse/lægge sig adfærd eller udføre hudplejeadfærd.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at der ikke forefindes opbundne kalve i besætningen. Forbuddet mod opbinding af kalve har været gældende siden 1998. Alligevel konstateres det stadig, at nogle besætninger har opbundne kalve.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er der opbundne kalve i besætningen? Finder evt. opbinding sted ifm. fodring med mælk? I hvor lang tid har kalvene evt. været opbundet? Hvordan sidder bindslet? I hvor høj grad er bevægelsesfriheden indskrænket?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.19

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Væsentlig ulempe</p> <p>Delkrav 1</p> <p>Opbinding af kalve ud over 1 time i forbindelse med fodring. Kalven har mulighed for at udføre rejse/lægge sig adfærd og pelspleje.</p> <p>Delkrav 2</p> <p>Bindslers begrænser kalven i at udføre naturlig adfærd. Risiko for at bindslers kan kvæle kalven</p>	<p>Uforsvarlig behandling</p> <p>Delkrav 1</p> <p>Opbinding af kalve ud over 1 time i forbindelse med fodring. Kalvens mulighed for at udføre rejse og lægge sig adfærd og pelspleje er begrænset.</p> <p>Delkrav 2</p> <p>Bindslers har forårsaget skader på kalven.</p>	<p>Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling</p> <p>Delkrav 1</p> <p>Opbinding af kalve ud over 1 time i forbindelse med fodring. Kalven mulighed for at udføre rejse og lægge sig adfærd og pelspleje er ikke mulig.</p> <p>Delkrav 2</p> <p>Kalven er blevet kvalt i sit bindsel.</p>
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, om der forefindes opbundne kalve. Hvis der benyttes bindsler, vurderes alvoren ud fra graden af nedsat bevægelsesfrihed pga. uhensigtsmæssig udformning af bindsler.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.
Varighed	Varighedskaracteren følger alvorskaracteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at de bindsler, der anvendes til kalvene i forbindelse med fodringen, medfører generelt nedsat bevægelsesfrihed på grund af uhensigtsmæssig udformning.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er opbundne kalve i besætningen, og dyrene har lidt overlast af den grund.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

To kalve står bundet. Landbruger oplyser, at de har stået der i et par timer. Kalvene har ikke skader efter bindslerne, og de kan udføre naturlig rejse/lægge sig adfærd samt pelspleje. Da varighedskaracteren følger alvorskaracteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.20 Kalve, rengøring og desinfektion

1. DELKRAV

1	Stalde, båse, inventar og redskaber til kalve skal rengøres og desinficeres på passende måde for at forebygge udvikling af sygdomsfremkaldende organismer.
2	Ekskrementer, urin og uspist foder eller spildfoder skal fjernes så ofte som nødvendigt for at forhindre lugt, og for ikke at tiltrække fluer eller rotter og mus.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre velfærd ved god smittebeskyttelse, herunder at minimere risikoen for sygdomsfremkaldende organismer ved dårlig hygiejne.

2. KONTROLMETODE:

Det kontrolleres, om stalde, stier, inventar mv. er rene. Der spørges ind til procedurerne for rengøring og desinfektion. Endvidere spørges der ind til sygdomsforekomsten blandt kalvene, og det kontrolleres, om kalvene har diarré.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er der beskidt i stalden? Er der tegn på skadedyr?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.20

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe. Utilstrækkelig hygiejne, forekomst af skadedyr, ingen synligt syge dyr, men risiko herfor.	Uforsvarlig behandling. Utilstrækkelig hygiejne, forekomst af skadedyr, synligt syge dyr.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling. Utilstrækkelig hygiejne, forekomst af skadedyr, synligt syge dyr. Forhold evt. tidligere påtalt af egen dyrlæge.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, hvor stor risikoen for udvikling af sygdomsfremkaldende organismer er.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Konstateres dårlig staldhygiejne med mangelfuld udmugning i enkeltbokse og fællesbokse til kalve, især i sommerhalvåret, således at kalvene generes af mange fluer (massiv flueplage), vurderes forholdet som væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling: Hvis det konstateres, at hygiejnestandarden er så lav, at der er stor risiko for at kalvene kan udsættes for sygdomsfremkaldende organismer og/eller skadedyr, vurderes forholdet som uforsvarlig behandling. En dyrlæge fra Landbrugsstyrelsen kontaktes for at få en vurdering af overtrædelsen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

2 af kalvene i en besætning med 50 kalve er opstaldet i midlertidig sti, som er lavet i laden af bigballer. Der har ikke været muget ud hos kalvene. Der er mange fluer på kalvene, der konstant forsøger at fjerne disse. Der ses ikke nogen skader eller sygdom hos kalvene. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$

Krav 3.21 Kalve, gulve og lejearealer

---

1. DELKRAV

1	Gulvene må hverken være glatte eller ujævne, så der er risiko for, at kalvene kommer til skade, og de skal være konstrueret således, at kalve, der står eller ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse. De skal være tilpasset kalvenes størrelse og vægt og danne en hård, jævn og stabil overflade.
2	Lejearealet skal være bekvemt, rent og passende drænet og må ikke kunne skade kalvene. Der skal i passende omfang udlægges strøelse til kalve under to uger.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der krav om, at gulvene ikke må være glatte eller ujævne, så der er risiko for, at kalvene kommer til skade. Gulvene skal være konstrueret således, at kalve, der står og ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse. Endelig skal gulvene danne en hård, jævn og stabil overflade og være tilpasset kalvenes størrelse og vægt. Derudover er der krav om, at kalve skal have adgang til rent, passende drænet og bekvemt lejeareal, der ikke må kunne skade dem. Der skal i passende omfang udlægges strøelse til kalve under to uger.

1.2 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at kalve ikke lider overlast som følge af det underlag, de opstaldes på. Endvidere er formålet at sikre god komfort hos alle kalve ved at sikre dem et rent/tørt nærmiljø. For kalve under 2 uger sikres dette ved at der **skal** udlægges strøelse til dem.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at ingen gulve, som kalvene kommer i kontakt med, er glatte eller ujævne eller konstrueret således, at kalvene kan komme til skade. En gummibelægning vurderes at være en hård, jævn og stabil overflade, hvis den er intakt og ikke glat.

Derudover skal det kontrolleres, at alle kalve har mulighed for at ligge tørt og rent, og at der for kalve under to uger er udlagt strøelse. Det skal kontrolleres, om der er ætsninger under eventuelle lårkager.

Ifølge kravteksten skal lejearealet til kalve være bekvemt, rent og passende drænet. Det bemærkes, at lejearealet i henhold til dansk lovgivning skal være bekvemt, rent, tørt **og blødt**. Der har været stillet spørgsmål

om, hvorvidt kalve på spalter kan siges at have et bekvemt leje, hvis der ikke er strøet. Som reglerne er formuleret, må det vurderes, om lejearealet er tørt og rent, altså om spalterne overvejende er tørre og fri for gødning. Man kan også se på dyrene, om de er rene og tørre. Man kan ikke kræve, at der skal udlægges strøelse til kalve over 2 uger, selv om spalter eller et fast beton gulv måske ikke generelt opfattes som bekvemme. Landmanden skal påse, at lejearealet til alle kalve er bekvemt, rent og tørt og ikke skader kalvene, hvilket i praksis vil sige, at gulve eller spalter skal være rene og tørre og uden huller.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

	Hvordan er gulvet indrettet? Hvordan påvirker det dyret? Anvendes der strøelse? Tilstrækkeligt?
ALVOR	Er dyrene rene? Eller gødningstilsmudset? Lider kalvene fysisk overlast pga. ætsninger, lårkager mv.? Har kalvene diarré?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.21

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		<p>Væsentlig ulempe.</p> <p>Delkrav 1</p> <p>Huller/skader i gulv hvorved der er risiko for, at dyr kan komme til skade.</p> <p>Delkrav 2</p> <p>Lejeareal der ikke er tilstrækkeligt drænet/rent. Evt. lårkager. Ingen skader hos dyr.</p>	<p>Uforsvarlig behandling.</p> <p>Delkrav 1</p> <p>Huller/skader i gulv og dyr konstateres at være kommet til skade.</p> <p>Delkrav 2</p> <p>Lejeareal der ikke er tilstrækkeligt drænet/rent og der ses hudskader hos dyr.</p>	<p>Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling.</p> <p>Delkrav 2</p> <p>Lejeareal der ikke er tilstrækkeligt drænet og rent, og der ses omfattende skader hos dyr.</p>
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen er berørt.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen er berørt.	Mere end 50 % af dyregruppen er berørt.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, hvor stor risikoen er for, at kalvene kan komme til skade, alvoren i mulige skader samt ud fra, om der ses skader på kalvene, der kan relateres til gulvene og alvoren i skaderne (delkrav 1). Vurderes ud fra muligheden for kalvene for at finde rent og tørt leje (delkrav 2).

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er risiko for, at en eller flere kalve kan lide skade på grund af glatte eller ujævne gulve, men der ses ingen skader på kalvene.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er risiko for, at en eller flere kalve kan lide skade på grund af glatte eller ujævne gulve, og der ses skader som følge af dette på dyrene. Omfanget og arten af skader kan dog være så alvorligt, at forholdet må karakteriseres som groft uforsvarlig. Eller det konstateres, at gulvene er beskidte og fugtige i alle dele af boksen, eller der eventuelt står gylle op under (op til) spalterne i dele af boksen, så kalvene ikke har mulighed for at finde et rent og tørt leje.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er forkrævet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

2 af kalvene i en besætning med 125 kalve er opstaldet i en boks, hvor der ses huller i gulvet, som dyrene kan få klovene ned i. Der ses ikke nogen skader hos kalvene. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$

Krav 3.22 Kalve, foder

---

1. DELKRAV:

1	Alle kalve skal have adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov af hensyn til deres velfærd og sundhed.
2	For at sikre kalvenes velfærd, sundhed og vækst, samt for at opfylde deres adfærdsmæssige behov, skal foderet til kalve, der er mellem otte og 20 uger gamle, have et tilstrækkeligt indhold af jern til at sikre en gennemsnitlig hæmoglobinkoncentration i blodet på mindst 4,5 mmol/l.
3	Der skal gives en minimumsration af fiberholdigt foderstof hver dag for alle kalve, der er over to uger gamle, idet mængden øges fra 50 g til 250 g om dagen for kalve, der er fra otte til 20 uger gamle.
4	Kalvene må ikke forsynes med mundkurv.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der specifikke bestemmelser omkring foder, der skal være opfyldt. Alle kalve have adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov, ligesom der er krav om et vist jern- og fiberindhold i foderet.

Det nationale krav for foderets indhold af jern og fiber gælder for kalve mellem to og 26 uger og er strengere end kravet i kalvedirektivet og KO-kravet.

1.2 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at fodringen opfylder kalvenes fysiologiske behov.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle kalvene fodres i overensstemmelse med deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov. Dette gøres i praksis ved at vurdere kalvenes ernæringstilstand og sikre sig, at ingen kalve er magre eller decideret udmagrede.

Hvis der konstateres tynd, lys afføring eller nedstemthed hos kalvene kan det være forårsaget af manglende tilførsel af fiber og jern og bør give anledning til, at der spørges ind til fodringen. Notér ned, hvis der er forhold, du tænker kan være årsag til mistrivsel hos kalvene.

Endvidere skal det kontrolleres, at ingen kalve har mundkurv på.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvordan vurderes kalvenes ernærings tilstand? Hvad bliver kalvene fodret med? Hvordan er fodersammensætningen? Hvordan sikrer landbrugeren den rette fodersammensætning? Er der kalve, der bærer mundkurv?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.22

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe. Tildeling af foder på en måde, hvor kalvene ændrer adfærd eller påføres lidelse.	Uforsvarlig behandling. Tildeling af foder og vand på en måde, hvorved konsekvensen er tydelig på kalvene.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling. Ingen tildeling af foder.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskaracteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i besætningen er flere magre kalve (dog ingen afmagrede kalve), som mangler adgang til foder, der passer til deres alder, vægt, adfærdsmæssige og fysiologiske behov. Eller det konstateres, at foderet til kalvene ikke overholder kravene til indhold af fiber og jern.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at tildelingen af foder og/eller mælk er meget mangelfuld med flere afmagrede eller generelt magre kalve i besætningen. Eller det konstateres, at der er kalve med mundkurv i besætningen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er forkravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

En hobbylandbruger med 25 kalve har opstaldet 2 kalve hvor strøelsen består af spåner. Der tildeles ikke supplerende grovfoder til de to kalve i tilstrækkeligt omfang til at dække deres daglige behov. Påvirkningen af kalvenes velfærd kategoriseres som værende af væsentlig ulempe. Da varighedskarakteren følger alvorskaracteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$

Krav 3.23 Kalve, fodring

---

1. DELKRAV:

- 1 Alle kalve skal fodres mindst to gange dagligt. Hvis kalvene opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der specifikke bestemmelser omkring fodring, der skal være opfyldt. Alle kalve skal fodres minimum to gange dagligt, og hvis kalvene opdrættes i flok, skal det sikres, at hver kalv har adgang til foder på samme tid som de andre i flokken, hvis ikke der fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem.

1.2 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at fodringen foregår hensigtsmæssigt, og at kalvenes fysiologiske behov tilgodeses, herunder også at rangsvage dyr får tilstrækkeligt med foder.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle kalve fodres minimum to gange dagligt. Dette gøres ved at spørge ind til landbrugers procedurer for dette.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvor ofte bliver kalvene fodret? Har alle kalve adgang til foder samtidigt? Er der kalve med dårlig ernæringstilstand?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.23

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe. Oplysning om restriktiv fodring og for få foderpladser.	Uforsvarlig behandling. Oplysning om restriktiv fodring og for få foderpladser. Dyr fremstår magre.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling. Oplysning om restriktiv fodring og for få foderpladser. Dyr fremstår afmagrede.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Se krav 3.8.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

I en boks med 30 kalve findes 2 kalve at være væsentlig mindre end øvrige kalve. Ved udfordring ses, at de 2 kalve kun besværligt kan nå tildelt foder, og at de skal kæmpe om pladsen med de øvrige kalve. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.24 Kalve, vand

---

1. DELKRAV

- 1 Kalve på over to uger skal have adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde eller kunne stille deres væskebehov ved at drikke andre drikke. I meget varmt vejr eller for syge kalve skal der dog være frisk drikkevand til rådighed til enhver tid.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle kalve over 2 uger skal have adgang til frisk drikkevand i tilstrækkelig mængde. Alternativt skal kalvenes væskebehov opfyldes ved tildeling af andre drikke. I meget varmt vejr eller for syge kalve gælder det dog, at der altid skal være frisk drikkevand til rådighed.

Det bemærkes, at der er forskel mellem dansk lovgivning og EU-lovgivningen. Kravet i dansk lovgivning er, at "Kalve på over to uger skal *til enhver tid* have adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde". Ifølge EU-lovgivningen skal de have adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde.

1.2 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve mellem 2 uger og 6 måneder.

Dyregruppen refererer til besætningens kalve mellem 2 uger og 6 måneder.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at alle kalve har tilstrækkelig adgang til vand.

2. KONTROLMETODE

Kalve over to uger skal have permanent adgang til vand. Mangelfuld tildeling af vand til kalve over to uger er et udbredt problem, og forholdet er én af de hyppigst konstaterede overtrædelser. Tildeling af vand er således et væsentligt kontrolpunkt, der imidlertid ikke altid er helt let at kontrollere. Hvis der ved gennemgang i kalveafsnittet konstateres helt tørre vandskåle, tilbydes kalvene vand og deres drikkelyst observeres. Hvis kalvene drikker villigt, tolkes dette som et tegn på, at kalvene ikke har haft adgang til vand i tilstrækkelig mængde.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelser:

- ALVOR**
- Er der vand til rådighed hos kalvene? Hvis ikke, virker de tørstige?
  - Hvordan er landbrugers procedurer for vanding af kalvene?
  - Virker kalvene dehydrerede?

OMFANG Hvor mange dyr i aldersgruppen 2 uger til 6 måneder er omfattet af forholdet?

VARIGHED I hvor lang tid har det stået på?

2.2 EKSEMPLER

Vandkarret ligger med bunden i vejret, så kalvene mangler adgang til vand. Kalvene kan under kontrolbesøget tildeles vand, og deres adfærd ved tildelingen kan bidrage til vurderingen af, om kalvene er tørstige og dermed har manglet adgang til vand.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.24

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe. Ingen vand til kalve, drikker villigt ved tildeling. Ingen tegn på dehydrering.	Uforsvarlig behandling. Ingen vand til kalve, tydelige tegn på dehydrering, indsunke øjne, forsinket hudfolds test.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling. Ingen vand til kalve, tydelige tegn på dehydrering, indsunke øjne, forsinket hudfoldstest. Evt. dødsfald som følge af væskemangel.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene over 2 uger i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørte.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskaracteren, og det er ikke muligt at give karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at kalve over 2 uger ikke har adgang til vand ved kontrolbesøget. Kalvene udviser tørst.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve over 2 uger ikke har adgang til vand ved kontrolbesøget. Kalvene viser tydelig tørst, og indsunkne øjne, samt forsinket hudfoldstest.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve ikke har fået vand. Kalvene er tørstige, og der ses tydelige tegn på dehydrering (huden bliver stående lidt, hvis man løfter i den). Det er groft uforsvarlig behandling af dyr, hvis ikke landmanden kan dokumentere eller på anden måde sandsynliggøre, at dyrene er væskebehandlet (sonde, drop) i forbindelse med sygdom. Denne situation kan f.eks. forekomme i besætninger, hvor kalvene ikke tildeles vand og er syge med diarré eller lungebetændelse og feber. Dødsfald som følge af væskemangel.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er forkravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

To kalve i en besætning på 30 går i en boks for sig. Det konstateres, at der er hul i den spand, som kalvene i boksen får vand i. Kalvene udviser tørst, når den får tildelt vand, men virker ikke dehydrerede. Da varighedskarakteren følger alvorskaracteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.25 Kalve, udstyr til fodring og vand

---

1. DELKRAV

1	Udstyr til fodring og vanding skal være udformet, fremstillet, placeret og vedligeholdt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder og vand.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For kalve er der en række specifikke bestemmelser omkring udstyr til fodring og vanding, der skal være opfyldt. Det skal være udformet, fremstillet, placeret og vedligeholdt på en sådan måde, at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder og vand.

1.2 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.3 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.4 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at ingen kalve fodres eller tildeles vand på en måde, så dyret lider overlast.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at udstyr til fodring og vanding er udformet, fremstillet, placeret og vedligeholdt således, at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder og vand.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er kalvenes foder og vand forurenet? Hvordan tildeles foder og vand? Hvordan er udstyr til fodring og vanding placeret i stierne ift. mulige forureningskilder?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

2.2 EKSEMPLER

I en fodervogn der anvendes til mælkefodring af kalve, ses kraftige belægninger af indtørret mælk langs siderne. Fodervognen bruges dagligt, men rengøres ikke systematisk.

Det vurderes at være en overtrædelse af krav **3.25 delkrav 1**, da udstyr til fodring af kalve skal være vedligeholdt på en sådan måde at der er mindst mulig risiko for forurening af kalvenes foder.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.25

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe. Reel risiko for forurening.	Uforsvarlig behandling. Konstateret forurening.	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling. Konstateret forurening samt påviselig skader hos dyr.
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen.	Mere end 50 % af dyregruppen.
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er sket forurening af kalvenes foder og/eller vand. Kalvene er ikke påvirkede af forureningen.

Uforsvarlig behandling til groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er gødningsforurening af kalvenes foder og/eller vand pga. dårligt udformet, fremstillet, placeret eller vedligeholdt fodrings/vandings udstyr. Hvis der kan påvises en sammenhæng med dyrets ernæringstilstand som følge af, at de ikke vil æde eller drikke på grund af forurening, anses forholdet som groft uforsvarligt.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

2 kalve ses i en dybstrøelsesboks, hvor måtten er så høj, at vandkoppen ligger i niveau med gødningsmåtten. Der er ikke gødning i drikkekoppen, men der er reel risiko for forurening. Da varighedskarakteren følger alvorskaracteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.26 Kalve, råmælk til kalve

---

1. DELKRAV

1	Kalve skal have råmælk snarest muligt efter fødslen og i hvert fald inden for de første seks levetimer.

1.1 DEFINITIONER

En kalv er et kreatur på under 6 måneder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er kun relevant for besætninger med kalve.

Dyregruppen refererer til alle besætningens kalve jf. ovenstående aldersdefinition.

1.3 FORMÅL MED KRAVET

Formålet med kravet er at sikre, at spædkalve gives råmælk med henblik på at give kalven optimalt immunforsvar.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at kalvene tildeles råmælk senest 6 timer efter fødslen. Dette kontrolleres ved at besigtige kalvene og spørge ind til landbrugerens tildeling af råmælk. Kalvene skal som tommelfingerregel tildeles en dagsration af råmælk, der svarer til 10 % af deres kropsvægt. Dvs. at en kalv på 40 kg skal tildeles 4 l. råmælk. Råmælk er primært relevant inden for første levedøgn.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Får nyfødte kalve tildelt råmælk? Hvad er landbrugers procedurer for tildeling af råmælk til nyfødte kalve?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.26

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe Ingen tildeling af råmælk inden for 6 timer	Uforsvarlig behandling Ingen tildeling af råmælk inden for 10 timer	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling Ingen tildeling af råmælk inden for 10 timer, og det kan anskueliggøres at der kan være en sammenhæng til f.eks. dårligt immunforsvar og/eller høj dødelighed hos kalvene
OMFANG	Maks. 2 dyr eller op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad kalvenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af kalvene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorskarakteren, og der kan ikke gives karakteren 1.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at kalve ikke tildeles råmælk inden for de første 10 levetimer.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Eksempel på advarsel:

En af de nyfødte kalve i en besætning med 90 kalve, oplyses ikke at have fået råmælk inden for de første 6 timer, men den fik det efter 8 timer. Der ses ikke nogen påvirkning hos kalven. Da varighedskarakteren følger alvorskarakteren, giver det en samlet karakter på $2 + 1 + 2 = 5$.

Krav 3.27 Svin, arealkrav

1. DELKRAV

- 1 Der skal være frit gulvareal til hver fravænnet gris eller hvert avls- og slagtesvin, der opdrættes i flok, på mindst:
  - a. 0,15 m² til svin med en gennemsnitsvægt på 10 kg eller derunder
  - b. 0,20 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 10 kg og 20 kg
  - c. 0,30 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 20 kg og 30 kg
  - d. 0,40 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 30 kg og 50 kg
  - e. 0,55 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 50 kg og 85 kg
  - f. 0,65 m² til svin med en gennemsnitsvægt på mellem 85 kg og 110 kg
  - g. 1,00 m² til svin med en gennemsnitsvægt på over 110 kg
- 2 Det samlede frie gulvareal, som er til rådighed for hver gylt efter løbning og hver søer, når gylte og/eller søer holdes i flok, skal henholdsvis være på mindst 1,64 m² og 2,25 m². Når disse dyr holdes i flokke på færre end seks dyr, skal det frie gulvareal øges med 10 %. Når disse dyr holdes i flokke på 40 eller flere dyr, kan det frie gulvareal nedsættes med 10 %.
- 3 For gylte efter løbning og drægtige søer gælder endvidere følgende om gulvareal: En del af det areal, der kræves efter pkt. 2, og som skal svare til mindst 0,95 m² pr. gylt og mindst 1,3 m² pr. søer, skal være et sammenhængende areal med fast gulv, hvoraf højst 15 % består af åbninger til dræning.
- 4 Udgået
- 5 Udgået

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Der er krav om, at hvert enkelt svin skal have et frit minimums gulvareal til rådighed. Størrelsen af dette areal afhænger for fravænnede grise samt avls- og slagtesvin af svinenes gennemsnitsvægt. For drægtige gylte og søer samt for orner er dette areal fastsat til henholdsvis minimum 1,64 m², 2,25 m² og 6 m² pr. dyr. For gylte, søer og orner afhænger det samlede frie gulvareal dog tillige af antallet af dyr i flokken.

En flok af hhv. drægtige søer og gylte kan bestå af helt ned til to individer. Arealkravet for flokke af drægtige søer og gylte gælder kun individer som ikke er opstaldet pga. sygdom, tilskadekomst eller isoleret pga. aggressivitet overfor andre dyr. Opstaldningsforholdene til disse dyr skal vurderes jf. KO krav 3.33

For orner er der krav om øget frit gulvareal, hvis stien anvendes til naturlig bedækning.

For drægtige søer og gylte gælder endvidere, at der maksimalt må være 15% åbninger til dræning i det samlede areal i stien. Danske spalter har i gennemsnit 16,6% åbninger til spalter, hvorfor drægtige søer og gylte generelt ikke kan opstaldes på fuldspaltegulv ifølge EU reglerne.

Hvis der i ædeboksene er fast eller drænet gulv i hele eller dele boksens længde, vil åbningsarealet i disse skulle medregnes i det samlede antal m² og dermed også i det samlede åbningsareal (se regneeksempel længere nede). Bemærk, at der ifølge de nationale bestemmelser er krav om strøelse for gylte efter løbning og drægtige søer. KO-kravet gælder dog ikke i relation til strøelsen.

Kravet om sammenhængende fast / drænet gulv udelukker ikke, at der i systemer til større flokke af drægtige søer og gylte er et areal med spalter mellem to sammenhængende arealer med fast / drænet gulv. Hele stiens frie areal skal indregnes i den samlede beregning af åbningsarealet. Dermed beregnes det samlede åbningsareal i spalter og drænet gulv, som en procentdel af dele arealet i stien og ikke som delelementer af det samlede areal.

For pattegrise er der krav om, at alle pattegrise skal kunne hvile samtidig på fast gulv, en måtte eller et strøet leje. Der er endvidere krav om, at pattegrisene skal have tilstrækkelig plads til at die uden vanskelighed ved anvendelse af fareboks. Endelig er der krav om, at pattegrise ikke må vænnes fra soen, før de er mindst 28 dage gamle, medmindre det ellers ville gå ud over moderdyrets eller pattegrisenes velfærd eller sundhed. Dog kan pattegrisene fravænnenes indtil 7 dage tidligere, hvis de flyttes til specialiserede stalde, der tømmes og renses og desinficeres grundigt inden anbringelsen af en ny gruppe, og som er adskilte fra stalde, hvor der holdes søer, for at minimere overførelsen af sygdomme til pattegrisene.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til gylte *efter løbning* og søer for delkrav 2 og 3, samt til de aldersgrupper der er ud-specificeret i delkrav 1, 4 og 5.

2. KONTROLMETODE:

Det skal kontrolleres, at arealkravene for de forskellige grupper af svin er opfyldt. Ved angivelse af arealkrav refereres der til frit tilgængeligt areal. Dette betyder, at når stiers areal opmåles, skal inventaret i stien derfor ikke medindregnes i det samlede areal. F.eks. skal krybber, fodertrug, inventar og lignende, herunder arealet under en ophængt krybbe fratrækkes dyrenes rådighedsareal.

Ved gennemgang af besætningen foretages en vurdering af, om arealkravene umiddelbart er opfyldt. Der foretages ikke opmålinger af samtlige stier, men ved tvivl eller hvis det vurderes, at arealkravet i en eller flere stier ikke er opfyldt, opmåles stien, og antal dyr samt estimeret vægtgruppe (for fravænnede grise samt avls- og slagtesvin) noteres. Der foretages beregning for at undersøge, hvorvidt arealkravet er opfyldt.

Ved beregning af åbningsarealet i stier med gylte efter løbning og drægtige søer, vurderes det ikke nødvendigt at opmåle stier, hvor mindst 15% af det samlede areal i stien umiddelbart udgøres af fast gulv. I de fleste tilfælde vil det faste gulv bag krybberne i ædeboksene udgøre et område, som i praksis kan "udligne" større områder med spalter, således at det samlede åbningsareal ikke udgør mere end 15%. I tvivlstilfælde måles både det samlede areal i stien, det samlede areal med spalter og det samlede areal med drænet gulv. Herefter beregnes det samlede areal af åbninger i stien, for at slå fast om der er en overtrædelse af krav 3.27 d3 (se regneeksempel længere nede).

Hvis besætningen har én eller flere orner, kontrolleres det, at arealkravet for den enkelte orne er opfyldt. Det kontrolleres endvidere, at ornestien er placeret og konstrueret således, at ornen kan vende sig, høre, lugte og se andre svin.

Ved gennemgang af farestalden kontrolleres det, at alle pattegrise har mulighed for at hvile samtidig på enten fast gulv, en måtte, et strøet leje eller lignende. Hvis der anvendes fareboks kontrolleres det, at alle pattegrisene har tilstrækkelig plads til at die uden vanskelighed. Der spørges ind til ved hvilken alder, pattegrisene normalt fravænnenes. Hvis fravænningsalderen er mellem 21 og 28 dage, spørges der ind til, hvilke procedurer der følges (om alt-ind-alt-ud princippet anvendes), og det vurderes, om de anvendte procedurer er tilstrækkelige til at respektere alt-ind-alt-ud princippet. Det er vurderingen, at princippet er respekteret, når indsættelse sker over en periode på op til to uger.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Går dyrene tæt? Kan alle svin lægge sig samtidigt? Er der problemer med aggression, bid mv.? Er dyrenes almentilstand i øvrigt påvirket? Hvor gamle er dyrene, og er de kønsmodne? Opmåling af stier og optælling af svin.
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

2.2 EKSEMPLER

Regneeksempel krav 3.27 delkrav 2 (Overbelægning sti-niveau)

Arealkrav: 2,25 m² pr. so

Antal dyr (søer) på kontroltidspunkt: 27

Opmålt areal på kontroltidspunkt: 6 * 7,85 m = 47,1 m²

Dyremetoden

$47,1 \text{ m}^2 / 2,25 \text{ m}^2 = 20,93 \text{ dyr} \leftrightarrow$

$27 \text{ dyr} - 20,93 \text{ dyr} = 6,07 \text{ dyr} \leftrightarrow$

$(6,07 \text{ dyr} / 20,93 \text{ dyr}) * 100 = \underline{\underline{29\% \text{ overbelægning}}}$

Arealmetoden

$27 \text{ dyr} * 2,25 \text{ m}^2 = 60,75 \text{ m}^2 \text{ arealkrav} \leftrightarrow$

$60,75 \text{ m}^2 - 47,1 \text{ m}^2 = 13,65 \text{ m}^2 \leftrightarrow$

$(13,65 \text{ m}^2 / 47,1 \text{ m}^2) * 100 = \underline{\underline{28,98\% \text{ overbelægning}}}$

Regneeksempel krav 3.27 delkrav 2 (Overbelægning stiniveau og dyregruppe)

Arealkrav: 1,64 m² pr. gylt

Opmålt areal pr. sti på kontroltidspunktet: 5,21 m²

Antal dyr (gylte) pr. sti: 4

Antal stier med overbelægning: 4

Gylte efter løbning/søer: 570 (besætningsstørrelse iflg. CHR 570 søer)

Overbelægning stiniveau

$((4 \text{ gylte efter løbning} * 1,64 \text{ m}^2) - 5,21 \text{ m}^2) / 5,21 \text{ m}^2 * 100 = \underline{\underline{25,9\% \text{ overbelægning}}}$

Overbelægning dyregruppe

$4 \text{ gylte efter løbning} * 4 \text{ stier} = 16 \text{ gylte} \leftrightarrow$

$(16 \text{ gylte} / 570 \text{ gylte/søer i flok}) * 100 = \underline{\underline{2,8\% \text{ overbelægning}}}$

I en drægtighedsstald med spaltegulv i hele hvileområdet og skillevægge der adskiller foderpladserne i hele det faste gulvs udstrækning, vil arealet af det faste gulv i ædeboksene i mange tilfælde være nok til at opfylde krav 3.27 d3.

Mål:

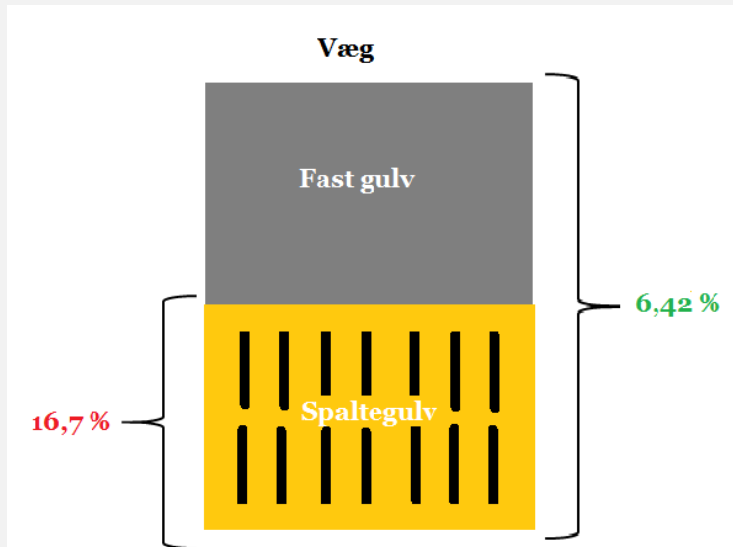
Hele stiens areal: 11,8m x 4,66m = 54,99 m²

Fast gulv ved krybberne: 11,8m x 0,97m = 11,45 m²

Areal med spalter: 54,99 m² - 11,45 m² = 43,54 m²

Åbningsarealet i langt de fleste danske spaltegulve er gennemsnitligt 16,6%. Dermed vil åbningsarealet i spaltegulvet i dette tilfælde udgøre 16,6% af 43,54 m² svarende til 7,23 m² åbninger.

De 7,23 m² vil udgøre følgende % åbning af det samlede areal:
 $(7,23 \text{ m}^2 / 54,99 \text{ m}^2 * 100 = 13,15\%$ og dermed er krav 3.27 d3 ikke overtrådt i denne type sti. Eksempel på "udligning" af åbningsarealet mellem et areal med spalter og et areal med fast gulv i f.eks. en ædeboks.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.27

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Arealkravet er kun meget begrænset overtrådt. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Maksimalt 2 % samlet overbelægning for dyregruppen eller maksimalt 10 % på stiniveau	Samlet overbelægning for dyregruppen mellem 2-10 % eller 3 eller flere stier med over 10 % overbelægning	Samlet overbelægning for dyregruppen mellem 10 % og 50 %	Samlet overbelægning for dyregruppen mere end 50 %

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
VARIGHED	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som har fundet sted i op til 3 dage	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante dyregruppe i besætningen (CHR) der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Overbelægningen pr. sti beregnes ved antallet af svin i den opmålte sti i forhold til det antal svin, der ifølge kravet maksimalt kan være i den pågældende sti. Den samlede overbelægning for dyregruppen beregnes som det antal dyr der er berørt af overbelægning i forhold til besætningens samlede antal dyr i den relevante dyregruppe.

2 procent samlet overbelægning for dyregruppen er dækket af mindre betydelige overtrædelser. Der må dog samtidig maksimalt være 10 % overbelægning i den enkelte sti. Hvis der er mere end 10 % overbelægning på stiniveau, vurderes dette altid som henholdsvis 2, 3 eller 4 i omfang afhængig af graden af overbelægning, uanset at der for hele dyregruppen kun er tale om 2 % overbelægning.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Høj overbelægning.

Groft uforsvarlig behandling og politianmeldelse: Så høj overbelægning, at det må anses for umuligt for det enkelte dyr at bevæge sig uhindret omkring samt lægge sig og hvile uhindret.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.28 Svin, opbinding

---

1. DELKRAV

1 Opbinding af søer og gylte er forbudt.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Det har siden 1. januar 2006 været forbudt at opbinde søer og gylte i EU.

Bemærk, at det ifølge de nationale bestemmelser er forbudt at opbinde alle slags svin. KO-kravet gælder dog kun ift. opbinding af søer og gylte.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til besætningens samlede antal af søer, gylte og orner jf. CHR, antallet af orner i besætningen fratrækkes dette tal. Oplysninger fra CHR skal verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE:

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, at der ikke forefindes opbundne svin.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR Findes der i besætningen søer eller gylte, som er opbundne?
Er der skader på svinene?

OMFANG Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?

VARIGHED I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.28

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra, i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket, samt om opbindingen har forårsaget skade på dyrene.
Omfang	Vurderes ud fra, hvor stor en del af besætningen (CHR) der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Der konstateres enkelt dyr opbundet kortvarigt med en god begrundelse.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at søer og gylte holdes opbundne i en besætning, men der kan ikke konstateres skader på dyrene.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at søer og gylte holdes opbundne i besætningen, og der kan konstateres skader på dyrene som følge af opbindingen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.29 Svin, drægtige søer og gylte i flok

1. DELKRAV

- 1 Søer og gylte skal senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring være løsgående i løsdriftssystemer i større eller mindre grupper.⁴⁶
- 2 Den sti, hvor flokken holdes, skal have sider, hvis længde er over 2,8 m. Når disse dyr holdes i flokke på færre end seks dyr, skal den sti, hvor flokke holdes, have sider, hvis længde er over 2,4 m.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kommissionen har tolket direktivets krav om, at stien skal være mindst 2,8 m (2,4 m, hvis der er færre end 6 dyr) således, at det er stiens bredde fra væg til væg, der skal være mindst 2,8 m. Det er denne tolkning, der lægges til grund i forbindelse med krydsoverensstemmelse.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for besætninger med søer og gylte.

Dyregruppen refererer til besætningens samlede antal af søer, gylte og orner jf. CHR, antallet af orner i besætningen fratrækkes dette tal. Oplysninger fra CHR skal verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Der er krav om, at drægtige søer og gylte senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring skal være løsgående i løsdriftssystemer i større eller mindre grupper. Kravet om flokopstaldning kan midlertidigt fraviges for særlig aggressive svin, svin der er blevet angrebet af andre svin eller for syge eller tilskadekomne svin. Således er det tilladt at opstalde disse svin midlertidigt i individuelle stier (se krav 3.33).

Derudover er der krav til sidernes længde i den sti, hvor de drægtige søer og gylte holdes. Hvis flokken består af færre end 6 dyr, skal siderne i stien være minimum 2,4 m, og hvis flokken består af flere end 6 dyr, skal siderne være over 2,8 m. Korteste sidelængde skal overholdes ved flokopstaldning af helt ned til 2 individer i dyregruppen.

Det skal kontrolleres, at drægtige søer og gylte er løsgående senest 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring. Oplysninger om dato for løbning samt forventet terminsdato fremgår af sokortet for de enkelte dyr. Konstateres der isolerede svin, skal det undersøges, om dette skyldes, at svinet er særligt aggressivt, er blevet angrebet af andre svin eller er sygt eller tilskadekommet.

Derudover skal det kontrolleres, at den sti, flokken holdes i, overholder kravet om en minimumsbredde på 2,4 eller 2,8 m. Udgangspunktet for reglen om minimumsbredder er, at uanset hvor i stien, der måles, må denne ikke være smallere end hhv. 2,4 eller 2,8 m. Det ses at minimumsbredden ikke kan overholdes pga. en lav krybbe, men at minimumsbredden kan overholdes hvis krybben medregnes. Krybben kan kun medregnes

⁴⁶ På bedrifter med under 10 søer, må søer og gylte holdes enkeltvis i den periode der er nævnt i delkrav 1, såfremt de let kan vende sig i stien.

i de tilfælde hvor den er så lav at dyrene uhindret kan passere henover den og uden risiko for at komme til skade. Bærende konstruktioner f.eks. stolper, i renoverede stalde, kan også medføre at minimumsbredden ikke kan overholdes, her kan det accepteres såfremt konstruktionen ikke medfører en risiko for skader på dyrene i stien.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

	Hvor langt er søerne og gyltene i deres drægtighed? Hvordan er de opstaldede – løsgående eller isoleret? Er der en veterinærfaglig grund til isolation?
ALVOR	Ved isolation, kan dyrene vende sig? Hvor store er stierne? Er dyrenes almentilstand påvirket af isolationen eller pladsforholdene?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

2.2 EKSEMPLER

To drægtige søer er opstaldet i en sti i drægtighedsstalden. Stien er opmålt til 1,57 x 2,68 m. Landbruger oplyser at søerne ikke kræver aflastning eller isolation fra øvrige dyr.

Da korteste sidelængde er 1,57 m, vurderes **KO-krav 3.29 delkrav 2** at være overtrådt.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.29

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Søer og gylte har fra den seneste løbning været fikseret op til 3 dage ud over de tilladte 4 uger.</p> <p>Delkrav 2: Sidelængder/-bredder i stierne er marginalt for korte. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p>	<p>Delkrav 1: Søer og gylte har fra den seneste løbning været fikseret i mere end 3 dage og op til 7 dage ud over de tilladte 4 uger.</p> <p>Delkrav 2: Sidernes bredde eller længde er < 10 % for korte, men der er ingen tegn på aggression.</p>	<p>Delkrav 1: Søer og gylte har fra den seneste løbning været fikseret i mere end 7 dage ud over de tilladte 4 uger.</p> <p>Delkrav 2: Sidernes bredde eller længde er < 10 % for korte, og dyrene udviser aggression, eller sidernes bredde eller længde er mellem 10 og 30 % for korte, men der er ingen tegn på aggression.</p>	<p>Delkrav 1: Der kan ikke gives karakteren 4 for delkrav 1.</p> <p>Delkrav 2: Sidernes bredde eller længde er > 30 % for korte eller sidernes bredde eller længde er 10-30 % for kort og dyrene udviser aggression heraf.</p>
OMFANG	<p>Delkrav 1: Op til 5 % af dyregruppen</p> <p>Delkrav 2: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 i omfang.</p>	<p>Delkrav 1: Mellem 5 % og 10 % af dyregruppen.</p> <p>Delkrav 2: Op til 10 % af dyregruppen.</p>	<p>Delkrav 1+2: Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen</p>	<p>Delkrav 1+2: Mere end 50 % af dyregruppen</p>
VARIGHED	<p>Delkrav 1+2: Hvis der for alvor gives karakteren 1, gives også karakteren 1 for varighed</p>	<p>Delkrav 1+2: < 3 måneder</p>	<p>Delkrav 1+2: 3-4 måneder</p>	<p>Delkrav 1+2: Ikke muligt.</p>

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

- Alvor** Vurderes ud fra, hvor mange dage dyret har været fikseret ud over det tilladte (delkrav 1), eller hvor stor afvigelse der er på stiens sider i forhold til det anførte, samt hvorvidt der er tegn på aggression hos dyrene (delkrav 2).
- Omfang** Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af besætningens (CHR) søer og gylte der er berørt.
- Varighed** Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor

Væsentlig ulempe: Det konstateres at søer/gylte ikke holdes i løsdriftssystem 4 uger efter løbning og indtil 7 dage før forventet faring. Vurderingen beror på den lange overgangsperiode, der har været, og at løsdrift anses for en væsentlig forbedring af dyrenes velfærd, idet løsdrift i højere grad tilgodeser dyrenes adfærdsmæssige behov.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.30 Svin, beskæftigelsesmaterialer til søer og gylte

---

1. DELKRAV

- 1 Søer og gylte skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelsesmateriale.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med søer og gylte, både drægtige og ikke-drægtige.

Dyregruppen refererer til besætningens samlede antal af søer, gylte og orner jf. CHR, antallet af orner i besætningen fratrækkes dette tal. Oplysninger fra CHR skal verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Der er krav om, at alle svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelsesmateriale. Mht. beskrivelser af beskæftigelsesmateriale og kontrolmetode, se krav 3.37.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.30

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let begrænset adgang til beskæftigelsesmateriale i henhold til Fødevarerstyrelsens "Vejledning om beskæftigelses- og rodemateriale", fx som følge af u hensigtsmæssig placering af materiale eller let tilsølning	Mangelfuldt eller tilsølet beskæftigelsesmateriale og / eller der anvendes træ, der er for hårdt, som beskæftigelsesmateriale, eller der suppleres ikke i tilstrækkelig grad	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke, men der er ingen umiddelbare tegn på aggression hos dyrene	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke, og der er tegn på aggression
OMFANG	Op til 2 % af dyregruppen er berørt	Mellem 2 % og 10 % af dyregruppen er berørt	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen er berørt	Mere end 50 % af dyregruppen er berørt
VARIGHED	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er tildelt egnet beskæftigelsesmateriale eller ej samt om der er tegn på aggression hos svinene.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af dyregruppen (alle søer og gylte) i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.
Varighed	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforvarlig behandling: Der vil som hovedregel være tale om væsentlig ulempe til uforvarlig behandling afhængig af dyrenes almenbefindende og tegn på mangel på beskæftigelse, f.eks. halebid.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.31 Svin, fodersystem til søer og gylte i flok

1. DELKRAV

- 1 Søer og gylte, der holdes i flokke, skal fodres ved hjælp af et system, der sikrer, at hvert dyr kan få tilstrækkeligt foder, også når der er konkurrenter til foderet til stede.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Når søer og gylte opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, der fodrer dyrene individuelt, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken. Når der er meget konkurrence omkring fodringen, hindrer de dominerende svin de svagere svins adgang til foderet. Det skal sikres, at alle dyr - også de lavest rangerende - får tilstrækkeligt med foder.

Bemærk, at der ifølge de nationale bestemmelser er krav om at anvende et system til sikring af foderet for alle slags svin, som er opstaldet flokvis, og dermed ikke kun flokopstaldede gylte og søer. KO-kravet gælder dog kun ift. flokopstaldede gylte og søer.

Under 3.39 er der regler ang. fodring, som gælder alle svin, men dette KO-krav 3.31 gælder kun søer og gylte i flok.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med søer og gylte, både drægtige og ikke-drægtige.

Dyregruppen refererer til besætningens samlede antal af søer, gylte og orner jf. CHR, antallet af orner i besætningen fratrækkes dette tal. Oplysninger fra CHR skal verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Kontrollen foregår ved at spørge ind til fodringen og ved at observere søerne og gyltene.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvordan foregår fodringen?
	Hvordan fungerer fodringssystemet?
	Fodres søerne og gyltene individuelt eller samtidigt?
	Hvor ofte fodres de?
	Har dyrene adgang til anden strukturholdigt foder?
	Hvordan er dyrenes huld? Er der magre dyr?
OMFANG	Er der tegn på et højt aggressionsniveau blandt dyrene? Sår, rifter og bidskader.
	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.31

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra hvor i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af alle søerne og gyltene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der er kamp om foderet, og lavest rangerende gylte og søer har svært ved at komme til truget. De fremstår imidlertid ikke magre.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at lavere rangerende gylte eller søer fremstår magre.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at lavest rangerende dyr er afmagrede og evt. døde.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.32 Søer og gylte, foder

1. DELKRAV

- 1 Søer og gylte skal have adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge, samt foder med højt energiindhold.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

For søer og gylte er der krav om adgang til foder, der passer til deres adfærdsmæssige behov. Ifølge bestemmelserne skal søer og gylte have adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge. Under produktionsforhold fodres drægtige søer og gylte oftest kun én til to gange dagligt med strukturfattigt og begrænset fyldende foder, hvilket gør, at søerne og gyltene kun opnår en kortvarig mæthedfølelse. Dette medfører, at dyrene det meste af tiden har en udpræget sultfølelse og dermed øget aggressionsniveau, hvilket kan være et problem, der især bliver synligt for dyr i løsdriftssystemer.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for besætninger med søer og gylte.

Dyregruppen refererer til besætningens samlede antal af søer, gylte og orner jf. CHR, antallet af orner i besætningen fratrækkes dette tal. Oplysninger fra CHR skal verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Det bemærkes, om der er tegn på et højt aggressionsniveau hos dyrene. Dette ses ofte som bidskader i skeden og rifter/sår på andre dele af kroppen hos søer og gylte. Det skal også kontrolleres, at søer og gylte har adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge. Hvis ikke det er tydeligt, at kravet er opfyldt ved tildeling af halm, hø eller lignede, skal det afklares hvordan kravet så opfyldes.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvilket foder tildeles dyrene?
	Er foderet fyldigt? Spørg evt. ind til formalingsgraden.
	Er der tegn på stereotyper, f.eks. tomgangstygning?
	Er der tegn på et højt aggressionsniveau blandt dyrene? Sår, rifter og bidskader.
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.32

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af alle søerne og gyltene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der kun fodres én gang dagligt med strukturfattigt og begrænset fyldende foder uden anden tildeling af strukturfoder.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at søer og gylte ikke har adgang til en tilstrækkelig mængde halm, fyldigt foder eller foder med højt fiberindhold, der kan give mæthedfølelse og opfylde deres behov for at tygge. Der konstateres samtidigt adfærdsmæssige uhensigtsmæssigheder.

Groft uforsvarlig behandling: Som uforsvarlig behandling, dog i særlig udtalt grad – både i forhold til foder og adfærd.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afgivelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.33 Svin, individuel opstaldning af søer og gylte, som skal holdes i flok

1. DELKRAV

- 1 Svin, som skal holdes i flok⁴⁷, og som er særlig aggressive, er blevet angrebet af andre svin eller er syge eller skadede, kan opstaldes midlertidigt i individuelle stier.
- 2 I så fald skal de pågældende stier være så store, at dyrene let kan vende sig, hvis dette ikke er i modstrid med specifik veterinærrådgivning.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Kravet om flokopstaldning af svin kan fraviges for særligt aggressive svin, svin der er blevet angrebet af andre svin, eller for syge eller tilskadekomne svin. Således er det tilladt at opstalde disse svin midlertidigt i individuelle stier. Der er dog et krav om, at de individuelle stier er så store, at svinene let kan vende sig hvis ikke dette er i modstrid med specifik veterinærrådgivning. Det vil sige, at en dyrlæge ud fra en klar og konkret veterinærfaglig begrundelse for det enkelte dyrs vedkommende skal have rådgivet om, at dyret ikke skal kunne vende sig.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for besætninger med svin⁷⁷.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelsen vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Konstateres der individuelt opstaldende svin, skal det undersøges, om dette skyldes, at svinet er særligt aggressivt, er blevet angrebet af andre svin eller er sygt eller tilskadekommet. Det skal også kontrolleres, at individuelle stier er store nok til, at svinene let kan vende sig.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvis der er individuelt opstaldende dyr: Hvad skyldes den individuelle opstaldning? Kan dyrene vende sig? Har en dyrlæge anvist den individuelle opstaldning?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

⁴⁷ De "svin, som skal holdes i flok" fremgår af KO-krav 3.29, der beskriver at "søer og gylte holdes i flok i perioden fra fire uger efter løbning til en uge før det forventede faretidspunkt"

3. BEDØMMELSE

Krav 3.33

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling.
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR) der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Vurdering af alvor:

Væsentlig ulempe: Dyr er opstaldet individuelt uden mulighed for at vende sig. Der er ingen anden forandring. Dyr er individuelt opstaldet i et forsøg på at afhjælpe et andet velfærdsproblem.

Uforsvarlig behandling: Dyr er opstaldet individuelt uden mulighed for at vende sig, dyret udviser stereotyper som tomgangstygning. Dyr er individuelt opstaldet, fordi der ikke er tilstrækkelig plads til at opstalde dem flokvis.

Groft uforsvarlig behandling: Dyr er opstaldet individuelt, fordi der ikke er etableret mulighed for flokvis opstaldning. Dyret udviser en høj grad af stereotyper.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.34 Svin, støjniveau

---

1. DELKRAV

- 1 I den del af bygningen, hvor der holdes svin, skal følgende undgås:
  - a. Vedvarende støjniveauer så høje som 85 decibel.
  - b. Konstant eller pludselig støj.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Der stilles krav til, at høj og vedvarende, konstant eller pludselig støj skal undgås.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for besætninger med svin.

2. KONTROLMETODE

Ved konstateret højt støjniveau i stalden måles niveauet med en støjmåler.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Opleves dyrene at have ændret adfærd pga. den høje lyd / det høje støjniveau? Hvorledes oplever du selv den høje lyd?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.34

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Støjniveauet overstiger grænseværdien med op til 2 decibel. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse der berører 1 staldafsnit	2 staldafsnit er berørt	3 staldafsnit er berørt.	Mere end 3 staldafsnit er berørt.
VARIGHED	Overtrædelse som har fundet sted i op til 3 dage	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra hvor mange staldafsnit i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinjer for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Ved for højt støjniveau er der som hovedregel tale om væsentlig ulempe.

Uforsvarlig behandling: Vedvarende høj støjniveau, hvor der konstateres samtidig adfærdændringer hos dyr.

Groft uforsvarlig behandling: Som uforsvarlig behandling, dog uden mulighed for straks at bringe støj til ophør.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.35 Svin, belysning

---

1. DELKRAV

- 1 Svin skal holdes i lys med en lysintensitet på mindst 40 lux i en periode på mindst 8 timer pr. dag

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Svin må ikke holdes i permanent mørke. Det er krav om, at svin skal holdes i en belysning, der følger en 24-timers rytme og har mindst 8 timer pr. dag med lys. Lyset skal endvidere have en lysintensitet på mindst 40 lux.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder kun for besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe overtrædelsen vedrører, antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

Det er tilladt at have en lavere lysintensitet end de 40 lux under overdækkede områder til smågrise og slagtesvin samt i pattegrisehuler.

2. KONTROLMETODE

Ved gennemgang i besætningen kontrolleres det, at svinene ikke holdes i permanent mørke. Hvis der er lys i stalden, vurderes det, om dette er tilstrækkeligt til at opfylde kravet om mindst 40 lux. 40 lux svarer i praksis til, at en sort skrift på hvidt papir netop kan læses. I tvivlstilfælde kan det være nødvendigt at måle lysintensiteten. Det skal bemærkes, at lysintensiteten skal måles i svinenes niveau i stierne. I nogle besætninger med elektronisk sofodring, vil der være dyr, der æder i aften og nattetimerne. Der vil derfor også i mørkeperioderne være behov for lys, så dyrene kan finde frem til foderstationerne. I sådanne tilfælde er det Fødevarestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt max må være 25 lux i de områder, hvor dyrene færdes og 5 lux i liggeområdet.

Staldafsnit kan også være indrettet med så få vinduer, at dette især i vinterperioden medfører, at dyr holdes i konstant mørke, medmindre der er kunstig belysning. Tilslutning af en timer kan afhjælpe problemet.

2.1 FOKUSSPØRGSMAÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er der naturligt lys, eller er det udelukkende kunstigt? Ved kunstig belysning: Hvordan styres lyset i stalden? Er der timer til at styre den elektriske lyskilde? Virker den kunstige belysning? Hvor mange timer er det lyst i stalden Kan dyr inspiceres tilstrækkeligt ved det tilgængelige lys?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.35

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Afvigelse inden for 2 % af lysintensitet og/eller lysperiodens længde. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse, hvor der i alvor er givet 1, og som vedr. max. 10 % af dyrene	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse som har fundet sted i op til 3 dage	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR) der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Lys vurderes at være utilstrækkeligt i for få timer. Kan ændres ved ændret arbejdsprocedure eller timerfunktion.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der i stalden er under 8 timers belysning med en lysintensitet på mindst 40 lux. F.eks. manglende elektrisk lyskilde og begrænset adgang til naturlig lyskilde.

Groft uforsvarlig behandling: Som uforsvarlig behandling, dog uden adgang til naturlig lyskilde.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.36 Svin, indretning af stalde

---

1. DELKRAV

- 1 Svinestaldene skal være indrettet således, at hvert svin kan lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær.
- 2 Svin skal have adgang til et fysisk og temperaturmæssigt behageligt lejeareal, der er tilstrækkeligt drænet og rent, og som gør det muligt for alle dyr at ligge ned samtidig.
- 3 Ethvert svin skal kunne se andre svin med undtagelse af svin, der holdes isoleret på grund af sygdom eller tilskadekomst

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle svin skal kunne lægge sig samt hvile og rejse sig uden besvær, og de skal have adgang til et tørt, rent og behageligt leje. Det skal være muligt for alle dyr at ligge ned samtidig.

Svin er meget sociale dyr, og der er krav om, at ethvert svin skal kunne se andre svin med undtagelse af svin, der holdes isoleret på grund af sygdom eller tilskadekomst. Desuden kan drægtige søer og gylte, uanset delkrav 3, holdes uden for synsvidde af artsfæller i ugen før forventet faretidspunkt og under faring.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelser vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Ved gennemgang af besætningen kontrolleres det, om alle svin har plads til at rejse sig og lægge sig. Dette er især relevant i farestald, i løbeafdeling, og hvor gylte og søer holdes i bokse i de første fire uger efter løbning. Søer er gennem årene blevet større (ca. 10 % længere og bredere og næsten 30 % tungere). Dette har medført pladsproblemer især i nogle af de ældre stalde med enkeltbokssystemer. Søerne "tager boksen på", de klemmes af inventaret og må ofte ligge med hovedet oppe i krybben. Såfremt søerne er længere end selve boksen er det efter Fødevarestyrelsens vurdering ikke muligt for dyrene at lægge sig, samt hvile og rejse sig uden besvær. Det kan således indgå som en del af vurderingen, at opmåle om søerne er længere end selve boksen. De for små bokse kan medføre trykninger på ryg, ved skeden under halen og på lemmerne. Svinene skal kæmpe for at komme op og stå, eller når de vil lægge sig. Deres normale lægge-rejse sig mønster kan ikke finde sted. Hvis dette problem observeres, er det meget vigtigt at undersøge dyrene for eventuelle skader som følge af dette.

Det skal også kontrolleres, om alle svin har adgang til et fysisk og temperaturmæssigt behageligt lejeareal, der er tilstrækkeligt drænet og rent, og som gør det muligt for alle dyr at ligge ned samtidig. Det kontrolleres, om svinene fremstår rene, eller om de er tilsølede. Hvis der observeres tilsølede dyr, er dette et tegn på, at

noget er galt med klimaet og/eller pasningen. Hvis temperaturen i stien er for høj, kan svin finde på at søle sig i gylle eller ved træk i stien "vende denne om" således, at de gøder på det faste gulv med deraf følgende svineri. Hvis gyllen står for højt i gyllesystemet, kan denne flyde over og ud på gulvet. Ved observation af tilsølede dyr skal årsagen til dette fastslås.

Det kontrolleres, at alle svin har mulighed for at se andre svin. Kun svin isoleret på grund af sygdom eller tilskadekomst eller søer og gylte i ugen før forventet faring kan undtages dette krav. Det kan ses, at f.eks. orner er begrænset i at se andre svin, når de ikke anvendes i forbindelse med løbning.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Kan alle dyrene ligge ned samtidig?
	Kan dyrene rejse sig og lægge sig ubesværet?
	Hvordan er lejet? Tørt, drænet, rent?
	Har dyrene mulighed for at lægge sig et tørt sted?
	Er dyrene snavsede eller rene?
	Er der dyr, der holdes isolerede?
	Er der skader på dyrene?
OMFANG	Er dyrenes almentilstand påvirket?
	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.36

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Dyr oplever meget lav grad af nedsat bevægelsesfrihed. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.</p> <p>Delkrav 2: Enkelte stier med delvist tilsvinet leje.</p> <p>Delkrav 3: Dyr kan i begrænset omfang se andre svin.</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Delkrav 1-3: Overtrædelse som berører op til 2 % af dyregruppen.	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelser i op til 3 dage	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes bevægelsesfrihed er påvirket (delkrav 1) eller muligheden for at finde tørt leje (delkrav 2). Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket (delkrav 3).
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR) der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra, hvor længe overtrædelserne har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling:

Delkrav 1: Få dyr er for store i forhold til boksen. Der er ingen synlige skader på dyrene, men inventaraftryk kan ses, når søerne rejser sig. Søerne har noget besvær med at rejse og lægge sig.

Delkrav 2: Det konstateres, at der er enkelte stier, hvor dyrene er tvunget til at ligge i gylle uden mulighed for at finde tørt leje. Flere stier med tilsvinet leje, men hvor spaltegulvet vurderes tilstrækkeligt til, at alle dyr kan ligge samtidig.

Delkrav 3: Når der er tendens til, at dyr systematisk og jævnlige isoleres uden grund. Dyr kan ikke se, men høre andre svin.

Uforsvarlig behandling:

Delkrav 1: Som væsentlig ulempe, men hvor der tillige er synlige tegn på dyrene, som følge af begrænset bevægelsesfrihed.

Delkrav 2: Flere stier med tilsvinet leje, hvor spaltegulvet vurderes utilstrækkeligt til, at alle dyr kan ligge samtidig. Ingen skader på dyr.

Delkrav 3: Dyr kan hverken se eller høre andre svin.

Groft uforsvarlig behandling:

Delkrav 1: Flere søer er klemt inde i for små bokse evt. med skader. Søerne er tvunget til at ligge med hovederne i krybben, og endepartiet er presset op ad inventaret. Dyrene har udpræget besvær med at rejse og lægge sig.

Delkrav 2: Hvis dyrene i mange stier er tvunget til at ligge i gylle, og der ingen andre muligheder er for dem for at finde tørt leje, er der som hovedregel tale om uforsvarlig behandling grænsende til grovere uforsvarlig behandling.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.37 Svin, beskæftigelsesmaterialer

---

1. DELKRAV

1	Svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde materiale, som de på rette vis kan undersøge og rode i, såsom halm, hø, træ, savsmuld, svampekompost, tørv eller en blanding heraf, som ikke bringer dyrenes sundhed i fare.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Der er krav om, at alle svin skal have permanent adgang til en tilstrækkelig mængde halm eller andet manipulerbart materiale, der kan opfylde deres behov for beskæftigelsesmateriale. Opmærksomheden henledes på, at kravet kun omhandler beskæftigelsesmateriale. De bestemmelser, der er fastsat i EU, omhandler kun beskæftigelsesmateriale, idet der ikke er fastsat EU-bestemmelser om rodemateriale.

Bemærk, at der i den danske version af direktivet bruges ordet "rode." Fødevarestyrelsen har vurderet, at det må bero på en oversættelsesfejl, idet der i den engelske version tales om "investigation and manipulation activities" altså "undersøgelse" og "manipulation", det der er omfattet af begrebet "beskæftigelse."

Beskæftigelsesmaterialer er materialer, der tilgodeser svinenes behov for at beskæftige sig, dvs. undersøge deres omgivelser (både vertikalt og horisontalt). Svin undersøger deres omgivelser ved at udføre rode-, snuse-, bide- og tyggebevægelser. For at opnå værdi som beskæftigelsesmateriale skal materialet være manipulerbart og deformbart, men materialet skal ikke nødvendigvis tildeles på gulvet.

Følgende materialer anses ikke for værende egnet som beskæftigelsesmateriale - uanset hvordan og i hvilken mængde de tildeles:

- Metalkæder, plastbolde, plastredskaber, kunstige gummigrisehaler, bildæk og lignende
- Materiale, der er så tilsølet, at det er uinteressant for svinene
- Materialer der størrelsesmæssigt ikke passer til svinene, f.eks. store trækævlere til smågrise, da dyrene ikke på tilstrækkelig vis er i stand til at bide/tygge i det
- Materialer som kan bringe dyrenes sundhed i fare eller være til fare for fødevarerens sikkerhed. Dette medfører, at f.eks. aviser og imprægneret eller på anden måde behandlet træ ikke kan anvendes som beskæftigelsesmateriale
- Tørfoder i automat

Materialer som ifølge Fødevarestyrelsen kan betragtes som beskæftigelsesmaterialer:

- Halm
- Hø
- Træ
- Savsmuld
- Svampekompost
- Tørv
- En blanding af ovenstående
- Reb (sisal og hamp)
- Naturmaterialer som f.eks. muld, kompost og pektinaffald

Vurderingen af, om kravet er opfyldt, beror altid på et konkret fagligt skøn, og den endelige afgørelse af, om kravet konkret er opfyldt, henhører under domstolene. Det er imidlertid vurderingen, at kravet som udgangspunkt må anses som opfyldt i nedenstående situationer, der er skrevet med henvisning til Fødevarerstyrelsens vejledning på området:

<https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyrevelfaerd%20og%20veterinaermedicin/Vejledninger/Juni%202019%20Vejledning%20om%20Dokumentation%20for%20halebid%20risikovurdering%20og%20beskæftigelses-%20og%20rodemateriale.pdf>

Dybstrøelse

Dybstrøelse vil som udgangspunkt altid opfylde kravet om beskæftigelsesmateriale. Strøelsen må dog ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for at rode i det.

Halmhæk

Ved en halmhæk forstås i denne instruks en indretning til tildeling af halm, hvor svinene kan trække halm ud, og hvor den del af halmen, som svinene ikke umiddelbart æder, falder direkte på gulvet eller ned i foderkrybben i gulvniveau.

Der skal altid være halm i hækken. Halmhækken er konstrueret/indstillet, så der kan trækkes så meget halm ud, at en passende andel af svinene kan være beskæftiget med det samtidig.

Halmautomat

Ved en halmautomat forstås i denne instruks en indretning til tildeling af halm, hvor svinene kan trække halmen ud, og hvor den del af halmen, som svinene ikke umiddelbart æder, falder ned i bunden af automaten. For at en passende andel af svinene har adgang til halmautomaten, bør automaten som udgangspunkt være mindst 60 cm bred. Der skal altid være halm i halmautomaten, og den skal være indstillet, så svinene kan trække halmen ud. Hvis automaten er placeret i et hjørne eller i nærheden af andet inventar, som kan forhindre adgang til automaten fra 3 sider, bør den som udgangspunkt være mindst 80 cm bred.

Dispenser til snittet halm, halm-, træpiller e.l.

Ved en dispenser forstås i denne instruks en indretning til tildeling af snittet halm, halmpiller, træpiller el. Dispenseren er udstyret med en lille "udløser" som, når den bliver manipuleret, doserer tilstrækkelige portioner af materiale ud.

Tildeling på gulvet af løst materiale i form af f.eks. halm, spåner, spagnum, savsmuld, muld, kompost, træflis eller pektinaffald

Materialet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke er interesserede i at rode i det.

Halm, spagnum, savsmuld eller lignende i sammenpressede blokke, fritliggende træ eller grene, herunder f.eks. "Spanske ryttere" eller lignende tildelt på gulvet

Materialet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for at rode med det. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse, og hvis der anvendes træ, skal det være blødt træ (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Træsarter som f.eks. eg, bøg, ask og eksotiske træarter anses ikke som værende bløde.

Træklods eller gren i kæde eller i vippeanordning mellem to stier samt træklodser fastgjort på inventar

Klodserne skal være af blødt træ (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Træet må ikke være så tilsølet, at svinene ikke har interesse for det. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse. Klodser, som er fastgjort på inventaret, har mindre bevægelighed ift. løsliggende klodser. Derfor, bør klodserne have en bevægelighed, udformning og en størrelse, så svinene kan få fat på klodsen og deformere den ved at tygge i den.

Lodret holder med tildeling af halm, spagnum eller andet i sammenpressede blokke eller trælægter/trærafter

Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse, og hvis der anvendes træ, skal det være blødt (f.eks. gran, birk, fyr, poppel). Holderens underside bør som udgangspunkt være placeret mindst 25 cm over gulvniveau - uanset om der benyttes spiraler, rør, jernholdere eller andet. Afstanden mellem to lodrette holdere bør være således, at to grupper dyr kan beskæftiges samtidig, uden at der opstår konflikter om adgang til ressourcerne. Dette indebærer efter Fødevestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt mindst bør være 40 cm mellem to holdere. Der skal altid være blokke eller rimelige rester (vurderet ud fra tildelingstidspunktet) heraf i holderen. Materialet skal være tilpasset dyrenes størrelse.

Reb

Reb kan være ophængt eller ligge på gulvet. Rebene må dog ikke være så tilsølede, at svinene ikke har interesse for at rode med dem. Rebets levetid kan evt. forlænges ved at binde knuder på det.

Foder på gulv

Fødevestyrelsen vurderer, at alene ved pattegrise, og som udgangspunkt kun frem til fravæning, kan foder på gulvet anses som beskæftigelsesmateriale. Dette skyldes, at svinene på dette stadie endnu ikke har fuldt udviklet fødesøgnings- og undersøgelsesadfærd. Undersøgelser har vist, at pattegrise allerede fra første leveuge er motiverede for at udføre rodeadfærd, og at denne motivation stiger over de følgende leveuger. Dermed stiger også kravet til beskæftigelses- og rodematerialets kompleksitet, idet svinene ikke alene undersøger omgivelserne for at finde føde, men også for at indhente oplysninger om deres omgivende miljø og lære dette at kende.

Mængde

Der skal være så meget beskæftigelsesmateriale, at en passende andel af svinene kan rode i det og beskæftige sig med det samtidigt. Dette skyldes, at de svin, der befinder sig i umiddelbar nærhed af et svin, der eksempelvis roder på grund af social facilitering, vil blive motiveret til at udføre den samme adfærd. Der er efter Fødevestyrelsens vurdering ikke krav om, at der til enhver tid skal være tilstrækkeligt materiale til, at samtlige svin i stier med flere dyr kan rode m.v. på én gang. Dyr, som opstaldes enkeltvis, skal ligeledes tildeles materiale, således at det enkelte dyr permanent har adgang til det. Nedenfor er angivet, hvilken mængde beskæftigelsesmateriale der bør gives for at leve op til kravet:

- I en typisk sti med 18 dyr anses eksempelvis to stykker træ, to grene, to blokke af sammenpresset materiale (f.eks. halm, savsmuld eller spagnum), to lodrette holdere, to reb eller to Spanske ryttere tildelt på gulvet for at være tilstrækkeligt beskæftigelsesmateriale.
- I en sti med færre end 18 dyr kan der efter Fødevestyrelsens vurdering, under hensyntagen til stitudformningen og ved en vurdering af adfærd, herunder aggression og halebidning i stien, i mindre grad fraviges fra angivne mængder, således at der som udgangspunkt kan anvendes eksempelvis et stykke træ, én gren, ét reb eller én Spansk rytter til 9 svin.
- Ved flere end 18 svin i stien tilpasses mængden af materiale i stien under hensyntagen til stitudformningen og ved en vurdering af adfærd, herunder aggression og halebidning i stien.
- Afstanden mellem materialerne (eksempelvis to træklodser eller lodrette holdere til træ) bør være således, at to grupper dyr kan beskæftiges samtidig, uden at der opstår konflikter om adgang til ressourcerne. Dette indebærer efter Fødevestyrelsens vurdering, at der som udgangspunkt mindst bør være 40 cm mellem to stykker materiale.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder i alle besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelsen vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE:

Manglende beskæftigelsesmateriale forekommer, når der ikke er beskæftigelsesmateriale tilstede, mens det er mangelfuldt anvendt, når der er behov for at supplere med beskæftigelsesmateriale.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er der tildelt beskæftigelsesmateriale? Er der nok af det?
	Er beskæftigelsesmaterialet rent eller tilsølet?
	Er materialet placeret hensigtsmæssigt, så dyrene har let adgang til det?
	Er der anvendt en træsort, som er hård?
	Er der tegn på aggression blandt dyrene? Bid, rifter og sår?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

2.2 EKSEMPLER

I en klimastald er der hængt bildæk op som beskæftigelsesmateriale i tre stier.

Bildæk er ikke manipulerbare. Det vurderes at være en overtrædelse af krav 3.37.

I en slagtesvinestald mangler der helt beskæftigelsesmateriale.

Det er en overtrædelse af krav 3.37.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.37

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Let begrænset adgang til beskæftigelsesmateriale i henhold til Fødevarestyrelsens "Vejledning om beskæftigelses- og rodemateriale", fx som følge af uensigtsmæssig placering af materiale eller let tilsøling	Mangelfuldt eller tilsølet beskæftigelsesmateriale og / eller der er anvendt træ, der er for hårdt som beskæftigelsesmateriale, eller der suppleres ikke i tilstrækkelig grad	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke, men der er ingen umiddelbare tegn på aggression hos dyrene	Beskæftigelsesmateriale tildeles ikke og der er tegn på aggression
OMFANG	Op til 2 % af dyregruppen er berørt	Mellem 2 % og 10 % af dyregruppen er berørt.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen er berørt	Mere end 50 % af dyregruppen er berørt
VARIGHED	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra hvorvidt der er tildelt egnet beskæftigelsesmateriale eller ej, samt om der er tegn på aggression hos svinene.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.
Varighed	Varighedskarakteren følger alvorskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Der vil som hovedregel være tale om væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling afhængig af dyrenes almenbefindende og tegn på mangel på beskæftigelse, f.eks. halebid.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.38 Svin, gulvflader

---

1. DELKRAV

- 1 Gulvene må hverken være glatte eller ujævne, så der er risiko for, at svinene kommer til skade, og de skal være udformet, konstrueret og vedligeholdt således, at svin, der står eller ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse. De skal være tilpasset svinenes størrelse og vægt og danne en hård, jævn og stabil overflade.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Gulvene i svinestalden skal være udformet, konstrueret og vedligeholdt således, at svin, der står eller ligger på dem, ikke kommer til skade eller udsættes for lidelse.

Ujævne gulve (uhensigtsmæssige niveauforskelle, sprækker og ujævnheder) kan påføre skader på svinene, typisk ved at klove eller biklove hænger fast i gulvet. Glatte gulve kan forårsage udskridninger og fald hos dyrene, som kan medføre alvorlige skader såsom benbrud og hoftedsskred.

Nogle typer af farestalde er forsynet med et antal "huller" bag soen for at lette fjernelse af gødning og dermed tilgodese hygiejnen i stien. Det er vurderingen, at den pågældende konstruktion som udgangspunkt ikke kan siges at være i strid med gældende lovgivning. Det er dog en forudsætning, at der ikke konstateres skader på pattegrisene, der kan henføres til "hullerne". Det er endvidere en forudsætning, at "hullerne" er dækket under og umiddelbart efter faring, enten ved propper eller ved, at baglågen er skubbet ind over.

Visse typer af svinestier er udformet således, at svinene går i den samme sti, fra de fravænnenes soen, og indtil de sendes til slagting. Denne type stier kaldes FRATS-stier, og er en forkortelse af "Fra Afvænnning Til Slagting". Disse stier kan have et spaltegulv med spalteåbninger, der er bredere end i en sti, der alene anvendes til smågrise. Det kan ikke udelukkes, at de bredere spalteåbninger i den første tid, svinene er i stien, kan give anledning til skader på svinene, herunder især klov- eller benskader.

Til vurderingen af, hvorvidt gulvene i en FRATS-sti udgør en risiko for, at svinene kommer til skade eller udsættes for lidelse, bør anbefalinger fra SEGES Svineproduktion i forhold til udformningen af gulvene i en FRATS-sti, herunder særligt dimensionerne i spaltegulvet (se tabel 1), anvendes som retningslinjer. Hvis gulvfladerne er udformet, konstrueret og vedligeholdt således, at de lever op til SEGES anbefalinger, og der ikke ses klovskaeder eller andre skader på svinene, der kan henføres til gulvfladerne, bør der være en formodning for, at der ikke er en risiko for, at svinene kommer til skade eller udsættes for lidelse.

Det forhold, at en FRATS-sti ikke er i overensstemmelse med SEGES anbefalinger kan ikke i sig selv begrunde en overtrædelse af KO-krav 3.38 kravet. En overtrædelse af kravet forudsætter således altid, at udformningen af gulvene efter en konkret faglig vurdering, skønnes at medfører en risiko for at svinene kan komme til skade eller udsættes for lidelse.

Der skal dermed altid foretages en konkret faglig vurdering. Hvis der for eksempel ses klovskaeder, som kan relateres til gulvudformningen, må det, uanset SEGES anbefalinger til FRATS-stier, vurderes, at svinene kan komme til skade og derved udsættes for lidelse.

Tabel 1: SEGES forslag til gulvudformning i FRATS-stier.

Fodringsprincip	Gulvprofil	Spaltegulvstype	Bjælkebredde, mm	Spalteåbning, mm
Tørfodring – efter ædelyst	2/3 fast gulv 1/3 spaltegulv	Beton Støbejern	80 10 - 15	20 10 – 15
	1/3 fast gulv 1/3 drænet gulv 1/3 spaltegulv	Beton	180 80	18 - 20 20
	1/3 fast gulv 2/3 spaltegulv	Beton	80	18
Vådfodring - restriktivt	1/3 fast gulv 1/3 drænet gulv 1/3 spaltegulv	Beton	180 80	18 - 20 20

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelsen vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE:

Ved gennemgang af besætningen skal det kontrolleres, at gulvene i samtlige stier fremstår jævne og uden huller, sprækker eller uhensigtsmæssige niveauforskelle. Det skal kontrolleres, at svinene ikke har skader, der kan henføres til ujævne eller glatte gulve, såsom afrevne biklove, benbrud, hoftedsskred samt sår og trykninger på lemmerne.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Er der uhensigtsmæssigheder i stiernes indretning og vedligehold, således at dyrene kan komme til skade? Er gulvene jævne? Er gulvene glatte? Ses der skader på dyrene, som kan være forårsaget af inventarets indretning?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

2.2 EKSEMPLER

I en klimastald, der var ombygget fra en tidligere kvægstald, havde man bibeholdt det gamle spaltegulv og lagt fast gulv henover spalterne.

Ingen dyr var kommet til skade.

Samme sti.

Det vurderes at være en overtrædelse af krav 3.38 delkrav 1, idet spalterne er konstrueret på en sådan måde, at de kan påføre dyrene skade.

I en klimastald var spalterne omkring foderautomaterne meget slidte, og flere steder var spalteåbningerne så store at svinenes ben kunne træde igennem spaltegulvet. Der var ingen synlige skader på de opstaldede svin, men det blev observeret at enkelte svin sad fast med benet i spalteåbningen.

Det vurderes at være en overtrædelse af **KO-krav 3.38 delkrav 1**, da spaltegulvene grundet slitage og deraf manglende vedligehold, kan påføre svinene skade.

3. BEDØMMELSE

Krav 3.38

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Få dyr oplever risiko for skader. Ingen dyr har skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter.	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Overtrædelse som berører op til 2 % af dyregruppen.	2-10 % af dyregruppen er berørt.	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen er berørt.	Mere end 50 % af dyregruppen er berørt.
VARIGHED	Overtrædelse som har fundet sted i op til 3 dage.	Op til en måned	Mellem en måned og ca. 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor	Vurderes ud fra hvor stor risikoen er for, at gulvene kan forårsage skade på dyrene, samt hvorvidt der er sket skade på dyrene.
Omfang	Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR), der er berørt.
Varighed	Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at mange pattegrise i farestalden har forknæsår pga. ujævnt og slidt gulv. Det konstateres at der er glatte og/eller ujævne gulve, men der ses ikke skader på dyrene, som følge af dette.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der er glatte og/eller ujævne gulve, og der konstateres skader på dyrene som følge af dette, f.eks. brækkede ben og afrevne klove.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.39 Svin, fodring

---

1. DELKRAV

- 1 Alle svin skal fodres mindst én gang dagligt. Hvis svinene opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, der fodrer dyrene individuelt, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle svin skal fodres mindst én gang dagligt. Hvis svinene opdrættes flokvis og ikke fodres efter ædelyst eller ved hjælp af automatisk fodringssystem, der fodrer dyrene individuelt, skal hvert dyr have adgang til foder på samme tid som de andre i flokken. Når der er meget konkurrence omkring fodringen, hindrer de dominerende svin de svagere svin adgang til foderet. Det skal sikres, at alle dyr, også de lavest rangerende, får tilstrækkeligt med foder.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for alle besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelsen vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Det skal kontrolleres, at alle svinene bliver fodret mindst én gang dagligt. Der spørges ind til procedurerne for fodringen. Hvordan foregår fodringen, anvendes der et fodringssystem, hvor svinene fodres individuelt, eller fodres alle svinene i én sti samtidig. Hvor ofte fodres der etc. Det bemærkes også, om der er magre dyr, som indikation på, at de lavest rangerende dyr ikke får tilstrækkeligt foder, idet de bortjages af de dominerende svin. Det bemærkes også, om der er tegn på et højt aggressionsniveau hos dyrene. Dette ses ofte som bidskader i skeden og rifter/sår på andre dele af kroppen hos søer og gylte, eller ørebid, halebid, sår og rifter hos fravænnede svin og slagtesvin.

FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Bliver dyrene fodret hver dag? Er der magre dyr i flokken?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.39

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad dyrenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at dyrene har begrænset adgang til foder, men uden synlige tegn.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke fodres dagligt, eller det vurderes, at de ikke fodres efter alder, vægt, fysiologiske og adfærdsmæssige behov. Der suppleres ikke med halm eller lign. Der er begrænset adgang til foder, og der ses ernæringsmæssige tegn på mangel hos dyr.

Groft uforsvarlig behandling: Det konstateres, at dyrene ikke har været fodret over et stykke tid, og dyrene fremstår som sygeligt afmagrede med tydelig ryggrad og kan evt. virke apatiske.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.40 Svin, vand

---

1. DELKRAV

- 1 Svin på over 2 uger skal have permanent adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Svin over to uger gamle skal have permanent adgang til frisk vand i tilstrækkelig mængde.

Tilsætningsstoffer til brug i dyrenes drikkevand godkendes på EU-niveau, og det er ikke tilladt at sætte tilsætningsstofferne til drikkevand, før de er blevet godkendt til det. De tilladte tilsætningsstoffer må kun anvendes ifølge dyreværnslovgivningen, såfremt det ikke har en væsentlig negativ påvirkning af dyrenes drikkelyst.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med svin over 2 uger.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelsen vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Oftest benyttes automatiske drikkesystemer i form af nipler eller ventiler, men i enkelte ældre stalde benyttes manuel vanding. Hvis der ikke er vand i krybben på kontroltidspunktet, anmodes besætningsejer eller dennes repræsentant om at tildele dyrene vand. Dyrene iagttages under denne tildeling, og hvis dyr drikker ivrigt, kan dette tolkes som tegn på tørst, hvorfor kravet om permanent vand ikke er opfyldt.

Opmærksomheden henledes også på udegående dyr i vinterperioden, hvor kravet om permanent vand ikke er opfyldt, hvis det konstateres, at vandet er frossent. Dog kan det i perioder med frostvejr imidlertid være en udfordring at opretholde permanent vandforsyning til dyrene om natten. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at det vil kunne accepteres, at svin, der holdes udendørs, i perioder med frostvejr eventuelt ikke har permanent adgang til vand om natten forudsat, at dette ikke udgør et dyrevelfærdsmæssigt problem for dyrene. Det er Fødevarestyrelsens vurdering, at dyrene om natten i perioder med frostvejr som udgangspunkt højst bør være uden adgang til frostfrit vand i 6 timer, men at det dog altid vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om dette vil være tilstrækkeligt til at dække dyrenes behov.

Tegn på væskemangel kan være nedsat foderoptag, nedsat mælkeydelse hos søerne samt ændret adfærd såsom halebid og urindrikning. Ved længerevarende væskemangel bliver svinene sløve, får indsunke øjne, og i værste fald dør de. Til hjælp til vurderingen af, om svin er dehydrerede, tildeles dyrene vand, og deres drikkelyst observeres.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Har alle dyrene adgang til vand? Er der tilstrækkeligt vand? – evt. opmåling af vandflow. Hvis ikke, hvor lang tid har de ikke haft adgang til vand? Er dyrenes almentilstand påvirket? Er der tegn på dehydrering?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.40

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRA- VET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Ingen adgang til vand, men væsketildeling sker f.eks. gennem foder. Ingen tegn på dehydrering.

Uforsvarlig behandling: Vand har manglet gennem en kortere periode, og der er ikke tegn på dehydrering.

Groft uforsvarlig behandling: Vand har manglet gennem en længere periode, og der er tydelige tegn på dehydrering. Evt. dyr, der er døde af tørst.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.41 Svin, operative indgreb

---

1. DELKRAV

- 1 Alle procedurer, der har til formål at foretage indgreb med andre end terapeutiske eller diagnostiske formål eller til identificering af svin og som resulterer i beskadigelse eller tab af en følsom del af kroppen eller ændring af knoglestrukturen, forbydes med følgende undtagelser:
  - a. En ensartet formindskelse af pattegrises hjørnetænder ved slibning eller klipning senest på syvendedagen efter fødslen således, at der bliver en intakt, glat flade tilbage. Orners hjørnetænder kan om nødvendigt formindskes i længden for at undgå beskadigelse af andre dyr eller af sikkerhedsgrunde.
  - b. Afklipning af en del af halen.
  - c. Kastrering af hansvin ved andre metoder end overrivning af væv.
  - d. Næseringning, dog kun når dyrene holdes i udendørs systemer og i overensstemmelse med den nationale lovgivning.
- 2 Hverken haleklipning eller formindskelse af hjørnetænder må foretages rutinemæssigt, men kun hvis der er vidnesbyrd om, at der er forårsaget skader på sopatter eller andre svins ører eller haler. Inden udførelsen af disse procedurer skal der træffes andre foranstaltninger til at forhindre halebidning og andre uvaner under hensyntagen til miljøet og belægningsgraden. Utilstrækkelige miljøforhold eller driftsledelsessystemer skal derfor ændres. I relation til haleklipning skal forsøg på iværksættelse af andre foranstaltninger til at forhindre halebidning og andre uvaner identificeres ved hjælp af en risikovurdering, og efterfølgende skal der udarbejdes en tilhørende handlingsplan.
- 3 De i delkrav 1 og 2 tilladte procedurer må kun udføres af en dyrlæge eller en person, der har modtaget instruks og vejledning heri, og som har erfaring i udførelsen af de anvendte teknikker med passende midler og under hygiejniske forhold.⁴⁸
- 4 Hvis der foretages kastration eller haleklipning senere end på syvendedagen efter fødslen, skal den altid foretages af en dyrlæge og under bedøvelse og yderligere længerevarende analgesi.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Alle procedurer, der har til formål at foretage indgreb med andre end terapeutiske eller diagnostiske formål eller til identificering af svin, og som resulterer i beskadigelse eller tab af en følsom del af kroppen eller ændring af knoglestrukturen, er forbudt. Dog er formindskelse af hjørnetænder hos pattegrise og orner, halekupering, kastration af hangrise samt næseringning af udegående svin undtagelser herfra.

Formindskelse af pattegrises hjørnetænder, halekupering samt kastration af hangrise skal foregå senest på syvendedagen efter fødslen og skal udføres af en dyrlæge eller en person, der har modtaget instruks og vejledning heri, og som har erfaring i udførelsen af de anvendte teknikker med passende midler og under hygiejniske forhold. Kastration og halekupering senere end på syvendedagen efter fødslen skal altid foretages af en dyrlæge, og grisen skal være under bedøvelse og modtage længerevarende smertebehandling. Hverken halekupering eller formindskelse af hjørnetænder må foretages rutinemæssigt, men kun hvis der er vidnesbyrd om, at der er forårsaget skader på sopatter eller andre grises ører eller haler. Vidnesbyrdet for skader

---

⁴⁸ Bekendtgørelse nr. 1742 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af grise.

på andre grises haler skal være skriftlig. Det bemærkes, at den besætningsansvarlige skal fremvise en skriftlig dokumentation for, at der er sket skader på haler (halebid) i besætningen, ligesom der er indført krav om en risikovurdering med tilhørende handlingsplan. Derudover er der også indført krav om dokumentation ved salg af halekuperede grise

Halekupering foretages for at forebygge halebidning, der er en unormal adfærd hos svin. Halebid er som udgangspunkt en stressreaktion og tegn på, at "noget er galt" i produktionen (overbelægning, klima, træk, fodring, manglende/mangelfuldt rode- og beskæftigelsesmateriale).

En stor andel af danske grise halekuperes (økologiske grise og andre grise produceret under dyrevelfærdsmærket må ikke halekuperes).

Inden udførelsen af formindskelse af hjørnetænder skal der træffes andre foranstaltninger til at forhindre uvaner under hensyntagen til miljøet og belægningsgraden.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant i alle besætninger med svin.

Dyregruppen refererer til pattegrisene i det samme ugehold hvis der ses overtrædelser i denne aldersgruppe. Hvis de operative indgreb vedrører dyr efter fravæning, ses der på antallet i aldersgruppen jf. CHR, oplysninger fra CHR verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

2.1.1 Halekupering

Ved gennemgang af besætningen bemærkes det, om svinene er halekuperede. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette. Der spørges ind til, hvem der foretager halekuperingerne, og hvornår dette gøres. Der spørges ind til, hvorfor landbruger halekuperer pattegrisene, og i hvilket omfang dette sker. Halekupering er tilladt inden for dyrets 7. levedøgn (ifølge dansk lovgivning skal halekupering foretages inden for dyrets 2. – 4. levedøgn), såfremt betingelser herfor er opfyldt. Ifølge dansk lovgivning skal halen kuperes mindst muligt, og der må højst kuperes op til halvdelen af den. Dette vil i praksis sige, at halen skal kunne danne en næsten fuld cirkel.

2.1.1.1 Dokumentation for forekomst af halebid

Kravet om skriftlig dokumentation for forekomst af halebidning er en ændring af tidligere dokumentationskrav. Det er nu præciseret, at dokumentationen skal være skriftlig, og hvad den skal indeholde. Den besætningsansvarlige skal således fra den 1. januar 2019 skriftligt dokumentere eventuelle problemer med halebid i egen besætning.

Der kan være problemer med halebidning i smågrisebesætninger såvel som i slagtesvinebesætninger (samt integrerede besætninger) og alle besætningstyper skal opfylde ovennævnte krav, såfremt der er behov for at halekupere i besætningen. Optegnelserne føres hver gang, der observeres nye halebid, og de gemmes, så dokumentationen kan fremvises på forlangende. Optegnelserne bør inden for en rimelig tidsperiode godtgøre forekomsten af halebid i besætningen. En rimelig tidsperiode bør som minimum omfatte årstidsvariationer, det vil sige en periode på 12 måneder.

Den besætningsansvarlige skal kunne fremvise skriftlig dokumentation, hvori følgende informationer fremgår:

1. *Hvornår er halebid forekommet* (datoen for hvornår en eller flere gris/grise med halebid konstateres)
2. *Andelen af grise eller stier, hvor der er konstateret halebid* (antallet eller andelen af halebidte grise. Hvis et udbrud af halebid omfatter få grise, bør antallet af grise angives. Hvis en større andel af grisene er omfattet af halebid, kan der anføres, hvor stor en del af stien/stalden eller besætningen, der er omfattet.
3. *Alvoren af skader på haler som følge af halebidning* (alvoren af halebid (mindre alvorligt eller mere alvorligt). Se billeder nedenfor for definition af alvorsgrad 1 og 2).

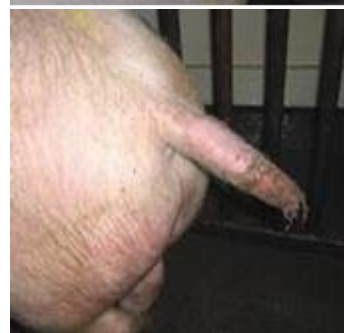
Alvorsgrad 1 (mindre alvorligt halebid)

Her er der tale om overfladiske halebid. Halen er ikke varm eller hævet.

Alvorsgrad 2 (Mere alvorligt halebid)

Her er det tale om halebid af mere alvorlig karakter. Halen er varm og/eller hævet, og der er tegn på infektion.

Dokumentationskravet kan opfyldes på én af følgende måder:

- Fotos/video med datovisning af de halebidte grise. Dette sikrer både tidspunkt, antal og alvor. Billederne kan tages som et oversigtsbillede af en sti, hvor grise med halebid kan ses, eller billedet kan tages af halen på den enkelte halebidte gris.
- Medicinoptegnelser kan anvendes i de tilfælde, hvor alvoren og omfanget af halebid, har været behandlingskrævende. Medicinoptegnelser accepteres, da de blandt andet indeholder årsag til behandling, dato samt hvilke og hvor mange dyr, der er behandlet.
- Skriftlig redegørelse, jf. beskrivelsen ovenfor (punkt 1-3), med tidspunkt, antal eller andelen af grise med halebid og alvoren heraf. Se billeder nedenfor for definition af alvorsgrad 1 og 2

Det er Landbrugsstyrelsens opgave at kontrollere at der kan fremvises skriftlig dokumentation for forekomst af halebid, og at denne indeholder de tre ovenfor nævnte informationer, når der kontrolleres besætninger med halekuperede grise.

2.1.1.2 Dokumentation for risikovurdering og handlingsplan

Kravet om at der skal foreligge en risikovurdering gælder pr. 1. april 2019 for alle besætninger, der opdrætter halekuperede grise. Det er op til den enkelte besætningsansvarlige at vurdere, hvorvidt risikovurderingen skal laves på sektion/stald/eller besætningsniveau. Ansvarer, for at risikovurderingen bliver udarbejdet, påhviler den besætningsansvarlige. Der er i udgangspunktet tale om, at den besætningsansvarlige igennem risikovurderingen sikrer fokus på de gældende regler, der har betydning for forekomst af halebid, og som er indeholdt i de 6 elementer.

De 6 elementer der skal indgå i risikovurderingen er følgende:

1. Tildelt beskæftigelses- og rodemateriale
2. Renhedstilstand
3. Termisk komfort og luftkvalitet
4. Sundhedstilstand
5. Konkurrence om foder, vand og plads
6. Foder og vand

For hvert af ovenstående elementer skal der laves en skriftligt vurdering af risici og identificerede elementer, som kan være en udfordring i forhold til halebidning, skal anføres i dokumentet for risikovurderingen. Der er ingen formkrav til hvorledes risikovurderingen og handlingsplanen skal se ud, derfor accepteres også brancheorganisationernes skabeloner, så længe de indeholder de 6 elementer. I alle tilfælde skal risikovurderingen ende ud i en handlingsplan.

- A. Når risikovurderingen viser, der er problemer med et eller flere af de 6 elementer, skal handlingsplanen redegøre for, hvornår problemerne forventes at kunne blive løst.
- B. Når risikovurderingen viser, at der **ikke** er problemer med nogen af de 6 elementer, **og** der ikke er dokumenterede problemer med halebidning i besætningen, skal handlingsplanen beskrive, hvordan den besætningsansvarlige gradvist vil ophøre med at halekupere grise eller ophøre med at modtage halekuperede grise

Risikovurderingen skal afspejle de aktuelle forhold i besætningen. Der er derfor ikke nogen frist for, hvor ofte en risikovurdering skal laves. Det betyder, at den skal opdateres efter behov. Behovet for at opdatere risikovurderingen vil variere fra besætning til besætning. Risikovurderingen skal opdateres hver gang, der foretages en ændring i besætningen, som kan have betydning for forekomsten af halebid og de elementer, der indgår i risikovurderingen.

Handlingsplanen skal tage afsæt i risikovurderingen, og derfor indeholde en opdateret tidsplan for udbedring af forhold i besætningen., hvis risikovurderingen viser problem(er) med elementet/-erne. Når et af elementerne, jf. handlingsplanen, er udbedret, skal risikovurderingen opdateres

Det er alene Landbrugsstyrelsens opgave at kontrollere, at risikovurderingen indeholder en beskrivelse af de 6 elementer og at der er en tilhørende handlingsplan. Der er ikke Landbrugsstyrelsens opgave at kontrollere, om landbruger har vurderet disse elementer korrekt under dette KO-krav ang. risikovurdering.

2.1.1.3 Dokumentation ved salg af halekuperede grise

Fra 1. juli 2019 skal besætninger, som sælger halekuperede grise, fremvise dokumentation for, at modtagerbesætningen (smågrise- eller slagtesvineproducenten⁴⁹) har behov for halekuperede grise. Den, der sælger grisene, skal indhente dokumentationen enten direkte fra modtageren eller via en mellemhandler, hvis der benyttes mellemhandler. I de situationer, hvor der benyttes mellemhandler, vil det være mellemhandleren, der skal indhente dokumentation fra de modtagerbesætninger mellemhandleren afsætter til (smågrise- eller slagtesvinebesætninger). Mellemhandleren kan enten videregive dokumentationen fra modtagerbesætningen direkte til afsenderen eller lave en erklæring til afsenderen om, at det er nødvendigt at modtage halekuperede grise af hensyn til forholdene hos modtagerbesætningerne. Dokumentation skal findes og kunne forevises i afsenderbesætningen. Hvis en slagtesvineproducent har behov for halekuperede grise, skal dokumentation herfor kunne findes i smågrisebesætningen, uanset at smågrisebesætningen har dokumenterede halebid i egen besætning.

Den skriftlige dokumentation kan udgøre modtagerbesætningens egen dokumentation for udbrud af halebidning eller risikovurdering. Hvis modtageren af halekuperede grise ikke ønsker at udlevere oplysninger om egne udfordringer i besætningen, kan den skriftlige dokumentation udgøres af en erklæring, som oplyser, at produktionsanlægget ikke kan håndtere grise med hele haler. Erklæringen er gældende så længe, at det er den samme modtager/mellemhandler, der benyttes. Ved skift af modtager eller mellemhandler, skal der indhentes en ny erklæring på behovet for halekuperede grise. Der skal ikke udarbejdes/sendes ny erklæring ved hver handel mellem samme modtager/mellemhandler og afsenderbesætning.

Det er Landbrugsstyrelsens opgave at kontrollere at afsenderbesætningen kan fremvise handelsdokumenter der kan redegøre for at modtagerbesætningen har behov for at opdrætte halekuperede grise. Handelsdokumentet kan enten have form af modtagerbesætningens egen dokumentation for udbrud af halebid, risikovurdering eller en erklæring om behov for modtagelse af halekuperede grise.

Der henvises derudover til Fødevarestyrelsens vejledning om risikovurdering for halebid, der indeholder supplerende oplysninger omkring emnet.

(<https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyrevelfaerd%20og%20veterinaermedicin/Vejledninger/Juni%202019%20Vejledning%20om%20Dokumentation%20for%20halebid%20risikovurdering%20og%20besk%C3%A6ftigelses-%20og%20rodemateriale.pdf>)

2.1.2 Formindskelse af pattegrises hjørnetænder

Hjørnetænder formindskes (slibes eller klippes) på pattegrise for at undgå, at grisene sårer soens yver eller hinanden under kampen for mælk. Når tænderne slibes, undgås det, at tanden flækker med deraf følgende risiko for infektion og smerte (dette er der risiko for ved tandklipping).

Formindskelse af pattegrises hjørnetænder må ikke foretages rutinemæssigt. Hvis det er nødvendigt med formindskelse af hjørnetænderne, kan dette foretages inden for dyrets første 7. levedøgn (Inden for dyrets første 4. levedøgn ifølge dansk lovgivning). Ifølge dansk lovgivning må hjørnetænderne kun slibes, ikke klippes, men ifølge EU-lovgivningen er det ikke forbudt at klippe hjørnetænderne. Antallet af grise, der får slebet tænder, er faldende. Det vurderes, at det er tilstrækkeligt, at den besætningsansvarlige giver en fyldestgørende mundtlig dokumentation for behovet for tandslibning.

Formindskelsen af hjørnetænderne må kun foretages af en dyrlæge eller en person, der er uddannet dertil, og som har erfaring med dette. Der er ikke specifikt taget stilling til hvilken uddannelse, der kræves. Indtil

---

⁴⁹ Dokumentation for handel med halekuperede grise gælder også for avlsdyr.

dette evt. specificeres, er det vurderingen, at en grundig instruktion fra en dyrlæge kan accepteres, dog forudsat formindsnelsen er udført korrekt.

Der spørges ind til, om der foretages formindskelse af pattegrisens hjørnetænder i besætningen. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette, og der spørges ind til, om tænderne slibes eller klippes. Der spørges ind til, hvem der foretager procedurene, og hvor gamle pattegrisene er, når formindsnelsen foretages. Der spørges også ind til uddannelsen af den/de personer, der forestår procedurene, og hvordan det sikres, at disse personer foretager procedurene korrekt. Endelig spørges der ind til, hvorfor landbruger formindsker pattegrisens hjørnetænder, og i hvilket omfang dette sker. Sker det rutinemæssigt? Er der problemer hos grisene som følge af slibningen/klipningen, f.eks. infektioner, som tegn på, at procedurene ikke er foretaget korrekt? Der kan foretages inspektion af tænderne på pattegrise, der for nyligt har fået foretaget slibning/klipning for at vurdere, om procedurene er foretaget korrekt.

2.1.3 Formindskelse af orners hjørnetænder

Orners hjørnetænder kan om nødvendigt formindskes i længden for at undgå beskadigelse af andre dyr eller af sikkerhedsgrunde.

Ifølge dansk lovgivning må orners hjørnetænder ikke klippes, men kan om nødvendigt slibes. Ifølge EU-lovgivningen er det ikke forbudt at klippe hjørnetænderne.

Formindsnelsen af hjørnetænderne må kun foretages af en dyrlæge eller en person, der er uddannet dertil, og som har erfaring med dette. Der er ikke specifikt taget stilling til hvilken uddannelse, der kræves. Indtil dette evt. specificeres, er det vurderingen, at en grundig instruktion fra en dyrlæge kan accepteres, dog forudsat formindsnelsen er udført korrekt.

Hvis landbruger har en eller flere orner i besætningen, spørges der ind til, om der foretages formindskelse af denne/disses hjørnetænder. Hvis dette er tilfældet spørges ind til landbrugers procedurer for dette, og der spørges ind til om tænderne slibes eller klippes. Der spørges ind til hvem der foretager procedurene og hvilken uddannelsen den/de personer har. Der spørges ind til hvordan det sikres, at disse personer foretager procedurene korrekt. Endelig spørges der ind til hvorfor landbruger formindsker ornens/ornernes hjørnetænder, og i hvilket omfang dette sker. Er der problemer hos ornen/ornerne som følge af slibningen/klipningen f.eks. infektioner som tegn på, at procedurene ikke er foretaget korrekt.

2.1.4 Kastration

Pattegrise kan kastreres uden forudgående bedøvelse, hvis det sker inden for dyrets 7. levedøgn. Ifølge dansk lovgivning, men ikke EU-lovgivning, skal pattegrisen gives smertebehandling. Kastration ved overrivning af væv (sædstrengen) må ikke foretages, da dette er meget smertefuldt. Det er muligt for landmænd, der har gennemgået et kursus godkendt af Fødevarestyrelsen, at lokalbedøve pattegrise inden kastration.

Kastration må kun foretages af en dyrlæge eller en person, der, jf. ovenstående, er uddannet dertil, og som har erfaring med dette. Der er ikke specifikt taget stilling til hvilken uddannelse, der kræves. Indtil dette evt. specificeres, er det vurderingen, at en grundig instruktion fra en dyrlæge kan accepteres, dog forudsat kastrationen er udført korrekt.

Hvis kastration foretages efter grisens 7. levedøgn, skal indgrebet foretages af en dyrlæge, og dyret skal bedøves samt gives længerevarende smertebehandling.

Ved gennemgang af besætningen spørges der ind til, om landbruger kastrer sine pøttegrise. Hvis dette er tilfældet, spørges ind til landbrugers procedurer for dette, der spørges også ind til, hvem der foretager kastrationerne, og hvilken uddannelsen den/de personer har. Der spørges ind til, hvordan det sikres, at disse personer foretager procedurerne korrekt. Der spørges ind til, hvor gamle pøttegrisene er, når de kastreres, og det kontrolleres, at der i besætningen ikke er ukastrede hangrise ældre end 7 dage. Hvis der er tilfældet, kan det tyde på, at landbruger kastrer pøttegrisene senere end det tilladte. Der spørges ind til, om der er problemer med infektioner som følge af kastrationerne i besætningen.

2.1.5 Næseringning

Udgangspunktet er, at der ikke må sættes ringe eller andet i trynen på grise. Det er dog tilladt at sætte en glat ring i trynen på en gris for at forhindre den i at rode i jorden.

Hvis der træffes grise med ring i næsen, undersøges, om formålet med ringningen (forhindre grisen i at rode i jorden) er opfyldt. Derefter tjekkes det, om ringen er isat korrekt. Er dette tilfældet, antages det, at den, der har isat ringen, har de fornødne færdigheder, og der gøres ikke mere. Er formålet ikke opfyldt eller er ringen ikke isat korrekt, må en sanktion afhænge af alvorsgraden. Det er den besætningsansvarlige, der skal sikre sig, at personalet har de fornødne faglige færdigheder og kvalifikationer.

2.2 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Se ovenfor under beskrivelserne af kontrolmetode.
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.41

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Delkrav 2: Dokumentation forud for halekupering mangler et eller flere informations-elementer.	Delkrav 1, 3 og 4: Væsentlig ulempe Delkrav 2: Der kan ikke fremvises dokumentation forud for halekupering	Delkrav 1, 3 og 4: Uforsvarlig behandling	Delkrav 1, 3 og 4: Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	Delkrav 2: Omfangskarakteren følger alvorsskarakteren	Delkrav 1, 3 og 4: Op til 10 % af dyregruppen Delkrav 2: Omfangskarakteren følger alvorsskarakteren	Delkrav 1, 3 og 4: Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Delkrav 1, 3 og 4: Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Delkrav 2: Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren	Delkrav 1, 3 og 4: Op til en måned Delkrav 2: Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren	Delkrav 1, 3 og 4: Mellem en måned og 6 måneder	Delkrav 1, 3 og 4: Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Retningslinjerne er beskrevet i forhold til, hvilke indgreb det drejer sig om.

3.1.1 Retningslinjer for bedømmelse af halekupering

Alvor Vurderes ud fra hvor mange dage ældre end 7 dage grisen/grisene er ved halekupering (delkrav 1), og om dokumentationen forud for halekupering er mangelfuld eller ikke kan fremvises (delkrav 2). **NOTE:** Dokumenteret forsøg på at indhente handelsdokumenter sidestilles med at dokumentationen foreligger, og skal derfor ikke sanktioneres.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR), der er berørt. Vedr. dokumentation under delkrav 2, omfangskarakteren følger alvorsskarakteren.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på. Vedr. dokumentation under delkrav 2, varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Hvis grisene halekuperes efter 7. levedøgn, men inden for de første 10 levedøgn (delkrav 1).

Groft uforsvarlig behandling: Hvis halekupering foretages af landmanden selv væsentligt senere end grisenes 7. levedøgn. (delkrav 1).

3.1.2 Retningslinjer for bedømmelse af formindskelse af hjørnetænder

Alvor Vurderes ud fra, hvor mange dage ældre end 7 dage grisen/grisene er ved formindskelsen af hjørnetænderne, samt hvorvidt indgrebet har forårsaget skade på dyret.
For formindskelse af orners hjørnetænder: Vurderes ud fra, i hvor høj grad indgrebet har forårsaget skade på dyret.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af den relevante aldersgruppe i besætningen (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling: Hvis tænder formindskes efter 7. levedøgn, men dog tæt på det 7. levedøgn.

Groft uforsvarlig behandling: Hvis tænder er formindsket betydeligt efter 7. levedøgn og/eller med tydelige tegn på, at dyret har været udsat for smerte, lidelse, mén og væsentlig ulempe, f.eks. hvis der er åben pulpahule, tegn på infektion eller lign.

Hvis orners tænder er klippet med tydelige tegn på, at dyret har været udsat for smerte, lidelse, mén og væsentlig ulempe, f.eks. hvis der er åben pulpahule, tegn på infektion eller lign.

3.1.3 Retningslinjer for bedømmelse af kastration

Alvor Vurderes ud fra, hvor mange dage ældre end det tilladte grisen/grisene er ved kastration.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af hangrisene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Ved kastration af grisene mellem 7. og 10. levedøgn.

Groft uforsvarlig behandling: Ved kastration af grise foretaget af lægmand uden bedøvelse væsentligt senere end 7. levedøgn. Et eksempel kan være en landbruger, der kastrer smågrise ved fravæning eller "glemte" hangrise.

3.1.4 Retningslinjer for bedømmelse af næseringning

Alvor Vurderes ud fra, om formålet med ringning er opfyldt og om ringning er udført korrekt.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en del af grisene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Hvis formålet med ringning ikke er opfyldt, eller hvis ringen ikke er isat helt korrekt, men uden synlige tegn på smerte og lidelse.

Uforsvarlig behandling: hvis ringen ikke er isat korrekt, og på en måde, så grisen har været udsat for smerte og lidelse, f.eks. ved at ringen er isat i randen af trynen.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.42 Svin, særlige bestemmelser for orner

---

1. DELKRAV

- 1 Ornestier skal være placeret og konstrueret således, at ornen kan vende sig, høre, lugte og se andre svin.
- 2 Stien til en voksen orne skal have et frit gulvareal på mindst 6 m². Hvis stien også anvendes til naturlig bedækning, skal det frie gulvareal for en voksen orne være på mindst 10 m², og der må ikke være nogen hindringer i stien.

1.1 DEFINITIONER

Kønsmodenhed hos orner indtræder i 6-7 måneders alderen med en vis individuel variation. Her spiller miljøpåvirkninger også ind (f.eks. sinker opvækst sammen med sopolte puberteten, mens opvækst med andre orner inducerer puberteten).

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant for besætninger, som har orner.

Arealkravene for orner træder i kraft, når ornen er kønsmoden og bestemt til avl.

Dyregruppen refererer til det faktiske antal orner, kønsmodne og bestemt til avl, i besætningen på kontroltidspunktet.

2. KONTROLMETODE

Arealkravet for en voksen orne er et frit gulvareal på mindst 6 m². Hvis stien anvendes til naturlig bedækning, skal det frie gulvareal være på mindst 10 m².

I gældende lovgivning er der ikke specifikt taget højde for en situation, hvor flere orner holdes i samme sti. Arealkrav til søer, som huses sammen, udgøres af et minimumsareal for de første 4 søer, hvorefter der skal tillægges et minimumsareal per efterfølgende so. Det har ikke været muligt at indhente relevante oplysninger i forbindelse med udregning af et tilsvarende tillægsareal pr. efterfølgende orne, hvis flere orner huses sammen. På den baggrund er det vurderingen, at arealkravet på 6 m² gælder pr. orne. Således gælder det, at hvis 2 orner holdes i samme sti, skal stiens frie gulvareal være minimum $6 \text{ m}^2 + 6 \text{ m}^2 = 12 \text{ m}^2$ for at opfylde ornernes pladsbehov.

I nogle besætninger anvendes en ornestimuleringsvogn eller – sti, der indebærer, at en orne holdes på et begrænset område i forbindelse med brunstkontrol eller for stimulering af søer i forbindelse med inseminering. Det er vurderingen, at ovennævnte arealkrav ikke finder anvendelse i disse situationer, forudsat ornens ophold i vognen/stien er så kort, at det ikke får karakter af opstaldning.

2.1 FOKUSSPØRGSMAÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvor gammel er ornen? Er flere orner opstaldet sammen? Hvor stor er stien?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.42

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Afvigelse indenfor 10 % af den enkelte sti. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling.
OMFANG	1 ornesti er for lille	Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	Overtrædelse som har fundet sted i op til 3 dage	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra i hvor høj grad det har påvirket ornens/ornernes velfærd.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af ornerne i den kontrollerede besætning (CHR, der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Forholdet vil under normale forhold som hovedregel være til væsentlig ulempe for ornen/ornerne, hvis der er mindre end 6 m² pr. orne. Hvis pladsforholdene har forårsaget skader på ornen, er det uforsvarlig til groft uforsvarlig behandling af dyr.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.43 Svin, særlige bestemmelser for søer og gylte

---

1. DELKRAV

1	Der skal træffes foranstaltninger til at minimere aggression i flokke.
2	Drægtige søer og gylte skal om nødvendigt behandles mod eksterne og interne parasitter. Drægtige søer og gylte skal gøres rene, når de anbringes i farestien.
3	I ugen før det forventede faretidspunkt skal søer og gylte have passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde, medmindre dette teknisk ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften.
4	Der skal være et frit areal bag ved soen eller gylten for at lette naturlig faring eller faring, hvortil der kræves hjælp.
5	Farestier, hvor søer holdes løse, skal være forsynet med en beskyttelsesanordning til pattegrisene, som fx farebøjler.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Det kræves, at der for alle flokopstaldede svin skal træffes foranstaltninger til at forhindre slagsmål, der går ud over normal adfærd hos flokopstaldede dyr. Det kræves tillige, at der træffes foranstaltninger til at minimere aggression hos flokopstaldede søer og gylte.

Der er endvidere krav om, at søer og gylte skal gøres rene ved indsættelse i farestien, og hvis nødvendigt skal de behandles mod parasitter. Derudover skal søer og gylte i ugen før forventet faretidspunkt have passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde, medmindre dette teknisk ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften. Der er også krav om, at der skal være et frit areal bag ved soen eller gylten for at lette naturlig faring eller faring, hvortil der kræves hjælp. Endelig er der krav om, at farestier, hvor søer holdes løse, skal være forsynet med en beskyttelsesanordning til pattegrisene, dette kan f. være en skrå væg hvor pattegrisene kan slippe væk "bagom" soen eller en farebøjle.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med søer og gylte.

Dyregruppen refererer til besætningens samlede antal af søer, gylte og orner jf. CHR, antallet af orner fratrækkes dette tal. Oplysninger fra CHR skal verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE:

Foranstaltninger til at hindre slagsmål kan f.eks. være halmballer eller mobile skillevægge sat op strategiske steder i stien, permanente skjul, adgang til to stier, plads nok til at svage dyr kan flytte sig fra stærke dyr, gulvfodring ved sammenblanding og ekstra tildeling af halm eller andet rodemateriale. Svin, der udviser vedholdende aggressivitet over for andre dyr, eller som er ofre for denne aggressivitet, skal midlertidigt isoleres eller holdes på afstand af flokken.

Det skal også kontrolleres, at søer og gylte i ugen før forventet faringstidspunkt har passende redebygningsmateriale i tilstrækkelig mængde. Opmærksomheden skal dog henledes på, at landbrugeren kan undlade at tildele redebygningsmateriale i ugen før forventet faring, hvis det teknisk set ikke kan lade sig gøre med det gyllesystem, der anvendes på bedriften. Der skal altså tungtvejende overvejelser til, før der sanktioneres for denne bestemmelse. Grunden er, at det kan være meget vanskeligt at bevise, at gyllesystemet på den pågældende bedrift kan håndtere redebygningsmaterialet. Dog skal det gøres klart, at ud fra dyreværns-mæssige hensyn anbefales det, at give redebygningsmateriale i ugen før forventet faring for at tilgodese de drægtige søer og gyltes stærke motivation for at udføre redebygning.

I farestalden kontrolleres det, at der er et frit areal til rådighed bag ved gylten/soen i forbindelse med faringen. Det kontrolleres også, at der er en anordning til beskyttelse af pattegrisene til stede, f.eks. farebøjler.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Ses der slagsmål og tegn på aggressivitet blandt søerne og gyltene?
	Er der lavet foranstaltninger for at undgå slagsmål?
	Er der tildelt redebygningsmateriale til søerne og gyltene?
	Er der frit areal til rådighed bag soen / gylten i forbindelse med faringen?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.43

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	<p>Delkrav 1: Der er ikke flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken. Få dyr har mindre skader. Væsentlig ulempe af mindre betydelig karakter</p> <p>Delkrav 3: Mangelfuldt materiale til redebygning, enten mængdemæssigt eller tidsmæssigt</p> <p>Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt</p>	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG	<p>Op til 2 % af dyregruppen er berørt af overtrædelsen</p> <p>Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt</p>	<p>Delkrav 1 og 3: 2-10 % af dyregruppen</p> <p>Delkrav 2, 4 og 5: Op til 10 % af dyregruppen</p>	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED	<p>Overtrædelse som har fundet sted i op til 3 dage</p> <p>Delkrav 2, 4 og 5: Ikke muligt</p>	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 måneder

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, om der er etableret flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken, samt om der er skader på dyrene pga. aggression (delkrav 1). Vurderes ud fra i hvor høj grad svinenes velfærd er påvirket (øvrige delkrav).

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en procentdel af søerne og gyltene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra hvor længe forholdet har stået på

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke er lavet foranstaltninger mod aggressivitet i løsdrift. Der ses søer og gylte i løsdrift med tydelige tegn på permanent højt aggressionsniveau, f.eks. bid i skeden og rifter/sår på andre dele af kroppen samt mange bortjagninger. Det konstateres, at der ikke anvendes friholderbøjler eller lignende til løse farende søer.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).

Krav 3.44 Svin, særlige bestemmelser for pattegrise

---

1. DELKRAV

1	En så stor del af det samlede gulvareal, at alle pattegrisene kan hvile på det samtidig, skal være fast gulv eller dækket med en måtte eller strøet med halm eller andet passende materiale.
2	Hvis der anvendes en fareboks, skal pattegrisene have tilstrækkelig plads til at die uden vanskelighed.
3	Pattegrise må ikke vænnes fra soen, før de er mindst 28 dage gamle, medmindre det ellers ville gå ud over moderdyrets eller pattegrisenes velfærd eller sundhed.
4	Pattegrisene kan dog fravænnnes indtil 7 dage tidligere, hvis de flyttes til specialiserede stalde, der tømmes og renses og desinficeres grundigt inden anbringelsen af en ny gruppe, og som er adskilte fra stalde, hvor der holdes søer, for at minimere overførelsen af sygdomme til pattegrisene.

1.1 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger, der har pattegrise.

Dyregruppen refererer til alle pattegrise i farestalden.

2. KONTROLMETODE

Alle pattegrise skal kunne hvile samtidig på fast gulv, på en måtte eller på et strøet leje. Kravet giver i nogle staldsystemer problemer, idet pattegrisekuldene efterhånden har en betragtelig størrelse samtidig med, at fravænningsvægten ofte kan ligge på 7 – 9 kg pr. gris. Pattegrise må ikke vænnes fra soen, før de er mindst 28 dage gamle, medmindre det ellers ville gå ud over moderdyrets eller pattegrisenes velfærd eller sundhed. Pattegrisene kan dog fravænnnes indtil 7 dage tidligere, hvis de flyttes til specialiserede stalde, der tømmes og renses og desinficeres grundigt og er adskilt fra stalde, hvor der holdes søer. Dvs. efter "alt-ind-alt-ud" princippet, hvor modtagerstald/-afsnit er tom og ren, når de fravænnede grise sættes ind. Det er vurderingen, at princippet er respekteret, når indsættelse sker over en periode af op til to uger. Dog bør det tages med i betragtningen, om der er tale om, at grise systematisk fravænnnes for tidligt.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvordan er forholdene for pattegrisene? Kan de alle ligge ned samtidigt på fast eller strøet areal? Er der strøet omkring dem? Hvordan er temperaturen for grisene? Hvordan er luften, hvor pattegrisene er? Støv, luftfugtighed. Hvornår fravænnnes grisene? Er der tegn på diarre blandt pattegrisene? Er dyrenes almentilstand i øvrigt påvirket?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.44

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behandling	Visse typer af uforsvarlig behandling, groft uforsvarlig behandling eller mishandling
OMFANG		Op til 10 % af dyregruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dyregruppen
VARIGHED		Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.	Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra, i hvor høj grad det har påvirket pattegrisenes velfærd.

Omfang Vurderes ud fra, hvor stor en procentdel af pattegrisene i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Varighedskarakteren følger alvorsskarakteren.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Der er som hovedregel tale om **væsentlig ulempe til uforsvarlig behandling** afhængig af, om der kan ses tegn på, at pattegrisene har lidt overlast.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Krav 3.45 Svin, særlige bestemmelser for fravænnede grise og avls-/fedesvin

1. DELKRAV

1	Hvis svinene er opstaldet flokvis, skal der træffes foranstaltninger til at forhindre slagsmål, der går ud over normal adfærd.
2	Svinene skal holdes i stabile flokke og blandes så lidt som muligt.
3	Hvis svin, der ikke kender hinanden, skal blandes, skal det ske i så ung en alder som muligt, fortrinsvis inden eller indtil en uge efter fravænnning. Når svin blandes, skal de have tilstrækkelige muligheder for at flygte fra og skjule sig for andre svin.
4	Når der viser sig tegn på alvorlige kampe, skal årsagerne hertil straks undersøges, og der skal træffes passende foranstaltninger, fx ved om muligt at give dyrene rigeligt med halm eller andet rodemateriale.
5	Svin, der udviser vedholdende aggressivitet over for andre dyr, eller som er ofre for denne aggressivitet, skal midlertidigt isoleres eller holdes på afstand af flokken.
6	Udgået.

1.1 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Bemærk, at der ifølge de nationale bestemmelser er krav om at træffe foranstaltning til at forhindre slagsmål, der går ud over normal adfærd for alle slags svin, som er opstaldet flokvis, og dermed ikke kun flokopstaldede fravænnede grise og avls- og fedesvin. KO-kravets **delkrav 1** gælder dog kun ift. flokopstaldede fravænnede grise og avls- og fedesvin.

Bemærk, at der ifølge de nationale bestemmelser er krav om at isolere alle slag svin som er "svage dyr eller særligt aggressive", og dermed ikke kun flokopstaldede fravænnede grise og avls- og fedesvin. KO-kravets **delkrav 5** gælder dog kun ift. flokopstaldede fravænnede grise og avls- og fedesvin.

1.2 KRAVETS RELEVANS

Kravet gælder for alle besætninger med fravænningsgrise og avls- og slagtesvin.

Dyregruppen refererer til den aldersgruppe som overtrædelser vedrører. Antallet af dyr i den relevante aldersgruppe kan findes i CHR og verificeres af landbruger.

2. KONTROLMETODE

Fravænnede grise, avls- og slagtesvin skal holdes i stabile flokke og blandes så lidt som muligt. Hvis de skal blandes, skal det ske i en så ung alder som muligt, fortrinsvis inden eller indtil en uge efter fravænning. Det kan dog i produktionen ofte være nødvendigt at sammenblende svinene senere og evt. flere gange.

Når svin blandes, kan der opstå aggression i forbindelse med etablering af rangordenen og deraf risiko for skader. Når fravænnede grise, avls- og slagtesvin blandes, skal de have tilstrækkelige muligheder for at flygte fra og skjule sig for andre svin. Når der vises tegn på alvorlige kampe, skal årsagerne hertil straks undersøges, og der skal træffes passende foranstaltninger. Det kræves, at der for alle flokopstaldede svin skal træffes foranstaltninger til at forhindre slagsmål, der går ud over normal adfærd hos flokopstaldede dyr. Foranstaltninger til at hindre slagsmål kan f.eks. være halmballer eller mobile skillevægge sat op strategiske steder i stien, permanente skjul, adgang til to stier, plads nok til at svage dyr kan flytte sig fra stærke dyr, gulvfodring ved sammenblanding og ekstra tildeling af halm eller andet rodemateriale. Svin, der udviser vedholdende aggressivitet over for andre dyr, eller som er ofre for denne aggressivitet, skal midlertidigt isoleres eller holdes på afstand af flokken.

Sammenblanding af svin bør ske under opsyn. Dette både af hensyn til at kunne minimere/forhindre slagsmål og af hensyn til at isolere patologisk aggressive dyr eller dyr, der er kommet til skade fra andre dyr.

2.1 FOKUSSPØRGSMÅL

Spørgsmål til brug for bedømmelse af overtrædelsen:

ALVOR	Hvordan er landbrugers procedurer i forbindelse med sammenblanding af svin?
	Hvor gamle er grisene, når de blandes?
	Hvad gøres der for at forhindre slagsmål og aggression?
	Findes der flugtmuligheder eller skjul for de svage grise, når de bliver angrebet? Er der tegn på slagsmål og aggression?
OMFANG	Hvor mange dyr er omfattet af forholdet?
VARIGHED	I hvor lang tid har det stået på?

3. BEDØMMELSE

Krav 3.45

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FOR- MÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYD- NING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRA- VET
ALVOR	Delkrav 1-4: Der er ved sammenblan- ding af grise efter fravæn- ning ikke flugtmuligheder eller indført andre foran- staltninger for at undgå aggression. Væsentlig ulempe af mindre betyde- lig karakter. Delkrav 5: Ikke muligt	Væsentlig ulempe	Uforsvarlig behand- ling	Visse typer af ufor- svarlig behandling, groft uforsvarlig be- handling eller mis- handling
OMFANG	Delkrav 1-4: Overtrædelse som berører op til 2 % af dyregruppen Delkrav 5: Ikke muligt	Delkrav 1-4: 2-10 % af dyregrup- pen Delkrav 5: Op til 10 % af dyre- gruppen	Mellem 10 % og 50 % af dyregruppen	Mere end 50 % af dy- regruppen
VARIGHED	Delkrav 1-4: Overtrædelse som har fun- det sted i op til 3 dage Delkrav 5: Ikke muligt	Op til en måned	Mellem en måned og 6 måneder	Længere end 6 mæne- der

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

Alvor Vurderes ud fra om der er etableret flugtmuligheder eller indført andre foranstaltninger for at minimere aggression i flokken, samt om der er skader på dyrene pga. aggression.

Omfang Vurderes ud fra hvor stor en del af dyregruppen (fravænnede smågrise, avls- og slagtesvin) i den kontrollerede besætning (CHR), der er berørt.

Varighed Vurderes ud fra, hvor længe forholdet har stået på.

Retningslinje for bedømmelse af alvor:

Væsentlig ulempe: Det konstateres, at der foretages sammenblanding af svin, som ikke er strengt nødvendigt, men dyrene har ikke lidt synlig overlast.

Uforsvarlig behandling: Det konstateres, at der ikke er lavet foranstaltninger mod aggressivitet i flokken, og aggressive eller forfulgte dyr ikke isoleres. F.eks. kan nævnes fravænnede svin og slagtesvin med tydelige tegn på permanent højt aggressionsniveau, f.eks. ørebid, halebid, sår og rifter.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

3.3 ADVARSLER

Der er for kravet mulighed for at vurdere, at overtrædelsen er af "mindre betydning" (overtrædelse med en samlet karakter på højst 5).